

A királylehotai, kistrákói és bisztricskai Lehoczky család története

Írta: Lehoczky József

A nemes és báró Kistrákói Lehotai Lehoczky család, Kistrákónak és Bisztricskának nemesura, valamint Királylehotának, Királyhavasnak és Királybocának szabad és örökös ura, Túróc és Liptó vármegyék legrégebb törzsökös családainak egyike. Ősnemes család, melynek múltja az Árpád-házi királyok idejébe nyúlik vissza. Kétféle címerhasználatának ellenére, királyilag védett nevű, egyetlen család.

Kempelen Béla: Magyar nemes családok 6. kötet Lehoczky, nemes és báró.

Törzsökös turóczmegyei család, mely innen több más megyébe is elszármazott. Az 1754/55. évi orsz. nemesi összeírásakor Abaujmegyében István özv., s fia, Imre; Baranyamegyében János; Gömörmegyében Mihály, Tóbiás, János; Hevesmegyében János; Hontmegyében József; Komárommegyében Pál, Liptóme gyében Alsó-Rasztokán: Imre, László, Sándor özv. 3 fiával, Királylehotán: 21 János, 2 József, Egyed, 6 György, Tamás, 3 Márton, 6 Dániel, 7 Mátyás, 5 Mihály, István, 5 András, Sámuel, 3 László, 2 Ádám, Ferencz, Tóbiás, 2 Pál; Nógrádmegyében András, László; Nyitramegyében György, Mátyás; Trencsénmegyében Gábor, 2 György, Ádám, Gábor fiai; Túróczmegyében István, Imre, Mátyás, Pál, Farkas özv., András özv., György özv., Dániel, Mihály, Sándor, Gáspár, Márton, Ignác, János, Ferencz özv. élnek.

A családból L. Kálmán, a pozsonyi itélőtábla elnökének András és Kálmán, Ágost fiai 1895. jun. 5. engedélyt nyertek arra, hogy régi nemességük, régi családnevük és előnevük megtartása mellett, nevük mellé a Semmelweis nevet és felvehessék s nevüket ezentul Lehoczky-Semmelweis-nek irhassák. – Kislehotai L. Márton 1710. ápr. 3. bárói rangot nyert. – Kihalt. – Czímerpecsét Pestmegye levéltárában. – Vö. NI. VII/76–85. (gen.); pk. 329. (gen); Kősz. 211.; Lendv. III/84.; Siebm. 393.; Alapi 228.; Forgon II/68.; Orosz 170.; Andr. 50., 113.

Borovszky: Magyarország vármegyéi:

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye:

Lehoczky.

Lehoczky (Király-Lehotai vagy Kis-Rákói) turóc vármegyei ősnemes család. Dávid, alberti lakos, fiai Pál és György és unokái 1762-ben; József saári lakos, Turóc vármegye bizonyítványa alapján 1766-ban; János és József 1802-ben; János Izsáki lakos, Liptó vármegye bizonyítványa alapján 1811-ben; Mihály, István és János abonyi lakosok, gyermekeikkel együtt Bars vármegye bizonyítványa alapján 1832-ben; György, ügyvéd, 1839-ben; Imre bugyi lakos és fia Károly 1845-ben Pest vármegye nemesi sorába felvétettek és kihirdetettek.

Tartalomjegyzék:

1. fejezet: A család története röviden
2. Fejezet: Jelentősebb családtörténeti Időpontok az oklevelek és iratok alapján
3. Fejezet: A család címerei
4. Fejezet: A Lehoczky család szétágazása és a családfa
5. Fejezet: A Lehoczky család történetéhez kapcsolódó, korábban megjelent írások, azokban megjelent tévedések, azok helyreigazítása.
6. Fejezet: Adománylevelek
7. Fejezet: Kapitulációs lista iratok
8. Fejezet: Túróc vármegye birtoktérképei, és Bisztricska, valamint Kisbisztricska (Jahodnik) Túróci Registrum béli igazolása
9. Fejezet: A Lehoczky család származása az ősi időkbe visszatekintve
10. Fejezet: A magyar királyok uralkodási rendje és Nagy Magyarország történelmi alakulásának térképei

1. fejezet

Nemes és báró Lehotai^[1] Lehoczky család, régi írásmóddal: Lehotzky, Turóc és Liptó vármegyének egyik legrégebbi törzsökös családja, Magyarország legrégebbi nemesi családainak egyike, melynek története visszanyúlik az Árpád-

korba.

A család története röviden

Lehoczky András a magyarországi családtan megteremtője így írja az 1798-ban, Pozsonyban megjelent latin nyelvű Stemmographiában: "A Lehotzkyaknak a Turóc vármegyében lévő Znió váránál tett (éberségéért) őrködési szolgálataikért, IV. Béla király előkelőséget, nemességet, és egy darut adományozott, az éberség jelvényét, melyhez Lehota földbirtok, másképp Kistrákó birtok adományának jelképeként egy Rákot is adott. Itt és Bisztricskán a család törzselődei Beke, Csernyik és Lork már 1280. (*helyesen 1284.*) és 1324. években birtokoltak." [2]

Lehoczky András ezt I. Ferdinánd magyar király 1563. évi nemességmegegerősítő és címerújító adománylevelének a szövege alapján írta. A "Znió váránál (*éberség*) őrködés", az ország határának őrzését jelenti, és a Királylehota felett lévő Wachtár erőd őrségére utal. Mivel a Lehoczkyak ősei, a Hank család, és a tőlük leszármazó többi családok ősei is, a mai Magyarfalu (*Uhorská Ves*) közelében lévő Várta nevű helyen, Vlachty felett az úgynevezett Ulozssezsko helyőrségben, valamint a mai Királylehota feletti Wachtár magaslaton álló helyőrségből védték a határt, már az első magyar királyok korától, és a későbbi időben is, a lipitói várak megépülte után is, amíg a 13. század végén Turóc és Liptó vármegyék szétváltak.[3]

Lehoczky András a Stemmographiában szintén írja még: "A Lehoczkyak ősi nemzetségét Csehországban mondja Pessina (*wd*), Mars Moravicus címzés alatt ajánlott munkájának a végén. Ennek a családnak a történetét megírta Horváth J. C. Hung. 1785 Pozsony, Lehoczky Dániel híres jogtanácsos élete című munkájában.[5][4][6]

A már IV. Béla magyar király kora előtt is Turócban és Liptóban birtokló Hank családból származtak a Lehoczky, Prónay, Pongrácz, Szentiványi, Pottornyai, Szmracsányi, Nádasdi Baán családok. Ez kitér a Prónayak őse, Rechk comes és rokonsága levéltárból, valamint a Pongrácz és Szentiványi levéltárból, valamint Királylehota 1361. évi adományleveléből és a Szepesi Káptalani Lista bejegyzéseiből. [7]

IV. Béla király a ma élő Lehoczkyak egyenesági ősének, Csernyiknek, 1244. november 22-én adományozta Terra Rakouch (*Rákóc Földje*), vagyis Kistrákó birtokot, Turóc vármegyében. Mivel fiatal kora óta szolgálta, mint (*nunc*) hírvivő, és kitarzott mellette a muhi csata utáni nehéz napokban is. [8]

Csernyik testvére, Lork (*Kozma fia Lauren comes*) 1284-ben kapta IV. László királytól Kisbisztricska (*Jahodnyk*) birtokot, (*ma Turócszentmárton része*), mely akkoriban felért északon a Vágig és Szklabináig, keleten Béla-Ocskó-Lehotaig, különösképpen, mert Lork felvásárolt birtokokat "jobbágyfiúktól" ("*fili iobbagioni*" =*vármegyei nemesek fiaitól*.)[9] Lork ága 1413-ban kihalt. Birtokai a koronára visszazálltak, majd 1436-ban a Neczpáli II. László kapta királyi adományba, így került Jahodnyk (*Kis-Bisztricska*) birtoka a Blatnicai uradalomhoz.[10]

Beke fia János, 1324-ben kapta I. Károly magyar királytól, Dancs mester, zólyomi főispánnak tett

familiárisi szolgálataiért Turócbesztercét (Villa Bisticha), a mai Bisztricskát, mert anyai unokatestvéreivel megvédték Csák Máté ellenében a Zólyomi várat I. Károly király számára. Ezt a birtokot 1349-ben a Turóci konvent előtt Beke fia János (*Bisztereczi János*) átíratta anyai unokatestvéreire, a Senicei (*Selmeczi*) Tholtokra, mert fegyvertársai voltak, és ezt a birtokadományt ők is kiérdemelték. [11]

1361. június 24-én I. Lajos magyar király örökös használatra, minden ott lévő jövedelmével, és minden ott lévő felszereléssel, adományba adta (*Egid De Ganh*) Hank nembéli Egyednek és fiainak, Barnabásnak, Miklósnak és Kristinnek, és az összes örökösöknek, örök időre, az ő királyi vadászterületeit, a későbbi Királylehotát, melynek határa a Vág folyótól a liptói megyehatárig, valamint Királyhavastól, a Vág forrásától a Boca patakig terjedő hatalmas terület volt. Ezt 1390-ben Zsigmond király is megerősítette, Egyed minden örököse számára, örök időre (*Perpetuum Perpetue*).

Csernyik unokájának Kistrákói Pálnak utódai örökölték a területet, a szomszédok rendszeresen megsértették a jogaikat, területeket foglaltak el. Ezért 1552-ben I. Ferdinánd király ismét megerősítette a birtokban családot, a mai Lehoczkyakat, és újra odaadományozta, visszaállítva a jogos régi határokat. [12]

1511-1512-ben Kistrákói Lehotai Lehoczky Máté visszavásárolta a család számára a Senicei (*Selmeczi*) Tholtoktól Bisztricskai negyedrészeit, 200-200 aranyforint örök áron. Ez időtől az ő ága birtokolt Bisztricskán és Kistrákón is, de ők is birtokoltak a Királylehotai közbirtokossági hitbizományban is. Nagyrákón I. András ága birtokolt, akárcsak a Rakovszkyak és a Beniczkyek. [13]

Királylehotai 29,5 ezer hektáros birtokát osztatlanul bírta a család minden tagja közbirtokossági hitbizományban. A birtokot egy választott családi igazgató és négy választott ülnök irányította. A családtagok öröklési jogát a Családi Protokollkönyvben vezették. [14]

1563-ban I. Ferdinánd magyar király megerősítette a család ősi törzsökös nemességét, és címerújításként, a Kistrákó birtokra utaló rák hátán álló darut adományozta, mintha azt már IV. Béla adományozta volna. [15]

A család az ország számos vármegyéjébe szétágazott. Elsősorban Turóc vármegyének volt vezető családja, de legnagyobb birtoka Liptó vármegyében Királylehotai volt. Az évszázadok alatt, házasságok révén, Felső Magyarország jelentős és előkelő családjaival sokszoros rokoni kapcsolatba került. A XX. század elején atyafiságba került a Belga királyi házzal is. [16] A család átszármazott Pest vármegyébe is, A Soltvadkerti ágazat írta magát Lehoczki írásmóddal. [17]

A Felső magyarországi vármegyék vezető tisztségviselői közt voltak mindig a család tagjai. Elsősorban jogi pályán szerepeltek, de hadat is állítottak ha kellett. Mint például feljegyezték 1663-ban, hogy Bisztricskán a Thomkák és Lehoczkyak, közösen, nagy számú hadat állítottak. [18]

A katonai pályán Lehoczky Márton tábornok volt a legsikeresebb, Magyarország visszafoglalásakor, a törökök elleni harcokban, Buda, Esztergom és Szeged visszafoglalása során tábornokságig emelkedett, majd a franciák elleni háborúban tábornok lett. Generalfeldmachtmeister Szászország és Bajorország generálisa, a volt II. Forgách huszárregiment, a volt Kollonits-, és a volt Blankensteini huszárregimentek valóságos ezredese. 1705-ben bárói rangot kapott. Párbajban hunyt el. [19]

Neves családtagok

Alispánok és országgyűlési követek

Lehotzky Bálint 1560-ban volt Turóc vármegye alispánja. [20]

Lehotzky András, Ugocsa- vármegye jegyzője, Ugocsa vármegyének országgyűlési követe volt Kováts Andrással együtt 1681-ben. [21]

Lehotzky György Turóc vármegye alispánja 1696-98 majd ismét 1705. években. [22]

Lehotzky Ádám Turóc vármegye országgyűlési követe volt Benitzky Tamással együtt 1729. [23]

Lehotzky Dániel Békés vármegye ülnöke (Assesor et S. Comitibus Caus. Cur. Director) Békés vármegye követe volt Glosz Mátyás alispánnal együtt 1751-ben. [24]

Lehotzky Antal Turóc vármegye jegyzője Turóc vármegye országgyűlési követe volt Justh György alispánnal együtt 1792-ben. [25]

Lehotzky András Pozsony vármegye országgyűlési követe, Olgyai Gáspár megyei ülnökkel együtt jelölve, Farkas János alispánnal közösen 1792-ben. [26]

Lehoczky Imre császári és királyi tanácsos 1849. előtt Turóc vármegye alispánja, 1852. után a Turóc vármegyei cs. kir. törvényszék elnöke. [27]

Lehoczky Imre Liptó vármegye alispánja 1705-1709 között [28]

Lehoczky Péter Liptó vármegye alispánja 1832-ben [29]

Lehoczky Károly Liptó vármegye alispánja volt 1838-1843 között, majd ismét 1849-ig. [30]

Az Osztrák Magyar Monarchia idején:

Lehoczky Vilmos Turóc vármegye Szucsányi kerület országgyűlési képviselője 1893-tól, a képviselőház egyik jegyzője, az igazságügyi bizottság tagja: Lehoczky Vilmos [31]

Több királyi ítélőtáblai bíró, és számos császári és királyi tanácsos és császári és királyi kamarás került ki a családból.

Királyi ítélőtáblai és kúriai bírák

Lehoczky András (1741-1813) jogász és geneológus, a Stemmatographia írója. [32]

Lehoczky Kálmán (1838–1907) valóságos belső titkos tanácsos, a pozsonyi királyi ítélőtábla elnöke. A csőd és váltóügyek szakértője. [33]

Lehoczky Károly (1881-1965) kúriai joggal felruházott királyi ítélőtáblai tanácselnök, a szegedi királyi ítélőtábla polgári perek tanácsának elnöke. (1945 előtt benne volt a "Ki kicsoda" kiadványokban.) [34]

Lehoczky Oszkár kúriai, majd legfelsőbb bírósági bíró. *(A Kisrákói és Alsórástóki ágából származott)*[35]

További nevesebb közszereplők

Lehoczky Dániel, a Liptóújvári és Hradeki Kincstári Uradalmak inspektora, aki a bocai aranybányászat miatt elszegényedett.[36] Fia volt:

Lehoczky Dániel, jogtanácsos, híres ügyvéd, aki török kiűzését követően visszaperelte sok magyar nemesi család számára a jogos birtokait a jövevény külföldiek kezéből. Leghíresebb pere volt, melyben a Tisza család birtokait visszaperelte a Modenai Herceg kezéből. Békés vármegye országgyűlési követe az 1751. évi országgyűlésen. (Lásd fentebb országgyűlési követeknél)[37]. Fia volt az említett Lehoczky András.

Lehoczky Tivadar (1830–1915) Munkácsi uradalmi főügyész, régész, történész, néprajzkutató (Wikipédia)

Híres volt még a két világháború között:

Lehotzky Pál, felsőházi tag, a Luxus áruházak vezérigazgatója. Az 1950-es években az államhatalom meggyilkoltatta. (1945 előtt benne volt a "Ki kicsoda" kiadványokban.)[38]

Lehoczky Zoltán (1853-1922) Földművelési miniszteri tanácsadó, Johannita lovag [39]

Lehoczky Iván (1900-1980) Földművelési miniszteri tanácsadó, Johannita lovag [40]

A XIX. és XX. században élő összes Lehoczky ennek a családnak tagja. A család neve királyilag védett név volt.

Jegyzetek:

(1) Nagy Iván Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzékrendi táblákkal. Pest: Ráth Mór. 1857–1868. Hetedik Kötet 77. oldaltól Lehoczky fejezet: 82. oldal 3. bekezdés. 'Az előnevet még használták így is:" Lehotkai", vagy "Kisrákói és Bisztricskai",- továbbá családi közlés alapján: így is írták a nevet: "Királylehotai Lehoczky", vagy "Királylehotai Kisrákói Lehotzky", vagy "Alsó-, Felső-, és Királylehotai Lehotai Lehoczky"

(2) Lehotzky 1798 Lehoczky András: Stemmatographia II. kötet 226. oldal. Lehoczky fejezet - Latinul írt eredeti szöveg: "Lehotzky, ob vigilias ad arcem Znio in c. Thurotz, Belae IV. regis praestitas, nobilitate et grue, vigilante Signo, pro Insigni donati, cui ad possessione Lehota, alias Kisrakó Cancer accesit, ubi et in Bisztricska, cum fuis Antenatis Beke, Csernik et Lork dictis 1280. et 1324. possete nint."

(3) Vitek 2008 Peter Vitek - František Bizub: Rod Lehotský z Kráľovej Lehoty (1230-2008) 2008. - ISBN 978-80-970027-9-4 (szlovák nyelven); Vitek és Bizub a Biccsei Állami Levéltárban található Királylehotai Lehoczky Levéltár anyagát dolgozta fel. A liptói őrhelyekről: 7. oldal.

(4) Lehoczky Lásd Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái.

(5) Lehotzky 1798 Lehotzky András: Stematographia II. kötet 226. oldal. Lehotzky fejezet (1. jegyzet folytatása): Latinul írt eredeti szöveg: "Lehoczkianorum genus antiquum Dicit in Boh. Pessina sub tit.[wd] Mars Moravicus in Dedic. in fine. Hanc Familiam describit Horváth in Bibliothecam Juris consultorum Hungaricorum 1785.[4] Posonii in vita Danielis Lehotzky Juris Conculiti celebris"

(6) Pessina 17. századi jezsuita cseh történetíró Mars Moravicus című munkájában írta meg a Morva őrgrófság történetét.

[Wd] Nincs a könyv még magyarra fordítva.

(7) Prónay 1299

(8) Horváth 1902 ; Horváth 1904 ; Beniczky 1244

(9) Šikura 1944 ; Horváth 1904

(10) Borsa Iván: Neczpáli Justh levéltár 115, 116. bejegyzés és 121- bejegyzés 1439. június 1. adomány örök jogon.

(11) Horváth 1902 ; Horváth 1904

(12) Vitek 2008

(13) Nagy Iván Nagy Iván Magyarország családai Selmeczi Tholt fejezet: Tizenegyedik Kötet 166. oldal 8-13. sorok, 3. és 4. bekezdés.

(14) Vitek 2008 Vitek és Bizub: Rod Lehotský z Kráľovej Lehoty, 2008. ISBN 978-80-970027-9-4 - Királylehotai családi közbirtokosság: 20-21. oldal: Főcím: Komposesorát rodového spoločenstva.

(15) Szluha 2005 ; Nagy Iván 1563. decemberében címeradomány I. Imre fia János, Lénárd és unokatestvérük, Márton részére a még év végéig uralkodó I. Ferdinánd királytól és a már az év szeptember 28-án megkoronázott Miksa királytól, ősi törzsökös nemességük megerősítése mellett, a hagyomány szerint IV. Béla által szóban adományozott fél lábbon álló daru alá, a család "Kisrákói" előnévére célzólag még egy rák adatott. Ugyanez a daru adományoztatott már azon év júniusában a rokon eredetű Prónayaknak is, de ott a daru egy sziklacsúcson ülő koronában áll. Mindkét család az új címet 1583-ban hirdette ki Turóc, illetve Liptó vármegyékben - Szluha Márton: Liptó vármegye nemes családai. (Lehoczky család) Heraldika Kiadó, Budapest, 2000. ISBN: 963-85645-2-0 az 1563. és 1583. évi adatot Szluha Márton személyesen közölte a Radix Fórumon 2012. körül. A címerújítást Nagy Iván: Magyarország családai- Hetedik Kötet 77. oldal: Lehotzky fejezetében is említi: 80. oldali III. Leszármazási Táblán I. Imre fiainál, Jánosnál és Lénárdnál beírva a táblába. Lap legtetején.

(16) Lehotzky család honlapja lehotzky-nemzetseg.hupont.hu/9/9oldal-lehotzky-jozsef-agazatanak-reszletes-csaladfaja 3. bekezdésben kézzel kiemelve: - Lehotzky Károly kir. ítélő táblai bíró felesége családja révén rokonságba került több hercegi és európai uralkodóházzal. Felesége volt Kisbarcai Lakárdi

Szrogh Katalin. Feleségének anyja Fülekly Izabella, nagyanyja Klucsovsky Lujza, dédnagyanyja Fülekné Guthy Ilona, akinek unokaöccse volt Guthy Ferenc törvényszéki elnök, akinek a feleségének húga volt Kazinczy Ottilia, Lónyay Gáborné, fiuk gróf Lónyay Ödön. Unokájuk Lónyay Elemér herceg feleségül vette Stefánia főhercegnőt, II. Lipót belga király lányát, Rudolf trónörökös özvegyét. Így lett 1917-ben osztrák birodalmi herceg. Stefánia főhercegnő a Szász-Coburg Gothai Wettin, szász választófejedelmi család tagja volt. Unokatestvére volt Wettin Albert szász herceg, Viktória brit királynő férje is , a mai Windsor ház őse.

(17) Lehoczky család honlapja <http://lehoczky nemzetseg.hupont.hu/> Soltvadkerti ágzat írja magát "Lehoczki" írásmóddal.

(18) Šikura 1944 Ján Šikura: Miestopisné dejiny Turca - 1244. Szlovák Tud. Akadémia. - Bisztricska fejezet 99-100 oldal, utolsó előtti bekezdés utolsó kettő sora

(19) Lehotzky 1798 A katonai pályán Lehoczky Márton tábornok volt a legsikeresebb, a franciák elleni háborúban Tábornagy lett, Szászország és Bajorország generálisa, 1705-ben bárói rangot kapott. Lehotzky András Stemmographia II. Kötet 226. oldal Lehotzky fejezet.

(20) Lehotzky 1798 Lehotzky Bálint 1560-ban volt Turóc vármegye alispánja. Lehotzky András Stemmographia I. Kötet Thurotzienses Vice-Comites: 414. oldal, második sor.

(21) Lehotzky 1798 Lehotzky András, Ugocsa- vármegye jegyzője, Ugocsa vármegyének országgyűlési követe volt Kováts Andrással együtt 1681-ben. Lehotzky András Stemmographia I. Kötet Ugotsenses Deputati: 415. oldal: 4. sor.

(22) Lehotzky 1798 Lehotzky György Turóc vármegye alispánja 1696-98 majd ismét 1705. években. Lehotzky András Stemmographia I. Kötet Thurotzienses Vice-Comites: 415. oldal: 3. és 4. sor.

(23) Lehotzky 1798 Lehotzky Ádám Turóc vármegye országgyűlési követe volt Benitzky Tamással együtt 1729. - Lehotzky András Stemmographia I. Kötet Thurotzienses Deputati: 414. oldal 9. sor.

(24) Lehotzky 1798 Lehoczky Dániel Békés vármegye ülnöke, Békés vármegyének országgyűlési követe volt Glosz Mátyással együtt 1751-ben. Lehotzky András Stemmographia I. Kötet Békesienses Deputati 189. oldal első bekezdés 6. sor.

(25) Lehotzky 1798 Lehotzky Antal Turóc vármegye jegyzője Turóc vármegye országgyűlési követe volt Justh György alispánnal együtt 1792-ben. - Lehotzky András Stemmographia I. Kötet Thurotzienses Deputati: 414. oldal utolsó sor.

(26) Lehotzky 1798 Lehoczky András: Stemmographia I. Kötet Posonienses Deputati: 202. oldal utolsó sor.

(27) Nagy Iván Lehotzky Imre császári és királyi tanácsos, 1849 előtt Turóc vármegye alispánja volt, 1852 után a Turóc vármegyei cs. kir. törvényszék elnöke. -Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal, Pest: Ráth Mór 1857-1868. Hetedik Kötet 83. oldal 2. sor - Lehotzky fejezet.

(28) Vitek 2008 Lehoczky Imre Liptó vármegye alispánja volt 1705-1709 -;-Ph. Dr.Vitek-Bizub 2008 -47. oldal

(29) Vitek 2008 Lehoczky Péter Liptó vármegye alispánja volt 1832-ben-; Ph.Dr. Vitek-Bizub 2008. 60. oldal

(30) Vitek 2008 Ph.Dr. Vitek-Bizub. 2008 -54. oldal; Nagy Iván Lehoczky Károly Liptó vármegye alispánja volt 1849-ig; Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal, Pest: Ráth Mór 1857-1868. Hetedik Kötet 84. oldal 6. sor- Lehoczky fejezet.

(31) Wikipédia Wikipédiában Lehoczky Vilmos szócikk

(32) Nagy Iván Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal. Pest: Ráth Mór. 1857–1868. Hetedik Kötet, 77. oldaltól Lehoczky fejezet: 82. oldal 3. bekezdés.

(33) Kempelen Kempelen Béla: Magyar nemes családok 6. kötet: Lehoczky, Lehoczky-Semmelweis. Feleségül vette Semmelweis Ignác orvos lányát. 1895. június 5-én András, Kálmán és Ágost fiai királyi engedélyt kaptak, hogy régi nemességük, régi családnevük és régi előnevük megtartása mellett felvehessék nevük mellé a Semmelweis nevet is, és nevüket ezentúl Lehoczky-Semmelweisnek írassák.: Lehoczky Kálmán 1838-ban született Sátoraljaújhelyen. 1856-ban lett joggyakornok Rimaszombaton, 1862-ben már Zemplén megye első aljegyzője volt, 1862 és 1867 között a magyar udvari kancelláriánál fogalmazó, 1867-től 1870-ig miniszteri titkár az igazságügyminisztériumban. 1870-ben lett a budapesti királyi tábla rendes bírója, 1877-ben kiegészítő előadó a semmítőszéknél, 1882-ben pedig a Kúria rendes bírójává lépett elő. 178. Az új kir. táblai elnökök, i. m. [155. jz.], 3. p. https://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/5153/1/2005_antal_tamas.pdf

(34) Antal Tamás Antal Tamás doktori disszertációja a Szegedi Királyi Ítéltábla története 1938-1950 Publikációja http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/24883/1/AntalTamas_SzegediIteletotabla1938-1950_IV_compressed.pdf Lehoczky Károly 66. 71-74. 121

(35) Lehoczky család honlapja <http://lehoczky nemzetseg.hupont.hu/5/5-lehoczky-iii-tabla-iimre-agatrencsen> 5.oldal on III, Tábla második szakasza után!;Ő benne volt 1981-ben és az előtte kiadott telefonkönyvekben: Dr Lehoczky Oszkár "nyugalmozott legfelsőbb bírósági bíró"

(36) Nagy Iván Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal. Pest: Ráth Mór. 1857–1868. Hetedik Kötet 77. oldaltól Lehoczky fejezet: 82. oldal 3. bekezdés.

(37) Nagy Iván Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal. Pest: Ráth Mór. 1857–1868. Hetedik Kötet 77. oldaltól Lehoczky fejezet: 82. oldal 3. bekezdés.

(38) Lehoczky család honlapja <http://lehoczky nemzetseg.hupont.hu/6/6-iv-tabla-i-andras-unokai> Oldal alján kiemelve sárga alapon piros betűvel, az V. tábla előtti szakaszban!

(39) Vitek 2008 Rod Lehotský z Kráľovej Lehoty: A család híres emberei 62. oldalon

(40) Vitek 2008 Rod Lehotský z Kráľovej Lehoty: A család híres emberei 49. oldalon

Források és kapcsolódó irodalom

↑ Beniczky 1244: Beniczky Márton Pribóci Levéltára és Nemzeti Levéltár, Csernyik adománylevele 1244.

↑ Horváth 1902: Horváth Sándor: A liptói és túróci Registrum. Budapest, Magyar Történelmi Társulat, 1902

↑ Horváth 1904: Horváth Sándor: Regesták a liptói és túróci registrumhoz. Budapest, Magyar Történelmi Társulat, 1904.

↑ Šikura 1944: Ján Šikura: Miestopisné dejiny Turca. 1244. Szlovák Tud. Akadémia. - X8505 katalógusszámmal a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Reviczky utcai központi könyvtárában.

↑ Kempelen: Kempelen Béla: Magyar nemes családok 6. kötet, Lehoczky fejezet. Internetes elérés: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Kempelen-kempelen-bela-magyar-nemes-csaladok-1/6-kotet-9E8A/lehoczky-nemes-es-baro-BD11/>

↑ Lehotzky 1798: Lehoczky András: Stemmographia. Pozsony, 1798

↑ Nagy Iván: Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzékrendi táblákkal. Pest: Ráth Mór. 1857–1868.

↑ Prónay 1299: Prónay Levéltár, Rechk comes rokonsága levéltár- elektronikus elérhetőség: <https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/14491/?list=eyJxdWVyeSI6ICJKRUxaPSg2NTI1OckifQ>
https://library.hungaricana.hu/hu/view/MolDigiLib_MOLkiadv2_14/?pg=24&layout=s

↑ Szluha 2005: Szluha Márton: Liptó vármegye nemes családai. Budapest, 2000. ISBN 963-85645-2-0

↑ Vitek 2008: Peter Vitek - František Bizub: Rod Lehotský z Kráľovej Lehoty. 2008. - ISBN 978-80-970027-9-4 .

A család bővebb történetéhez kapcsolódó internetes elérések

IV. Béla király adománya, az oklevél fényképe és a fordítás szövegének internetes elérése: <https://lehoczynemzetseg.hupont.hu/2>.

A királylehotai adománylevelek fényképei és fordításainak internetes elérése: <https://lehoczynemzetseg.hupont.hu/2>.

Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzékrendi táblákkal. Pest: Ráth Mór. 1857–1868. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Nagyivan-nagy-ivan-magyarorszag-csaladai-1/hetedik-kotet-5828/lehotzky-csalad-lehotkai-maskep-kis-rakoi-es-bisztricskai-5AB2/>

A soltvadkerti ágazat leszármazási táblái és története, valamint az 1244. évi kisrákói adománylevél két példányának a fényképe, az adománylevél szövege, fordítása: Lehoczky Miklós és Lehoczki Henrik munkája, a Lehoczky Krónika: - Lehoczki Henrik honlapja PDF változatban.

<https://lehoczkykronika.hu/lehoczkycsaladfa.pdf>

A történelmi nemesi nevek védelméről: A m.kir. belügyminiszter 1933. évi 40.200. számú rendeletében a 259. 40.200/1933 B. M. sz (10):

https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1933/?pg=2399&layout=s

A Lehotai (másképp Lehotkai; másképp Kisrákói és Bisztricskai; másképp: Alsó-, és Felső-Királylehotai Lehotai Lehoczky nemzetség, Kisrákónak és Bisztricskának nemesura, Királylehotának, Királyhavasnak és Basnehnek szabad és örökös ura története az Árpád-kortól, címerei és leszármazási táblái itt találhatóak: <https://lehoczkynezetseg.hupont.hu>

2. fejezet

Jelentősebb családtörténeti Időpontok az oklevelek és iratok alapján:

A család történetének és a Túróc vármegyei ősnemes családok történetének is a leghíresebb eseménye volt, amikor a Muhi pusztai csatavesztés után IV. Béla királynak menekülnie kellett a tatárok üldözése elől, a túróci ősnemes családok vitéz kis csapata védte és menekítette a királyt. Tízegyhányan voltak a vitézek, velük néhány püspök. Ők voltak akik kitarítottak a király mellett, és védték. Előbb Ausztriába vágattak, hogy Frigyes hercegtől segítséget kérjenek, ő azonban letartóztatta őket, és kizsarolta IV. Béla feleségétől, Mária királynétól, hogy fizesse meg IV. Béla tartozását amit a tatárok elleni védekezésre kapott az osztrák hercegtől. Ezután a királyi család a dalmáciai Trau várába menekült, és itt várta ki a tatárveszedelem végét. *(Trau várában született meg Árpádházi Szent Margit is.)* IV. Béla király a hozzá hű vitézek közé, Túrócba költözött, és innen, Znióból *(Túróc várából, másik régi nevén TURUL VÁRÁBÓL)* kezdte meg újjászervezni az országot. **1244-1252 között, Buda várának első szárnya megépültéig, innen adta ki rendeleteit, innen irányította az országot.** *(Pauler Gyula: A magyar nemzet története az Árpádházi királyok alatt- Athenaeum 1899;-)*

A túróci őscsaládok tradíciói és címerei ennek emlékét őrzik. Ezek a családok a sok évszázad alatt egymás sokszoros rokonai lettek, szétágaztak, és az ország előkelő nemesi és főúri családjaival fonódott össze történetük.

Csernyik a mai Lehoczkyak egyenesági őse.

1244. nov. 22-én kapott Csernyik Terra Rakouch birtokra adományt, mivel az oklevél szerint, fiatal kora óta szolgált IV. Béla királyt, mint hírvívó, és a Muhi csata után kitarított mellette a nehéz napokban is. Ezt a birtokadományt, mint a család legrégebben ismert okleveles birtokadományát tekintették a későbbi időben nemesség adományozásnak, mivel az Árpád-korban a birtokadományozás azonos volt a nemesség adományozással! *(IV. Béla adománylevele)*

Azonban a családnak a magyarországi története ennél régebbi, mint azt az előző fejezetben olvashattuk!

1299-ben a Rechk comes és rokonsága levéltárban olvasható, hogy Seraphil comesnek (*Pongráczok ősének*) a Máriássyak ösével folyt perében Rechk fia Pál comes és Kozma fia Lauren comes (*Lork*) tanuskodnak, Wizweres birtok ügyében, hogy azt a király nem adományozhatja a Máriássyak ősének, mivel az ősi birtokuk. Ekkor IV. László király elrendeli, hogy ők és velük 60 túróci, szepesi és sárosi hozzájuk hasonló nemes tegyen erre esküt. (*Rechk comes és rokonsága levéltár*)

Ez mutatja, hogy az északi Zólyomerdő tartományban ősi birtokaik voltak, még a III. Béla király által elrendelt jogi írásbeliség előtti időből, és ebben a határtartományban az ősi családok annyira ismerték egymás birtokjogait, hogy erre esküt tehetek, mert az ősi időben a birtokjogot a többi nemes igazolta.

Rechk comes a Próayak őse volt, fia Pál comes pedig Kozma fia Lauren comesnek az unokatestvére volt. Csernyik, a mai Lehoczkyak őse, Lauren comesnek (*Lorknak*) és Bekének a testvére volt.- lásd: 1563. évi nemességmege erősítés és címerújítás szövegét!

Zólyomerdő az ország északi részén határvidék volt, több későbbi vármegye született belőle: Zólyom, Sáros, Túróc, Liptó és Árva vármegyék. Élén a zólyomi erdőispán, "Procurator Zolomienzis" kormányzott.

1284-ben kapta, királyi adományként, Lork (*Kozma fia Lauren comes*) Kis-Bisztrichát (*a későbbi Jahodnikot, mely ma Túrócszentmárton része*), ami akkor még nagy terület volt, és felért Szklabináig és a Vágig, különösképpen, mert Lork felvásárolt birtokokat "jobbágyfiúktól". ("*filli iobbagioni*" =*vármegyei nemesek fiaitól*) A két Bisztricska, vagyis Villa Bistrycha (*Túróc-Beszterce, a mai Bisztricska*) és Kis-Bistrycha, (*másnéven Jahodnik*) együtt "Bistryciaként" nevezetett a régi iratokban, mint "Jordánföld nyugati szomszédja".

(*Jan Sykura: Miestopicné dejini za Turca- Túróc megye helytörténete- 1244. Szlovák Tud. Akadémia.*)

1324-ben Beke fia János, Villa Bisztrichát kapta I. Károly királytól, a mai Bisztricskát!! Mert Danch mester zólyomi ispán familiárisaként harcolt Csák Máté ellen, s anyai unokatestvérei, a Senicei Tholtok is vele harcoltak. (*Túróci registrum*)

1349-ben Beke fia János (*Biszterecz János*) anyai unokatestvéreinek, a Senicei Tholtoknak (*Selmeci Tholtok*) adta a Túróci Konvent előtt Villa Bystrichát, a mai Bisztricskát. (*Horváth Sándor: Túróci Regesták, és Túróci Registrum 1391.*)

1358-ban Kistrákói Péter kapja I. Lajos királytól Zólyom vármegyében Alsó Lehotát. (*Petrik*

Lehotaya)

1361. június 24-én I. Lajos király örökös használatra, minden ott lévő jövedelmével, és minden ott lévő felszereléssel, adományba adta (*Egid De Ganh*) Hank nembéli Egyednek és fiainak, Baranabásnak, Miklósnak és Kristinnek, és az összes örököseiknek, örök időre, az ő királyi vadászterületeit, a későbbi Királylehotát, melynek határa a Vág folyótól a Liptói megyehatárig, valamint Királyhavastól, a Vág forrásától a Boca patakig terjedő hatalmas terület volt.
(*Királylehota 1361. évi adománylevele*)

1388-ban Orosz Mihály Hradeki várnagy megszökteti Hank Barnabás lányát, Dorottyát, így próbálja megszerezni Királylehota birtokát. (*Ph.Dr Vitek és Bizub királylehotai Lehotsky könyv 2008.; Liptó vármegyei jegyzőkönyvek*)

1390. Július 5-én Zsigmond király megerősítette Hank Barnabást és minden későbbi örökösét Lajos királynak, fejedelmi elődjének adományában, örökkön örökké!" Perpetuum perpetue..."
(*Királylehota 1390. évi adománylevele*)

Hank Barnabás kitagadta a lányát és Kistrákói unokaöccsei örökölték Királylehotát, így lett minden Lehoczky Kistrákónak is, és Királylehotának is az ura.

1391. Túróci Registrumban: Terra Rakouchon birtokol Jakab pap és Lőrinc, Pál fiai.

1399-ben Kis-Rakói (De Rakouch) Pál fia Lőrinc,- Jakab, Márton és György fiai neveikben eltiltja Kistrákói Pétert, Pál fiát, Kistrákói birtokrésze eladásától a Túróci Convent előtt. (*Nagy Iván: Rakovszky levéltár; Túróci Convent levéltára*)

1410-ben (Királylehotai) Lehotai György pereskedett a szomszédos Szentiványiakkal, a Bocai aranybányák miatt, mivel a Szentiványiaknak királyi privilégiumok volt, hogy a birtokaikon és a Boca patakban csak ők bányászhatnak aranyat. De Királylehota királyi birtok nem esett a Szentiványiaknak szóló adomány alá, mivel Nagy Lajos király minden jövedelmet és használati jogot és felszerelést Egyednek és fiaianak, és azok örököseinek adott,- így a bányajogot is .

A per 12 évig tartott. A Túróci Convent végül a határt 1422-ben a Boca patakban jelölte ki!

(*Ph. Dr Vitek és Bizub: Királylehotai Lehotsky könyv -2008.*)

1411-ben Kistrákói jakab és Márton, kinevezett királyi emberek.(*Jakab et Marton De Rakouch. - Necpáli Justh levéltár 84. és 85. irat.*)

1413-ban kihal Lork ága. (*Lork ágán Jahodniki György fia János fia Lőrinc az utolsó élő családtag.*) Jahodnyk (*Kisbysztrichka*) birtoka visszaszáll a koronára.

1414-ben Zsigmond király meghagyja a Túróci Conventnek, hogy Jakabot, Rakouchi Lőrinc fiát, a

kisrákói birtok iránt Kisrákói János ellen támasztott pörében idézze meg! És az ügy kivizsgálására Tarnóczy Márk fiát Jánost, Nagy-Rakói Tamás fiát Istvánt, vagy pedig Valentfalvy Lászlót küldje ki! *(Nagy Iván: Rakovszky levéltár; Túróci Convent levéltára)*

1459-ben Lehoczky János vitéz Mátyás király szolgálatába áll. Egyik megszervezője és egyik vezetője volt a Fekete Seregnek. *(Némely állítások tévesen azonosnak vették Haugwitz Jánossal, akinek arcán fekete vágott seb volt, és állítólag róla kapta volna a nevét ezért a fekete sereg. **De ez tévedés, a két személy nem azonos.** Haugwitz János csak 1488-ban került Mátyás király szolgálatába, és a sereg vezéréként Mátyás király 1490. évi halála után a sereg maradványaival kivonult az országból, Ausztriába! lásd: Hanuš Haugvic z Biskupic)*

1480-ban Lehoczky Mihály Túróc vármegyébe küldött királyi főember.

1510-ben Lehoczky János Túrócban királyi megbízott főember. Probus vir.

1511-1512-ben. Kisrákói Lehoczky Máté megvásárolta 200-200 aranyforint örök áron a Tholtoktól a Túróc vármegyei Bisztricskán lévő negyedrészeit, mely területet még 1349-ben a Tholtok őseinek, anyai unokatestvéreinek ajándékozott Beke fia János, akinek nem volt fia,- és az unokatestvérei fegyvertársai voltak a Csák Máté elleni harcokban, amely tettekért kapta ő adományba 1326-ben Villa Bisztrichát I.Károly királytól.

(Nagy Iván: Magyarország családai- Selmeczi Tholt fejezet)

1551-ben a Lehoczky család tiltakozott, mert Királylehotai birtokjogait rendszeresen megsértették a szomszéd birtokosok, elfoglaltak számos részt. *(Ph Dr Vitek-Bizub)*

1551-ben Lehotai Lehoczky Menyhért megyei és szepesi hivatalos személyeket hívott, hogy visszavegye a szomszéd Szentiványiaktól a királybocai aranybányát, mivel az őt illeti.

(Szentiványi család levéltárában.)

1551 karácsonyára, Hradek vára úrnője, Báthory Erzsébet, sértésként, egy zergét és két süketfajdot küldött ajándékba a családnak,- mert a zerge ugrál, és a süketfajd kiabál. **Ezért megy végül családi követség Bécsbe, I. Ferdinánd királyhoz!**

(Ph. Dr.Vitek-Bizub/ Liptó vármegye jegyzőkönyve)

1552 februárjában öt főnyi családi követség ment Bécsbe I. Ferdinánd királyhoz, aki a régi királyi adományokat megerősítette,és új adományban helyreállította a család birtokjogait. *(I.Ferdinánd király 1552. évi adománylevele)*

1553-ban I. Ferdinánd király új adományát beiktatással megerősítette a vármegye, a szomszédok jelenlétében, és a birtokjog be lett vezetve a Szepesi Kapitulációs Listába. Ez időtől

a családi kompozitorátusi hitbizományban a Lehoczky család tagjai osztatlanul, közösen bírták a hatalmas, közel 60 ezer holdnyi **(29,5 ezer hektár)** területet, aranybányával, erdőkkel, folyókkal, patakokkal, hegyekkel, halászásra és őrlésre alkalmas helyekkel stb.

A családi birtokot egy családi választott igazgató és négy ülnök vezette. Később az erdők nagy részét a kincstár bérelte tőlük, és a bányákhoz használták a fát.

(Ph. Dr. Vitek és Bizub: Királylehotai Lehotsky könyv -2008. - Liptó vármegye jegyzőkönyve alapján.)

1560. Lehotzky Bálint Túróc vármegye alispánja *(Lehotzky András: Stemmatalogia)*

1563. decemberében I. Ferdinánd király megerősítette a család ősi, törzsökös nemességét, és a " rák hátán álló daru címert adományozta a családnak, mintha azt Terra Rakouch birtok adományozásakor IV. Béla király adományozta volna. (Címerdományok 1326 előtt nem történtek Magyarországon,-a korábbi családi címerek önként felvett, és a szokásjog által szentesített "hagyomány címerek" voltak. A család a "nyakán nyíllal átlőtt szarvas" címert használta korábban, mely önként felvett címer volt) *(Szluha)*

Az 1600-as években az aranybányák a kincstár kezébe kerültek. Lehoczky Dániel, a Liptóújvári és Hradeki Kincstári Uradalmak Inspektora, bocai aranybánya vállalkozása csődbement, mert a bányáját a kicstár kisajátította. *(Nagy Iván: Mo. családai, Lehotzky fejezet)*

1663-ban Bisztricskán a Lehoczkyak és a Thomkák nagy számú hadat állítottak a török ellen. *(Jan Sykura: Miestopicné dejini za Turca- Túróc megye helytörténete- 1244. Szlovák Tud. Akadémia.)*

1681-ben Lehotzky András, Ugocsa- vármegye jegyzője, Ugocsa vármegyének országgyűlési követe volt Kováts Andrással együtt *(Lehotzky András: Stemmatalogia)*

1696-98 majd ismét 1705. években Lehotzky György Túróc vármegye alispánja *.(Lehotzky András: Stemmatalogia)*

1705-ben Bárói rangot nyert Kistrákói és Lehotai Lehoczky Márton, aki mint katona, a török elleni felszabadító harcokban, Buda, Esztergom és Szeged visszafoglalása során tábornokságig emelkedett, majd a Franciák elleni háborúban Generál-Feldmarschall *(Táborszernagy)* rangig emelkedett, Szászország és Bajorország Generálisa, a volt Blankensteini, a volt Kollonich és a volt Második Forgách Huszárregimentek "Valóságos Ezredese volt", - meghalt párbajban.

(Nagy Iván és Lehotzky András: Stemmatalogia)

Lehoczky Márton alapította, még huszárkapitány korában, Bottyán János, akkor még császári ezredessel, a későbbi kuruc tábornokkal, a Nyitrai Gimnáziumot, alapítványt letéve a Gimnázium

létesítésére. *(Borovszky: Magyarország vármegyéi, Nyitra vármegye kötet)*

1705-1709 Lehoczky Imre Liptó vármegye alispánja. *(Ph Dr. Vitek-Bizub)*

1729. Lehotzky Ádám Túróc-vármegye országgyűlési követe volt Benitzky Tamással együtt *(Lehotzky András: Stemmatographia)*

1751-ben Lehotzky Dániel Békés vármegye ülnöke (Assesor et S. Comitibus Caus. Cur. Director) Békés vármegye követe volt Glosz Mátyás alispánnal együtt . *(Lehotzky András: Stemmatographia)*

1792-ben Lehotzky Antal Túróc vármegye jegyzője Túróc vármegye országgyűlési követe volt Justh György alispánnal együtt . *(Lehotzky András: Stemmatographia)*

1792-ben Lehotzky András Pozsony vármegye országgyűlési követe, Olgyai Gáspár megyei ülnökkel együtt jelölve, Farkas János alispánnal közösen . *(Lehotzky András: Stemmatographia)*

1832-ben Lehoczky Péter Liptó vármegye alispánja *(Ph.Dr Vitek-Bizub)*

1838-1843-ban, majd ismét **1848-49-ben** Lehoczky Károly Liptó vármegye alispánja. *(Ph.Dr Vitek-Bizub, és Nagy Iván: Mo.családai: Lehoczky fejezet)*

1849. előtt Lehoczky Imre császári és királyi tanácsos Túróc vármegye alispánja, **1852. után** a Túróc vármegyei cs. kir. törvényszék elnöke. (Nagy Iván)

A családból sok volt a híres ember a saját korukban is. Felső- Magyarország fő családainak egyike volt, elsősorban vármegyei főhivatalokat, és magas bírói tisztségeket töltöttek be, több alispán, királyi ítélőtáblai bíró, császári és királyi tanácsos, és császári és királyi kamarás került ki a családból.

1895. június 5. Lehoczky Kálmán Valóságos Belső Titkos Tanácsosnak, a pozsony királyi ítélőtábla elnökének András, Kálmán és Ágost fiai királyi engedélyt kaptak, hogy régi nemességük, régi családnevük és régi előnevük megtartása mellett felvehessék nevük mellé a Semmelweis névet is, és nevüket ezentúl Lehoczky-Semmelweisnek írassák. *(Kempelen Béla: Magyarar nemes családok: Lehoczky fejezet)*

A XX. és XXI. század ismert Lehoczky, Lehotzky és Lehoczki nevű híres emberei mind ebből a családból származnak. *(Lehoczki írásmóddal a Soltvadkerti -Hartai ágazat írja a nevét. Szlovákiában ma: Lehotszky és Lehocky anyakönyvezéssel írják a család nevét.)* A család neve "királyilag védett magyar név." Ma is a Belügyminisztérium védelme alatt áll a család neve.

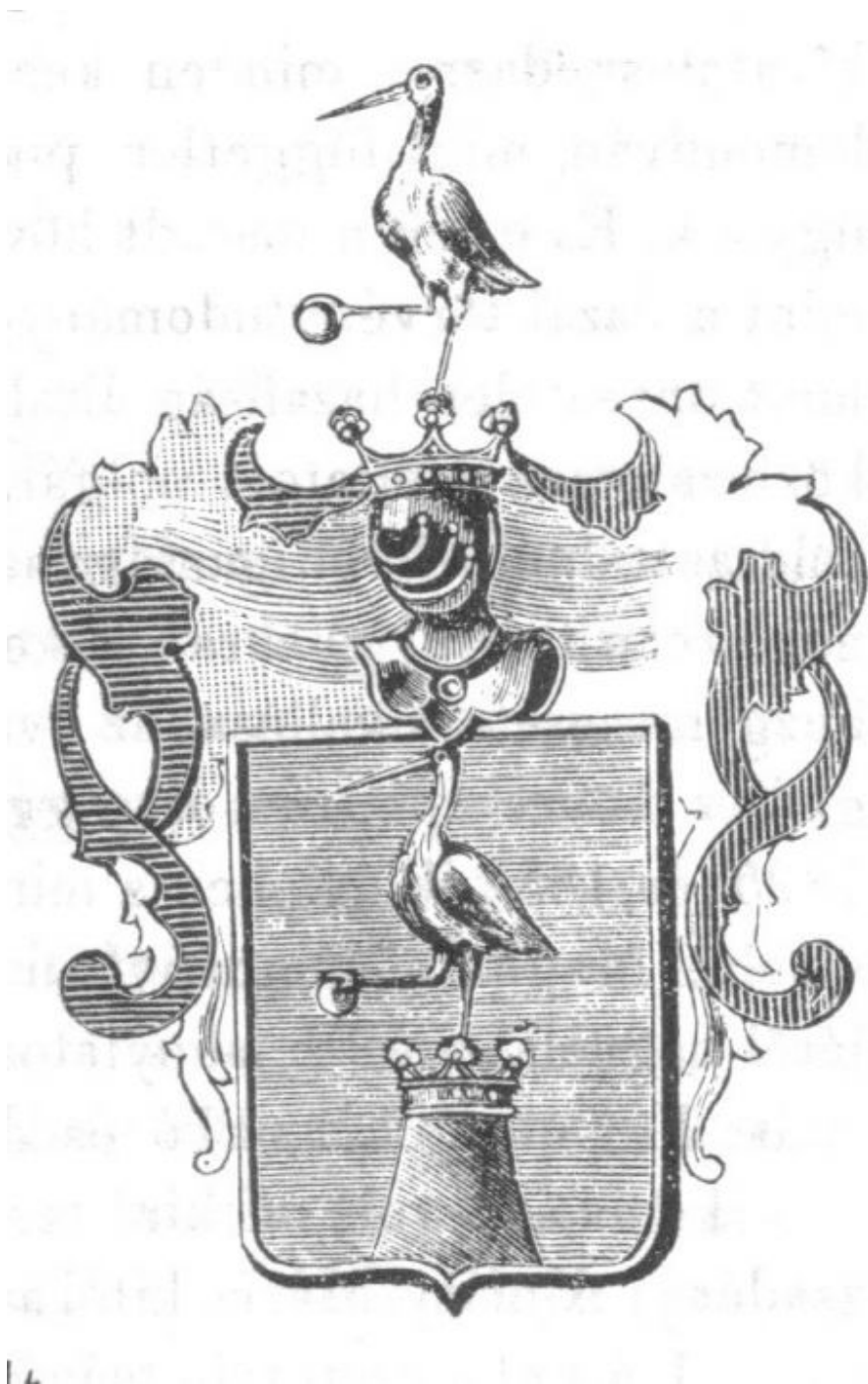
3. Fejezet:

A Család címerei

1563. decemberében I. Imre fiai János, Lénárd és unokatestvérük, Márton részére a még év végéig uralkodó I. Ferdinánd királytól és a már az év szeptember 28-án megkoronázott Miksa királytól ősi törzsökös nemességük megerősítése mellett, a hagyomány szerint IV. Béla által szóban adományozott fél lábon álló daru alá, a család "Kisrákói" előnévére célzólag még egy

rák adatott. Ugyanez a daru adományoztatott már azon év júniusában a rokon eredetű Prónayaknak is, de ott a daru egy sziklacsúcson ülő koronában áll. Mindkét címert a két család Liptóban is és Túrócban is 1583-ban hirdette ki!

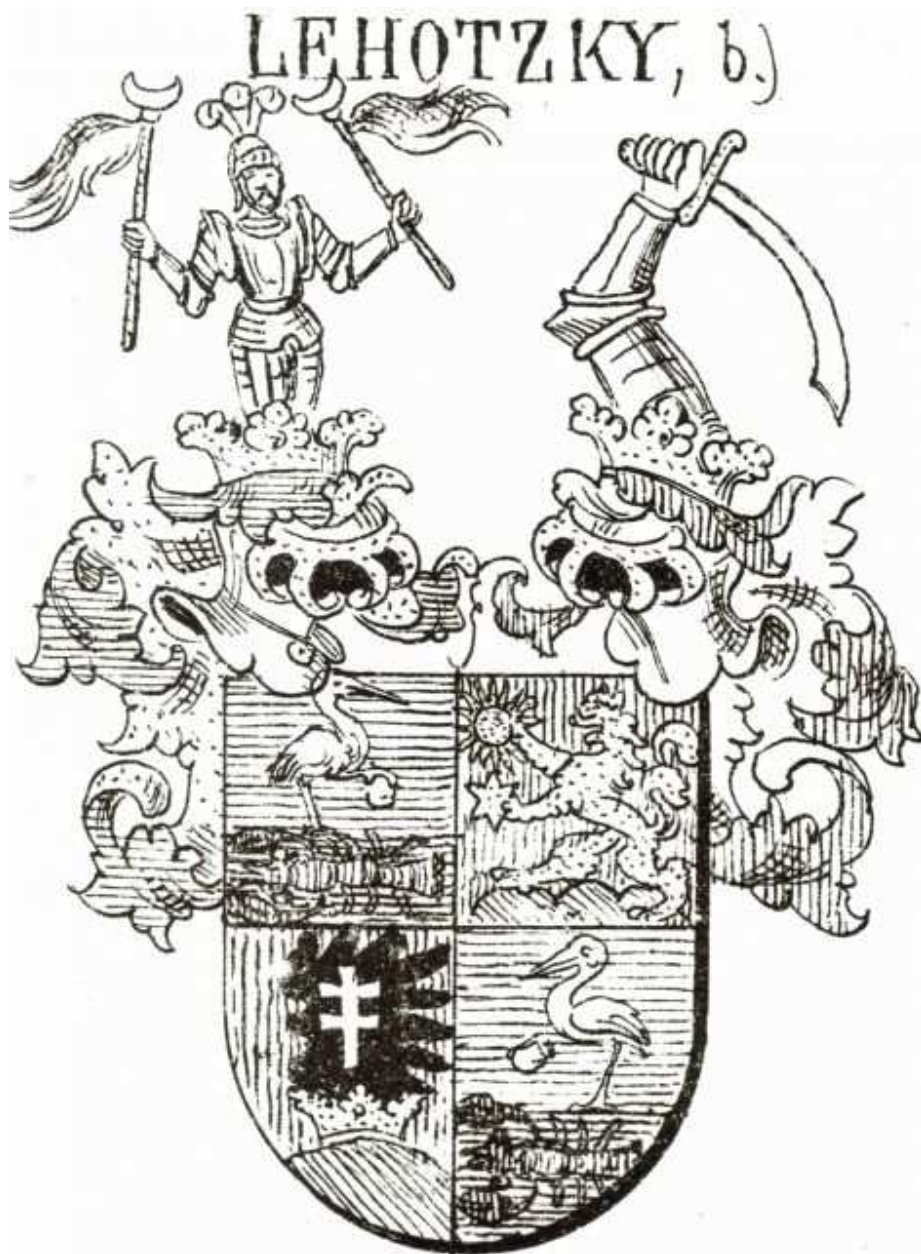

A "kisirákói Lehotai Lehoczky címer" , másként "kisirákói és bisztricskai", másként

"Lehotkai" (Kis-Lehotai) címer: kék mezőben egy fél lábán álló daru, mint az éberség jelvénye, a felemelt jobb lábában egy arany kövecset markol, és az alatta ezüst mezőben fekvő vörös rák hátán áll. Az ezüstsívak ötágú aranykoronájában a pajzsbéli daru ismétlődik. **A rák a család kistrákói előnevét jelképezi.** Ezen új címert 1563. decemberében adományozta a még év végéig uralkodó I. Ferdinánd király és fia, a már ez év szeptember 28-án megkoronázott Miksa király. **A királyi udvarnál ez volt a család hivatalos, adományozott címere. Az 1563. évi adománylevel szövege szerint, "a darut, mint szóbeli címeradományt, az hagyomány szerint IV. Béla király adta a család őseinek, Beke, Csernyik és Lork (Lauren comes) lovagoknak, Kozma comes fiainak, Znió váránál tett örököségi szolgálataikért. Ezt a címert és a család ősi törzsökös nemességét megerősíti I. Ferdinánd király."** - Míg a királylehotai címer: a pajzsban zöld alapzaton, kék mezőben nyilazó vitéz, mely árnyképi körvonalában megegyezik a daru árnyképének vázlatos rajzával, s logikusan következik, hogy **a vitéz rajza a daruból lett!** A vitéz felett hold és csillag ragyog, mint az éberség jelképei, a sisak koronájában pedig, egy, a nyakán nyíllal átlőtt szarvas szökell széttárt sasszárnyak között. **A szárnyak is valójában a darura emlékeztetnek, mely szintén az éberség jelvénye, ugyanúgy, mint a hold és a csillag is.** Ez a szarvas Királylehotai címere is, lomboktól ölelve. **Valójában ez a szarvas volt az ősi, önként választott, és hagyomány jogon viselt címer, ez alá lett téve a daru az új címer adományozása után, de stílusában a nyilazó vitéz illett a címerbe így a daruból vitéz lett, mely körvonalában teljesen megegyezik a fél lábán álló, jobb lábával kövecset tartó daruval.**

A fenti vésett címer az alsókubinyi ág egyik ezüstszelencéjéről lett fényképezve!

Márton tábornok 1705. évi bárói címere, melynek pecsétje Pest vármegye levéltárában található: négyfelé osztott pajzs; - az első és a negyedik mezőben a kistrákói címer: a rák hátán álló daru;- a második, vörös mezőben arany, kettősfarkú oroszlán karmaiban arany napot és csillagot tart; míg a harmadik mezőben zöld hármashalmon, vörös háttérialapon fekete sasszárny előtt fehér kettős-kereszt. Sisakdísz a pajzs fölött kettő látható: az első sisak koronájában páncélos vitéz áll két kezében török lófarkas zászlókat lenget; a másik sisak koronájából egy páncélos kar nyúlik ki, kezében török kardot (jatagánt) fog s vele a lenti, vízszintes irányból felfelé suhint. **A címerleírás a fenti rajzra vonatkozik, Johan Siebmacher : Wappenbuchból . (Tud. Akadémiai Könyvtár IV. kötet: 15-21 "L" betűs kötet. Könyvtári Kat. sz.**

255. 075.) De lásd a lentebbi színes címert, melyet Lehoczky Márton tábornok valójában használt:

E. Excellentissimi Societatis, ac Magnae D. D. D.

MARTINUS LEHOZEKY

de Civitate Christianopolitana, Societatis
 Universitatis Pragae, nec non unius
 cuiuslibet Universitatis, Summi
 aliiq. Professoris

1641 / 1642

A fentebbi, színes bárói címer a Nyitrai Ferences Convent Protokollkönyvében látható. Márton tábornok, mint látjuk itt, művészebb változatban használta a címerét, mint ahogy máshol szerepel a heraldikai leírásokban és rajzokon. Mint látható, itt az egyik sisakon a páncélos vitéz a törökök zászlóit a kezével kettétöri. A másik sisakon pedig a páncélos kar nem jatatagánnal suhint, hanem a markában tartott kardra egy török fej van rátűzve. Itt a daru nyaka át van löve nyílvezzővel, utalva a nyakán nyíllal átlőtt szarvas címerre!

Tudni kell azt, hogy **Magyarországon címeradományt oklevélben csak 1326-tól adományoztak királyaink, akkor is csak szóbeli leírást tartalmazott az oklevél, képi ábrát pedig, csak a XIV. század végétől adományoztak!** A korábbra datált címeres-levelek hamisítványok. **A Lehoczkyak daru címere is csak szóbeli adományozásról szóló hagyomány, mely oklevélbe lett foglalva 1563-ban, a király által, mintha azt IV. Béla adta volna!** Az 1326 előtti címerek gyakorlatilag önként felvett címerek. **Így, az ősi, szarvas címer, mely Királylehotának, a család Kompozitorátusi (közbirtokossági) hitbizománya központi községének is a címere, szintén önként felvett címer. Ezen címer alá lett téve később a daru, melyből átalakulva, idővel a nyilazó vitéz lett.** - Aki lerajzolja, s előtte felvázolja a két ábrát, láthatja, hogy a vázlatrajz szerkezete azonos!

Egy kis heraldika bővebben, interten kattintson ide: <http://nemokutyus.hupont.hu/17>

4. fejezet

A Lehoczky család szétágazása és az áttekintő nagy- családfa

4/ 1.§

Az 1512 előtti családfa :

Kozma				
Csernyik 1244 Terra Rakouch	Beke	Lork (Lauren comes) 1284	Kisbisztricska	
Ábrahám és Péter (Worin fia) +	János 1324	N.		
Egyed De Hank és Pál De Rakouch	György De Kiisbeszterce, aliaa De Jahodnyk			
Barnabás	Jakab pap,	Lőrinc és	Péter	János de Jahodnik
Miklós +				
Kristián +	György, Jakab, Márton	János	Lőrinc De Jahodnik 1413-ban kihal az ág	

1. Hank Barnabás lánya Hank Dorottya, akit 1388-ban megszöktet a Hradeki várnagy, Orosz Mihály, hogy így megszerezze Királylehotát. De Hank Barnabás a lányát kitagadja, Zsidmond királytól 1390-ben új megerősítést kér Királylehotai birtokára, az összes eljövendő örökösei számára, és örökösei a Kistrákói unokaöccsei lesznek, így lesz, örök időre, minden Lehoczky öröksége Királylehotai.

2. Kistrákói Lőrinc fiai közül György azonos az 1410 és 1422. között a Szentiványiakkal, a Bocai aranybányáért pereskedő Királylehotai Györggyel (Lehotai György!) Kistrákói Jakab és Márton 1411-ben kinevezett királyi emberek Kostyáni birtok ügy vizsgálásakor (Necpáli Justh levéltár 84. és 85. irat)

A fenti kis táblán Egyed fiai: Barnabás, Miklós és Krisztián De Hank (az 1361- évi oklevélen De Ganh). **A "De" helyett "És" olvasása hibás! (Törés van ott az oklevélen!)** A tábla alján írt György biztos, hogy nem Hank Barnabás fia, hanem Kistrákói Györggyel, az egyik unokaöccsével azonos. **Mivel Hank Barnabásnak ha lett volna fia, akkor a hradeki várkapitánynak, Orosz Mihálynak eszébe se juthatott volna, hogy Dorottya megszöktetésével próbálja megszerezni Királylehotát. Ugyanis a kor szokásjoga szerint a lányok csak "leánynegyedet" örököltek.** Tehát Királylehotai György (Lehotai György) azonos Kistrákói Györggyel, Kis- Rákói (De Rakouch) Pál fiával 1398-ban Nagyrákó faluban. **Az 1388. évi leányszöktetés után Hank Barnabás kitagadta a lányát, és ezért kért 1390-ben Zsigmond királytól megerősítő adományt Királylehotára, az összes örökösei számára, mert a Kistrákóiak lettek az örökösei! Így akadályozta meg, hogy Orosz Mihály a felesége számára kikönyörögjön a királytól egy fiúsított birtokadományozást!**

4/ 2. §

Ha a Lehoczyakról beszélünk, akkor mindig egy családról van szó: A Nagy Iván: Magyarország családai című könyvben közölt nagy családfa bár csak áttekinthető szerkezeti minőségében használható, mert hiányos, sok személy nincs feltüntetve; - de **az itt lévő I. Táblán az 1460. körül született Lehoczy I. Györgytől kezdődő családfát, és a IV. Táblán kb. 1490-ben született, valószínűleg az 1487-ben jegyzett Jakab és Márton de Lehotka személyek valamelyikének, valószínűbben Mártonnak a fia I. Lehoczy Andrástól eredő családfát minden mai Lehoczynak a családfájának tekinthetjük.** Ide illeszthetőek az 1552-ben élt, s ez évben I. Ferdinánd királyhoz segítségért és megerősítő adományért forduló királylehotai Lőrinc, András, István, Mátyás és Ambróz /Ambrus/! - **Hogy az itt és ekkor élők végül is Királylehotai Egyedtől, vagy Kistrákói Páltól erednek, az a XV. századi hiányos adatokból nem lenne kimutatható, ha csak a leírt adatokhoz igazodunk. De a hagyomány is számít. A XIII. százdi oklevelekben sem látszik, hogy Beke, Csernyik és Lork testvérek, de hagyomány volt, és az 1563. évi címerújítás és nemességemegerősítés szövegében olvasható.**

4/ 3. §

Hogy mindannyian egy őstől eredünk az jogi logikával bizonyított. Ugyanis ahhoz, hogy valaki teljes joggal örököljön egy adománybirtokot, egyenesági leszármazottnak kellett lennie, vagy ha a jogos birtokos ág kihal, jöhetett létre a

másik ág öröklése. Örökbefogadással, vagy leány fiúsításával csak királyi engedéllyel lehetett örökölni, akkor a leányból " perfekta" lett, és fiú módjára vihette tovább az öröklési rendet. De akkor is csak a nemzetségből való fiági atyafiak jogainak sérelme nélkül! Elajándékozni egy birtokot csak 1351. előtt lehetett, az 1222. évi Aranybulla rendelkezése szerint, mint ahogy Villa Bystrichát is Beke fia János is az anyai ági unokatestvéreinek, a Selmeci Tholtoknak adta 1349. nov. 6-án a Túróci Convent előtt. Ezért aztán a Beke fia Jánossal fennálló fiági jogra hivatkozva vásárolja tőlük meg Kisrákói Máté, azaz Lehoczky Máté 1511-ben és 1512-ben 200-200 aranyforint örök áron az ott lévő negyedrészeit!

1351. előtt a régi, 1222. évi Aranybulla jogszabálya élt, mely szerint a birtokos szabadon rendelkezett a saját maga szerzte birtokával, arra hagyhatta akire akarta, de az 1351. évi Aranybulla ezt a szabályt megváltoztatta, sőt, csak ezt a szabályt változtatta meg! Ettől kezdve lép érvénybe az "ősiség törvénye", mely szerint a nemesi birtok el nem idegeníthető, fiágon öröklődik, a fiág kihalása után a legközelebbi nemzetség, a legközelebbi atyafiak öröklők. A nemzetség teljes kihalása esetén a királyra visszazáll! Ezen jogszabálynak a logikájából kell itt következtetni! Az öröklés logikájából vissza lehet következtetni a leszármazási és rokoni összefüggésekre! Márpedig a XVI. században minden akkor élt Lehoczky bírt Királylehotán közös birtokú tulajdonjoggal.

4/ 4. §

1388-ban Orosz Mihály azért szöktette meg Lehoczky Dorottyát, akkori nevén Hank Dorottyát, mert így próbálta megszerezni a királylehotai birtokot! Tehát Hank Barnabásnak nem volt fiú örököse, de ott voltak az unokatestvéreinek a fiai, Kis-Rákói (De Rakouch) Pál fia Lőrincnek fiai György, Márton és Jakab, valamint Jakab pap és Lőrinc testvérének, Kisrákói Péternek, Kis-Rákói Pál fiának János fia! Őrájuk hagyta nagybátyjuk, Hank Barnabás Királylehotát! Ezért kért 1390-ben megerősítést erre Zsigmond királytól, perpetuum perpetue! Így lett minden Lehoczky öröksége Királylehota.

Tehát mégegyszer:

Ha Barnabásnak lett volna fiú örököse, akkor a haradeki várkapitánynak eszébe se juthatott volna az, hogy így szerezze meg a birtokot!

A család magát folyamatosan Kisrákóinak nevezte, 1487 óta Lehotainak is, tehát egyértelmű így, hogy Kisrákói Pálnak a leszármazottai a mai Lehoczkyak! És Egyed ágának a birtokait örökölték 1390. körül.

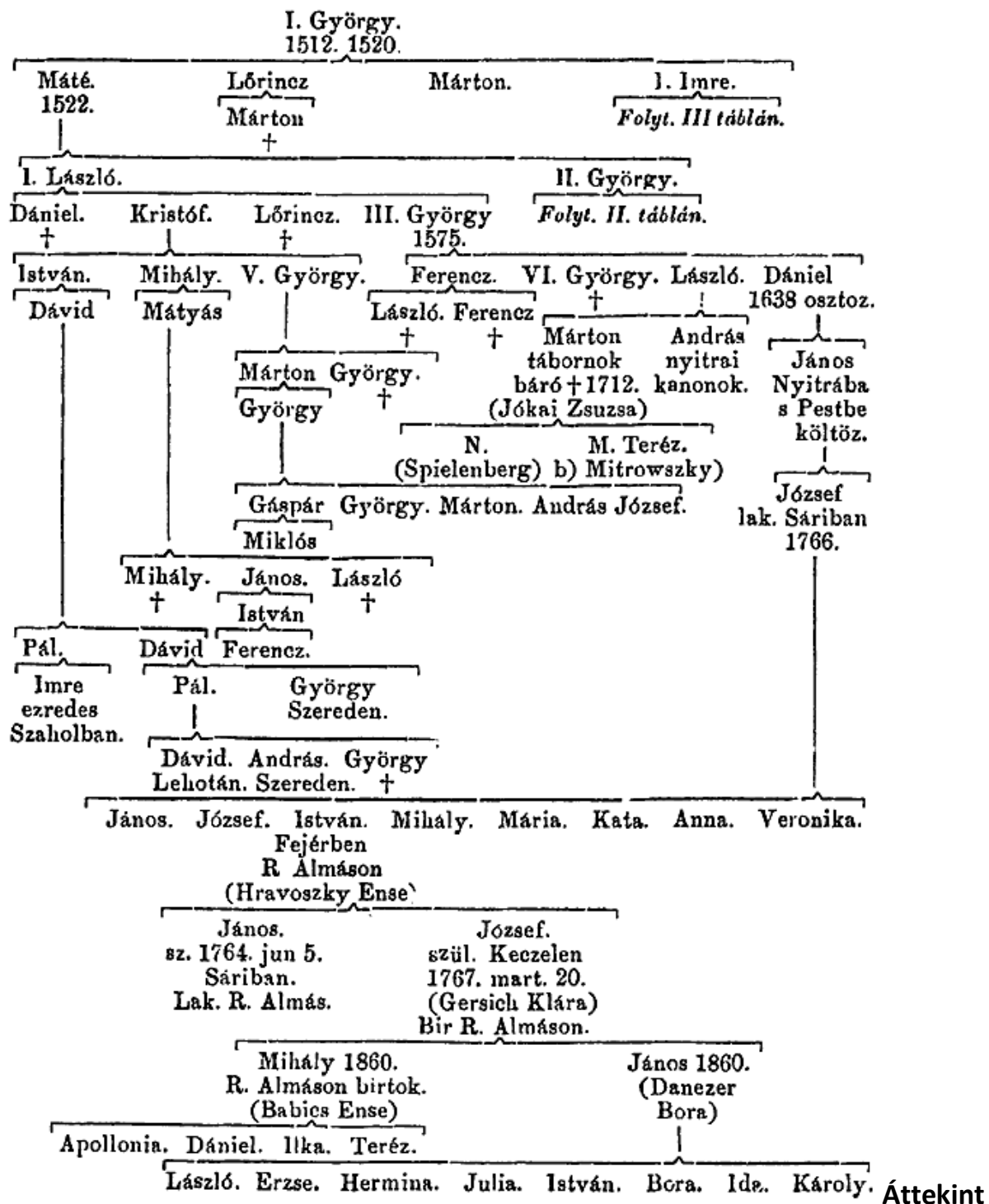
)Révay II.6./ Doc. ad Nob.)

4/ 5. §

Áttekinthető nagy családfa:

I. Tábla

A táblán látható I. György fia Máté vásárolja meg a Selmeczi tholtoktól 1511-ben és 1512-ben 200-200 arnyforint örök áron bisztricskai negyedrészeiket. A Nyitrai Kapitulációs Lista szerint I. György a fiainak: Máténak, Lőrincnek, Mártonnal és Imrének megvásárolja 1511-ben a Bisztricskától keletre lévő Alsó- és Felső-Kálnokot is.

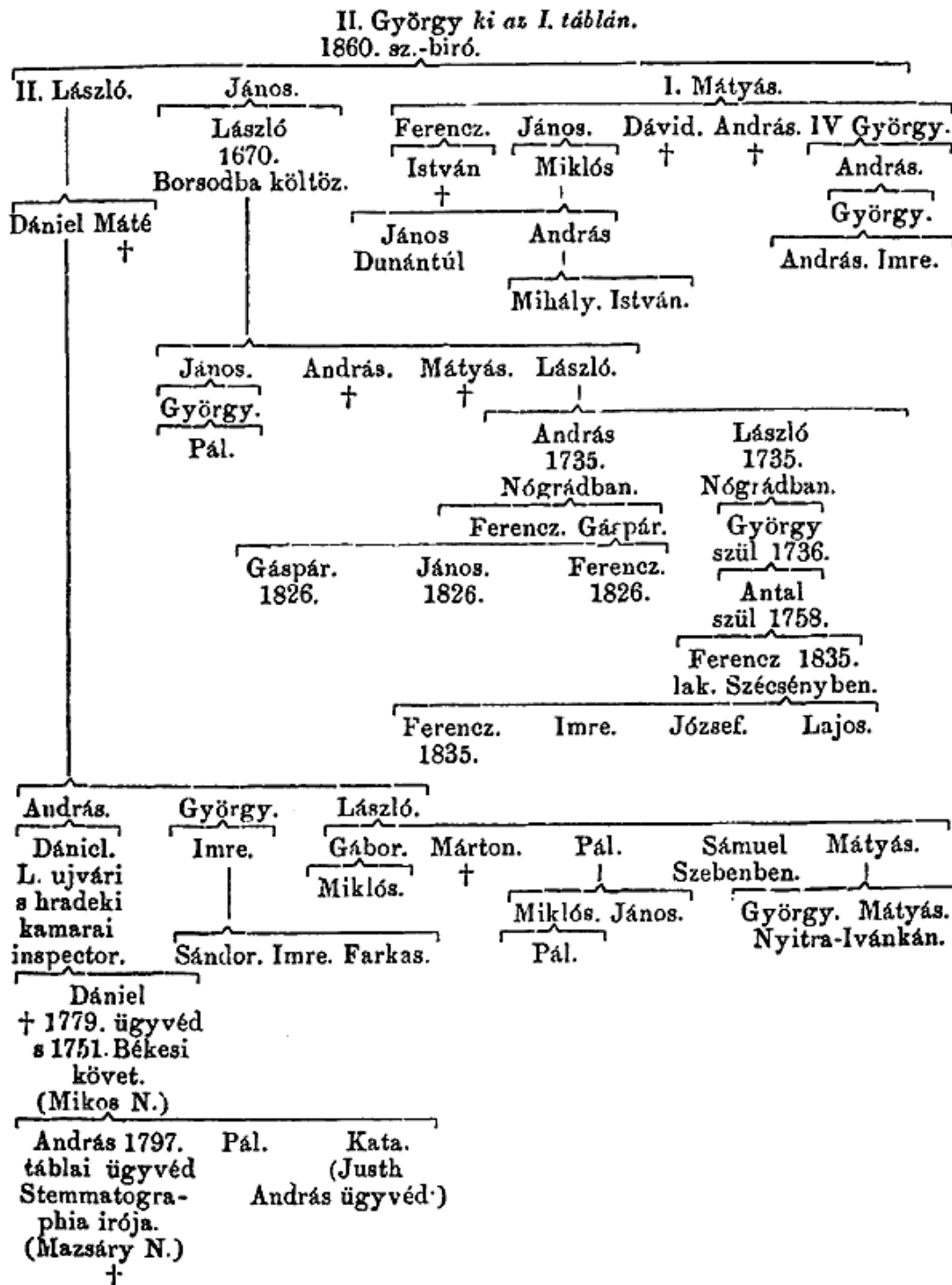

hető nagy családja:

II. Tábla

A táblán látható Lehoczky Dániel Liptóújvári és Hradeki Kincstári Kamarai

Inspektor és "Bartosovje" János családi igazgató, Lehoczky Baltazár Hradeki várnaggyal közösen II. Miksától külön királyi adományt is nyernek királylehotai birtokaikra! Lehoczky Dániel elveszti a bocai aranybányát, a kincstár ráteszi a bányára a kezét!

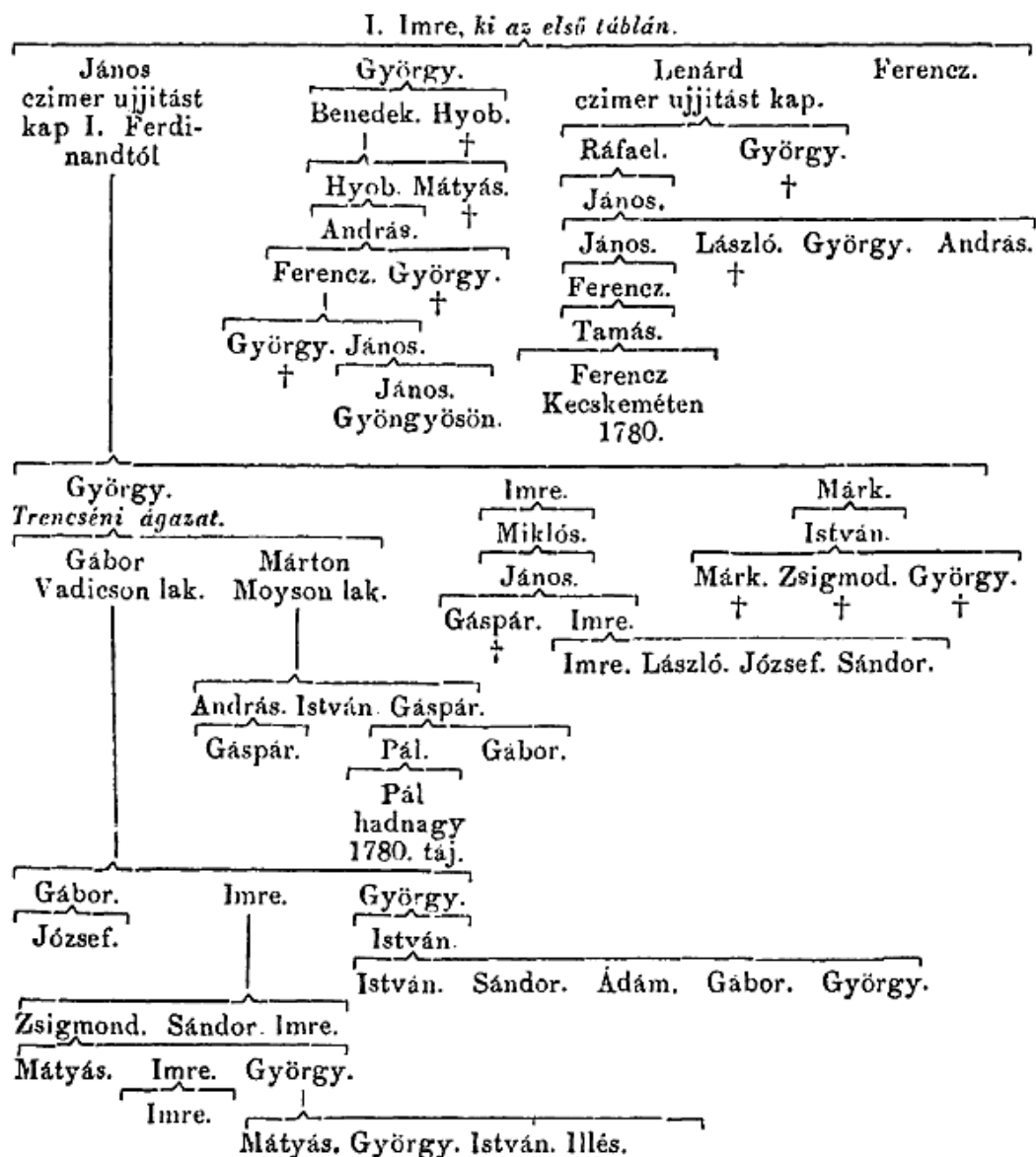
Áttekinthető nagy családja:

III. Tábla

Az 1563-ban I. Ferdinándtól címrújtást kapó János ága a Trencsényi ág, mely Vadacson és Moyson birtokolt, továbbá a Trencsényi ágat alapító György testvérének Imrének ága a Liptó vármegyei "Kisrákói és Alsórásztóki" ág. Imre leszármazottai az 1754-55. évi országos nemesi összeírásakor Imre, László, József és Sándor, akik közül 1754-55-ben az összeírásakor Imre, Sándor és László él Alsórásztókon. Testvérük, József ugyanezen összeírásakor Hont vármegyében látható. **Ő a Hont vármegyei ág őse.** Fia Tamás? akinek fia János bányamérnök a Selmecebánya melletti Hegybánya és Vysoka között a hegyekben lévő Moderstolnán. Fia szintén itt bányamérnök 1813. ban született Mátyás, akinek gyermekei: Egyed, hegybányai plébános, Libor szabómester-cégtulajdonos, Anna Pucz Antalné és Etelka. Libor fia Károly Szegeden, kúriai joggal felruházott királyi ítélőtáblai tanácselnök.

Az Alsórásztókon később is élő ágból származott Dr Lehoczky Oszkár XX. századi kúriai bíró is és **ezen ágból származik az ungvári ágazat is**, melyből egyik József a XIX. században Ungvár polgármestere volt!

Az 1563-ban címerújítást nyerő Lénárd ága Királylehotán élt, testvére György a gyöngyösi ág őse. (a Lénárd ágán látható 1780-ban Kecskeméten élő Ferenc apja Tamás 1754-ben a nemesi összeírskor Királylehotán él! Mivel akkor az összes Lehoczky között csak egyetlen Tamás van jegyezve!)

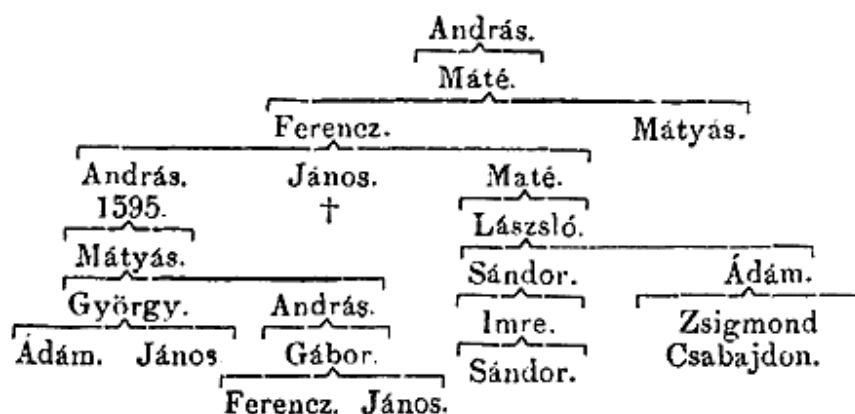

Áttekinthető nagy családfa:

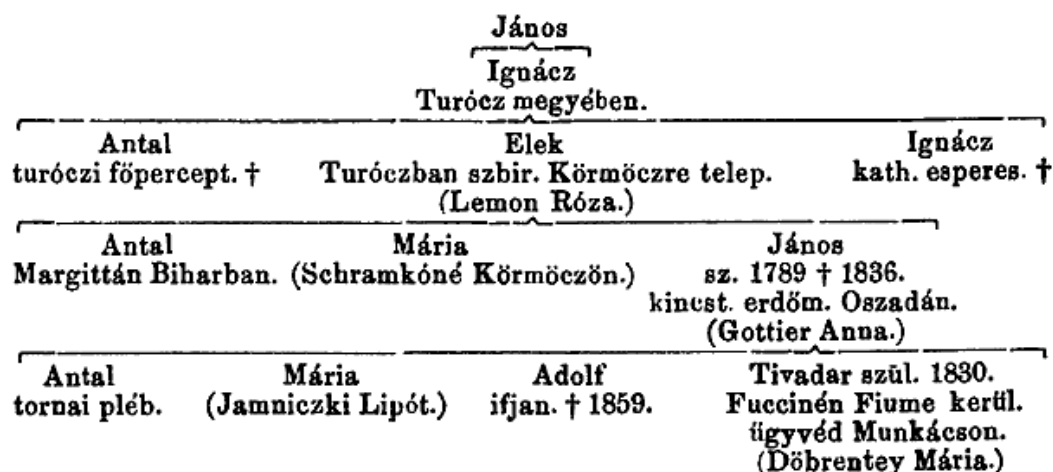
IV. Tábla

Túróc vármegyei ágazat!

A I. Táblán lévő I. György ágától külön ágazat (András születik kb. 1460, Máté születik kb. 1500. Mátyás ágán lehet Bálint 1560. évi túróci alispán! Ez ágon lehet a Királylehotán az aranybányát a Szentiványiaktól 1551-ben visszakövetelő Lehotai Menyhért is, és az 1552-ben I. Ferdinánd királyhoz családi követ Ambróz is. **Valószínűleg Mátyás ága a királylehotai "Bartosovje ág"!**

Előbbi táblán látható (Gábor fia, Ferenc testvére) János folytatása kiegészítő táblán:

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Nagyivan-nagy-ivan-magyarorszag-csaladai-1/hetedik-kotet-5828/lehotzky-csalad-lehotkai-maskep-kis-rakoi-es-biztricskai-5AB2/>

A fentebb közölt családfák, mint látható, nem teljeseek, de a család szétágzásának szemléltetésére tökéletesek!

Ebben a dolgozatban nem foglalkozom a részletes leszármazási táblákkal, a bővebb, idegenek számára is közzétett leszármazási táblák elektronikus elérhetősége:

<http://lehoczynemzetseg.hupont.hu/3/3oldal-lehoczky-csaladfab-iv-bela-idejetol>

4/ 6. §

A Szetiványi -levéltárban olvasható egy adat, miszerint 1551-ben Lehotai

Menyhért a bocai aranybányákra igényt tartva, hogy az az övé, szepesi hivatalos személyeket és megyebeli nemeseket hívott a követelésének a rendezésére, mire a Szentiványi családból a birtokos azt írta, hogy a szepesi hivatalos személyek és a megyebeli nemesek előbb vizsgálják meg, Lehotai Menyhért, egyáltalán kétségtelen nemes-e. Ebből azt lehet következtetni, amellet, hogy ez egy bevett szokás szerinti jogi időhúzás a Boca patakon túli aranyánya visszaszolgáltatása ügyében is, de azt is mutatja, hogy ezzel azért próbálkozik a szomszéd Szentiványi, mert Lehotai Menyhért nem a megye köztudott nemesa, tehát ő Túrócból jött át a birtokba. 1552. előtt az itt birtokló örökösök sok sérelmet szenvedtek a szomszédoktól, mert nem voltak elég határozottak a jogsértésekkel szemben. Nagyobbára Túróban laktak, a birtokszerzésre ott fektettek korábban hangúlyt.

Az erdőket bérbeadták a Hardeki várnak. Aztán a vár birtokosai a bérleti idő lejárta után nem akarták nekik visszaadni a területet.

Már Komorovszky Péter hradeki garázdálódásai idején is a birtokból rengeteg erdő a Hradeki várhoz került, azt jogtalanul bitorolva, és már **1410 és 1422 között is volt vita Szentiványiakkal, (Királylehotai) Lehotai György idejében, a bocai aranybányákról. A vita tíz évig tartott. A Szentiványiaknak adományozott privilégiuma volt arra, hogy az ő birtokukon és a Boca patakban aranyat csak ők bányászhatnak, illetve csak az ő engedélyükkel bányászhatnak. De a Királylehotai királyi birtokra ez nem vonatkozott!** Ezért akkor a Túróci Convent végül a több mint tíz évi vitát lezárva, a Boca patakban jelölte ki a határt!

Lehotai / Lehoczky/ Menyhért ezért tartott igényt az aranybányára! A birtokjogokat akarta rendezni,- ez évben a Hradeki vártól is követelte az erdők és földek visszaszolgáltatását, mire a vár úrnője, Báthory Erzsébet sértésként karácsonyra küldött a családnak egy zergét és két süketfajdot. Mert a zerge ugrál, a süketfajd meg süket és kiabál!

Ezért küldött a család követséget I. Ferdinánd királyhoz, aki aztán új adományban erősítette meg a családot az örökségében, és a régi területeket is új adományban visszatda, 1552. február 10-én. Ezt az új adományt 1553-ban kihírdették, és a családot a vármegye nemesei és hivatalos személyek jelenlétében ismét beiktatták!

Szluha Márton szerint egy 1575. évi birtokösszeírási statisztikában "Királylehotán a családtagjai 12 nemes telken élnek, mint birtoktalanok!" Ez kiváló példa a statisztikák megtévesztő

pontatlanságára! Aki erre ad, az téves eredményt kap, mint itt is! Más adatokkal is össze kell vetni minden adatot! **A család Liptó vármegyében, a külön járásnyi nagyságú területen az egész területet oszthatlanul, közösen bírta, ezért külön-külön nincs itt a családtagoknak saját birtoka, mert közös birtok! Amikor az összeírást végzők megkérdezték a 12 udvarházban a családtagokat, hogy van-e saját birtokuk akkor a válasz: "- NINCS!"- Ez került be a "Statistikába", holott a Szepesi Kapitulációs Listán ott látható a bejegyzett birtok! A kompozitorátusi hitbizomány tagjai nem birtoktalanok, hanem részesedést kapnak a kompozitorátus jövedelméből!**

(Megjegyzem, hogy általában a földbirtokosok igyekeztek mindig az összeírásokkor kevesebb birtokot bementeni, mert az összeírások katonai adó kivétele céljából történtek. A birtokosok igyekeztek mindenhol lehetőleg minél kevesebb katonát állítani!)

4/ 7. §

A XVI. század közepétől minden Lehoczky birt közös joggal Királylehotán!

Az I. Táblán lévő I. György négy fia közül: Máté. Lőrinc, Márton és I. Imre is eredetileg Királylehotán élt. Máté, aki 1490 körül születhetett, 1511-12-ben 200-200 aranyforint örök áron megvette a Tholtoktól a bisztricskai részeit. Ez időtől az ő ága és a IV. táblán lévő András ága birtokolt Túrócban is, de továbbra is bírt jogokkal Királylehotán kompozitorátusi hitbizományában is. Máté fia, II. György ága birtokolt a későbbi időben Bisztricskán, melyből elágazott a nógrádi ág, valamint ez ágon volt Lehoczky Dániel is, ki a Királylehotán melletti hradeki kincstári uradalom inspektora volt, s szintén bírt részjogokkal Királylehotán. Ő a bocsi (*bocai*) aranybányákba befektetve csődbe ment. Fia volt Dániel az európai hírű ügyvéd, aki a reakvizitika korában visszaperelte a jövevény külföldiektől a magyar családok birtokait. Leghíresebb pere volt a Tisza család birtokainak visszaperlése a modénai hercegtől. Az ő fia volt Lehoczky András a Semmatographia írója. II. György testvérének, I. Lászlónak Kristóf fiától lejöő ágak mind királylehotai ágak;- míg I. László másik fiától, III. Györgytől származnak a Nyitrába és Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyébe s innen Fejérbe, és állítólag, részben a Békés-Szentandrásra, Tótkomlóásra is átszármazó ágazatok. III. György ágán van Báró Lehoczky Márton tábornok is.

Mint már szó volt róla 1563-ban I. Imre fiai János és Lénárd, és unokatestvérük Márton adományba kaptál a "rák hátán állón daru" címet mintha azt már IV. Béla király adományozta volna.

Mindkét család az új címet 1583-ban hirdette ki Túróc illetve Liptó vármegyékben. Az új címet szerző Jánostól származik a "Kisrákói és Alsórástóki" ág, valamint a Vadicson és Moyson

birtokolt "Kisrákói és Bisztricskai" trencsényi ág. Mondhatnánk, hogy az adomány alapján valójában nekik járna csak a rák hátán álló daru címer, valamint a későbbiekben is Királylehotán élt Lénárd ágának, valamint unokatestvérük, Márton utódainak, ám a hagyomány szerint a daru címer is az egész nemzetség ősi címere, mivel mindenki "Kisrákói" is eredetileg! - Azonban a címerek jelentésértelmezése miatt a többi ág a szintén ősi szarvasos címet használta, míg szintén a jelentésértelmezés miatt a ténylegesen Bisztricskán birtokolt ág a rák hátán álló daru-címet használta. **Az elköltözött ágak pedig utólag, mikor nemességigazolást kértek, ha Túróctól kérték, akkor a darut kezdték el használni, ha Liptótól kérték az igazoló oklevelet, akkor a szarvasot használták. A szarvasos címernek is létrejött így számos változata, de mivel önként felvett, hagyomány címerrel van itt szó, olyan nem létezik, hogy ez, vagy amaz a hiteles változat. Mindegyik hiteles!** A későbbi utódok pedig ismeretek, és családtörténeti, valamint heraldikai tudás híján elkezdtek a rák hátán álló daru címet viselőket, és a szarvasot használókat két ágként tekinteni, sőt később, némelyek tévesen, két külön családnak mondani az egy és ugyanazon családot! Egyébként az 1790 előtti királyi könyvekben csak a király által, oklevélben adományozott 1563. évi, előbb mondott címer szerepel;- ez volt a királyilag elsődlegesen elismert címer, **a későbbi levéltári, ettől eltérő bejegyzések a precízkedő tévedésekből erednek minthogy az összefüggéseket csak hagyományból ismerték a család tagjai is, és ez az írás is, amit most olvas, ennek a korrigálására íródott!** (Ha netán egy levéltárban külön "Királylehotai Lehoczky" és külön "Lehotkai Lehoczky" címszó alatt vannak iratok, ez az előbb mondott precízkedő tévedésnek az eredménye!) Lehoczky Márton tábornok 1705. évi bárói címere is az 1563. évi címer elemeit is tartalmazza. De látható az előbb leírtakból, hogy miként ágazott el a családdal az eltérő címerhasználat is! **Tehát kimondhatjuk, hogy teljesnek lehetnének mondhatók a Nagy Ivánnál közölt családfák, csak éppen annyiban hiányosak, hogy a táblák egyes ágakon megszakadnak az utódok hanyagsága és érdektelensége miatt, valamint általában hiányoznak az évszámok, a leányok és a feleségek nevei; - s így nehezen kapcsolhatók össze a későbbi rész-leszármazási táblák.** Ez a rövid tájékoztató ezt szeretné korrigálni. Megemlíteném, hogy Királylehotán a nemzetségnek olyan sok tagja élt a kompozitorátusi hitbizományban, hogy itt már nem vezették általában a családfát, bár egyes ágaknak le van vezetve a rész-leszármazási táblája a XVIII. századtól, de **általában véve a családi "Protokoll könyvben" vezették a született személyeket és a házasságokat, az apák keresztnéve alapján, és házastársak családneve alapján különböző ragadványnevekkel jelölve az ágazatokat a faluban.** Így volt: Bartosovje (Bartos-lehotai), Lackovje, Leonardi, Danielovje, Pirosovje, Katrenovje, Soltészovje stb. ágazati jelölés, és így is jelöltek, mint Lehoczky Somody, Lehoczky Lányi, Lehoczky Lavotta stb. A hatalmas, 29500 hektár (=68 ezer magyar holdnyi = 51271 kat.holdnyi)/erdőség, hegyek és szántók (egyesült) kompozitorátusi hitbizományban voltak, egy igazgató és négy választott ülnök irányította a birtokot, a részesedés arányában osztottak a jövedelmen, mint egy mai részvénytársaságnál. A fentiekben mondott, új címet szerző Jánoson kívül, I. Imre többi fia, így: György, Lénárd és Ferenc utódai és a tőlük

Lejövő ágak is a mai Királylehotán élők ősei. Lénárdtól ered a "Leonardi" ág, Györgytől a gyöngyösi ágazat, míg Jánostól a trencsényi és az alsórászatóki ágazat, belőle aki királylehotán élt az a "Jancsovje" ág. I. László ág a "Lackovje" ág. A család nagy része a XVI. században lutheránus lett. A Királylehotán élők többségükben lutheránusok voltak, egyharmaduk katolikus. Voltak ágak amelyek a későbbi időben már visszakatolizáltak. Csak a IV. tábla ága volt szakadatlanul katolikus. Királylehotán is éltek katolikusok, de a család kegyurasága alatt lévő templom, Királylehotai falu temploma, ágostai evangélikus volt. A Bartosovje ág az amelyik a IV. táblán van!

Tévedésből a XIX. században, állítólag, először Andházy Imre ügyvéd jött elő azzal az állítással, hogy a "Kisrákói Lehoczky család és a Királylehotai Lehoczky család az két család, mert más a címere". Az ő apja, Andházy József, királylehotán lutheránus lelkész volt... Andházy János lipcsei levéltáros volt! A család iratait ismerték. **Csak éppen a heraldikához nem értettek!**

Holott a nemzetség egy és azonos eredetű a Lehotzkyak (XIX. sz. végétől már általánosan írva: Lehoczkyak) hiteles tradíciója szerint is,- és mint itt már rámutattam a címer fejlődésére,- a két címer jelentése ugyanaz, -a daru és vitéz ábrájának a körvonala is ugyanaz. A "Rák hátán álló daru", "az Éberség jele" királyi címeradomány, a "Nyilazó vitéz" a daruból lett, felette a Csillag és a Hold szintén az "éberség jele", és a darunál ősi "Szarvas" címer alá lett téve. Ez az önként felvett, ősi, hagyománycímer jogán létrejött címer, mely szokásjogon jött létre! A szarvas mellett a "Sas-szárnyak" a darura utalna. **ISMERNI KELL A HERALDIKA TÖRTÉNETET IS!**

(Lehoczky József: Magyar Lovagkönyv, a Feudalizmus Kézikönyve, mely a Novum kiadónál jelent meg, interneten is elérhető: <http://novella-vers.hupont.hu> A magyar nemesi rangok fejlődése: még: <http://magyarregiok.hupont.hu> Heraldika: <http://nemokutyus.hupont.hu>)

A Királylehotai, kisrákói és bisztricskai Lehoczky nemzetségre vonatkozó iratok az Országos Levéltárban Királylehotai Lehoczky néven van jegyezve, de máshol külön Lehotkai (Kisrákói) Lehoczky név alatt is keresendők, a Biccsei Szlovák Állami Levéltárban így található meg iratok: a Királylehotai Lehoczky család iratai 1558-1916-ig. A Lehotkai előnév azonos a Kisrákói előnévvel, de a későbbiekben a család általánosan Királylehotát nevezte Lehotának, Kisrákót pedig Kislehotának, vagyis Lehotkának. Mivel 1487-ben az akkori örökösök Királylehotai után keresztelték át a Terra Rakouchon, Rákóc Földjén lévő Rákóc falutól (a későbbi Nagyrákóc falutól) élre keletkezett Kisrákót Kislehotára, azaz tótosan Lehotkára. (Révay II.6. Dok. ad Nob.)

A királyi udvar ezért Lehotai (vagy Lehotkai) Lehoczky név alatt tartotta nyilván a családot, a család pedig, általánosan és sokszor Alsó-; Felső-; és Királylehotai Lehotai Lehoczky névként

mutatkozott be névjegyein. Ez a romantikus hosszú előnév változat egyszerre engedett arra is gondolni, hogy a Zólyom megyei Felső-Lehota és Alsó-Lehota is a család birtoka lenne, mert amikor még királyi birtok volt Királylehota, A Nagy Lajos király adománya előtti időben, akkor Felső-Lehota jószágkormányzói is voltak Egyed és fiai,- Felső-Lehota neve is "Lehota Regis" volt, és az Árpádok idejében is itt vigyázták az ősök a határt. Alsó-Lehota pedig Kistrákói Péteré volt. (Petrik Lehotaya)

De annak a birtoknak a későbbi urai a Scultéthyak már nem ehhez a családhoz tartoznak.

Ugyanakkor az Alsó-, Felső-, és Királylehotai Lehotai előnév alatt így értendő: Alsó-Lehota = Kis Lehota= Lehotka = Kistrákó, mert Túróci -Medencében van,- a Felső-Lehota alatt értendő Felső- Királylehota = Királyhavas,- és Lehota alatt az egész Királylehota és az összes birtok is értendő!

A „Kistrákói és Bisztricskai” előnév, illetve a „Kistrákói és Alsórástóki” előnév, a „Gácsligeti”, vagy az „Oszlányi” előnév, stb. birtoklás jelölésének céljából ágazati előnevek. De a későbbi időben, a XIX. században a már említett okok miatt elkezdtek az elköltözött ágazatok is hol "Kistrákói és Bisztricskainak" nevezni magukat, vagy röviden Lehotainak (Lehotkainak), hol pedig röviden Királylehotai Lehoczkynak. Az 1790. és 1843. között Liptó megyéből, Királylehotáról szétköltöző ágazatok, mikor Liptó vármegyétől nemesi bizonyítványt vettek ki, hogy azt laktok helyén kihirdessék, már röviden Királylehotai Lehoczy névre lettek kiállítva az iratok. (42 alkalommal) Az előbb leírtakból következőleg a szétágazó, nagy kiterjedésű nemzetség, már nem ismerve rendesen a családtörténetet, és az összefüggéseket, és mivel az Udvar is Lehotainak jegyezte a család előnevét, ezért keverve a helységeket, általánosan Királylehotai Lehotai Lehoczkynak, vagy Királylehotai Kistrákói Lehoczkynak is nevezte magát, lerövidítve a hosszú: Alsó-; Felső-; és Királylehotai Lehotai Lehoczy nevet. **Az Országgyűlési Könyvtárban a „Királyi Könyvekben” úgy szerepel a család, hogy: Királylehotai, Kistrákói és Bisztricskai Lehoczky. - Címere a rák hátán álló daru**" De tudnia kell mindenkinek, hogy a család a XVI-XVII. században még így is írta a nevét: Lihotsky de Lihotka, avagy Lihotsky de Kistrákó et in Bisztricska;- ez módosult Lehotaira, majd a már említett cifra változatra: Alsó-, Felső-, és Királylehotai Lehotai Lehotzkyra, németes írásmóddal, majd magyarosodva az írásmód Lehoczky változatra. Majd leegyszerűsödtek az előnevek a már ismertetett módon. A XVI. században még amikor ezt írták névként, hogy "Kistrákói és Bisztricskai Lehoczky", akkori értelmezés szerint ennek a pontos jelentése ez volt: "Kistrákói és Bisztricskai Királylehotai"(a Lehotzky név ekkor még azt jelentette: Királylehotai!)

Már korábban is írtam, de ismétlem:

A családnemzetség neve királyilag védett, minden Lehoczky ide tartozik, még ha el is lett anyakönyvezve pontos "i"-re, vagy most a Felvidéken Lehotskynak, vagy Lehoczkynak van írva. Ez nem jelent semmit. Egyedül a Lehoczky -Simmelweis névnél van eltérés, mivel Lehotkai

Lehoczky Kálmán, a pozsonyi királyi ítélőtábla elnöke, Ferenc József császár és király Valóságos Belső Titkos Tanácsosa feleségül vette Semmelweis Ignác orvos leányát, s András, Kálmán és Ágost fiai részére engedélyeztette a királlyal, hogy a Lehoczky név, a hozzá fűződő előnév, és a hozzá fűződő jogok megtartásával, egyesíthesse a két nevet. Mint mondtam, a biccsei levéltárban 1558-tól van meg a királylehotai levéltár. A Bisztricskára vonatkozó iratok és a Kistrákóra, valamint a szomszédos falvakban lévő birtokokra vonatkozó iratok Bisztricskán és Kistrákón is hettek, **IV. Béla 1244. évi eredeti adománylevelének hiteles átirata Pribócon a Beniczky levéltárban van.** A Znióban őrzött hiteles másolat pedig a Nemzeti Levéltárban van. **Így írják, hogy a "Pribóci példány hiteles átirat" de sokkal díszesebb, mint a másik példány. Bíbor alapon bíbor betűkkel!**

Úgyhogy lehet, hogy ez az eredeti. Csak feltételezem, mert a királyi pecsétet nem láttam, a pecsét sérült, törött.

Szintén már írtam, de ismétlem:

A család birtokolt Liptóban: Királylehotán, Alsórástókon, Rásztokán, Hliniken és Dubrán, Vychodnán, Liptó-Teplicskán;- Túrócban: Bisztricskán, Bisztricska hegyeinek nyugati, trencsényi oldalán, Kunyerádon is, Alsó- és Ferlső-Kálnokon, Kistrákón, Pribócon, Túróc-Tarnócon, Kostyánban, valamint a tótprónai uradalomban. Trencsén vármegyében: Felső-Vadicson és Moyson. Nyitrában Ivánkán. Továbbá bírt Komárom megyében: Nagy-Kesziben, Lábatlanban és Pizskén; - Fejér megyében: Rác-Álmáson, a duna-földvári uradalom közbirtokossági hitbizományában; - továbbá Zemplén megyében: Bánóc és Lasztóc közbirtokosságában;- Pest megyében és Békésben földesuraktól úrbéri telkeket béreltek a szétköltözött ágazatok. Továbbá a Jász-Kunságba is költözött egy ág Jász-Jákóhalmára, ott a független jász-kun kerületben redemptusi jogokat szerevezve vásárolt magának földeket. – Békésben pedig, Szarvason, mint Fényes Elek írja 1852-ben megjelent Magyarország geographiai szótárában:” Ékesítik a várost gróf Bolza kastélya, s angolkertje, a Körösön túl egy gyönyörű narancsos, a hajdan industrialis, most pedig T. Lehoczky úr gyümölcsöskertje...”

A családnemzetség számos híres embert adott az országnak, magas hivatalokat töltöttek be a család tagjai. Már az Árpád korban az udvarhoz tartoztak, az 1526. előtti időben udvari lovagok voltak, (*miles auli*) az akkori arisztokrácia tagjai. Ezen kívül egy hadtörténeti állítás alapján: Lehoczky János vitéz 1459-ben I. Mátyás király szolgálatába állván a Fekete Sereg megszervezője s egyik vezetője volt." – Általánosságban a család, az 1526. előtti időkben is nagybirtokos "úri" nemzetség volt, de a család ágak külön birtokoltak a nagyobb kiterjedésű kúria birtokokon. Lovagok voltak. Ha kellett hadat is állítottak, mint később is 1663-ban fel is volt jegyezve, hogy Bisztricskán a Lehoczkyak a Thomkákkal közösen nagyszámú hadat állítottak a török ellen.

Királylehotka 29500 hektár (=51271 kataszteri hold; =68 ezer magyar hold =82033,6 kishold) volt. Villa Bystricha, magyarul Beszterce, a mai Bisztricska és Kysbisztricha későbbi nevén Jahodnyk is két külön nagybirtok volt:

Az egyik Beszterce, a mai Bisztricska, melyet 1324-ben kapott adományba Beke fia János, Danch mester, Zólyomi ispántól I. Károly király nevében, -mivel a király oldalán, Csák Máté ellen megvédték Zólyom várát,- s aztán ezt a Besztercét (Bisztricskát) 1349-ben Beke fia János, a vele fegyvertárs anyaimunokatestvéire a Seniceiekre (Selmeci Tholtokra) íratott. Ezt vette meg Lehoczky Máté a Tholtoktól, ez a mai Bisztricska, a hozzá tartozó részekkel kb.10-15 ezer hold volt.

A másik: Kysbistricha, más néven Jahodnyk, Lork utódainak birtoka, mely felért Szklabinyáig és Ruttkáig, mely Lork utódainak kihalásával 1413 után a koronára szállt.

Kisrákó, pontosabban Rákóc föld, Terra Rakouch, IV. Béla adományozásakor kb. 1000 hold volt, de ez a Beniczkyek leánynegyed öröklésével, és egyéb szerződésekkel később lecsökkent pár száz holdra. A XIX. században az egyik birtoktest, a Lehotkai déli udvarházhoz tartozó terület, mely II. György ágának örököseié volt: 190 hold; - a másik, a Nagyrákó falu felé eső birtoktest, mely I. András ágának utódaié volt, az a terület ennél nagyobb lehetett. A Rakovszkyak is szereztek itt később birtoktestet.

A XVII. században, a délebbre lévő "Kisrákó" (Lehotka) birtokot átalakították legelővé, szántóvá és majorsággá, és bérmunkával műveltették! Elsősorban állattenyésztéssel foglalkoztak itt. Ma is Kisrákón tehenészet van!

Egybefolytak a birtokkal a szomszédos Tarnóci és Pribóci birtoktestek, így ezért ez is egy nagyobb összefüggő birtok volt, megközelítőleg egyben. A XVIII. században Kostyán egy része is Lehoczky birtok lett. Így ez az egész egy összefüggő, de kicsit felszabdalt, de jól bejárható egységet tett ki Bisztricskával! De több tulajdonossal! Lehoczky Dániel ugyanebben az évszázadban a Tótrónai uradalomban is birtokolt, az Okolicsányiakkal, Gáfforokkal, Velicsekkel és Gr. Batthyányiakkal közösen, a Prónayak mellett!

5. fejezet

A Lehoczky család történetéhez kapcsolódó, korábban megjelent írások, azokban megjelent tévedések, azok helyreigazítása.

A Kisrákó Lehotai Lehoczky család Túróc vármegyének egyik legrégebbi törzsökös családja, Magyarország legrégebbi nemesi családainak egyike, melynek története visszanyúlik az Árpádházi királyok korába.

5/ 1.§

Az Alsó- és Felső-Királylehotai Kisrákói és Bisztricskai Lehoczky család előnevét különböző variációkban is használták:

Kisrákói Lehotai Lehoczky, más variációkban: Lehotkai Lehoczky, Lehotai Lehoczky, Kisrákói és Bisztricskai Lehoczky, továbbá: Királylehotai Lehoczky, vagy Alsó-, Felső-, és Királylehotai Lehotai Lehoczky (Lehoczky Márton tábornok címeréhez ez van írva a Nyitrai Ferences Convent Protocollkönyvében: "Óexcellenciája Martinus Lehoczky de Lehota, liberbaro de Rakov", - tehát a Lehota alatt Királylehotát értették! Kisrákó település neve ezért lett Királylehota után átkeresztelve: Kis-Lehota)

A Királylehotai, kisrákói és bisztricskai Lehoczky nemzetségre vonatkozó iratok az Országos Levéltárban Királylehotai Lehoczky név alatt keresendők, a Biccsei Szlovák Állami Levéltárban így található meg iratok: a Királylehotai Lehoczky család iratai 1558-1916-ig. A Lehotkai előnév azonos a Kisrákói előnévvel, a család általánosan Királylehotát nevezte Lehotának, Kislehotát, vagyis Lehotkát pedig Kisrákónak. Mivel 1487-ben az akkori örökösök Királylehota után keresztelték át a régi Kisrákót Kislehotára, azaz tótosan Lehotkára. ((Jan Sykura: Miestopicne za Turca Szlov. Tud. Akad. 1944. Lehotka fejezetben: " A lehotka név először 1487-ben fordul elő először, mikor megemlíti az irat Mártont és Jakab de Lehotkát. (Révay: II.6. Doc. ad. nob.) Azelőtt a falu neve Rakovec (Rakouch) volt ".)) Később a Lehotkát, vagyis Kisrákót is időnként Lehotának kezdték nevezni! Így nevezi Lehotzky András is a Semmatographiában!

A családnemzetség neve királyilag védett, minden Lehoczky ide tartozik, még ha el is lett anyakönyvezve pontos "i"-re, vagy most a Felvidéken Lehotskynak, vagy Lehockynak van írva. Ez nem jelent semmit. Egyedül a Lehoczky -Semmelweis névnél van eltérés, mivel Lehotkai Lehoczky Kálmán, a pozsonyi királyi ítélőtábla elnöke, Ferenc József császár és király Valóságos Belső Titkos Tanácsosa feleségül vette Semmelweis Ignác orvos leányát, s András, Kálmán és Ágost fiai részére engedélyeztette a királlyal, hogy a Lehoczky név, a hozzá fűződő előnév, és a hozzá fűződő jogok megtartásával, egyesíthesse a két nevet.

A család birtokolt Liptóban: Királylehotán, Alsórásztókon, Rásztokán, Hliniken és Dubraván, Vychodnán, Liptó-Teplicskán;- Túrócban: Bisztricskán, (Bisztricska hegyeinek nyugati, trencsényi oldalán, Kunyerádon is) Kisrákón, Pribócon, Túróc-Tarnócon, Alsó- és Felső- Kálnokon, Kostyánban, valamint a tótprónai

uradalomban. Trencsén vármegyében: Felső-Vadicson és Moyson nagy kiterjedésű birtokon. Nyitrában Ivánkán. Továbbá bírt Komárom megyében: Nagy-Kesziben, Lábatlanban és Pizskén; - Fejér megyében: Rácz-Almásán, a duna-földvári uradalom közbirtokossági hitbizományában; - továbbá Zemplén megyében: Bánóc és Lasztóc közbirtokosságában;- Pest megyében és Békésben földesuraktól úrbéri telkeket béreltek a szegényedő, szétköltözött ágazatok. Továbbá a Jász-Kunságba is költözött egy ág Jász-Jákóhalmára, ott a független jász-kun kerületben redemptusi jogokat szerezve vásárolt magának földeket. – Békésben pedig, Szarvason, mint Fényes Elek írja 1852-ben megjelent Magyarország geographiai szótárában:” Ékesítik a várost gróf Bolza kastélya, s angolkertje, a Körösön túl egy gyönyörű narancsos, a hajdan industrialis, most pedig T. Lehoczky úr gyümölcsöskertje...”

A családnemzetség számos híres embert adott az országnak, magas hivatalokat töltöttek be a család tagjai. Már az Árpád korban az udvarhoz tartoztak, s mint Pessina, 1600-as évek beli, cseh történetíró mondja a Mars Moravicus című munkájában, hogy a "Morva Hadurak" ősi nemzetsége, a Szlavnik (Dicsőséges) hercegi ház, fehér-horvát = lehita fejedelmi nemzetség a volt. A Hank familia is ebből a nemzetségből ered. A Lehoczkyak (Korábban: Kistrákóiak) az 1526. előtti időben többen is udvari lovagok voltak, (miles auli) az akkori előkelő nemesség, az "arisztokrácia" tagjai voltak, Csernyik, a ma élő Lehoczkyak őse IV. Béla szárnysegéde volt a muhi csatában (nunc= hírvivő)), és Hank Egyed, mint királyi fővadászmester kapta adományba, a fiaival együtt, I. Lajos királytól a hatalmas Királylehotai erdőuradalmat és királyi vadászbirtokot... A családtagok a királyi vadásztársaság tagjai voltak később is. Ezen kívül megemlítendő, hogy Kistrákói Jakab és Márton (Jakab et Márton de Rakouch) Zsigmond király által kinevezett "királyi emberek" voltak. (Nécspáli Justh levéltár 84. és 85. jelzésű irat. MNLevéltár). Továbbá hadtörténeti adat alapján: Kistrákói (Lehoczky) János vitéz 1459-ben I. Mátyás király szolgálatába állván a Fekete Sereg megszervezője s egyik vezetője volt. –1480-ban Lehoczky Mihály Túrócban kiküldött királyi főember, és 1510-ben Lehoczky János Túrócban vizsgálatot folytató, kinevezett királyi ember volt. Általánosságban a család, az 1526. előtti időkben is, mint lovagi, nagybirtokos "úri" nemzetség élt, később is, ha kellett hadat állított, mint majd 1663-ban fel is volt jegyezve, hogy Bisztricskán a Lehoczkyak a Thomkákkkal közösen nagyszámú hadat állítottak a török ellen. Több vármegyei alispán és országgyűlési vármegyei követ került ki a családból.

(Királylehotai 29500 hektár =51271 kataszteri hold; =68 ezer magyar hold =82033,6 kishold volt, . Királylehotai "kompozitorátusi hitbizomány volt, élén családi igazgatóval, és négy választott ülnökkel. A birtok jövedelmeit részesedési jog alapján kapták a családtagok, mint egy

részvénytársaságnál. A részesedési jog a Családi Protokollkönyvben volt vezetve, a bejegyzett öröklési rend alapján kapták az ágazatok és azon belül a személyek a részesedésüket. A családnak az 1600-as évek előtt volt Királybocán aranybányája is, de erre a kincstár rátette a kezét. Később vasbányája volt itt a családnak. Az erdők túlnyomó részét, 45 ezer kat. hold körül a kincstár bérelte, tartós letétekkel. A bányákhoz innen termelték ki a fát. A család 1300 kataszteri hold erdőt használt saját kitermelésre és saját eladásra. Sajnos a későbbi időkben a bérelt letéteket a család sokszor nem kapta vissza időben, és a kincstár igencsak megsértette és csorbította család jogait. Így a család népesedésével később egyre kisebb járadék jutott az ágakon belül a családtagoknak. Többen a végén nem is örökölték az ágazatokon belüli részesedési öröklési jogok alapján. A családtagoknak Királylehotán kívül is voltak saját birtokai. Bisztricska 1512 előtt a rokon Senicei (Selmeczi Tholtok) birtokában volt. I. György fia Máté vásárolta meg 1511-12-ben 200-200 aranyforint, összesen: 400 aranyforint örök áron, a Bisztricskán volt Selmeczi Tholt negyedrészeket. Ettől kezdve az ő ágán lévő II. György ága birtokolt Bisztricskán. mely a hozzá vásárolt területekkel kb. 10-15 ezer hold volt.)

A család "ország bárója" méltóságot, vagyis országos főméltóságot sosem töltött be, de már 1526 előtt is, az előkelő rokonságból következő helyzet alapján az "úri rendhez" tartozott! Ma úgy mondjuk, hogy az "arisztokráciához" tartozott, és később, az 1526 utáni időkben is, az előkelő rokonság és származás miatt, a felső, "tekintetes és nagyságos" nemesi rendbe tartozott.

A vármegyék legfőbb tisztségeit töltötték be, több alispán, és több országgyűlési vármegyei követ került ki a családból. A család általánosságban a köztudatban "fertálmágnás", vagyis "nemesi" címmel bíró nagyúri család volt. A családból csak Lehoczky Márton tábornok kapott "adományozott bárói" címet. A család tagjai közül többen magas hivatalokat töltöttek be, császári és királyi tanácsosok és kamarások sora került ki a családból. Egyes családtagoknak ajánlottak fel bárói és grófi címet, de nem fogadták el, mert a család így is előkelő származású volt. (Később a család nagy létszáma miatt sokan már csak kisebb vagyonnal rendelkeztek, később a XIX. század második felére egyes ágazatok, mint a "soltvadkerti ág" is nagyon elszegényedtek, de akkor is az egész család a köztudatban "fertálmágnás" volt.)

(A magyarországi örökletes főnemesi címek véglegesen csak 1526. után jelentek meg Magyarországon. Ezek nem jelentettek azonos értéket a nyugati bárói és grófi címekkel, ezek a magyarországi címek csak kreált címek voltak. A grófok nem rendelkeztek grófsággal, mint nyugaton, a bárói cím viszont Magyarországon magasabb cím volt, mint nyugaton. Például az

osztákoknál két fő osztály volt a "felső nemesség" vagyis a "Hochadel", melybe a hercegek és grófok tartoztak, - és "Alsó nemesség" vagyis a "Niederadel". Az "Alsó nemességnek" három fokozata volt: 1. nemes, 2. lovag és 3. báró= Freiherr = Szabad úr. A kis német fejedelemségekben a báró jelentéktelen nemes volt a magyar bárókhöz képest.! A magyar köztudat a XIX. századtól túlzottan felemelte ezeket a címeket! A XIX. századtól a sok jövevény és újgazdag "főnemes" miatt a közszerepléshez egyre jobban kellett már a tartalom nélküli bárói és grófi cím. A köztudat agyába így ékelődött be a mai időkig! - Valójában a magyar előkelő nemesség előkelőbb is, és magasabb rangú is volt a német bárócskáknál!

Az igazi magyar báró főrend volt! Magyarországon a bárónál a gróf csak címben volt magasabb, jogai és rangja gyakorlatilag a mindkettőnek azonos volt. A herceg azonban ettől Magyarországon teljesen eltért. Ugyanis az ősi magyar jog szerint herceg csak a királyi család tagja volt, és még az Árpád-korban, néha egy-egy kinevezett, hivatalbéli, tartományi herceg, mely rang nem volt örökölhető. Az Aranybulla még szabályozta is, hogy semmiféle királyi tisztség és országos méltóság nem örökölhető.

A főispán egyenlő volt eredetileg a gróffal, és rangja nem volt örökölhető!

Figyelemre lenne érdemes ez a tény, de a köztudat nem tudja, hogy az "ország bárója méltóság", mely országos főhivatal volt, és ezért magasabb rang volt a főispánnál, ebből következőleg eredetileg Magyarországon a "báró" magasabb rang volt a "grófnál"!!!

Később Hunyadi János "örökös Besztercei gróf" adományozott címével, és a Zápolyák "örökös szepesi gróf" adományozott címével kezdődött, hogy átértelmezték a főispán és a gróf fogalmát, és ez így örökölhetővé vált. A Szepes grófja, és a Beszterce grófja adományozott címmel a szászok örökös grófja cím vált öröklődővé. A szászokat nem vették ekkortól igazi vármegyének, hanem szász önkormányzatnak. Az akkortól új értelmezés szerint ezért nem volt ellentmondásban az Aranybulla rendelkezésével a Hunyadi grófi rang, és a Zápolya grófi rang adományozása. Utána pedig már megvolt a minta. Elkezdtek a vármegyei főispánságokat is úgy értelmezni, hogy öröklődővé lehet tenni a főispáni hivatalt. Majd jöttek ebből következően a kreált grófi címek is.- A bárói cím viszont továbbra is csak kreált címként lett adományozható, mert az "ország bárója" hivatalok továbbra sem voltak adományozhatóak. A kreált bárói címek "örökös zászlósúr" címként lettek adományozva Mátyás király uralkodása végétől. A "prelates et barones et magnates regni" rendbe tartoztak korábban is a főpapokkal, országos főméltóságokkal együtt a főispánok is. Így az új kreált címekkel a bárók és grófok mind részt vehettek a királyi tanácsban, majd később a "Felső Tábla" ülésein. Az adományozott bárói címek "zászlósúri" öröklődő úri címek lettek, és nem voltak azonosak az "ország bárója" (Barones Regni) országos főméltóságú hivatalokkal, melyek továbbra is az Aranybulla jogértelmezése szerint nem voltak örökölhetőek!

Az öröklődő magyar hercegi címek egyike sem magyar hercegi cím, hanem idegen hercegi cím.

Amikor I. Lajos király kegyelmébe fogadván a Magyarországra menekült Kariatovich Teodor litván herceget, és 1359-ben neki adta Munkács vidékét, hogy ott várat építsen, és ott hercegi jogait gyakorolhassa, ő is idegen hercegeként lett magyar főúr, de a hercegi rangja is el volt ismerve.

A többi "magyar hercegi család", akiket a köztudat "magyar hercegnek" nevez, valójában egyik sem magyar hercegi címet visel, mert mindegyiknek a hercegi rangja "Római Szent Birodalmi Herceg",- melyet magyar főrendként is elismertek. 1806 után pedig, miután megszűnt a német-római birodalom, létrejött Ausztria Császárság. Ettől kezdve az új adományozott hercegi címek "Ausztriai Birodalmi Hercegi " rangok lettek. Például Lónyay Elemér herceg, aki Stefánia főhercegnőt, Rudolf trónörökös özvegyét vette feleségül, 1916-ban ezt a hercegi "Fürst" rangot kapta.

Az eszergomi érsek "Hercegprímási" rangja sem magyar cím, hanem a mindenkori esztergomi érsek egyúttal "Római Szent Birodalmi Herceg" is, 1715 óta, amikor III. Károly király, a mindenkori esztergomi érseknek, ezt a címet adományozta.)

Mikszáth így ír a Lehoczky családról a Különös házasság című regényében: " A szegény tót vármegyékben a fák árnyékának nagysága mutatta a földi nagyság mércéjét. A báró Révayak, Justhok hársfák és fenyőfák alatt hűsöltek, nekik, csak az árnyék kellett, a Lehoczkyak, Rakovszkyak diófát tartottak, mert az adja a sok árnyékot és egy kevés gyümölcsöt is, míg a kisebb famíliák csak szilvafát tartottak, mert az adja ugyan a kevés árnyékot, de adja a sok szilvát. Ebből is csak hetet engedélyezett nekik a fukar köztudat." - Mint apámtól hallottam, aki szintén hallotta nagyapámtól:- minden Lehoczkyknak el kell ültetni a hagyomány szerint egy diófát, mert az az unokáknak terem. Kifejezi a fa a nemzetség ősiségét. Ezért írom én is ezt a kis könyvet, hogy az utódok, a nemzetség tagjai, ha érdeklődnek megtalálják írásom alapján a forrásokat, és ne feledjék el az őseiket. Számos alispán, megyei ülnök, szolgabíró került ki a nemzetségből mind Túrócban, mind Liptóban, de más vármegyékben is, országgyűlési képviselők, magas kormányhivatalnokok, kúriai és királyi ítélőtáblai bírák, törvényszéki bírák és tanácsosok, császári és királyi kamarások és tanácsosok sokasága került ki a családból. A család nem fogyatkozott, hanem szaporodott, de nemcsak létszámban, hanem érdemben is. És ez így van ma is.

Az ősök emlékére és az újabb nemzedékek tanítására írom ezt az írást!

Jegyzetek az 1/1 §-hoz:

5/1. § / 1. Jegyzet:

A királyi udvar is ezért Lehotai (vagy Lehotkai) Lehoczky név alatt tartotta nyilván a családot, a család pedig, általánosan és sokszor Alsó-; Felső-; és Királylehotai Lehotai Lehoczky névként mutatkozott be névjegyein, nemcsak a királylehotai birtokosok! A „Kisrákói és Bisztricskai” előnév, illetve a „Kisrákói és Alsórásztóki” előnév, a „Gácsligeti”, vagy az „Oszlányi” előnév, stb. birtoklás jelölésének céljából ágazati előnevek. De a későbbi időben, a XIX. században a már említett okok miatt elkezdtek az elköltözött ágazatok is hol "Kisrákói és Bisztricskainak" nevezni magukat, vagy röviden Lehotainak (Lehotkainak), hol pedig röviden Királylehotai Lehoczkyknak. Az 1790. és 1843. között Liptó megyéből, Királylehotáról szétköltöző ágazatok, mikor Liptó vármegyétől nemesi bizonyítványt vettek ki, hogy azt laktok helyén kihirdessék, már röviden Királylehotai Lehoczky névre lettek kiállítva az iratok, 42 alkalommal. Az előbb leírtakból következőleg a szétágazó, nagy kiterjedésű nemzetség, már nem ismerve rendesen a családtörténetet és az összefüggéseket, és mivel az Udvar is Lehotainak jegyezte a család előnevét, ezért keverve a helységeket, általánosan Királylehotai Lehotai Lehoczkyknak, vagy Királylehotai Kisrákói Lehoczkyknak is nevezte magát, lerövidítve a hosszú: Alsó-; Felső-; és Királylehotai Lehotai Lehoczky nevet. Az Országgyűlési Könyvtárban a „Királyi Könyvekben” úgy szerepel a család, hogy: Királylehotai, Kisrákói és Bisztricskai Lehoczky. - De tudnia kell mindenkinek, hogy a család a XVI-XVII. században még így is írta a nevét: Lihotsky de Lihotka, avagy Lihotsky de Kisrákó et in Bisztricska;- ez módosult Lehotaira, majd a már említett cifra változatra: Alsó-, Felső-, és Királylehotai Lehotai Lehotzkyra, németes írásmóddal, majd magyarosodva az írásmód Lehoczky változatra. Majd leegyszerűsödtek az előnevek a már ismertetett módon. A XVI. században még amikor ezt írták névként, hogy "Kisrákói és Bisztricskai Lehoczky", akkori értelmezés szerint ennek a pontos jelentése ez volt: "Kisrákói és Bisztricskai Királylehotai". A Lehotzky név ekkor még azt jelentette: Királylehotai!

5/1. § / 2. Jegyzet:

Mint mondtam, a biccsei levéltárban 1558-tól van meg a királylehotai levéltár. A Bisztricskára vonatkozó iratok és a Kisrákóra, valamint a szomszédos falvakban lévő birtokokra vonatkozó iratok Bisztricskán és Kisrákón lehettek, IV. Béla 1244. évi eredeti adománylevelének hitelesített, régi, egyik másolata Pribócon a Beniczky levéltárban van. Valószínűleg a Nagyrákó faluhoz tartozó birtokrészre vonatkozó többi Lehoczky birtok-iratok is itt vannak. A többi Lehoczky iratok is itt vannak, valamint Lehotkán volt a Velich Archivum, melyre 1944-nen hivatkozott a forrásoknál JanSykura. Ebben a Velich archivumban pedig a Lehotka udvarházbirtokra vonatkozó iratok itt kellett, hogy legyenek! (**Szerintem a pribóci oklevélpéldány lehet az eredeti, mert túl díszes a többi példányhoz képest! Bíbor alapon bíbor betűk! A király állítatott ki ilyen díszes adománylevelet! Hogy igazam van-e azt a pecsét dönti el, hogy IV. Béla pecsége van-e rajta!**)) Levéltárakban, mint a Túróci Convent levéltára, a Magyar Nemzeti Levéltárban, A

Királylehotai Lehoczky levéltár, a Biccsei Szlovák Nemzeti Levéltárban,-továbbá adatok Túróc és Liptó vármegy éken kívül a többi vármegyei levéltárakban is, mint Barsban, Hontban, Nyitrában, Árvában, Szepesben, Gömörben, Szatmárban, Biharban, Békésben, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében, Hevesben, Zemplénben stb. is keresendők az adatok. Ezen vármegyék összegyűjtött, összegzett adatai megtalálhatók: Borovszky szerkesztésében, a millenium után megjelent, Magyarország Vármegyei sorozatban, vármegyénként. (Sajnos nem jelent meg minden vármegyéről a könyv, így Túrócról és Liptóról sem, ezt is pótolja ez a könyv, amit ön itt olvas.

5/ 2. §

Lehotzky András a magyarországi családán megteremtője így írja az 1798-ban, Pozsonyban megjelent latin nyelvű Stemmographiában:

" Lehotzky, ob vigiliis ad arcem Znio in c. Thurotz, Belae IV. regis praestitas, nobilitate et grue, vigilante Signo, pro Insigni donati, cui ad possessione Lehota, alias Kistrákó Cancer accesit, ubi et in Bisztricska, cum fuis Antenatis Beke, Csernik et Lork dictis 1280. et 1324. possete nint. " -

Magyarul: "A Lehotzkyaknak éberségükért Znió váránál, Túróc vármegyében IV Béla király előkelőséget, nemességet és egy darut adományozott, az éberség jelvényét, melyhez Lehota földbirtok, másképp Kistrákó birtok adományának jelképeként egy Rákot is adott. Itt és Bisztricskán a család törzselődei Beke, Csernyik és Lork már 1324. és 1280. években birtokoltak."

Minden későbbi családtörténeti könyv erre hivatkozott. Azonban ez valójában az 1563. évi I. Ferdinánd királytól adományozott nemességmegerősítő és címerújító adománylevélnek a szövege, mely egy összefoglaló nemességmegerősítés és címeradomány, mely az egész család nemességét erősíti meg, és úgy ad egy új címert, mintha azt már IV. Béla király adta volna.

Ezért ezt a címert tekintették a családtörténészek a család ősi címerének. Ez a címer került bele Báró Lehoczky Márton tábornok címerébe is. Ez a címer került be a heraldikai könyvekbe is. Az Országgyűlés Könyvtárában, a Királyi Könyvekben is így szerepel:" A királylehotai, kistrákói és bisztricskai Lehoczky család címere."

IV. Béla idejében azonban még nem adományoztak címert, akkor még a címereket a nemesek maguknak választották. Magyarországon az első okleveles címeradományozás, egy sólyom, 1326-ban történt. A család ősi, önként felvett címere a nyakán nyíllal átlőtt szarvas volt. A későbbi időben a szarvas alá, a pajzsba bekerült a fél lábbon álló darura utaló nyilazó vitéz, felette holddal és csillaggal, mely szintén az éberség jelvénye, mint a daru. Körvonalaiiban látszik, hogy a

daru ábrájával azonos. A szarvas címer stílusához ez illett és nem a daru. A családtagok legtöbbje ehhez az ősi szarvas címerhez ragaszkodott, nem a darut használta. A legtöbb túróci ősnemes család címerében is ott volt a nyakán nyállal átlótt szarvas, mert a legenda szerint a tatár elől menekülő kis csapatnak egy megsebzett szarvas mutatta meg a gázlót a megáradt Sajó folyón.

Lehotzky András a Stematographiában szintén írja még: "Lehoczkyonorum genus antiquum Dicit in Boh. Pessina, sub titulo Mars Moravicus in Dedic. in fine. Hanc familiam describit Horváth J.C. Hung. Danielis Lehoczky Juris Conculiti celebris vitae.." Magyarul :""A Lehoczkyak ősi nemzetségét Bohémiában (Csehországban) mondja Pessina, Mars Moravicus címmel, az (ugyan ezen címen ajánlott mű) Ajánlásának a végén . A Hank familia történetét megírta Horváth. J.C. Hung. Lehoczky Dániel hires jogtanácsos élete című munkájában!"

Pessina XVII. századi jezsuita cseh történetíró Mars Moravicus című munkájában írta meg Morvaország történetét.

A Lehoczkyak ősei is az ősi Hank familiához tartoztak, ugyanúgy ahogy a Prónayak, és Pongráczok, Szentiványak, Pottornyayak, Szmrecsányiak, Nádasdi Baánok, és lehet, hogy az Okolicsányiak is,- mint ez látható az előbbi családok levéltáraiban, és a Prónay levéltár: Rechk comes és rokonsága levéltárban, továbbá a Szepesi Kapitulációs Lista Királylehota birtokbejegyzéseinél is, és az 1361. évi és 1390. évi királylehotai adománylevél szövegében is. (1361. "Egid De Ganh és fiai" ... és 1390. "Barnabae Hankonis" ...)

A "Znió váránál éberség "- az ország határának őrzésére emlékeznek, és a Királylehota felett lévő Vachtár erőd őrségére utal. Mivel a Hank familiához tartozó családok a mai Uhorska Ves = Magyarfalu közelében lévő Várta nevű helyen; Vlachty felett az úgynevezett Ulozszeszko helyőrségben; valamint a mai Királylehota feletti Vachtár magaslaton álló helyőrségből védték a határt már a Liptói várak megépülte előtt is. (Ph. Dr. Vitek és Bizub: Királylehotai Lehotsky könyv 2008.)

A XIII. században még Liptó megye is Znió vára alá tartozott. (Mályusz Elemér: Túróc vármegye kialakulása- Budavári Társulat 1922.)

Jegyzetek az 5/ 2. §-hoz:

5/ 2. §/ 1. jegyzet

Lehotzky András se olvasta el az 1244. évi IV. Béla királytól származó oklevelet, és ő az 1563. évi nemesség megerősítő és címeradományozó oklevélre építi a szöveget a munkájában: "A Lehotzkyaknak éberségükért Znió váránál, Túróc vármegyében

IV Béla király előkelőséget, nemességet és egy darut adományozott, az éberség jelvényét, melyhez Lehota földbirtok, másképp Kistrákó birtok adományának jelképeként egy Rákot is adott "Nos! **IV. Béla nem adományozott semmiféle címert, mert akkoriban még nem volt szokásban a címeradományozás, csak több, mint fél évszázaddal később jön divatba, 1326 után. És Kistrákót akkor még nem nevezték Lehotának, azt csak az 1400-as években keresztelték át Királylehota neve után "Kis-Lehotára" = Lehotkára. *Első adat erre a névre :"* **1487-ben: "Jakab és Márton, de Lehotka. - A falu neve azelőtt Rakovec (Rakouch) volt.** (Révay II. 6. Doc. Ad. Nob.) - Jan Sykura- Miestopicne za Turca, Szlovák Tudományos akadémia 1944. Lehotka fejezetben közölve: Azelőtt a falu neve Rakovec (Rakouch) volt!**

De helyesen mondva, valójában a mai "Lehotka" település neve volt korábban Kistrákó udvarház, mely Nagyrákó faluval együtt, a IV. Béla király által Csernyiknek adományozott "Terra Rakouch" (Rakovec) birtokon jött létre. (Lásd Túróci Registrum "Super Terra Rakouch" cikkelyt!) Ugyanis, ha elolvassuk és lefordítjuk a Csernyiknek szóló 1244. évi IV. Béla királytól adott adománylevelet, akkor kiderül, hogy Csernyik birtoka a Túróc és Blatnyica folyók összefolyásától indult a Blatnyica patak mentén a "Ribe" vizéig, mely egy patak a falu határában. Lement a birtok a Vörösfenyőnek és a Borfának nevezett helyek mentén, majd nyugaton egy kis földvárnál ért vissza a birtokhatár a Túróc folyó vizéhez. Ha lerajzoljuk a térképet a szöveg alapján, akkor a földvártól északra, 1 km-re van Kistrákó település, és a Blatnyica és Túróc folyók összefolyásától délre van a mai Nagyrákó falu. Tehát mindkét település Csernyik birtokán keletkezett! A sok "tudományos munka" írója közül senki sem olvasta el az oklevél szövegét, úgy, hogy le is rajzolta volna, és még össze is vetette volna egy pontos katonai térképpel, vagy turista térképpel, ahol fel van tüntetve a földvár helye is! Így minden szerző tévesen írta a munkáit! Lásd később még az ebből következő magyarázataimat az 5/ 4. §-ban!

1563-ban Miksa király koronázásán résztvevő előkelő nemesifjak aransarkantyús lovaggá lettek ütve, és ekkor történtek a nemességmegerősítések és címeradományozások . Az év végéig még uralkodó I. Ferdinánd király decemberben adta a rák hátán álló daru címert I. Imre fiainak, Jánosak és Lénárdnak. Úgy adta az adománylevel szövege szerint, mintha azt már IV. Béla király adta volna. Az oklevélben megemlített "Znió váránál történt örököségi szolgálat" az viszont a Királylehota felett lévő Wachtár határőr erősségre vonatkozik, a IV. Béla adománylevelet megelőző időre emlékezik. Mert a lipitói terület korábban Túróc vármegye, azaz Znió vára alá tartozott. De ezekről is majd bővebben később szó lesz!

Ha megnézzük a Prónayak címerét is, mely szintén Miksa király koronázásán lett

adományozva, de már a nyáron, ott a daru egy sziklacsúcson ülő koronában áll. A Prónayak Rechk comes leszármazottai, a Lehoczyak pedig Rechk comes testvérének, Kozmának a leszármazottai. Ezért hasonlít ennyire a két címer!

5/ 2. §/ 2. jegyzet

A Prónay levéltár: Rechk comes és rokonsága levéltár azt mutatja meg, hogy Lork= Kozma fia Lauren comes és Rechk comes fia a Pál comes =

unokatestvérek,- és az Pongráczok őse Serafil comes birtokperében a Máriássyak ősével szemben a Királylehotától északra lévő Werbicze birtok ügyében tanuskodnak, és azt állítják, hogy az ősi birtokuk.

(1299.) Amikor a Máriássy eláll a birtopertől akkor pedig nyilatkozik Rechk fia Pál comes és Kozma fia Lauren comes = Lork, hogy a birtok nem őket illeti, hanem Serafil comest (Pongráczok őse) Ez mutatja, hogy Kozma fia Lauren comes és Rechk fia Pál comes unokatestvérek, és Lehotzky Andrásnál is, és Nagy Ivánnál is a Hank familának írt Pongrácz család őse Serafil comes is vagy unokatestvérük, vagy másodunokatestvérük. (Ebből következőleg a Szentiványi, Pongrácz, Pottornyay, Szmrecsányi és Nádasdi Baán családok is, akár csak a Prónay család és a (Kisrákói) Lehoczy család is eredetileg HANK familia! És lehet, hogy az Okolicsányi család is valamint a Selmeczi Tholt család is! (Hank név = Uralkodóház, mint a Heinrich keresztnév is!)

Keltezés: 1299-04-12

DL-DF: 65258

Regeszta: (in Palmarum) Bude.(III. András király) bizonyítja, hogy a megbízásából eljáró fogott bírák Demeter mester Zolum-i comes, Tamás comes, Herricus mester, Belus comes, János fia: Nycholaus közvetítésével Miklós comes, Bothyz testvére mint felperes kiegyezett Rechke fia: Pál comes, Bogomerius fiai: Bodov, Miklós és János, Seraphinus fiai: András és Miklós alperesekkel. A per Demeter mester Zolum-i ispán előtt kezdődött. A felperes itt visszakövetelte László király kiváltságlevele alapján Scenmiclus, Zemerchen, Nadosd, Domanyulese földeket, azt állítva IV. László privilégiuma alapján, hogy azok Werbiche birtokhoz tartoznak, amivel szemben az alperesek azt vitatták, hogy a kérdéses földek örökös, nem pedig szerzett javaik, mire az ispán a vizsályt a király elé terjesztette. Az egyezés szerint Miklós comes eláll követelésétől, ha az alperesek és velük Kozma fia: Lőrinc comes hatvanad magával hozzá hasonló nemesekkel (cum sexaginta personis nobilium sibi consimilium semet inclusis) a Scepus-i káptalan előtt, s az esztergomi (Strigoniensis) káptalan, meg a Thurch-i konvent embereinek jelenlétében Szent György nap quindenáján (máj. 8.) leteszik az esküt, hogy a kérdéses földek örökölt birtokaik voltak és sohasem tartoztak Werbiche-hez, egyszersmind IV. László privilégiumát érvénytelennek tekinti, ellenkező esetben azonban ő

lesz a birtokos. Végül megállapodnak, hogy az eskütétel után a határokat meg fogják állapítani. - Átírta a szepesi káptalan 1299. május 17. - Húščava 84.; Reg. Arp. 4229. sz. - Regeszta forrása: Publikált regeszta: Mályusz-Borsa, Szent-Ivány 19.

Birtoklástörténet vonatkozásában érintett területek: Scenmiclus, Zemerchen, Nadosd, Domanyulese, Werbiche

Elektronikus elérhetőség:

<https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/14491/?list=eyJxdWVyeSI6ICJKRUxaPSg2NTI1O CkifQ>

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MolDigiLib_MOLkiadv2_14/?pg=24&layout=s

Keltezés: 1299-04-12

DL-DF: 65259

Regeszta: (in [Palm]arum) Bude. III. András király meghagyja a turóci konventnek, hogy kiküldöttje legyen jelen a Rech fia: Pál comes és Bog[ome]rius fiai és [Seraphinus fiai] által 60 nemes eskütárssal Botyz testvére, Miklós comes ellenében György napjának quindenáján (máj. 8.) a Scepus-i káptalanban Z[enthmi]klous, Zemerchen, Nadasd [és] D[oma]nwlese birtokok ügyében leteendő eskünél, és az eljárásról a határok leírásával tegyen jelentést. - Átírta a turóci konvent 1299. május 17. - Reg. Arp. 4230. sz. - Regeszta forrása: Publikált regeszta: Mályusz-Borsa, Szent-Ivány 20.

Birtoklástörténet vonatkozásában érintett területek: Zenthmiklous, Zemerchen, Nadasd, Domanwlese

Elektronikus elérhetőség:

<https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/14492/?list=eyJxdWVyeSI6ICJKRUxaPSg2NTI1O SkifQ>

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MolDigiLib_MOLkiadv2_14/?pg=24&layout=s

Keltezés: 1299-05-17

DL-DF: 65258

Regeszta: (dom. p. oct. Stanezlai). A Scepus-i káptalan előtt Bothyz testvére: Miklós comes

elengedi Lyptov-i Bogomerius comes fiainak: Bodov-nak, Miklósnak és Jánosnak az esküt, amelyet hatvan Thurch-i, Lyptov-i, Scepus-i és Sarys-i nemessel kellett volna letenniök és elismeri, hogy Doman yulése birtokok (!), a határok feltüntetésével, örökös tulajdonuk. III. András királynak 1299. április 12-én kelt és a per lefolyását ismertető oklevele (lásd Mályusz-Borsa, Szent-Ivány 19. sz.) írásba foglaltatván nevezettek, Seraphinus fiai, Pál comes és Lőrinc comes megegyeztek, s az utóbbi kettő kijelentette, hogy őket a nevezett birtokokból semmi örökösödési jog (hereditarium ius) nem illeti meg. - Doman yulése-nek határai: Prima meta incipit a parte meridionali a capite rivuli Ploschin et descendit per ipsum fluvium versus septentrionem et cadit in fluvium Wag; ascendens ipsum fluvium Wag versus orientem usque ad metas Ockolychna et ibidem separantur mete filiorum comitis Bogomerii a metis comitis Nycholai comitis Bothyz et ascendendo ipsum fluvium Wag protenditur usque ad locum, ubi rivulus Bocha cadit in ipsum fluvium Wag et ascendit fluvium Bocha usque ad alpes et sic mete et termini dictarum possessionum terminantur. - Hártyán, selyemzsinórról függő kopott pecséttel. (Sub A. fasc. I. n. 10.) - Húščava 83. - Regeszta forrása: Publikált regeszta: Mályusz-Borsa, Szent-Ivány 21.

Birtoklástörténet vonatkozásában érintett területek: Domanyulése birtokok

Elektronikus elérhetőség:

<https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/14527/?list=eyJxdWVyeSI6ICJKRUxaPSg2NTI1O CkifQ>

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MolDigiLib_MOLkiadv2_14/?pg=24&layout=s

Keltezés: 1299-05-17

DL-DF: 65259

Regeszta: (dom. p. oct. Stanyzlai). A turóci konvent bizonyítja, hogy a III. András királynak 1299. április 12-én kelt parancsa (lásd Mályusz-Borsa, Szent-Ivány 20. sz.) értelmében a szepesi káptalanhoz kiküldött megbízottja jelenlétében Botyz testvére: Miklós comes elengedte Lyptov-i Bogomerius comes fiainak: Bodou-nak, Miklósnak és Jánosnak az esküt, amelyet hatvan Turch-i, Lyptov-i, Scepes-i nemessel tartoztak volna letenni és elismerte, hogy Doman vlese birtokok örökös tulajdonuk, Pál comes és Lőrinc comes pedig kijelentették, hogy őket az említett birtokokból semmi örökös jog sem illeti meg. - A határ leírása egyezik a szepesi káptalan ugyane napon kelt oklevelében foglalttal. - Eltérő nevek: Ploschyn, Waag, Nicolai comitis fratris Botyz. - Rongált, szakadozott, helyenként olvashatatlan hártyán, hátlapján viaszpecsét töredékével. (Sub A. fasc. I. n. 12.) - Regeszta forrása: Publikált regeszta:

Mályusz-Borsa, Szent-Ivány 22.

Birtoklástörténet vonatkozásában érintett területek: Doman vlese

Elektronikus elérhetőség:

<https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/14528/?list=eyJxdWVyeSI6ICJKRUxaPSg2NTI1O SkifQ>

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MolDigiLib_MOLkiadv2_14/?pg=25&layout=s

Továbbá ez mutatja, hogy az említett családok mind Hank familia béliek, sőt, valószínűleg a Okolocsányi család is! Az is lehet, hogy a Senicei Slemeczi Tholt család (= Senicei) család is a Hank familiához tartozott!

Keltezés: 1302-07-27

DL-DF: 38800

Regesztá: A Scepus-i Szt. Márton-egyház kápt.-ja előtt Rechk fia Pál mr. Prowna-ról, ill. testvére, Rechk fia Seraphyn c. Mezowhazról, azaz Turóc m.-ből, fogott bírák, rokonaik - Bogumerius fiai: Bodow, Miklós és Bokow, Seraphyn fiai: András és Miklós, Lyptow-i nemesek, Oklychna-i Péter és mások - közreműködésével Turuch-i birtokaikon, Mezowhaz, Rastyhunafolua és Dwbowa falvakon, valamint Prowna és Lesna birtokokon megosztottnak, 30 M. lefizetésével egyenlítve ki az értékbeli különbséget, s büntetést helyeznek kilátásba a megállapodás megszegőivel szemben. Erről a kápt. autentikus pecsétjével megerősített oklevelet ad ki. D. f. VI. prox. p. fe. B. Jacobi ap., a. d. 1302. A.

Elektronikus elérhetőség:

https://library.hungaricana.hu/hu/view/KozMagyOkmanytarak_anjou_uj_01/?pg=152&layout=s&query=bog*

<https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/15161/?list=eyJxdWVyeSI6ICJKRUxaPSgzODgw MckifQ>

Továbbá még a Rechk comes és rokonsága levéltárból az derül ki, hogy 1293-ban, hogy Csernyiknek Ábrahám (=Bubek) mellett volt egy Péter nevű fia is: (Csernyik = Urin =) **Vorin fia Péter harcolt az unokatestvérek oldalán és a csatában elesett!**

Keltezés: 1293-03-17

DL-DF: 57153

Regeszta: III. András király felkeresvén Zoulum, Turuch és Liptou királyi uradalmakat (praedia nostra) elhatározta az ezektől bármi módon elidegenített földek felülvizsgálatát és többet az uradalmakhoz vissza is csatolt, Rechk comes fiait: Pál mestert és Serefil-t, továbbá idősebb rokonukat: Kupruch-ot azonban hűséges szolgálataikra való tekintettel meghagyta a turóci kerület nyugati határán Visegrád mellett fekvő Prouna birtokban azokkal a határokkal, amelyekkel IV. Lászlótól adományba kapták és azzal a feltétellel, hogy nem tartozik a Zoulum-i ispán, hanem csak a király, az országbíró vagy a nádor joghatósága alá. Nevezettek a királyt Magyarországra érkezésétől személyüket és vagyonukat nem kímélve szolgálták, főleg mert a király rokonának László Sandomeria-i és Siradia-i hercegnek megsegítésére Lengyelországba küldött seregben más bárókkal és nemesekkel együtt dicséretesen harcoltak, s testvérük: János elesett, amint azt László herceg a királynak élőszóval elmondta; az osztrák herceg ellen Bécs város előtt Pál comes dicséretesen harcolva egy német vitézt leterített, miközben harci lovát megölték, amiről a bárók és a nemesek tettek jelentést; végül **Vorin fia: Péter** és Pál fia: István haláláért, akik Pál mesterrel a koronázás után a turóci királyi népeket védték egyes bárók ellenében. — D. p. m. discr. viri mag. Theodori Albensis eccl. prepositi, au. n. vicecanc. dil. et f. n. a. D. millesimo ducentesimo nonagesimo tertio, decimo sexto Kai. Apr., r. aut. n. a. tertio, indict. sexta.

Elektronikus elérhetőség:

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MoLDigiLib_MOLkiadv2_13/?query=rec*&pg=110&layout=s

A család története több könyvben is megjelent, de sok helyen hibásan és hiányosan.

5/ 3. §

Kempelen Béla: Magyar nemes családok című könyvében közölt "Lehotkai nemes és báró Lehoczky család" címszó alatt az 1754. évi nemesi öszeírás adatai. **Ennek a könyvemnek, amit ön most olvas, a fejlécében látszik! Itt Királylehotán éltek a legtöbben!** Látszik az is, hogy mennyire megszorodott a család. Szintén az előbb említett Nagy Iván könyvben úgy van írva, hogy a Kisrákói és bisztricskai Lehoczky Dániel, aki Liptóújházi és Hradeki Kincstári Uradalmak Inspektora volt, és a bocsi aranybányászat által javaiban tetemesen elszegényedett. Nos! **A Liptóújházi és**

Hradeki Kincstári Uradalom bérelte tartós letéti használatban a királylehotai Lehoczky erdők nagy részét, és ezért volt Lehoczky Dániel a kincstári uradalom inspektora. Továbbá a "Bocsi aranybányászat" a Királylehota birtokához tartozó Királybocai aranybánya kitermelése volt, melyre a kincstár rátette a kezét, és ezért szegényedett el tetemesen a javaiban Lehoczky Dániel, aki a királylehotai Családi Protokollkönyvben Lehoczky Somodynak van bejegyezve, anyja neve után. Mivel a sok Lehoczky ágat így különböztették meg egymástól, hogy a Családi Protokollkönybe beírták az anyja nevét is, vagy az 1500-as években szétágazott ágak őseinek a nevét írták ágazati jelölésre, mint: "Leonardi ág" (I.Imre fia Lénárd ága a nagy családfán) ; "Lackovje ág" (I.László ága a nagy családfán); "Jancsovje ág" (I.Imre fia János ága a nagycsaládfán). "Lehoczky Dániel Somody " Hradeki Kincstári Inspektor apja András is" Hradeki Kincstári Inspektornak" van jegyezve a Családi Protokollkönyben.

5/ 4. §

Nagy Iván: Magyarország családai című könyvében úgy írja, mintha a család fő birtoka a kistrákói és bisztricskai birtok lenne,- és Királylehotáról úgy ír, hogy: " Szontágh Dániel közlése alapján van még Lehoczky nevű család, mely magát a liptómegyei Királylehotáról és Rásztokáról írja. Hogy ágazata -e az előbbi családnak, vagy külön család, nem állíthatjuk. A család tagjai általában Liptó és Árva vármegyékben székelték". -

Holott a család legtöbb tagja Királylehotán lakott és birtokolt a kompozitorátusi hitbizományban, és a Nagy Ivánnál közölt leszármazási táblákon ott vannak a Királylehotán élt családtagok is.

Nagy Iván a könyvében több Lehoczky adatot közöl a Selmei Tholt családnál is, és a Rakovszky családnál, Rakovszky közlés alapján tévesen Lehoczky ősöket (Kistrákóiakat) a Rakovszky családhoz sorol, mert nem vette senki figyelembe az 1391. évi Túróci Registrumban a Super Terra Rakouch " bejegyzést, melyben egyértelműen benne van, hogy " urak itt Jakab pap és Lőrinc, Pál fiai, akik Csernyik 1244. nov 22-i adománya alapján birtokolnak itt."

Az 1391. évi Túróci és Liptói Registrumban Terra Rakouch birtok oklevéligazolásának szövege:

" Super Rakouch: Item dominus Jacobus sacerdos et Laurentius, filii Pauli, exhibuerunt nobis privilegium efficax olmi /így/ domini Belae regis, super donatione ac legitima statucione terre Rakouch, vocate, per Ipsum dominum Belam regem Cernuk, pro suis servitiis date, anno gratiae Mmo CCmo

quadrigissimo quarto, decimo Kalendos Decembris, regni autem sui anno decimo emanatum, metas dicte terre seu possessionis in se continentem /így/ ; asserent plura non habere."

Magyarul: "Urak itt Jakab pap és Lőrinc, Pál fiai, akik régen létrejött kiváltsággal birtokolnak itt. "Cernuk" /értsd: Csernyik/kapta az adományt Béla királynak nyújtott hűséges szolgálataiért a hála évében, 1244. nov. 22-én, Béla király uralkodásának 10. évében. Óva int, hogy ezen föld vidékén senki más nem birtokolhat."

A Túróci és Liptói Registrum a Túróci Convent 1391. évi oklevélvizsgálata volt Bebek Imre országbíró elnökletével, mivel Liptó (Madocsányi) János deák okleveleket hamisított, és ebben a bűnügyben több család is, sőt az ország legelőkelőbb családjai is érintettek voltak. János deákot máglyán megégették, és számos hamis pecsétnyomót foglaltak le a házában. Ezért vizsgálták meg a túróci és liptói nemesi családok okleveleinek a hitelességét, pecsétjét stb.

IV. Béla adománylevele szerint Terra Rakouch

területe:

Ezen földterület első határa kezdődik az északi rész felől ott, ahol a Blatnyica folyó a Turóc folyóba torkollik; innen tovább a földrész felemelkedik ugyanezen folyó mellől keletre egészen a Ribe folyóig; ugyanezen folyón át a földrész elvezet dél felé, és ott van a határ fordulópontja a szántóföldek alatt, egy bizonyos Vörös Fenyűfának nevezett helynél; innen elvezet a nyugat felőli részhez, ahol a határ egészen a Borfának nevezett pontig tart; onnan aztán elirányul egy Hradek nevű kicsike dombváracskához; és erről a helyről a már említett Turóc folyónál záródik, és ezen a módon állapítandó meg az eredeti határ.

Térképen behatárolva: Onnan ahol a Blatnyica folyó a Turóc folyóba torkollik, kelet felé halad a Blatnyica folyó mentén a Ribe vizéig, ami valószínűleg a mai Jelsovec patak, innen a patak mentén dél felé haladva a Vörös Fenyőnek nevezett helyig, ez ott lehet ahol Stariny Major van, vagy kicsit délebbre, innen vezet nyugati irányba a Borfának nevezett helyig, ez a Lehotka és mai Karlova közti légvonal Lehotka felé eső kétharmadán lehet, és innen ment le a határ a mai Valentova melletti kis földvárig, és itt már a Turóc folyót megint eléri a terület.

A fenti térkép Csernyik 1244. évi Terra Rakouch adománylevelét elolvasva, és magyarra fordítva lett megrajzolva! Látjuk a birtok határait. Amik pedig a Turóc és Blatnyica folyók (valójában patakok) torkolatától felmegy a Blatnyica folyó mentén a Ribe vizéig (mai nevén Rákóc patakig), ott elhalad a Vörös Fenyőnek nevezett helyig, majd tovább a Borfának nevezett helyig, itt nyugatra kanyarodik és elér egy földváracskához, és itt eléri ismét a Turóc folyót.

A térképen láthatjuk, hogy Nagyrákó falu, és a mai Lehotka (Kisrákó) település is a Terra Rakouch birtokon van. Tehát Nagy- Rákó falu eredetileg nem volt Rakovszky birtok, hanem eredetileg teljesen Lehoczky birtok volt. És ebből

következik, hogy amit "birtok-átkereszteléseknek" magyaráz Jan Sykura az 1944-ben a Szlovák Tudományos Akadémia által megjelentetett Turóc megye helytörténeti könyvében (Miestopicné Za Turca) az nem falu névátkeresztelés, mert a Terra Rakouch = Rákóc föld = "Kisrákó" birtokon jön létre két település, és azoknak ez lett a neve: Nagyrákó és Kisrákó. (A Nagyrákó falu neve eredetileg Rákóc volt, majd később lett Rakó a neve, és mellette jött létre Kisrákó település.)

A Rakovszkyak törzselődei Lázló és Márton, IV. Béla udvari káplánjának utódai nem Nagyrákó faluról írták magukat, De Rakov, majd De Nagy-Rakó, hanem "Nagyrákó birtokról", ami az előbb lerajzolt birtokhatárnál a Ribe vizétől keletre volt, körül ölelte Terra Rakouchot. A Zanasán birtoknak, ((-melyre a Rakovszkyak ősei László és Márton udvari káplán, 1245. okt. 15-én kaptak adományt, -fél évvel később Csernyik 1244. nov.22-i Terra Rakouchra nyert

birtokadományánál, -)) volt régen délebbre egy központi települése, Zanasán (Zaluzsán), ami az 1300-as években eltűnt, és a Rakovszkyak is beköltöztek Rákóc faluba, a későbbi nevén Nagyrákó faluba.

Zanasán birtok a "Nagyrákó birtok" a nevét akkor kapta, amikor 1283-ban "Urinnak testvére (frater) Lorand erővel hatalmaskodólg elfoglalta", de azt IV. László király a Rakovszky ősöknek visszaszadatta. (Lásd Túróci Registrum. Super Zanasán címen!). Urin = Csernyik= Uriel, és az itt említett Lorand = Lork, vagyis Kozma fia Lauren comes, aki azért foglalta el Zanasán birtokot, mert ősi birtoknak tekintette. Lásd majd ehhez kapcsolódóan: 8/ 9.§ !

A Rakovszky ősök, akik visszakapták "Zanasánt", ekkortól már általában "Nagyrákó" birtoknak nevezték, és ebből adtak el (Porsch fia) "Latibor fia Jakabnak". Ez a birtoktest lett a későbbi "Nagyrákói Féja család" birtoka. Beél Mátyás a Notitia Nova című könyvében ezt a birtokdarabot nevezi tévesen Kistrákónak! Nagy Iván is ugyanígy Beél Mátyásra és a Rakovszkyakra hagyatkozva ezt nevezi Kistrákónak, és tévesen a pótkötetében úgy írja a Lehoczky címszó alatti kiegészítéséhez, hogy a Rakovszkyak kapták a hatalmas Zanasán területet, melynek egy darabját Bekének eladták, és a család amely azt megvette elnevezte Lehotkának, és felvette a Lehoczky nevet! Égbekiáltó téves állítások sokasága, mert a Rakovszkyak bemondására alapoztak a szerzők. Csak az adományleveleket és az 1391. évi Túróci Registrumot kellett volna elolvasni, és akkor nem írtak volna, és nem állítottak volna ennyi valótlanosságot és sületlenséget!

Az előbbi tévedésekből téves következtetések születtek aztán.

Jan Sykuránál is, Túróc helytörténete című könyvében is (Miestopicne Za Turca... Szlovák Tudományos Akadémia 1944.) szó van a pereskedésekről. Nagy Ivánnál viszont kimondottan téves a közlés a Rakovszky fejezetben, mert Rakovszky közlések alapján Kistrákói (Lehoczky) családhoz tartozó családtagokat Rakovszky családtagoknak vesz. Az akkor még Kistrákóinak nevezett, mai Lehoczky családhoz tartozó családtagok egymással pereskedésénél a személyeket Rakovszkynak mondja. (Rakovszky István adta meg ezeket az adatokat Nagy Ivánnak, a Rakovszky levéltár adatai alapján, de ismeretek hiányában Rakovszky István egyes adatokat hibásan értelmezett, mert olyan személyeket is Rakovszkynak vett, akik nem a Rakovszky családhoz tartoztak. Ezen tévedések oka, hogy nem tudta, hogy itt még, ebben az időben, nem állandósult caládi vezetéknevekről van még szó! Többben is, akik egy faluban laktak azonos jelzővel írtak: " De Rakov" vagy "De Rakó" !. Sőt a "De Rakouch" nevet is "De Rakov"-nak olvasta az aki a Rakovszky levéltárat kutatta, holott a "De Rakouch" helyes olvasata az nem "De Rakov", hanem: "De Rákóc"! Ha pedig elolvassa valaki az 1391. évi Túr i Registrum "Super Rakouch" bejegyzését, ott világosan le van írva,

hogy "itt urak Jakab pap és Lőrinc, Pál fiai" akik IV. Béla király Csernyiknek adott kiváltsága alapján birtokolnak Itt. IV. Béla kiváltságlevele kelt 1244 nov. 22. és itt senki más nem birtokolhat!.)

Lássuk a valóságot:

A Túróci Registrum "Super Terra Rakouch" bejegyzésnél "Itt urak Jakab pap és Lőrinc, Pál fiai!" " IV. Béla adta a birtokot Cherneknek 1244 nov. 14-én (Calendos decembri...)"

Tehát amikor 1399-ben itt a Túróci Convent előtt (Nagy Ivánnál hibásan Rákói Lőrinc) Rakouch-i Lőrinc, Pál fia Jakab, György és Márton fiai neveikben eltiltja Kistrákói Pétert, Pál fiát, a Kistrákói birtokrésze eladásától, **akkor egyértelmű, hogy a** Registrumban nevezett Lőrinc, Pál fia az aki a fiai neveikben eltiltja a Pétert a Kistrákói birtokrész eladásától! **A "Kistrákói birtokrész", az "Terra Rakouch" birtoknak a része,** mely Csernyik öröksége! (Ezen a birtokon volt "Rakouch"= Rákóc, későbbi nevén már "Rákó" falu is.) **Lásd a Csernyik adománylevelé szövegének alapján megrajzolt térképet!** Tehát Péter a testvére Lőrincnek és Jakab papnak. **Más itt nem birtokol, csak a család, tehát ki adhatná el jogosan azt ami nem az övé! Csak az adhatja el, akinek joga van hozzá!** Tehát "Kistrákói Pál fia Péter" a testvére (a Nagy Ivánnál írt) "Rákói Lőrincnek és Jakab papnak, Pál fiainak." - Helyesen írva Rakouch-i Lőrincnek és Jakab papnak! (**Lásd: Túróci Registrumban "Super Rakouch": Jakab pap és Lőrinc Pál fiai, Csernyik jogán!** Továbbá: ("Kistrákói Péternél" is, és "Rakouch-i Lőrincnél" is az apa neve Pál!!!)

Tehát helyesen írva: **Jakab pap és Lőrinc, Pál fiai De Rakouch!** (= melyet Rakovszky István tévesen "De Rákó-nak értelmezett," amiből aztán "Rakovszky" nevet mondott Nagy Ivánnak! !)

Az hogy a Registrumban csak Pál fiai Lőrinc és Jakab pap van írva, és ott Péter nevű testvérük nem szerepel, az azért van, mert **itt nem öröklési igazolásról van szó, hanem oklevél hamisítás vizsgálatról van szó!!!** Csak az van megnevezve, aki bemutatja az adománylevelet. Csak Jakab pap és Lőrinc volt a vizsgálatkor itt ténylegesen a birtokban (**és mint előbb láttuk 1399-ben Lőrinc fiai, Jakab, Márton és György is, akiknek az öröklési érdeke nevében tiltja el Pétert a birtok eladásától!!! De ők nincsenek szintén megnevezve a Regisztrumban, csak apjuk,**

aki ténylegesen a birtok ura, mert ténylegesen itt ő birtokol!!!)

DE PÉTER MINDENKÉPPEN CSAK TESTVÉRE LEHETETT LŐRINCNEK ÉS JAKAB PAPNAK! EZ JOGI KÉRDÉS! EZ LOGIKA!

Péter nem volt birtokban, máshol lakott, azért nincs beírva az oklevél hamisítási vizsgálatkor az oklevelet bemutatóknak! " Itt urak Jakab pap és Lőrinc, Pál fiai" - a hangsúly az "ITT" szón van, ők mutatták be az oklevelet! TEHÁT NEM ÖRÖKLÉSI ÉS TULAJDON IGAZOLÁSRÓL VAN ITT SZÓ, HANEM OKLEVÉL HITELESSÉGI VIZSGÁLATÓL VAN SZÓ!

Péter birtokeladási eltiltásából következik aztán, hogy 1414-ben Zsigmond király meghagyja a Túróci Conventnek, hogy "Jakabot, Rakoi Lőrinc fiát, a kistrákói birtok iránt Kistrákói János ellen támasztott pörében idézze meg! És az ügy kivizsgálására Tarnóczy Márk fiát Jánost, Nagy-Rakói Tamás fiát Istvánt, vagy pedig Valentfalvy Lászlót küldje ki!" *(Sintén Nagy Ivánnál olvashatjuk így, Rakovszky István közlése alapján!)*

(Ha a Rakovszky levéltárban valóban "De Rako" van írva és nem "De Rakouch" akkor itt pontatlan átmásolásról van szó! De valószínűbb, hogy a Nagy Ivánnak adatot adó Rakovszky István olvasta a "Rakouch" szót hibásan "Rakov"-nak, és ebből következő átértelmezése szerint "Rakónak", - ugyanis a Neczpáli Justh levéltár 84. és 85. bejegyzése szerint 1411. áprilisában és májusában egy Kostyáni birtokper vizsgálatakor " Jakab és Márton de Rakouch kinevezett királyi emberek"! Tehát De Rakouch (De Rákóc) írták a nevüket, vagyis a fentebbi szövegben a Nagy Iván könyv Rakovszky fejezetében megnevezett "Jakab, Rakói Lőrinc fia" azonos azzal, aki a Necpáli Justh levéltár 84. és 85. iratbejegyzésében szerepel, mint "Jakab de Rakouch, királyi ember!")

Ez a vizsgálat már az 1399. évi, Rakouchi Lőrinc részéről Kistrákói Péter felé történt birtokeladási eltiltásnak a következménye! Itt már unokatestvérek vitájáról van szó! **"Rakói Lőrinc fia", helyesen Rakouchi Lőrinc fia Jakab az a Kistrákón birtokló Péter fiának, Jánosnak az unokatestvére. Terra Rakuch birtokon van itt minden vita, tehát Lehoczky ősök vitája. A Rakovszkyaknak Kistrákón régen semmiféle birtokjoga, és semmiféle joga nem volt! Úgyhogy itt**

jogi vitája sem lehetett! Nagy-Rákói Tamás fia István, aki Zsigmond király által a Kisrákói birtokvita vizsgálatára ki van nevezve, ő a "Zanasán birtokról" átkeresztelt "Nagy-Rákó birtok" után van nevezve.

A Csernyik adománylevelél szövege alapján megrajzolt birtoktérképből is, és az 1391. évi Super Terra Rakouch igazolás szövege alapján is látszik, hogy **a Rakovszkyaknak Nagyrákó faluban akkor még nem volt semmi joguk, csak lakók voltak ott. A korábban Zanasán birtoknak nevezett, de később Nagy-Rákó névre átkeresztelt nevű birtokról neveztek magukat és nem a Rakó (akkor még Rákóc) faluról! Később szereztek Terra Rakouchon birtokrészt!**

Előbb már írtam itt, hogy az azonos vezetéknevek nem mindig egy családot jelöltek ekkor még, csak jelzők, ezért van megnevezve az apa neve is: "Rákói (helyesen Rákóci) Lőrinc, Pál fia", "Kisrákói Péter, Pál fia", "Nagy-Rákói István Tamás fia"!

A király Nagy-Rákói Tamást ki sem nevezte volna egy saját családon belüli jogi vita elrendezésére, ha családtag lett volna! Magyarország jogállam volt! Egy családtag esetében elfogultság miatt jogi vitát nem lehetett volna eldönteni! Itt szomszéd birtokosokat bíz meg a király a vita elrendezésére!

Még a végére:

1500-as évek előtt még nem voltak állandósult családi vezetéknevek, csak jelzők voltak a nevek, amikből később, 1500-as évek után a Predikátum , a nemesi előnév lett.

A családtagok, ha máshol birtokoltak, más néven neveztek: Beke fia János = Bisztereczki János Bisztricska után. Lork utódai Johodniki néven szerepeltek az 1413. évi kihalásig. Királylehotán Egyed De Ganh (De Hank) neveztetett. **Ez a figyelmeztetést csak azért írom, hogy ne zavarjanak be a vezetéknevek! 1511-12-ben is Lehoczky Máté időnként még Kisrákói Máténak van nevezve.**

Jegyzetek az 5/ 4. §-hoz:

5/ 4. §/ 1. jegyzet

Túróci Registrumban Zanasán birtok:

"41. §.) Zanasánról /A

Hasonlóképen Lajos, Miklósnak fia bemutatott nekünk három kiváltságot.

Elsőként Béla, Magyarország egykor uralkodó királyának ajándékozásáról és parancsára a Zanasánnak nevezett,

(-Turóc -.....) folyó menti területnek uralkodó Béla király által megerősített adományozásáról Márton papnak,

hitbuzgó káplánjának és annak testvérének Lászlónak folytonos szolgálataikért, és törvényben elrendelve

határainak meghatározását. Kelt 1245. okt. 15. után

Másodikként továbbá Lászlónak, Magyarország egykor uralkodó királyának parancsát, melyben helyreállította

és visszaadatta Lászlónak tulajdonába a Zanasánnak nevezett földterületet, amelyet Lóránt, Urin testvére, Lászlótól

és testvérétől Márton paptól mint első birtokadományosoktól elbitoroltak.

Kelt az ő uralkodásának 11. évében 1283-ban

Harmadikként valóban a székhelyi érdekeltek és a Turóczi Konvent előtti, szerződésbeni

megegyezésről az István szerzetes és Jakab meg Dénes, János fiai, együtt Lászlóval, Miklós fiával, Miklós és István,

előbb nevezettnek fiai részéről és éppen így Domonkos és Péter, Újfalui Károly fiai közötti, a valóságos határok

szétválasztásának megállapodására a zsakuzsáni birtok és az újfalui birtok között, 20 Márka perkötelezvény ellenében

szerződésszegés esetén a felek közt, valóságos és igazságos. Kelt 1377. április 4.

Érvényes, többje nincs (- már mint birtoklevele)."

5/ 4. §/ 2. jegyzet

Megjegyzem még, hogy ami Nagy Ivánnál Rakovszky fejezetben, Rakovszky

István közlése alapján így van írva: "1363-ban I. Lajos király Rákói Mátyásnak, Rákói Pál fiának / Rak et Palus filii Mathiae de Rakow/ nemességét megerősíté."

-- nemcsak, hogy a fordítás helytelen, mert a szöveg fordítása helyesen: "Rák és Pál fiai Mátyás de Rakownak" hanem a valóságos adatot **A Túróci Convent levéltára alapján Horváth Sándor a Túróci Regesták 82. oldalán magyarázza a Túróci Registrum bejegyzéseinek pontosabb értelmezéséhez:**

1363. okt. 3. Nagy Lajos Király Mátyás fiait Rákot és Pált a nemesek közé sorozza, és nagyatyjának, Latibor fia Jakab által László fia Lászlótól 9 márkáért vásárolt Zanasán birtokában fekvő területet a feltételes szolgálat alól felszabadítja!"

Értsd ez alatt a "feltételes szolgálat" alatt, hogy voltak a megyében olyan birtokok, melyekhez az adományozáskor katonai szolgálat kötelezettségét is feltételül szabták. Itt is Porch fia Latibor fia Jakab nem volt teljes jogú nemes, hanem a zólyomi várjobbágy katonai kötelezettsége alá tartozott. Ekkor sorolja át az utódokat a király az igazi nemesek sorába!! **Tehát Porch fia Latibor fia Jakab utódairól esik itt szó, akik ősének a Rakovszky ősök 1283-ban eladták az Zanasáni birtok egy darabját, annak a birtoknak a darabját, melyet Lork (Urin testvére Lorand) korábban erővel elfoglalt, de azt a király parancsára visszaadott a Rakovszky ősöknek. (A Rakovszky levéltárban lévő iratok alapján, helytelenül a Rakovszky család tagjának hiszi Rakovszky István a fenti Rákot és Pált, Mátyás fiait! Valójában valószínűleg a Nagyrákói Féja család őseiről van itt szó!)**

5/4. §/ 3. jegyzet

Nagy Iván: " Magyarország családai" című könyv Rakovszky fejezetében írt tévedésre ez itt a helyreigazítás!

Ebben az időben ők a Rakovszky család tagjai:

1356-ban (Sabbatho prox. ante fest. b. Jakobi ap.) Rakovszky Miklósnak (Nicolai De Rakov) fiai Pál és Demeter maguk és testvéreik Jakab, János és Lőrinc neveikben is egy részről, és András Nagy-Rakói (De Rakov) István fia maga és Pál, valamint István, Miklós fia nevében is más részről birtokcseréről szerződésüket a szent-Benedeki Convent előtt bevallják! **Ők a Rakovszkyak! (A megye déli részén lévő Jeszenő, Budis és Kelemenfalva birtokok a Bars vármegyei Garam-Szent Benedeki Convent körjegyzőségéhez tartoztak.**

Megjegyzés: a fenti szövegben, a Garamszentbenedeki Convent előtt történt birtokcseréről íratban szereplő Rakovszky nevek alapján így lehet vázolni a családfájukat 1356-ban:

Nikolaus De Rakov fiai : -Pál és Domokos és testvérii Jakab, János és Lőrinc

másik részről: Rákói István (István de Rakov) fiai: András és Pál

valamint: Miklós fia István

Ez alapján 1399-ben Rakouch-i Pál fia Lőrinc véletlenül se lehetne aonos az itt 1356-ban élt Lőrincel, akinek az apja Miklós.

És Rákói István fia Pál időben is aligha lehetne az apja az 1399-ben Kisrákói Pétert kisrákói birtokrésze eladásától eltiltó Pál fia Lőrincnek, akinek ekkor már 3 fia van: György, Márton és jakab, akik közül Jakab és Márton De Rakouch 1414-ben "Királyi emberek", tehát 1399-ben már legalább 10 év körüliek. Bár erőlködve lehetséges lenne ez a számítás. De akkor pedig mindegyik 1356-ban szerződést kötő Rakovszkynak szerepelnie kellett volna ebben a birtokeladási eltiltásban, ami abszurdum! Tehát itt a 1/4. § elején írt indoklásaimat még ez is alátámasztja!

A Rakovszkyak eredetileg "Jeszen családból" valók voltak és nemességüket már III. László király 1204-ben megerősítette, és a Túróc vármegye déli részén, lévő Budis, Kelemenfalva és Jeszenő, mint régi birtokok a Garamszantbenedeki Convent körjegyzősége alá tartoztak. Ebben az előbb említett okiratban rögzítették az egymás közötti öröklési rendet!

(Ez a "Jeszen család" nem azonos a megye északabbi részén lévő Jordánföld keleti szomszédja "Jeszen földé" nemeseivel, akik Temérdek Andrástól (1190) származó Mágyától származtak, és a Nagyjeszeni Jeszenszky család ősei voltak. Ugyanitt, Jeszen földén másik nemesi család is volt, a Kisjeszeni Jeszenszky család, mely eredetileg külön család volt, de a birtokaik összefolytak, egymással sokszor házasodtak, és gyakorlatilag később egy családdá lettek. Ebből a Kisjeszeni Jeszenszky családból származnak a mai Rakovszkyak, mert az 1400-as évek elején az eredeti Rakovszky család fiágon kihalt, és az utolsó, örökös is hátrahagyó Rakovszky lányát Rákói Annát a király fiúsította, és feleségül vette az egyik Kisjeszeni Jeszenszky Ez az ág lett a mai Rakovszkyak őse. A mai Rakovszkyak őse a kidolgozott családfájukon szereplő, 1410. körül született " Rákói és Kisjeszeni II. Mátyás volt, akinek apja állítólag szintén Mátyás volt.. Ezen Matyasovich de Rakov et Kisjeszen Túróc vármegye alipánja volt, és állítólg 1496-ban halt meg. Az ő fia volt I. György alnádor (+ 1565) I. Simon Blatnyicai várkapitány és I. János túróci alispán (1565). I. Simon Blatnyicai várkapitánytól származnak a mai Rqkovszkyak!)

Tehát: Zanasáni (Nagy-Rákói) Márton udvari káplán és László családja férfiágon az 1300-as évek végén, 1400-as évek elején kihalt. "Az utolsó örökös leányt, Nagy-Rákói Annát a király fiúsította, és a családi birtokot nem vette tőle vissza. Ezt követően a volt Zanasáni birtok elhanyagolódott. Régi központja Zsaluzsán falu (Valentfalva mellett) lassan

elnéptelenedett, elpusztult, lakói többnyire a környező településekre, Laszkárra, Blatnyicára és a Pribóc-, Benic települések központi szomszédságában lévő Rákó faluba költöztek." (Borsa Iván)

"Kis-Jeszeni I. Mátyás (1410-1496) feleségül vette Rákói Annát és feleségének birtokneve után felvette a Nagy-Rákói előnevet is. Az ő unokája II. Mátyás (1479-1512) /19/ Turóc megye alispánja (1498-1500) volt. /Borsa Iván: Turóc megye ispánjai, alispánjai/. Az ő fia, Kisjeszeni Rákói I. György (+1565) alnádor lett. Ekkor a család örökségeik révén már igen jelentős vagyonnal és hivatali tisztségeikből eredően nagy befolyással is rendelkeztek. Itt született Rákói Márton (1535-1579) költő. A XV. sz. közepétől végérvényesen a szlovákos Rakovszky nevet használták Ferdinánd ad-levelé alapján. Később itt építették fel nemesi kúriájukat, a település halotti ravatalozóját és a családi mauzóleumot.

Ez a Rakovszky-Jeszenszky család a későbbi Rakovszky család!

5/ 4. §/ 4. jegyzet

Pribócról

Pribóc eredetileg a Beniczkyeké volt, majd kapott ide királyi adományt a Madách család is, - de a határoknál részben Beniczky-Thúróczy ősöké is, és részben a Lehoczkyak és a Rakovszkyak őseié is,- adománnyal, örökléssel, eladással ismételten cserélődnek a birtokrészek tulajdonosai, így a Lehoczkyak, akkori nevükön még Kistrákóiak is örökölnék itt részeket:

Adatok Túróci Registrum.69. oldal.

1326. a Túróci Convent előtt **Csernyik fia Ábrahám**, Isow fiai Benedek és Pongrácz, Bodor fia Lukács, a Blatnyica folyó és a Rakouch patak közt fekvő rétjük felél 5 ezüst márkáért Madách fiainak, Benedeknek és Pálnak, Mike fiainak Jánosnak és Dresknek, Tóbiás fiának Zabrachánnak, Fülöp fiainak Péternek és Tomposnak, végül Wachot fia Miklósnak eladják!

1363. május 20. László Csanádi Prépost Nagy Lajos király kancellárjának ispánja és titkár előtt András fia Benedek, **Ábrahám fia Pál**, Báthor fia Lukács, és Rakowi Ewren fia Ravasz Miklós Pribóc birtoka egy részét Mike fia István fiainak és Pribóczi János fiainak Lászlónak és Jánosnak adja!

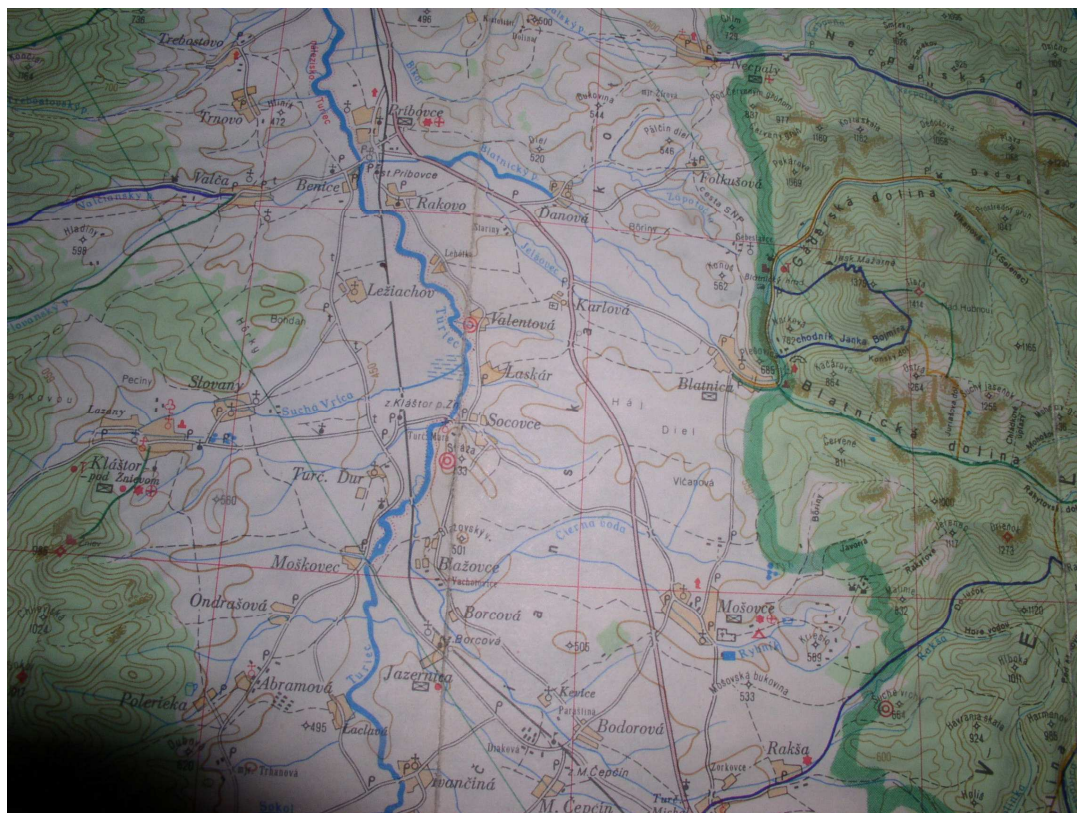
A fentebbi sorban olvasható Rakowi Ewren fia Ravasz Miklós is a Rakovszky-Jeszenszky családhoz tartozik! Ő lehet, hogy azonos az 1356. évi szerződésben olvasható Miklóssal, akinek ott a fia István!

1/ 4.§ / 5. jegyzet

Végre eljutottunk a félreértelmezések okaihoz, amiket itt ismertetek:

A Szlovák Tudományos Akadémia által 1944-ben megjelentetett Jan Sykura: *Misestopicne za Turca* (Túróc megye helytörténete) című könyvben Nagyrákót is, Pribócot is, Lehotkát is, Bisztrickát, Tarnócot stb. "Kuriálni usada", vagyis "Kuriális településeknek" írja. Itt jutunk el a félreértelmezések magyarázatához.

Nézzük ezt a térképet:

1973-ban vettem meg ezt a turista térképet, melyen látható Pribóc, Nagyrákó és Lehotka, és Benice, Tarnóc stb helységek. Itt szaggatott vonallal be vannak rajzolva a falvakon belüli és falvak közti kerülethatárok. Ezek a határok valójában a régi, birtokhatárok. Mivel ahogy Jan Sykura írta a *Miestopicné za Turca* könyvében,- ezek a falvak "Kuriális települések". A kerülethatárok egybefolynak. Ezért van, hogy Nagy-Rákó faluban az út egyik oldalán lévő Beniczky kastély az Pribóchoz tartozik, és a vele szemben, az út túloldalán lévő

Rakovszky kúria az Nagy-Rákó faluhoz tartozik. Benice falu fele is Pribóchoz tartozik. stb. Ha nézzük a szaggatott vonallal jelzett kerülethatárokat, amik a régi birtokhatárokkal azonosak, akkor látjuk, hogy Lehotkánál is, az út két oldalán volt, két udvarház közül, a déli udvarház az amely ma a Velicheké, -ettől délre volt a Lehotka birtokkerület, az út északi oldalán lévő udvarházhoz tartozott a Nagy-Rákóhoz eső birtokkerület, a másik udvarházban élt Lehoczkyak birtoka volt. (1754-ben élt Lehoczky Ignác akkori szolgabíró ágának birtoka.) Nagy-Rákó falu közepétől keletre látható egy háromszöget alkotó kis rész, mely szintén Nagy- Rákóhoz tartozó kerület. Ebből következtek, hogy ez a kis háromszög volt itt a faluban a Rakovszky rész.

A korábban itt általam írtak, hogy 1399-ben a Rakovszkyaknak Nagy-Rákó faluban nem volt sem birtokuk, sem itt támasztható jogaik, az tény! A Lehoczkyaknál nem született sok lány később se, általában több fiú született, 1300 és 1390 között nem születtek lányok a családban. (Kivéve Királylehotán Hank Dorottyát, de ő se vitt el birtokot Királylehotából, hanem azt a Kisrákói unokatestvérei örökölték!) Tehát "leánynegyed" jogon történő örökléssel ekkoriban még nem került a "Terra Rakouch" birtokból semmil rész más családokhoz. És a fentebb írt indoklásaim így érvényesek! (Lásd: 1/4 § elején írt indoklásaim!)

Azonban a Beniczky család leszármazási tábláján látható, hogy 1413-ban élő "Kis-Rákói Erzse" Beniczky I. János felesége lett. Ekkor "Leánynegyed" örökléssel került a "Terra Rakouch" birtokból a Beniczkyekhez, a falut átszelő út északi oldalán lévő rész, mely Pribóchoz tartozik. Valószínűleg az a háromszög is, mely később a Rakovszkyaké lett, ekkor a Beniczkyekhez került területen volt. A többi rész volt a későbbiekben a "Kisrákóiak", az ekkortól már Lehoczkyak két birtokrésze, melyet előbb már leírtam. (Az itt közölt térkép alapján a Lehoczky részből egy kisdarab továbbra is felért a Túróc folyó és a Blatnyica patak összefolyásáig).

Szintén a Beniczky család leszármazási tábláján látható, hogy Beniczky II.- Jánosnak három lánya volt. Közülük Katum elhalálozott, Dorottya férje Alsó-Muthnai lett, Kata férje pedig az 1400-as évek második felében Rakói Lőrinc, aki

már Rakovszky volt. Lehet, hogy így került a kis háromszögnyi terület a Rakovszkyakhoz, - bár Beniczky II. János másik ágon volt, mint a leánynegyeddel Rakouchon öröklő ág. De az is lehet, hogy ez még az 1283. évi IV. László király parancsából történt birtokvisszadás következménye.

Azonban ha így lenne, érdemben az is lényegtelen lenne a fentebbi 1/4 § elején írt indoklásaim szempontjából, mert az se adott volna semmiféle jogalapot a Rakovszkyaknak, hogy Kis-Rákón bármiféle birtokeladást megtiltsanak!

De valószínűbb, hogy az a kis rész az 1300-as évek elején történt "pribóci kaszálók" eladása során került a mai Rakovszkyak jogelődeihez!

Mindenesetre azok a mai turistatérképen is látható kerülethatárok mutatják, hogy a "Kiriális település" miként tagozódott birtokdarabokra. Az adatokat Nagy Ivánnak megadó Rakovszky István logikája is ezen birtokhatárok alapján működött, és így születtek a téves értelmezések, melyek birtokjogi szempontból nem is érdekesek, tehát miért is vitatta volna bárki is ennek az igaz voltát. De a leszámazási tábla szempontjából fontos!!!

Én is csak véletlenül vettem észre ezt! Ezért tévedett Bél Mátyás is a Notitia Novában, amikor Kisrákót annak a területnek írta amit a Rakovszkyak eladtak 1286-ban Latibor fia Jakabnak!

5/4 § / 6. jegyzet

1973-ban amikor 16 évesen kezdtem foglalkozni a Lehoczky család történetével, mert voltak saját leszámazási tábláim. A témába annyira belefolytam, hogy megszakításokkal ugyan, de most 50 év után fejezem be. Mindent könyvtárakban található, már kidolgozott munkák alapján értelmeztem. Úgy ahogy Nagy Iván írta, és úgy ahogy Lehotzky András írta a Semmatographiában, és ahogy mindenütt megjelentek az erről szóló írások. A tévedéseket is így elfogadtam, és átvettem. Aztán nagy változás volt, és új értelmezések felismeréséhez vezetett, hogy az intereten keresztül Lehoczky Miklós és Lehoczki Henrik felvették velem a kapcsolatot. Ők a család Soltvadkerti ágazatával foglalkozva, szintén belemélyedtek a kutatásokba, de ők levéltári kutatásokat folytattak a Felvidéken is. Így jutottam hozzá Henrik segítségével a

Csernyik adománylevélhez, és annak magyarra fordításához,- és Miklós segítségével a PhDr. Vitek -Bizub könyvhöz, és így a királylehotai adatokhoz és iratokhoz. Ebből következett aztán, hogy meg tudom írni ezt a könyvet!

Besegített a munkámba még Erdős Bence történész is, aki felhívta a figyelmemet a Prónay levéltár: "Rchk comes és rokonsága levéltárra", hogy Rechk comes fia Pál és Kozma fia Lauren comes (Lork) unokatestvérek voltak, felhívta a figyelmemet az 1299. évi perre amiből kiderült, hogy a Pongrácz, Szentiványi, Pottornyay, Szmrecsányi és Nádasdi Baán családok ősei mind unokatestvérei, vagy másodunokatestvérei voltak Rechk fia Pálnak, és Kozma fia Lauren comesnek, tehát mind a Hank familiából valók voltak. Erdős Bence elküldte nekem a Rechk comes és rokonsága levéltárat is, és a Szepesi Kapitulációs lista Lehoczkyakra vonatkozó iratait is.

Lehoczki Henrik fordítása alapján tudtam átértelmezni a Csernyik adománylevélben leírt Terra Rakouch birtokhatár alapján mindazt amit itt írtam!

5/ 5. §

Végül még essen szó Ph. Dr. Vitek és Bizub szlovák szerzők Királylehotai Lehotsky könyvéről, mely 2008-ban jelent meg szlovák nyelven. Itt közölve vannak a Királylehotára vonatkozó adománylevelek, de mivel a királylehotai címer: "a Nyilazó vitéz, felette hold és csillag, és a sisakdíszben a széttárt szárnyak közt ágaskodó, nyakán nyíllal átlótt szarvas" az "más" címer, mint "a rák hátán álló daru", ezért sok más téves okoskodóhoz hasonlóan a kistrákói és bisztricskai Lehoczky családot és a Királylehotai Lehoczky családot két családnak veszi a szlovák könyv. Azért, mert a könyv királylehotai idegenforgalmi megrendelésre készült, és nem tudták felmutatni a családfát, hát hamisítottak, jó szlovák történelmi munkák szokása szerint. De itt a könyvemben ezt korrigálom, és a kezdeti családfa is összeáll!

A címertant kissé kéne ismerniük a történészeknek! A "rák hátán álló daru", mint előbb írtam, nem az ősi címer, csak 1563-ban lett adományozva, mintha azt IV. Béla király adta volna. A "Szarvas" volt az ősi címer. A legtöbb túróc vármegyei őscsalád címerében benne van, vagy a nyakán nyíllal átlótt szarvas, vagy valamely más állat van átlóve nyíllal a nyakán. pld. Beniczkyek "nyakán nyíllal átlótt hattyúja", vagy a Tarnóczy-

Jezerniczky család "nyakán nyíllal átlótt nyula", vagy a Draskóczyak címere ugyanaz, mint a királylehotai Lehoczky címer, csak itt függőlegesen felezett pajzs egyik felén a nyakán nyíllal átlótt szarvas, másik felén egy nyilazó kar van. A Vladár és a Velics családok címerében pedig egy vízből a partra kapaszkodó, nyakán nyíllal átlótt szarvas látható. Ugyanis a túróci őscsaládok hagyományában, amikor IV Bélát védte a tatár elől menekülő kis túróci nemes csapat, akkor a Sajó vizén a gázlót, a mese szerint, egy nyakán nyíllal meglőtt, sebzett szarvas mutatta meg. Ezért ezek a címerek. Csak a Tarnóczy-Jezerniczky címer nyulának története annyiban tér el, hogy azt II. Lajos király adományozta a család egy tagjának, aki a kamarása volt, visszaemlékezve IV. Béla idejére. Itt ugyanis a IV. Bélát védő kis túróci csapat, amikor az osztrák herceghez, Badenbergről Frigyeshez mentek segítségért, Frigyes herceg letartóztatta a magyar királyt és kíséretét, hogy váltságdíjat követeljen a szabadságukért. A Tarnóczy-Jezerniczky ős, aki a honfoglaló orosz-rutén csapatok előjárójának, Mladik rurén leszármazottja volt, és még II. Endre idejében tárnokmester volt, neki volt aranya! Ő a fogságból megszökött, és Mária királynénak kölcsönzött 30 arany márkát a király kiváltására. (Mai értéken talán két milliárd forintot.) Erre a szökésre utal a futó nyúl. (Nagy Iván a Jezerniczkyek sisakdíszében lévő ágaskodó, nyakán nyíllal átlótt nyulat kecskének nézte,- így szerepel a címer leírása a könyvében!)

Ezek az ősi címerek a későbbi királyi adományozások előtt még önként felvett, szokásjog alapján viselt címerek voltak. Ilyen a nyakán nyíllal átlótt szarvas, az ősi Lehoczky címer is. Később aztán a daru címer adományozása után a szarvas a sisakdíszbe került, szárnyak közé, a pajzsra pedig a daru körvonalával, árnyképével megegyező nyilazó vitéz került, mely stílusban a szarvashoz jobban illik, mint a daru. A Daru az éberség jelvénye,- a másik címeren a vitéz feje fölé került a hold és a csillag, mely szintén az éberség jelvénye. A legtöbb Lehoczky az ősi szarvas címert használta. Ehhez a címerhez ragaszkodtak. Mivel a legtöbben Királylehotán laktak, a család központi településén, mely 60 ezer holdjával óriásbirtok volt, kompozitorátusi hitbizomány. A vadállományban gazdag erdőket a szarvasos címer fejezte ki. Ez nem király által adományozott címer, hanem szokásjog által szentesített címer!

I. Imre fia János ága használta a darut, Lénárd testvérének ága, a gyöngyösi ág is, de Lénárd ága, amely Királylehotán lakott, a szarvas címert használta. A Túrócban lakók is Kistrácon és Bisztricskán, természetesen, hogy a birtokhoz jelentésében illő rák hátán álló daru címert használták.

Tehát:

A "daru" címermotívum, és a "szarvasra vadászó vitéz, feje felett, holddal és csillaggal" tartalmában és jelentésében, egyaránt az "éberség jelvénye", és a pajzson a vitéz körvonalában is a daruhoz hasonló.

A család egy. A könyvben ez többször is bizonyítást nyer!

6. fejezet

Ebben a fejezetben az 1244. évi IV. Béla királytól származó adománylevél képe és magyarra fordított szövege, valamint a Királylehotára vonatkozó - 1361. évi, - 1390. évi és az - 1552. évi megerősítő, új adománylevelek fényképe és azok latin szövege és magyarra fordítása látható és olvasható. Valamint Királylehota birtoktérképe és látképe tekinthető meg.

A következő három királylehotai adománylevél közül az 1361. évi és az 1390. évi oklevelek latin szövege szintén itt van leközölve, továbbá I. Ferdinánd 1552. évi adománylevelének a magyar fordítása, illetve az oklevelek fényképe is itt látható.

Majd az 1244. évi Kistrákóra vonatkozó, a Túróci Registrumban olvasható adománylevél-hitelesítő szöveg latinul és magyarul is

Majd a Bisztricskára vonatkozó Túróci Registrum béli szöveg latinul és magyarra fordítva és magyarázat.

A fejezet végén az öröklési jogra vonatkozó jogszabályok, és az ebből levezetett családtörténeti következtetések olvashatók!

6/ 1.§

A fényképen: Az 1244. nov. 22-én IV. Béla király által adományozott oklevél

eredetijének a hitelesített másolata, mely Pribócon a Beniczky-család levéltárában volt. (Másik hitelesített másolat a Túróci Convent levéltárában volt. Magyar Nemzeti Levéltár)

Bela Dei gratia Hungarie, Dalma^{tie}, Croa^{tie}, Rame, Ser^{bie}, Gallie, Lodomerie
 Cumanieque Rex universis Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in vero
 salutari. Regie Maiestatis interest sic ad suos subditos et fideles manum largifluam extendere.
 Vt Regionum beneficiorum provocati largitate ad servicia debita merito promp^{ti}ores
 habeantur. Hinc est, quod ad vniuersorum noticiam tam presencium quam posterorum harum
 serie volumus peruenire, quod cum Cherek ab annis suis teneris nobis seruiuerit fideliter et
 devote, et vi per eius fidelitatem percipere potuimus, voluntatem habeat in omnibus diebus
 suis nobis fideliter seruiendi, nos ei in remuneracionem sue fidelitatis et seruicij quandam
 terram Messrik sine herede decedentis, Rakouch nomine, sitam in provincia Thurochiensi
 contulimus, sibi et per se suis heredibus perpetuo possidendam. In cuius terre possessionem
 per fidelem nostrum Thetus Comitem ipsum fecimus introduci. Cuius terre prima meta incipit
 a parte aquilonis, vbi cadit Blatnicha in fluuium Turch; inde vero ascendit per eundem
 fluuium ad partem orientalem vsque ad fluuium Ribe; et per eundem fluuium ascendit ad
 partem meridionalem, et ibi est meta terrea sub quadam arbore vorös fenyü vocata; inde vero
 ad partem occidentalem, et ibi est meta sub arbore borfa vocata; inde vero tendit ad vnum
 monticulum hradek vocatum; et inde cadit ad dictum fluuium Turch, et sic terminatur ad
 priorem metam. Vt autem hec nostra donacio salua semper et inconcussa permaneant, nec villo
 vnquam tempore possit in irritum reuocari, presentes eidem concessimus litteras duplicis
 sigilli nostri munimine roboratas. Anno gratie Domini millesimo ducesimo quadagesimo
 quarto X. kalendas Nouembris, Regni autem nostri anno decimo.

Tusque sunt
Turch...

Az 1244. nov. 22-én IV. Béla király által adományozott oklevél eredetijének a hitelesített másolata, mely Pribócon a Beniczky-család levéltárában volt. A hiteles

másolatot Dr. Kredics László könyvtárigazgató bocsátotta rendelkezésünkre. Az oklevél szövegét magyarra fordította Lehoczki Henrik, - Lektorálta dr. Kredics László. **Magyarul az adománylevél szövege:**

"Béla, Isten kegyelméből Magyarország, Dalmácia, Horvátország, Bosnyákország, Szerbia, Galicia, Lodoméria és Kunország királya, Krisztus valamennyi hívőjének, aki ezt a levelet majd megtekinti üdvösséget a való üdvözítőben. Királyi fenséghez illendően híveinket és fegyveres kezet adó védelmezőinket gazdag adománnyal jutalmazzuk, amelyet viszonzásként az országnak javáért szólított nagyszerű tetteikkel kiérdemelték, gazdátlan birtokot adományozni tartozunk. Mostantól kezdve, mindenkinek tudomására hozzuk az olyannyira minden jelen élőnek, mint amennyire az utódoknak is, az ezen sorokban meghatározott akaratunkat, hogy Csernyik, aki ifjú éveitől fogva mindvégig hírhozóként híven és ragaszkodóan szolgált minket, és hogy ezáltal az ő hűségét megismervén szándékozunk mindezen napokért hűséges szolgálókat a jajunkban nyújtott hűségének és szolgálatának viszonzásául a szokott módon, bizonyos Meffriknek örökös nélkül maradt földjét neki ajándékozni, a Rákócnak (Rakouch) nevezett, Turóc tartományban található, gazdátlan földterületünket, hívünknek és az ő örököseinek szakadatlanul öröklődő birtokául. Akinek földbirtokba iktatását hívünk Thetus ispán személyesen megtette. Ezen földterület első határa kezdődik az északi rész felől ott, ahol a Blatnyica folyó a Turóc folyóba torkollik; innen tovább a földrész felemelkedik ugyanezen folyó mellől keletre egészen a Ribe folyóig; ugyanezen folyón át a földrész elvezet dél felé, és ott van a határ fordulópontja a szántóföldek alatt, egy bizonyos Vörös Fenyűfának nevezett helynél; innen elvezet a nyugat felőli részhez, ahol a határ egészen a Borfának nevezett pontig tart; onnan aztán elirányul egy Hradek nevű kicsike dombváracskához; és erről a helyről a már említett Turóc folyónál záródik, és ezen a módon állapítandó meg az eredeti határ.

Ahogy pedig ezen adománynak mindvégig állandó és szakadatlanul folytatódó, senki által és soha bármikor, bárki idejében sem lehet érvénytelenítéssel visszakövetelni, akaratunkat ezen levelünkben kiállított adományunk sértetlen maradását kettős pecsétünkkel ellátva megerősítjük.

Kelt az Úr kegyelméből az ezerkettőszáz negyven negyedik esztendő novemberének 10. napján. Uralkodásunknak pedig tizedik évében."

A hitelesítő pecsét, aláírás a másolt levél alján hiányos, annak csak a felső széle látható.

A fenti adománylevelet igazolta a Turóci Convent az 1391. évi adománylevél-felülvizsgálatok kapcsán felvett jegyzőkönyvben is.

Eltérés a keltezéseknél: Julianus naptár november 10. = október 23. Gergely naptár szerint december 10. = november 22.

A fenti fényképen látható oklevélpéldány Beniczky Márton pribóci levéltárában őrzött hiteles másolata az eredeti oklevélnek.

A Magyar Nemzeti Levéltárban őrzött példányt pedig valószínűleg a Znióvárjai Premontrei Székesegyház Scriptoriumában másoltatták. Ennek a szövegét -főleg a második felében- gyakori szóróvidítések /sablonos kifejezések/ tarkítják.

Az oklevél nyomtatott szövegéről készítette Lehoczki Henrik a fordítást, és a kódexbetű felnagyított képével egyeztette.

A hátoldali szöveg fordításában :" Nagj Rakovach adománya együtt létrejött határvonlakkal Czernek részére. Lerakandó a Kezdetekhez!" -sajnos olvashatatlan aláírással és dátum nélkül. / Lehoczki Henrik közlése/

Megjegyzésem: Szerintem ez az oklevél az eredeti példány, mert túl díszes ahhoz, hogy másolt legyen! **Halvány-bíbor, rózsaszín alapon sötét-bíbor, feketésen lila betűk!** Ilyen díszes oklevelet a király ad ki! **Mivel a pecsét törött,- ez az állításom nem igazolható! A Znióban volt hitelesített példány, mely most a Nemzeti Levéltárban van, az nem ennyire díszes! A törött , sérült pecsét miatt tekinthetik "hitelesített másolatnak"!**

6/ 2. §

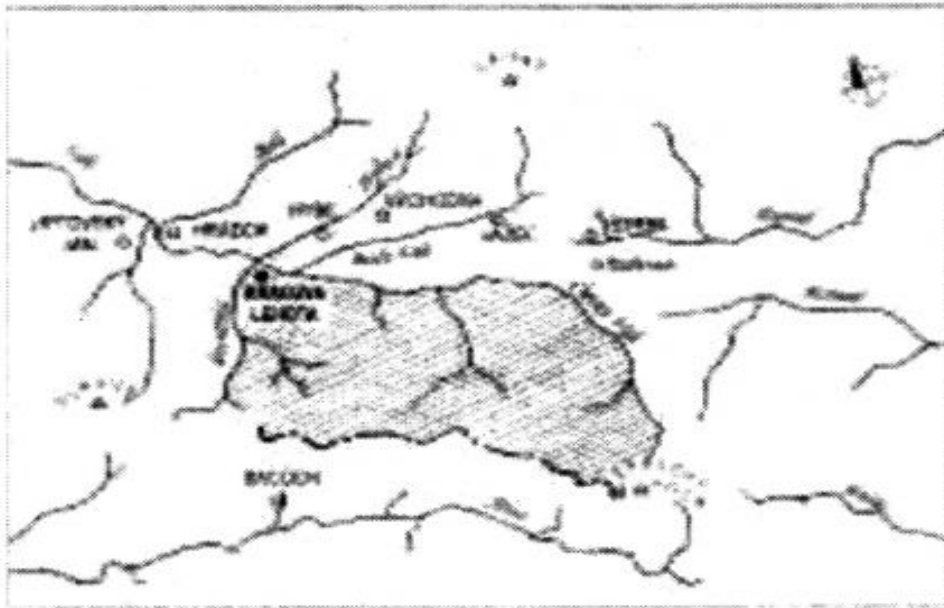
1. kép: Királylehota látképe az Alacsony Tátra felől, háttérben a Vachtár-hegy és mögötte a Magas Tátra eleje látható:

2. kép: A XIII. századi liprói őrhelyek elhelyezkedési térképe:

3. kép: Királylehotai birtoktérkép, mind az 1361. évi, mind az 1390. évi, mindpedig az 1552. évi királyi adománylevelek szerint is:

6/ 3. §

Az 1361. évi, Nagy Lajos királytól származó adománylevél. Mérete 9,5 cm x 27 cm bőrhártya-csík. Az adománylevél fényképe:

Az 1361. évi Királylehotára utaló adománylevél latin szövege:

" Nos Ludovicus Dei Gratia rex Hungariae memoriae commendantes significanus tenore psentium quibus expedit Univerzis. Quod Nos in recompensationem fidelium servitorum Aegidii Nicolai et Barnabae, Christiani de /et?/ Ganh filiorum eiusdem Aegidii, quod nobis idem in Venatonibus ferarum assidue exhibuerunt et inpenderunt Terram et Sylvam Nostram Regalem inxta et inter

fluvios Vag et Bocza vocatos, usque ad summitates Alpium Kyraly et Baczuch dictos in Comita Lyptovien existent, cum utilatibus et Pertinentis suis univerzis, dedimus, dovanimus et contalimus pfatis Aegidio Barnabae et Christiano Nicola Ganh. Ac per eos ipsos haeredibus haerediume eorum Sucessoribus Jure perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam et habendam. Datum in Lipcse Solien feria secundo proxima post festum Navitatis Beati Joannis Baptistae Anno D. 1361."

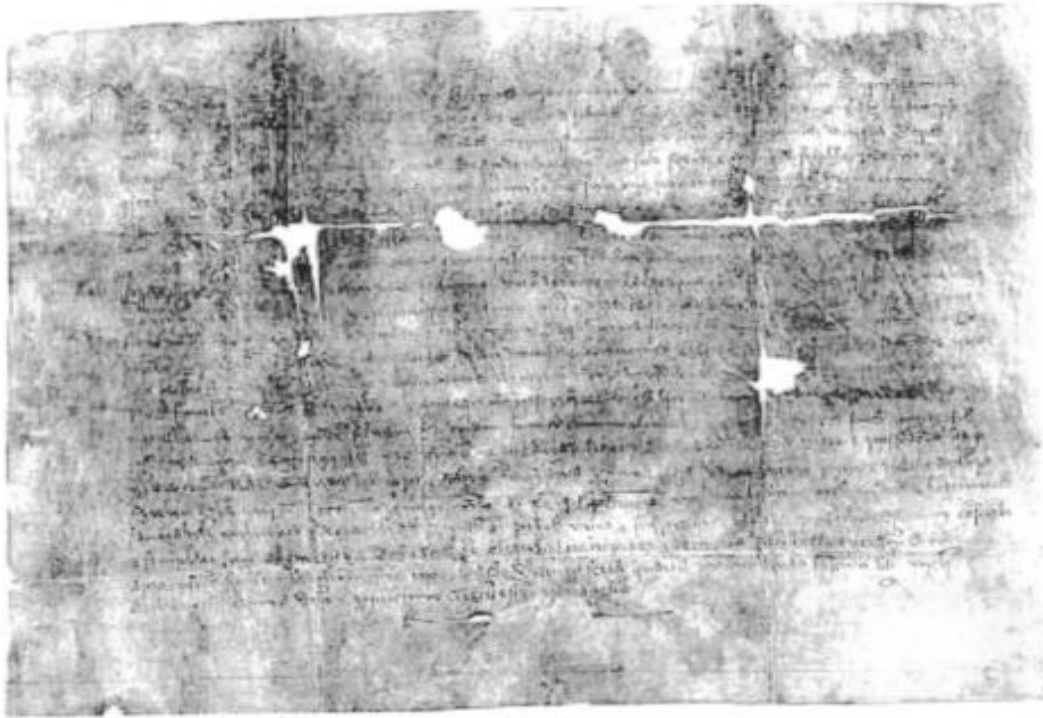
Az 1361. évi adománylevél szövegének magyarra fordítása:

"Mi, Lajos, Isten kegyelméből Magyarország Királya, megemlékező okiratban elrendeljük, s ugyanezen irat értelmében mindenkivel tudatjuk, hogy a Minekünk tett hűséges szolgálatainak ellenszolgáltatásaként Egyednek(,) Miklósnak és Barnabásnak, Kirishtián de Ganhnak, ugyancsak Egyed fiainak, /értsd: nemesseinknek!/akik vadászatainkon, velünk vadászván állandóan megmutatták nekünk, és tanújelét adták áldozatkészségüknek és bátorságuknak; - ezért nekik adjuk a Mi Vág és Boca folyók között elterülő királyi földjeinket és erdeinket, valamint a Király-Havas csúcsától a Baczuchi havasok között lévő hegyeket, /egészen/ a Liptónak nevezett vármegye határáig, használatra , - a mindenféle hozzávaló tartozékokkal együtt odaajándékozunk minden jövedelmével nevezett Egyednek, Barnabásnak és Krisztiánnak, Ganh Miklósnak, ezért övék a tulajdon és az ő örököseiké s azok utódaiké örökkön örökké, örökös jogon, visszavonhatatlanul ők birtokolják. Kiadva Zólyom-Lipcsében a Keresztelő Szent János születése ünnepéhez legközelebb eső hétfőn. Az új 1361. esztendejében. / Ez 1361. június 28. napjára, hétfőre esett!/"

Tehát az adománylevél azt mutatja, hogy a királyi vadásztársaság tagjai voltak, az Udvarhoz tartoztak, ezért adja ajándékba a király a hatalmas, valójában gyakorlatilag korábban is a birtokukban volt területet. 1361-ben Keresztelő Szent János ünnepe alkalmából. Valószínűleg a "Szentivánéj" ünnepek szórakozásai között tartottak egy nagy vadászatot is, ennek az emlékére adta a király a hatalmas adományt, örök időre. A királyi földek a vármegyétől független területek voltak. Tehát ez a birtok "szabad birtok", nem közönséges nemesi birtok, nem tartozik teljesen a megye alá. -

6 / 4. §

Az 1390. évi, Zsigmond királytól származó megerősítő adománylevél. Mérete: 17,5 x 22,5 cm. Az dománylevél fényképe:

Az 1390. évi Zsigmond király általi megerősítő oklevél szövege:

"Nos, Sigimundus Dei Gratia Rex Hungariae Dalmatiae Croatiae etc. Marchio Moraviae Brunschw et meritor Commendamus tenore psent significant suibus expedit Universis. Guod nos in recompensationem fidelium servitor Barnabae /?/ Hankonis Filior Aegidii, quod idem Serenissimo olim principi Dno Ludovico Regi Hunga Praedecessori nostro honrando felicis memoriae in venationibus ferare exhibuisse asserunt, omnio alucritate exhibent de psenti, ac exhibere promittunt in futur, quae Sylvam Seu Terra nostram regalem inter Fluvios Vag et Bocza vocatos in Cotta Lyptovien existent, quam alias idem Dnus Ludovicus Rex Aegidio Parenti et Christiano ac Nicolas Fratibus eorund Barnabae /?/ Hankonis,

ipsis, et nos similiter pfatis Barnabae Hankonis ac ipsor Haeredibus, Haerediume suor Sucessionibus dedimus et contatimus, imo Eadem Sylvam seu terra simul cum utilatibus et Ptinentiis suis Univerzis eiusdem donanus et conforimus Jure perpetuo, et irrevocabiliter haben, tenen dam Paint /?/ et possidend. Hac nostror Testimonis Litrae. Dat in Lypcse Solien feria sexta proxima post festum Beatorum Petri et Paoli Apostolor Anno D. 1390."

Az adománylevél szövegének magyarra fordítása:

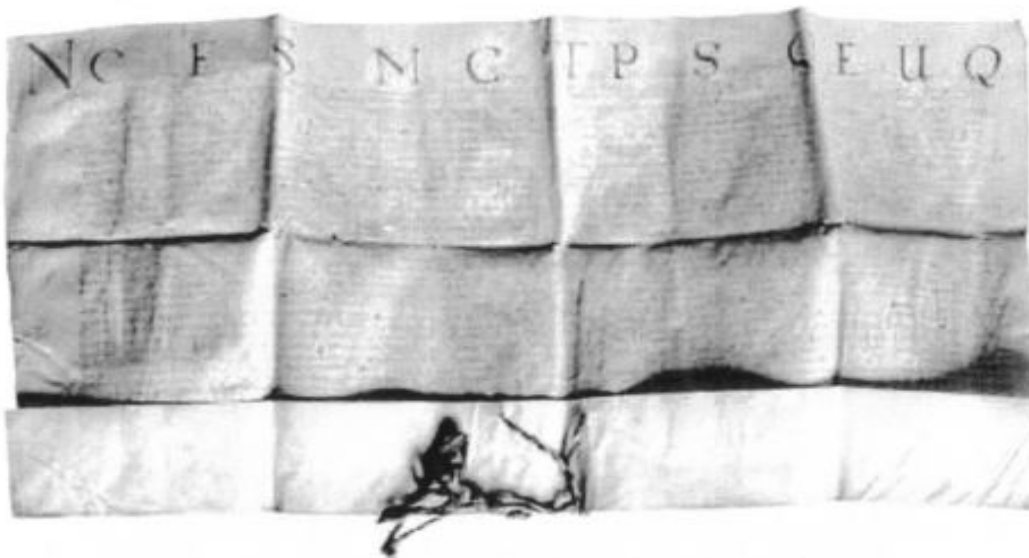
"Mi, Zsigmond, Isten Kegyelmeből Magyarországnak, Dalmáciának, Horvátországnak Királya, Morvaországnak és Brandenburgnak őgrófja, és átadója ezen megemlékező okiratnak, melynek értelmében elrendeljük és Mindenekkel tudatjuk, akiket csak illet. A nekünk tett hűséges szolgálatok ellenszolgáltatásaképpen Hank Barnabásnak Egyed fiának, - ugyanazért, amiért régen a Felső Fejedelem, Lajos Úr, Magyarország Királya, Uralkodó elődünk, tiszteletreméltó és boldog emlékezetű vadászatain vele vadászván állandóan megmutatta bátorságát, ügyességét, és ígérete szerint tettekeszségét a későbbiekben is minden igyekezetével megmutatta azt, ezért a mi Királyi Erdeinket, csakúgy, mint Földjeinket a Vág és Bocza folyók közt, egészen a Liptónak nevezett vármegye határáig, csakúgy, mint régen Lajos Király Úr adta azt Egyed szülőnek és Krisztiánnak, valamint /ac= és!!!/Miklósnek, előbbi Hank Barnabás bátyáinak őmaguknak, azon Hank Barnabásnak aki hozzánk fordult, és az ő utódainak és azok örököseinek adjuk Örökkön örökké mindenféle tartozékokkal és jövedelmekkel odaajándákozunk ugyanazon Erdőket, valamint Földeket és a hozzátartozó jövedelmeket örök időre és visszavonhatatlanul, ők bírják és birtokolják. Ezt ezzel az okirattal bizonyítjuk. Kelt: Zólyom-Lipcsében, Péter és Pál Apostolok ünnepe utáni hatodik napon. Az Úrnak 1390. évében." /1390. július 5. Péntek/

A királylehotai oklevél szerint és a szepesi kapitulációs lista bejegyzése szerint a Királylehotát birtokló család neve Nagy Lajos király és Zsigmond király adománylevelének bejegyzésénél: "**HANK familia**". "**Lehoczkyként**" I. Ferdinánd király adománylevelének bejegyzése után van írva a család, így: "**Lehoczky alias Lehotay familia**" **Dr. Vitek és Bizub Királylehotai** **Lehoczkykról** írt könyvében szintén "**De Ganh**" nemzetségnek veszi, ott Egyed fiainak

Barnabást és Krisztiánt fordítja, és Miklóst Egyed fiát Egyed apjának magyarázza, hibásan, mert ha összevetette volna a Zsigmond király adománylevelével, ott egyértelmű, hogy **Barnabás, Krisztián "ac" és Miklós Egyed fiai!** (Más értelmezés szerint, erőltetetten a De Ganhot "Ganhhoz hasonlóan Egyed fiai"-ként fordítva is értelmezhető lehetne Ganh/Hank/ negyedik testvér is, **de az 1732. évi Szepesi Kapitulációs Lista bejegyzése szerint: Barnabás, Miklós, és Krisztián, Hank nemzetségből való Egyed fiai!**)

6 / 5. §

Az 1552. évi és 1553-ban kihirdetett, I. Ferdinánd királytól származó, megerősítő új adomány átírata, mely be lett vezetve 1654. március 25-én a Szepesi Kapitulációs Listába. Pergamenpapíron 57 cm x 38,5 cm . A fényképe:

Az 1552. évi adomány szövegének magyarra fordítása:

"Mi, Ferdinánd Római Király, Magyarországnak, Csehországnak, Dalmáciának, Horvátországnak Királya, Ausztria Főhercege, Burgundia Hercege, Morvaország Őrgrófja, megemlékező okiratban elrendeljük, ugyanakkor ezen oklevél szerint Mindenkiel tudatjuk, akiket csak illet, hogy a Mihozzánk forduló hűségese nemeseinknek egyenként és családi követségben közösen benyújtott alázatos kérését meghallgattuk, úgy mint Királylehotai Lőrinc, András, István, Mátyás és Ambrus kérését, mint akik nekünk és a Szent Koronának előbb is hű

szolgálatokat tettek, ezután Világossá tették előttünk, hogy különböző időkből és helyekről származó oklevelekkel tudják bizonyítani, azt hogy teljesen az övék Királylehota falu a Liptónak nevezett vármegyében, ahol a faluhoz tartozó terület egy külön járást képez, - ahol csendben és nyugalomban, a szomszédaikkal barátságban akarnak élni Lőrinc, András, István, Mátyás és Ambróz, úgy ahogy elődeik is békében éltek, ők is ugyancsak nyugalomban akarnak élni, emellett bemutatták a Királylehota falura vonatkozó dokumentumokat és okiratokat, ami kevés megvolt, azonban szintén ezt megelőzően háborúság és kisebb békétlenség támadt a birtok jogát illetően a szomszédokkal, és elveszítettek részeket a birtokaikból, ezért a veszteségek kiküszöbölésére a Mi teljes Királyi Jogunkkal visszaadunk mindent ami bármely módon Királylehota faluhoz és alá tartozik, - a Mi Minden Tekintélyünkkel visszaadjuk azt ami a birtokhoz tartozik, mindent ami ott hasznot hoz, minden megművelt és megműveletlen, bevetett és bevetetlen földeket, szántóföldeket, réteket, legelőket, hegyi tisztásokat, erdőket, ligeteket, hegyeket, völgyeket, vizeket, patakokat, tavakat, halászhelyeket, malmokat és örlésre alkalmas helyeket, és minden bármilyen néven létező, megfelelő velejáró hasznot, amely a jogos határon belül alá tartozik, ott található, ott előforduló régi részek, kénytelenek voltunk meghallgatni Királylehotai Lőrinc, András, István, Mátyás és Ambróz kérését; - ezért ami övék és összes utódaiké, visszavonhatatlanul, újból odaadjuk a fent nevezett javakat, odaadományozzuk új adománnyal örök időre és visszavonhatatlanul a falut és a hozzátartozó fent említett területeket, javakat és kiváltságokat. - Kiadva az oklevél a Mi Bécsi Székhelyünkön az Úr 1552. éve februárjának 10. napján, a Mi római királyságunk huszonkettedik esztendejében, egyéb királyságainkban uralkodásunknak pedig huszonhatodik évében. - **Ferdinánd és Oláh Miklós egri püspök.**"

Ezután 1553. február 27-én a Szepesi Kapituláció Ferdinánd király parancsa szerint beiktatta az új adományba az adományosokat, és a régi határok szerint kijelölte az új adomány alapján a birtok határait. Jelen voltak a kijelölt személyek: a király képviselői, a vármegye képviselői, és a tanuként felkért szomszéd birtokosok. Ezt a beiktatást írásba fektették. Az iraton olvashatók a jelen volt személyek nevei.

Ez 1559-ben be lett vezetve a Szepesi Kapitulációs Listába.

A családi követségben megnevezett Lőrinc, András, István, Mátyás és Ambrus után a többi családtagok külön-külön is kaptak adományt Maximilián királytól a külön-külön vagyonaikra is.

Jegyzetek a 6 / 5. § -hoz

Az 1552. évi királylehotai családi követség személyeinek és a királylehotai Családi Protokollkönyvben olvasható ágazatok beazonosítása a Nagy Ivánnál közölt átfogó családfán lévő személyek leszármazóinál:

Lőrinc, András, István, Mátyás és Ambrós adomány-megerősítést szerző családi követek beazonosítása a nagy családfán: Így összevetve a nagy családfa adataival ekkor, 1552-ben a Lehoczyknak két fő ága volt: az I. Táblán álló I. György leszármazottai és a IV. Tábla élén álló András ágazata. Így, mint I. György ágának képviselője van jelen a kb. 1490 és 1500 között született Lőrinc, és a vele azonos nemzedékbe tartozó András, aki a nagy családfán a IV. táblán látható, és ott 1595. évi adattal van jelezve, és aki így kb. 1520 körül született. (A IV. tábla élén látható Andrásnak az unokája!!) Minthogy a családfa tábláján látható (ha pontos!) hogy Lőrincnek Márton fia utód nélkül halt meg, de testvérének Mártonnak lehet a fia István, mint 30 év körüli képviselője ezen ágazatnak;- Mátyás pedig, szintén, mint a IV. tábla ágazatának képviselője, az előbb említett András nagybátyja. (András fia Máténak fia!) De a latin Mathias név Máténak is fordítható esetenként! - Ambrós pedig, nagy valószínűséggel lehet az előbbi Mátyásnak a fia, és az ő testvére akkor az 1551-ben a bocai aranybányákat a Szentiványiaktól visszakövetelő Menyhért is, és akkor vagy Ambróznak, vagy Menyhértnek a fia az a Bálint, ki 1560 -ban Túróc vármegye alispánja! (A IV. Tábla hiányos Mátyástól kezdve, de ennek kell lennie a "BARTOSOVJE" ágak: vagyis a "Bartoslehotai" ágak, amelynek Körmöc bányától 6 km-re Bartoslehotánál volt aranybánya aknája!) Királylehotán a családi Protokollkönyvből lehetne visszavezethető!!! Ez az ág adta legtöbbször Királylehotán a családi igazgatókat! A követség taglétszámából következett a későbbiekben, hogy egy családi igazgató, és négy választott ülnök irányította a családi kompozitorátusi hitbizományt. Mindenesetre így mindkét fő ág képviselve volt!

Arra a megjegyzésre, hogy ez az állításom így csak kombináció, a válaszom az, hogy így kell lennie, mivel minden ágak képviselve kellett lennie, és a nagy családfán látható, hogy I. György unokája: (Máté fia I. László, akinek testvére II. György ága= a Bisztricskai ág) I. László fiai közül III. György aki 1575. évben van jelezve, és akinek leszármazottai báró Lehoczy Márton tábornok ága,- és a Pest vármegyébe költözött ág, amelyből elágazott a szarvasi és abból a tótkomlói ág.)

I. László Kristóf nevű fia leszármazottai mind Királylehotán éltek, ők a "Lackovje" ág. A nagy

családfán Nagy Iván: Magyarország családai könyvében is fel van tüntetve Kristóf ágának leszármazói: Imre ezredes Szaholyban: testvére Dávid fiai: Pál és György (Szereden) és Pál fiai: "Dávid Lehotán" és "András Szereden". Ez a "Lehota" pedig Királylehota, mivel ha megnézzük Fényes Elek Geográfiai szótárát: Szerednél írja, hogy ez a helység a Vágon tutajokon lejevő szálfák válogató és kereskedelmi szétosztó helye. Ebből pedig logikusan következik, hogy Királylehotán a család kezében megtartott 1350 hold erdőn folytatott erdőkitermelési vállalkozásról van itt szó: Dávid elindítja a Vágon a tutajokat Királylehotáról, és András fogadja azt, és forgalmazza Szereden! (Kistrákó= kis-Lehota nem lehet ez a Lehota, mivel ott nincsen erdő, és a Túróc folyó gyakorlatilag inkább csak a Vágba torkoló nagyobb patak. Tehát Királylehota az itt jelzett "Lehota".)

(1350 hold erdővel gazdálkozott a család, a többi 47 ezer hold erdő a kincstárnál volt bérbe adva!)

Az, hogy nemcsak kombináció az amit itt írtam,- lásd szintén a nagy családfán a III. Táblán Lénárd leszármazója Tamás fia Ferenc Kecskeméten jegyezve 1780-ban.

Ferenc apja Tamás kell, hogy éljen 1754-ben!!!

Az 1754-55. évi országos nemesi összeírásban csak egyetlen Tamás van jelezve, és ő Királylehotán van jelezve!!!

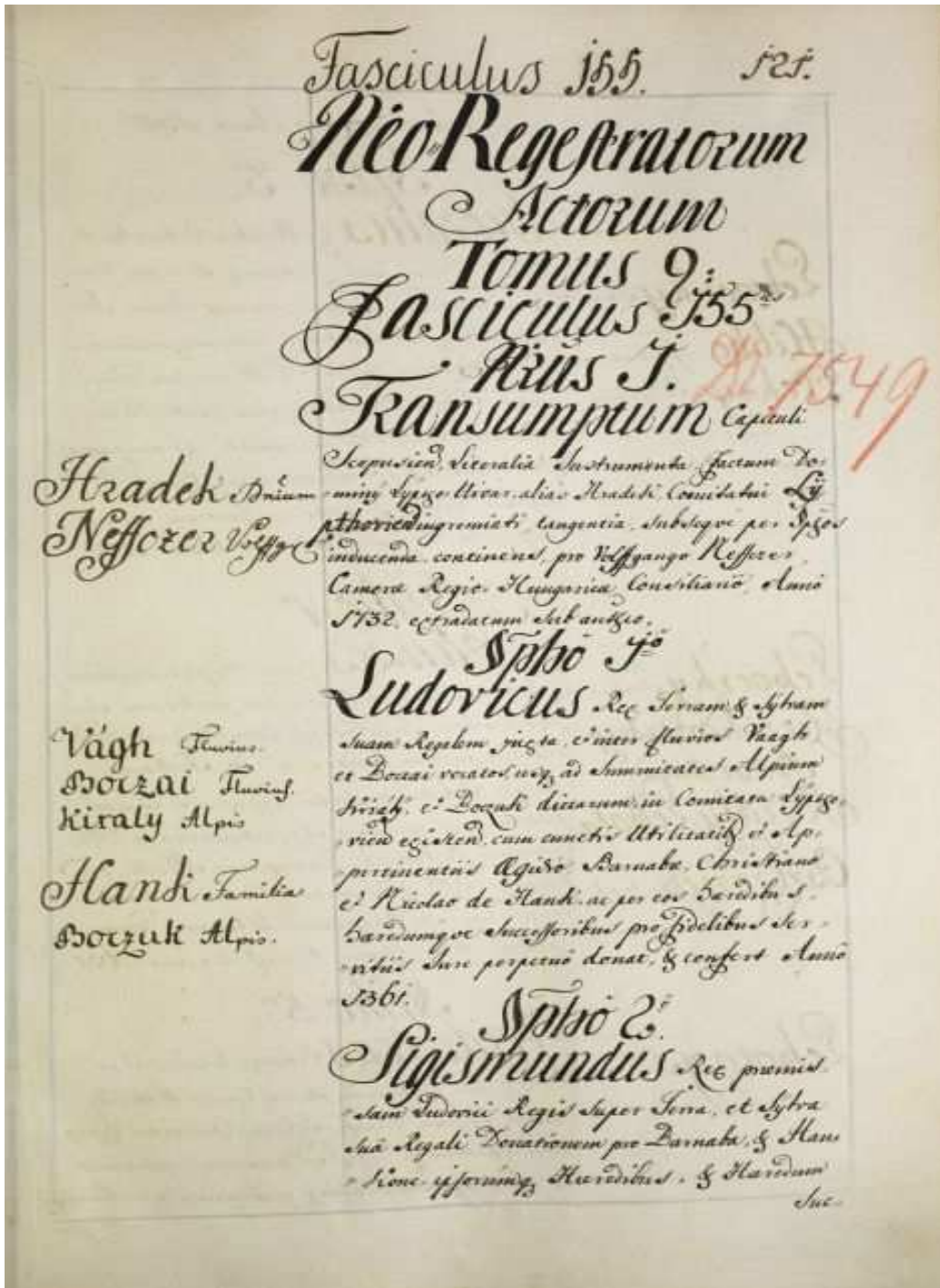
Ebből pedig az is következik, hogy Lénárd ága Királylehotán a "Leonardi" ág!!!

További bizonyíték az állításaim helyességére, hogy II. György ága a Bisztricskai ág (Túróci jegyzőkönyvek: 1663-ban Bisztricsán ngyszámú hadat állítanak a Thomkákkal közösen. Bisztricskán Jánosnak és Lászlónak van kúriája. Kis-Rákón Mátyásnak van kúriája.) Ezen az ágon áll András és fia Lehoczky Dániel a Liptóújvári és Hradeki Kincstári Uradalmak inspektora, szintén Királylehotán bírt jogokkal, az ő aranybánya vállalkozása volt Királybocán, amire aztán a kincstár rátette a kezét! A Királylehotai erdők adták a kincstári és a bányakincstári uradalom erdőinek a túlnyomó többségét, így ő képviselte a családot a kincstári uradalomban. (Protokollkönyvben ő így volt jelezve: "Lehoczky-Somody Dániel" = anyja, vagy nagyanyja neve Somody. Apja András is "Lehoczky- Somody" a Protokollkönyvben szintén kincstári uradalmi inspektornak jelezve. A Hradeki vár alatt lévő kastélyban ők laktak, a várnak a várnagya pedig Lehoczky Baltazár volt.

7. Fejezet

A Szepesi Kapitulációs Lista és a Nyitrai Kapitulációs Lista bejegyzései a Nemzeti Levéltárban:

Lehoczky vonatkozású iratanyagok az NRA-ban 1606-ig. (MNL OL E 148 Neo-regestrata acta):

Acceptis confirmat Anno 1590.

Spis 3.

Georgius & Melchior Echordy de Kiraly Schota suo fratrum suorum Cons. divisionalium Joannis alcerius itum Joannis Casslai Ambrosy aliorum nominibus communitatem oppidi Hiltz nec non Sudori cum Schy Officialibus ejus castri Mlvar Comitatu Syngovien ingremiati, ab occupacione matorum, et fecerunt inter Vatec & ungrum magh. Curios ecclesiarum coram capitale Sepusien iudicant Anno 1591.

Lebooczky Familia
Hilbe
Pekry Lubovius

Spis 4.

Joannes filius Siegsani condam Echordy, totalem spitegram per honem sua possessoriam Amthorochy dor. ducam. Hl videlicet partem curia sua, in possessione Kiraly Schota, Comitatu Syngovien adpiceat habita cum omnibus Appostinentiis in Stephanum Cztrach. Paronem in Mlava, pro summa 300. florenorum Hungaricalium coram capitale Sepusien, ad tempus decem. pthoni. Hl pignori transport Anno 1631.

Lebooczky Joannes
Juridovszky
Dvor Bortia
Kiraly Schota
Ostrozick Sept

Spis 5.

Fridericus Echordy totalem ei in legram per honem suam Curie Nobilita. riu in possessione Kiraly Schota, Comitatu Syngovien ingremiata, et Hon. una cum molendinis et terra agraria, aliisq. pertinentiis.

Lebotay Paden

Fasciculus 155.

522.

^{Stephano}
Oszrozick

pro Summa 500. Sallorum Imperialium
et florentium Hungariorum 60. Stephano
Czoroick de Silestina, Harwick, & Sybe
ritatibus epus utriusq. Aquis universis, cum ab
Sociatione Aquis Aui. Aquis, Coram Capitulo
Aquis, in perpetuum spectus Anno 1655.

Lebotay ^{Fridencis}
^{alias}
Leboczky ^{Leonard.}

Spis 6.
Leonardus Schorky alterius Leo-
nardi, ex Margaretha Nealis progenitus filius,
contra immediate praedecessorem Fridericum Schor-
ky, alias Schorky fratris sui fratrem
perennalem pro Aquis praedecessorem, Coram Ca-
pitulo Aquis, in perpetuum spectus Anno 1655.

Leboczky ^{Joannes}
Gyurikowsky
Droz ^{Curia}

Spis 7.
Joannes, & Thomas Schorky de Si-
raly Schota, alterius illorum Joannis eodem
Schorky filii, totius sacrae Curiae Nobili-
tatem Synthroni, in ver. dictam in Synthe
Siryaly Schota, Comitatibus, Synthe, & Synthe
cum cunctis Utilitatibus in Macchiano, & Syn-
the de Silestina, Harwick, & Sybericatus
epus utriusque Aquis universis, & florentis
440, abiciat omni Aquis Aui, Coram eodem
Capitulo Aquis, perennaliter transferunt
Anno 1667.

Oszrozick ^{Matth.}

^{Andreas de}
Király, Sebota

Spis 8.
Inquis pro Andra de Siraly, Sebota, ac certis episcopo, fratris, ad comprehensum
coram in Synthe, alba Synthe, Siraly, &
heca, Comitatibus, Synthe, & Synthe, in perpetuum
Anno 1667.

3.

4. Fasc. 155. N. 1. -1361-1541-4.

Fluorior Kingh: et Dodece epi. censibus post
viam, et proprietatem, Anno 1559. peracta.

Artus 4. Victantia

Uivár. ^{Primum}
Matejovecz ^{epid.}
Velkopolo ^{Bar. casum}

et parte Domini III.
vix. super floribus trib. denariis septuaginta
quinque, id est flor. 3. & 75. per Oppidum Ma-
tejovecz. Comitatus Neponiensis in provincia
12. partium ad vicem Uivár pertinente, Velho.
pelo. nuncupato, M.º annuº censibus vix. per
abolitio, de Anno 1592. in duobus Ex. emptas,
alio Orig. alio in copia.

Matejovecz
^{alias}
Matzdorff
^{Oppidum}

Artus 5. Recognitio

Oppidi Matejovecz
velgo Matzdorff. Comitatus Neponiensis adjacent.
super eo quod praevinducta Victantia eidem oppido
ratione unacui partium, per Domini Hradek Pra-
fectum Anno 1592. extridat. sic de Anno
1782. emanata. in Orig.

At.

de Anno 1573 emanatum, pro Te-
 rra Sigeo Miri, alia Hradek,
 et Supra appositio Capitulo Anno 1735
 emanatum. Sub anexo.

Huius 2.us
 Transumptum

Capituli Scepationi Secretaria Inprimis,
 et subrogari per Sigeo inducenda, conti-
 nent, pro Terris Sigeo Miri, alia
 Hradek Anno 1735. et perenni sub
 anexo.

Hradek Dnium

Balassa Joannes
 Miri, seu Hradek
 Vrbicze castrum
 Menora
 Polostin
 Dovalov
 Hlibbe
 Vihodna
 Hlibicze Pradum

Schoczky Georgius

Sigeo 1.us
 Joannes Palassa de Garmatz
 in Caste Miri, Oppidi etiam & Siffianitz
 Vrbicze, Menora, Polostin, Dovalov, Hlibbe,
 Vihodna, nec non pradio Hlibicze fomiteati
 Scepationi ingenuitatis, per Regiam &
 Capituli Scepationi Homines, Statutor,
 nonnullis contrarietatis Anno 1573.

Sigeo 2.us
 Georgius, & Melchior Schoczky
 de Kiraly Schoca sui, Garmatzque suorum

Fasciculus 156. 156.

Hibbe ^{officiarius}
Pekry ^{Ludovicus}

Joannis, aliorum illorum Joannis, Davidi,
Ambrosii, Caterorumque Condivisionalium ut
inimicis, Communicatione oppid. Hibbe, nec
non Ludovicum Sekry, Officialisq. ejus, Castri
Uirae, Comitatus Episcopi adparentis, ab or-
dinatione praeorum, & familiarum inter vasa
& agrum magis finibus alterum, etiam Ca-
pitulo Sepulchri inhihant Anno 1541.

Spho 3^e
Relatorio Testimo

Lebozky ^{Andreas}
Vagh ^{et}
Bodze ^{Fluvii}
Kiraly ^{Schota} 3°

iniales Capituli Sepulchri de dignitate, An-
drea Lebozky de Kiraly Schota, fratrisq. ejus
ejusdem ad comprobandum comu in Scler
Uche Episcopi Kiraly Schota egi. et in his
interq. Fluvio Vagh, & Bodze sibi 12
prietatem, & abantico continuatur n. h. m.
orga Mandatum Regni Hungariae Sala-
tini Anno 1559. perusta.

Spho 4^e
Exeditoria

Zay ^{Magdalena}
Osztracich ^{Episcopi}
Lyptho ^{Uirae}
Stradek ^{Arce}

Magdalena Zay de
Chemer, Nicolai condam Cole de hanna vi-
dua, super floribus Hungaricalibus 3826.
videt unde id 1000 Sallens & 100.
Imperialibus singularum a floribus n. Hun-
garic et denario 35, computando. per. He-
ppaunm Corroch de Sclitiner pro. l. l. l. l.
Lyptho Uirae, Comitatus Episcopi inprimati
gram id cum cauch. Appertinentis, Nova
Tenationis Ule. imperarie sibi. velat co-
pudum Arce Episcopiario Sepulchri.

157.

hic numeratis in Capitulo Sepulchri
emanate Anno 1629.

Artus 3.us Transumptum

Hradec

Ingravia de pacifico Dominio Hradec, Comitatus
Syracusanus Ingressi. Incolarumque ejus
demum in Alpibus Davach, Ruckony, Ve
nuc, Humpus, Oleskova, Kapuzenau, Sca
rin, Malurim, Mithoi, Vich, Mithava
Sina, Vich, Siana, na Slonach, Vokolomy,
Stierklov, Mela, Anno 1614, peracta, pro
eodem Dominio per Universitatem dicti Co
mitatus Anno 1735, expeditum, in duobus
Exemplaribus, alio sub antiquo, alio in sin
plici Copia.

Artus 4.us Extractus

ejusdem praeducta
Ingravia Anno 1614, peracta.

cl.

8. Fasc. 156. N.15.-1559.

Fasciculus 156. f. 40.

clargita; in quibus prædicatio Regum Hungarice Privilegiales, & aliorum Scambulatio qualiter in hunc: per eorum continentur. in Simplicii copia.

Titulus 15.
Relatorio Testimo.

Lehoczký andr.

inialis Cogniti Negocii de aliquo pro. Luc
dria Lehoczký de Király Lebota, fratris ipsi
episcopi ad computationem eorum in alibi, ultra
efficiam Király Lebota ex istantibus, interque
Kuvics Magb. & Bodere sibi proprietatem &
ab antiquo Continuatione Nam, erga Manu
Matum Regni Hungarice Palatini Anno 1589
serata, emanata in copia copia. Ad Ha
sufficiencia induca, iam sunt in fasciculo pro
stanti 156. sub N. 26. 27. 28. & quidem sub
autentico.

Titulus 16.
Testimoniales Comitatus Syrgo-

Hradek Dominus
Király Lebo.
ten. Nobles
seu Lehoczký

men? super Transactione inter Dominum Sy
scho Király seu Hradek, et Nobiles de
Király Lebota, interita Metarum Controvers
iarum coram Iudice Anno 1628, inter, er
ga Relationem, catenis sibi factam Anno
1629. Sub autentico tradata. In copia copia.
in Episcopi Exempli

Fasciculus 157

144.

Comitatus Episcopiensis Regium Anno 1726.
abinde extradatum. Sub Extradata Notariati.

Annus 6us
Transumptum Capituli Epi-

Lehoczyki
Király Lebo-
ta

scopiensis, tredecim ordinis vicariis Professionales,
& Procuratores Hominum familiae Lehoczyki de
Vratty Lehota, ratione Jurium suorum in Epis-
copatu Vratty Lehota. Comitatus Episcopiensis ha-
biturum, coram eod. Capitulo celebratus & in
corporatus, quarum computares, jam in fa. de
156° sub N° 1^a supra in antece. inducitur sunt
comprehensio, pro Hominibus dictae familiae
Lehoczyki Anno 1727 expediatum. In Sim-
plici copia.

Annus 7us
Transumptum Capituli

DL. 7548
125

Lehoczyki
Jurikowzkydrov
Asztroiczky

Episcopiensis vicaria Instrumenta sublegat-
os & hoc in secunda, in et continens, pro p. ce
Regio Anno 1720 extradatum. Sub antece.

Johannes, filius Michani condam
Lehoczyki totalem & integram portionem sua
suffraganeam Jurikowzky drov. dictam, quae
tam videlicet, partem Curiae sua in Episcopo
Vratty Lehota, Comitatus Episcopiensis in
habito, cum omnibus & pertinentiis in
Suzgand

in Stephano Cisterciac. Dacorum in Illava,
pro summa 500. florenorum Hungaricorum
coram Capitulo Sepusien. ad tempus redemptionis
Cicuto pignoris transferri Anno 1661.

Splbo 2.

Ioannes & Thomas Schocsky, seu
praeuati Joannis videlicet Schocsky Splb. pro
specificatam Curiam Nobilitatem Jurisdictionem
sive dicitur. dictam. erga locatores, Metam, jam
superius praedictam, & per. Sinterum summa
perceptionem 500. florenorum summa. 140. per
per conuentionem in toto 2. 440. florenorum
Hungaricorum summa. Margia. Stephani
condam. Cisterciac. splb. Karodibus, & per
Meritibus episcopi utriusque abbas universis
abdicato cum. abbas suo, coram eod. Capitulo aka.
prieu. seruanter. fatetur Anno 1667.

Schoczkij. Joannes
et Thomas
Jurikowskij
dvor curia splb.

Osztrozich. Katalb.

Splbo 3.

Fidricus Schocay. totalem et
integram. possessionem suam possessionariam Curia
Nobilitate sive Jurisdictionem sive dicitur. in Siffine
Fizaly Schora. Comitatusque Sypzovien. existen.
una cum. Melendino & terra agraria. aliisque
appertinentiis, pro summa 500. Salte. seruum
Imperialium & florenorum Hungaricorum
60. Stephano Cisterciac. de Sclitmar. Karo
dibus, &. Meritibus episcopi utriusque ab
bas universis. cum abdicatoe abbas sui
suerumque coram Capitulo Sepusien. in. ser
petuum fatetur Anno 1665.

Schotay. Fidricus

Osztrozich. Sypz.

11. Fasc. 157. N. 7. ---3

Spis 4.

Leboczky ^{Franciscus}

Osztrozich ^{Sept.}

Franciscus, Jacobi coniam de
Borsis de Viraty Lechota filius totaliter
quintagram, portionem suam, in ditione vobiscum
Cecilia & ditione in ditione Viraty Lechota
Comitatusque Sycoviciu existit pro 400. floribus
aerarii Hungariae hanc summa. Stephanus
Osztrozich de Silestina coram Capitulo Sycoviciu
ad tempus redemptionis. Ut pignoris invenit
Anno 1625.

Spis 5.

Franyo ^{Janus & Georg}

Leboczky ^{Sufima}

Laczlark ^{Thomas}

Jurikorszkie ^{alieu}

Pistelkorszkie ^{Bona}

Osztrozich ^{Matthias}

Kiraly Lechota ^{Professio}

Joannes & Georgius Simonis Bene
dicti coniam, alio Franyo, et Susanna, filia
coniam Justin Lechoty, nec non Thomas
Joannis Laczlark, alio Franyo, et alij ha
bita ex parte Justina Lechoty, suocati, & pro
genti filij, georum & lvia Anna coniam de
Lechoty existit Dona & lura sua, restionaria
Materno vobiscum in ditione Viraty Lechota
Comitatusque Sycoviciu existit, alio lavi
Korszkie, alio Kuzelkorszkie dicta, cum
cunctis Allimentis & Nicolae & Mathias Car
trozich de Silestina. Haec ditionesque eorum
et possessiones utriusque sigis Universis
pro 500. floribus Hungaricis, ad ditione suo
aerariumque Inve. coram Capitulo Sycoviciu
in perpetuum factus Anno 1624.

12. Fasc. 157. n. 7. ---4

847. 19. columnar
N. 7548

Demianyi Villa

Lypthovia Nicol.

Spbo 6.
Donationales

Andrea Secundi
Regis super villa sua Demianyi dicta, cum
cunctis Appertinentiis, cuiusmodi omni Aere
Regio. Nicolaus filius illagui de Sussocia, Ca-
stus Budensis Serridori, & per eum filius ipsius
Andrea, Maridiburgor, & p[ro]prietatibus us-
trivagor regno Unico[rum] pro fidelibus ser-
vitiis in perpetuum collata, cum specificis quo-
dam villa Metanum designatione, Anno
1228 emanatu.

N. L. 125

Damianus de Pella
Lypthorien

Moschin P[ro]curator

Damianfalva
P[ro]curator

Nicolaus de
Damianfalva

Corme Jacobus

Spbo 4.
Transumptum

Capituli S[an]cti
p[ro]prietate tenas delatorio Testimoniales, &
quidem primo: Conventus Thuroren[si] super
Maturione Nicolai, & Marti. Patris epis-
copi filium auctem, Damiani de Comitatu Le-
p[ro]prietate in Episcopo Roschin, eodem Comi-
tatu ingremiata, per Davidanum Regem in-
dem collata, erga Mandatum Suerici Regis
cum Chartula Vicarij Notij, emanatum, A[nn]o
1355, nemine contradicente, peracta. Tandem
Secundo: Conventus eisdem Thuroren[si] super
Episcopo Damianfalva Metanum Ecambu-
latione, Divisione, & Acceptione erga Man-
datum Conventus Archiep[iscop]i Aragonien[si]
in spiritualib[us] Vicarij pro Nicolao filio Da-
miani, & filio Michaelis de Damianfalva,
contra Jacobum filium Corme, et 1354
peracta

Palaschin de SoraNicolaus de
Palaschin

Orle Nicolaus

Damianfalva
Pepis

seractis, Denique Tertio: in praesenti Capi,
tuli Regum in pariter Relatorio Testimo-
niale super Electis Episcopi Palaschin,
Comitatus Syrgovien adiacent, erga Mandatum
Fudovici Regis Reambulatio Statutorium
pro Nicolaus filio Damiani de Palaschin
cum Chevula Tunc Nobis, largitum,
Anno 1348 Revivis & Reambulatione emanata
in quibus duabus, superioribus praetactis,
Damianfalva & Palaschin Episcopi Metu
specifice describuntur: in et continens, etc.
(videlicet Orle de Nara Tomino in Notis,
& Syrgo. Utraque Anno 1613 extractatum).

Sphe 8^e Relatorio Testimo,

Hibe Villa

Bogomerius
Comes

miales Capitali Regum in super Electorum
Hibe quorundam inter Villam Hibe, & Li-
mices seu Terminos Comitatus Regum in
existentis, quam Ladislavus Rex Hungariae
Comiti Bogomerio filio Ollajen, ipsiusque
Hereditibus cum cunctis pertinentiis
pro fidelibus servitiis suis, concessit con-
tulit, erga eundem Regis Mandatum Re-
ambulatio Statutorium facta Revivis
& Reambulatione, dictique Comitatus in eadem
provisio modo jam reambulata, nemine contra-
dictio, seracta Statutione, cum specifica
Electorum, praesentium designatione,
Anno 1277^e emanata.

N.

164

Fasciculus 1604

Nº 9º

Annō 1519. Fessio pignoratitia
Caspars Czobor de Czobor Civitatis Nithai
super Domo sua lapidea in Civitate Budensi
prope Ecclesiam Sancte Mariae Magdalene in
Vico Lombardel existens, contra Superinde levatos
quindem Jerosol pro Joanne Cukhelper.
gor de Wüll sub expeditoria cautione coram
Offentia Regia celebrata. Sub authentico.

Nº 10º

Annō 1519. Protestatio Georgii
Halyppa de Bohemye natione coctorum
duorum abductorum, et non restitutorum Colona
rem suorum contra Nicolaum de Spona, alias
de Crostlan, Leo in Comitatu Franchimonsi inter
oposita. Sub authentico.

Nº 11º

Annō 1519. Fessio Georgii Djiath
Sodie Blatinj dicit de Nagy Baludija,
Super totalibus Contributionibus in Dymceck,
Dyakfalwa, et Aldo, et Felson. Kulnik
Possessionibus Comitatus Thurockioni adja-
centibus Sabitis, nec non in Molendino Dymckioni
existens, pro Summa Flororum quingentorum
Matthaeo, Emereo, Laurentio, et Martino, filijs
condam

Fasciculus 1604

ilk

*condam Georgii Schöckü de his: Rako in u
pignoratib, circa Capitulum Primonensi sub expedito
ria Cautione celebrata. Sub authentico.*

N. 12

SL 23367

*Anno 1520. Mandatum Francis
sionale Ludovici Regis pro Nicolao Proclancken
de Etopna in causa Georgii Falupa de B.
hombca contra ipsum ratione certorum oflagami
num, et vinculatorum usque summam 200. f. sub
expeditum subditate ex incompetencia iudiciali
ad Comitatum Franchimensem directum. Sub authentico.*

N. 13

*Anno 1520. Protellatio Georgii
Falupa de Bohemijez contra Nicolaum
de Etopna alias de Proclancken ideo: quod
idem ad terminum pro complandis qbitub.
dam inter se vigentibus differentis et compro
miso prefixum cum arbitris suis David compa
ruerit, in Capitulo Nitricensi facta. Sub authentico.*

N. 14

SL 23370

*Anno 1520. Iudiciales seu Bir
siales Ludovici Regis pro Nicolao filio con
dam Melchioris de Etopna ut A. contra Co
mitem Laurentium de Wylak Ducem Bohem
et Iudicem Curie Regie, Capitulum item Nit
ricense*

162.

Fasciculus 1604

riense, Margaretham Relictam Stephani, con-
dam Bekiry, Bartholomeum de Khyplath, et
Stephanum de Sook, quæ actionatum dono.
vbi actualis possessio, et J. A. in quadam causa
inter ipsos relictata per non venit, expedita. Sub
authenticis.

N. 15. 1624290

Annō 1520. Donationales Sudovici
Regis super totalibus Possessionibus Albo- et
Felseo, Ryethisa in Comitatu Zagrabinski, in
manibus Matthæi Presbyteri, alius Plebani
de Stani, wachki exstent per defectum Emerci
condam Rymthoraj de dicta Felseo. Preterea
Francisko Heiderwotzy, ipsiusque Sacratibus, et per
Nobilitates cum Jura. Regio concessa. Sub authenticis.

N. 16. 1624300

Annō 1522. Mandatum Sudovici
Regis, quō Conventui Sancti Benedicti de Pruzota,
non committatur, ut pacia delatoriam su-
arum super Paldione Episcopi Elone Relicta, condam
Bethi de Kys- Njowred in Possessione Rokot u
na Comitatus Franchimonsi adjaeri cetero jura
liberō posada, etiam si eadem Vidua in Regim-
libus non exegisset, Nivalao Orzbankowj de
Zlozna velut contradicenti, tradet. Sub authenticis.

N. 17. 1624310

Annō 1522 Fassis Matthæi, Em-
xii

Fasciculus 1704. 173.

vici, Saurontii, et Martini Schockij de Kijev.
Prakow coram Compositu Theodoroclivensi edita.
quã mediante Ambrosio de Arkhan de Arkhan.
Cia tangram Joannis Filii condam Georgii
Dymka de Kaluzya Testamentarium Tutorem
et vocat consequens eundem Joannem super depo-
sitione, et restitutione illorum quingentorum Floro-
narum, pro quibus videlicet memoratus condam
Georgio Tutor ibidem medietate Conceptionem
Dymek, Dyakalava, Also Kalnyk, et Felben
Kalnyk Comitatus Transilvanici adjuventium
ibi ut sub precedente N. 17. impignoravit, quon-
dam, absolutaque, reddiderunt. Sub authentico.

N. 18. 173444.

Anno 1523. Mandatum Ludovici
Regis pro parte Imperatoris Reiche Georgii condam
Dymka Joannem Dymka filium ejusdem
super Depo, ac vocum ipsius Medus Petrosophona.
tam e Bonis predicti condam Georgii prioris Mo-
viti ad vices ducentorum Florenorum excisione. Be-
tus de Adam Minoris Camellario Regis. Ducato No-
laris Senaro. Sub authentico.

N. 19. 173464.

Anno 1525. Credentiales Andree
de Rathor Emrico de Hyes Megyor suo
ad Ludovicum Regem in Arduis quibusdam
Negotio Interimario in Octavis Corporis Do-
mini ex Bator date. In Originali.

N. 20.

Fasciulus 1706.

132

delicet idem ad necessitates Judicialis Militia, Fundationis e proprio expendit, et Alodium quod Concessionis esset, sub conditione Clauione, iure redemptibili 11to 8to 1804, excedit. In Copia.

N° 16.

Donationales Locumillis Regii
per defunctum Nicolai olim Dorenkhonij, sup
per totam quoad Portione in possessione Sajo **Sajokeresztur.**
*keresztur, & Cottu Borodienz, habita pro
Paltha sare Horvath, & Luca Kiss, 1800
rum, pcedibus, & posterisatibus utris
15to Maij An 1804, cum toto, & omni jure suo
elargita. sub Auth. **Papio.***

N° 17.

Reversales Sebastiani Bochkaj, alias
Gasparith de Nemes Kubella propter multos
schiff: farias rapinas, variatq tam Nobiliurn,
quam plebecarum personarum Oppres-
iones capti, & inbecerati, erga fidejus,
siones tamen Georgii Vchorkij, Thobia
Medeuskij Pauli Sajo, & Stephani Tittaj
liberati super eo: quod deinceps, donec in
viuis fuerit, semper priam, & Christiano
homine dignam vitam ducere, neque **Nemes Kubella.**
celli Christianorum aliquod damnum
sub pena Capitis, & Occupationis bono-
rum suorum tam nobilium, quam imo-
bilium in possessione Nemes Kubella, ex
Cottu Vephorianz habitorum inferre
amplicius velit; Georgio Thurzo 2to 18to
An 1805, data. In Orig. **Papio.**

An 18.

19. E- 148 - Neoregista- acta -456.

Fasciculus 355. 127.

Neo-Registrorum
Actorum

Tomus 9.
Fasciculus 355.
Anno J. 7549
Transumptum Capituli

Gradek Dniam
Neffzer Vpys

Scopus iud. vicarialia Instrumenta factum Do-
mini 1732. Ultras. alias Gradek. Comitatus
Petroviciugromietis Langentia. Sublego per Spso
inducens. continens. pro Wolfgango Neffzer
Camera Regie. Hungarica. Consiliario. Anno
1732. extrinsecum est autem.

Vagh Fluvius
Bozai Fluvius
Kiraly Alpis

Spso 1.
Sudovicus. Rec. Terram & Hytam
suam Regalem iuncta. c. inter fluvios Vagh
et Bozai vocatos. viz. ad summum Alpium
Kirek. c. Bogak ditam in Comitatu Sygo
vico egient. cum cunctis Utilitatib. c. Ap.
pertinentiis Agudo Barnaba. Christiano
c. Nicolao de Hant. ac per eos hereditib. s.
heredumque successibus pro heredibus des-
cend. suis perpetuo donat. & confert. Anno
1361.

Hanki Familia
Bozok Alpis.

Spso 2.
Sigismundus. Rec. primum
san. Sudovic Regis super Terra. et Hytra
cha Regali Donationum pro Barnaba. & Hant
Kone. i. p. r. m. d. g. Hereditibus. & Heredum
suc.

Túróc vármegye térképe, és a mai Bisztricska, akkori latin nevén Villa Biystricha oklevél igazolása, és Jahodnyk, másként Kis-Bisztricka oklevél igazolása az 1391. évi Túróci Registrumban.

8 / 1.§

A Lehoczky család Túróc megyében fekvő nagy uradalma Bisztricska a mai Lehoczkyak kezébe végleg 1511-12-ben került, amikor Kistrákói Máté, más néven Lehoczky Máté megvette 200-200 aranyforint örök áron, a rokon Selmeczi Tholtoktól, korábbi nevükön Seniceiektől. Valójában ez volt régen Bisztricia, Villa Bisztricha, melyet 1324-ben kapott adományba Beke fia János, Danch mester, Zólyomi ispántól, aki I. Károly király nevében adományozta oda a birtokot. A király oldalán tett hősiesszolgálatiért kapta Beke fia János. Azonban 1349-ben anyai unokatestvéire íratta a Túróci Convent előtt, mivel fegyvertársai voltak a Csák Máté elleni harcokban, és a birtokot ők is megérdemelték. Így nem Beke testvérágai örökölték a birtokot!

A másik birtok, Kisbisztricska, másként Jahodnyk alapbirtoka 1284-ben került a Lork, Kozma fia Lauren comes tulajdonába. (A családi hagyomány szerint hárman: Beke, Csernyik és Lork testvérek voltak!) Lork, Kozma fia Lauren comes megkapta László királytól a Túróc-Szentmártontól nyugatra fekvő Kisbyztriche, azaz Jahodnyk birtokát, az akkori nevén Bisztricskát, a mai Bisztricska szomszéd települését és környékét! (Az adatokban már 1258-ban feltűnő, akkori nevén Villa Bystricha, ma Bisztricska szomszéd, fiók-települését, mely ekkor már értékes birtok volt.

Májusz Elemér Túróc vármegye kialakulása, vámhelyei és forgalma, című dolgozatában úgy írja, hogy 1258-84 között jönnek létre szétköltözéssel a túlparti települések, s Kisbeszterce, Jahodnyk. IV. László, már, mint értékes birtokot adja Kozma fia Lauren comesnek Villa Bystrichát. „A terület messze átnyúlt a túlpartra Béláig és Szklabináig, északon pedig, Ruttkáig.”

Jan Sykura a Miestopicne za Turca 1944. évi Slov. Tud. Akadémia. kiadványában: "Villa Bysztricha ura Kozma fia Lauren comes 1292-ben vásárol jobbágyfiúktól." (Azaz megyei nemesektől!).

Kozma fia Lauren comes valójában Kisbisztricskát kapta 1284-ben IV. László királytól, és Beke fia János 1324-ben kapta Villa Bisztrichát, azaz a mai Bisztricskát. A két Bisztricska területének a neve együtt volt **Bystricia**! De a Túróci Registrumban így van írva Bisztricska birtokigazolása, hogy "**Super Bystricia**".

Villa Bystricha és Kis-Bystrica (Jahodnyk) két külön birtok volt. Tehát mégegyszer:

Villa Bystrichára, a mai Bisztricskára Bekének fia János kapott adományt 1324-ben, aki aztán 1349-ben a Túróci Convent előtt Bisztice birtokát anyai ági unokatestvéreinek adja, a mai Selmeci és Ludravai Tholtok őseinek, akkori nevükön Seniceieknek! Beke fia János anyjának a testvére volt Péter, akiről és akinek a fiáról a Túróci Registrumban szó van!

Később, 1511-ben és 1512-ben Kistrákói Máté, másik nevén Lehoczky Máté ezen a rokonsági alapon vásárolja meg örök áron a Tholtoktól 200-200 aranyforintért a Bisztricskán lévő negyed részeit!

8/ 2. §

Itt adatokat kapunk a Túróci Registrumból: 1324. ápr. 29. – 1347. nov. 13. – 1349. nov. 6. és 1357. máj. 16. dátumokkal.

A Registrum szövege: 23.§. Super Bystricia:

Item Paulus, filius Nicolai, Jacobus et Nicolaus, filii Poch et Stephanus, filius Johannis de Seuniche, exhibuerunt nobisquasdam quatuor litteras, unam olmi /így/ domini Karuli, regis Hungariae privilegiam mediosi suo sigillo in partibus Transsylvanis deperdito consignatum, super confirmatione donationis magistri Danch, in facto possessionis Biztricie vocate ac legitima statutione et meteram erectione eiusdem pro Johanne, filio Beke factis, / 1324. ápr. 29./ anno dominice incarnationis MoCCCmo vigesimo quarto privilegialiter emanatam; et aliam domini Lodovici, pridem piissimi regis Hungariae, in festo beati Brictii confessoris, anno /1347. nov. 13./ domini MoCCCmo quadragésimo septimo patenter confutam, prectas litteras dicti domini Karoli regis privilegiales de verbo ad verbum in se transcriptive et confirmative continentem, tertiam autem conventas de Thuruch, super perpetuali donatione dicte possessionis Bistricie per prenominatum Johannem, filium Beke, nobilem de Biztrice, inventorem eiusdam Stephano, filio Johannis, filii Petri, Paulo, filio Nicolai, filii eiusdem Petri, Nicoluo et Jacobo, filiis Poch, filii predicti Petri, fratribus suis patrualis /így/ facto, feria sexto proxima ante festum beati Martini confessionis, anno Domini MmoCCCmo quadragésimo nomo exortam quartam autem eiusdem domini Lodovici regis, /1349. nov. 6./comiti Nicolao de Zeech preceptoriam, super remissione et resignatione dicte possessionis Biztrice, per comitem thomam, olim iudicem curiae regieprius occupate directam, in Wisegrad, feria tertia anno eiusdem MmoCCCmo quadragésimo /1357. máj. 16./ septimo, patenter Confectam, veras et iustus, asserentes plure non habere.”

A Registrum szövegének idevonatkozó fordítása:

„ Továbbá Pál, Miklós fia, Jakab és Miklós, Poch fiai és István, Senicei János fia, négyen bírnak egyazon jog szerint; egyúttal Károly, Magyarország és Erdély királya, /” domini Karolis Regis Hungariae privilegiam mediosi suo sigillo in partibus Transsylvanis deperdito consignatem”/ újból megerősíti Dancs mester adományát, amit Bisztricska / Bystricia/ nevű helysége tett a törvényes helyzetet és a biztonságos állapotot felállítva, ugyancsak Beke fia Jánosnak tettéért, 1324. ápr. 29. „ – Vagyis négyen: Pál, Miklósnak fia, Jakab és Miklós Pochnak fiai és István, Senicei Jánosnak a fia birtokolnak itt egyazon jog szerint, valamint ugyancsak megerősíti a király Danch mester adományát, amit Beke fia János kapott a tettért ugyancsak /aki itt birtokol szintén/ .

„ Valamint boldog emlékezetű Lajos, Magyarországnak királya is megerősítette Károly királynak privilégiumát. 1347 nov. 13.”

„ Harmadszor is felülvizsgálta a túróci convent a Bisztrycia földjére vonatkozó adományt, Beke fia Jánoson keresztül, aki Bisztricska nemesura. Itt találjuk ugyancsak Istvánt, János fiát, Péter fiait, Pált, Miklós fiát, ugyancsak Péter fiait és bátyáit, valamint rokonait. Megerősíti kegyelmét Lajos király 1349. nov. 6. és felszólítja Tamás comest, adja vissza, amit elvett, 1357. máj. 10. Itt senki más nem birtokolhat.”

Pontos, részletes, ide vonatkozó adatok, amire az oklevél utal:

1324 ápr. 29. előtt Danch mester Bistrice birtokát adja Beke fia Jánosnak és a határokat kijelöli. /Túróci Reg.72. oldal/

1324. ápr. 29. Róbert Károly Danch mester Bistrice birtoka tárgyában Beke fia Jánosnak 1324. ápr. 29 előtt tett adományát megerősíti. Ezen oklevelet Nagy Lajos király 1347. június 11-én kelt oklevelében átírja. / Túróci Reg. 72. oldal/

1347. nov. 13 Nagy Lajos király átírja és megerősíti Róbert Károly király 1324. ápr. 29-én Bistrice birtok tárgyában kelt adománylevelét.

1349. nov. 6. A Túróci Convent előtt Beke fia János, Bistricei nemes bistricei birtokát unokatestvéreinek, János fia Istvánnak, Miklós fiának Pálnak, Poch fiainak Miklósnak és Jakabnak adja.

1357. május 16. Nagy Lajos király meghagyja Széchi Miklós királyi ispánnak, hogy intézkedjék az iránt, hogy Tamás királyi ispán, volt országbíró Bistrice birtokot, melyet elfoglalt, tulajdonosainak adja vissza!

Jahodnyk, azaz Kysbistrice:

1340. jan. 22. Miklós eszterlomi prépost és a káptalan IV. László királynak Kysbistrice, másnéven Jahodnyk birtoka adományáról szóló 1284. aug. 2. kelt adományáról szóló oklevelét átírja.

/Túróci Registrum 85. oldal/

49. §.) A Kisbisztricskai birtokrészről, másik nevén Jahodnik földjének

benyúló területéről /B

Hasonlóképpen János, Györgynek fia, bemutatott nekünk okiratokat

.....összeállítást Kisbisztricska nevű birtokról és annak törvényben

elrendelt határait meghatározva Kozma fiának, Lőrinc comesnek,

személyesen uralkodó László király akarata által, kelt 1284. aug. 2.

az Ő uralkodásának tizenkettedik évében, irata szóról szóra folytonos, azok

valók és igazak, érvényes, több bemutatott birtok nincs.

A két Bisztricska két uradalom volt. A kettő együtt korábban még majdnem kitette a megye északi felét. A Tholtok Kisselmecnél is, Szklabinya környékén és Liptóban Nagy Selmechnél és Ludraván birtokoltak .

A korábbi oldalon a registrum béli szöveg végén említett Tamás comes továbbra is megtartotta azt, amit elvett, ezért Villa Bistricha és Bystricia, területéből is került a blatnyicai uradalomhoz. Jahodnyk-Bisztricska uradalma pedig Lork utódainak 1413. évi kihalása után a koronára szállt, Majd Zsigmond király a birtokot, mely felért Ruttkáig és Szklabinyáig a Neczpáliaknak adta 1436-ban. Így került később a birtok Blatnyica uradalmához.

A XVI. század közepén a Révayak, már ezzel a területtel együtt kapták adományba a királytól a blatnyicai és a szklabinyai uradalmat, örökös főispáni joggal. Hajdan Bisztricskán is erődített torony állott, Túrócban több ilyen torony volt, ezek egyike nőtt fel Szklabinyán nagyobb várrá, mely a XVI. század közepétől már a főispán és az alispán lakásaként megérezhető lett.

Adatok Kisbisztricskáról, más néven Jahodnikról a Neczpáli Justh levéltárban (MNL Neczpáli Levéltár):

70. 1405. november 11. (in Martini) Wissegrad.

Zsigmond király megparancsolja Turóc vármegye ispánjának, illetőleg alispánjának és a szolgabíráknak: vizsgálják ki Jahdnek-i János fia:

Lőrinc ama állítását, amely szerint oklevelekkel tudja bizonyítani, hogy beiktatták Jordanfelde nevű föld egy részének birtokába.

Átírta Turóc vármegye 1405. december 1. körül kelt oklevelében. DL 63101.

•

71. 1405. november 11. (in Martini) Visegrad(I).

Zsigmond királynak az előzővel azonos parancsa a garamszentbenedeki konventhez. — Eltérő írásmód: Ihadnek-i, Jardwanffelde. — Kijelölt

királyi emberek: Wendeg-i Lukács, Rossadhaza-i Fülöp, Drasgfalua-i Péter

fia: György és Kis (parvus) Pál.

Átírta a garamszentbenedeki konvent 1405. december 8-án kelt oklevelében DL 63102.

72. 1405. december 1. körül. 1

A turóci ispán és a szolgabírák jelentik Zsigmond királynak, hogy

1405. november 11-én kelt parancsára (lásd a 70. sz.) kiküldtek két szolgabírót, és az általuk megtartott vizsgálat igazolta Yahodnak-i János (fiának): Lőrincnek állítását. — Az oklevélnek a szövegtől eltérő külzete a következő: Dominó regi pro Laurentio filio Johannis de Yahodnak contra Georgium filium Petri filii Thonka de Yardan pro facto cuiusdam particule térre

Yardanfelde vocate inquisitoria.

Papíron, hátlapján öt — köztük egy záró — pecsét hülyével. DL 63101. (Fasc.

I . n. 1.)

Az oklevél kelte: Dátum secundo die inquisitionis nostre anno, quo supradicto. Minthogy a vizsgálat napja a szövegből kimaradt, az oklevél keltét csak a fenti módon lehet megállapítani.

73. 1405. december 8. (4. die sab. a. Nicolai).

A garamszentbenedeki konvent jelenti Zsigmond királynak, hogy

az 1405. november 11-én kelt parancsára (lásd a 71. sz.) Draskfalua-i

Péter fia: György királyi ember és András pap konventi kiküldött által

Turóc megyében a nemesek, nem nemesek és más közemberek (communibus hominibus) között Miklós-nap előtti szombaton (dec. 5.) megtartott vizsgálat igazolta I. János fia: Lőrinc állítását, amely szerint őt beiktatták Jordanfelde birtok egy darabjába, és erről privilégiuma is van.

Papíron, zárópecsét darabjaival. DL 63102. (Fasc. I. n. 2

1410. május 31. (sab. p. Vrbani) Possonii.

Zsigmond király megparancsolja a turóci egyház konventjének, hogy

küldje ki megbízottját, akinek jelenlétében a kijelölt királyi emberek egyike

iktassa be Lezko-i Kis (parvum) Istvánt Koschan-i Lőrinc fiának: Péternek

a Turóc megyei Koschan birtokon levő részébe, ami őt zálogjogon illeti

meg, és az esetleges ellentmondókat idézzék a királyi jelenlét elé. — Kijelölt királyi emberek: Ruthk-i Feyes (dictus) Gergely, Mezeuhaza-i Miklós fia: Tamás, Zenthmihal-i Bodow (dictus) András és Polyák (dictus) János;

Átírta a turóci konvent 1410. június 22-én kelt levelében. DL 63107.

79. 1409. május 5. (3. die VI. p. Phil. et Jac.) Szentmárton (in opido

Senthmarton).

I. Henburg-i Venth Turóc megye ispánja tanúsítja, hogy a Turóc megye

nemeseinek universitas-a részére írásbeli királyi parancsra tartott közgyűlésen a szolgabírák és az esküdtek Istenbe vetett hitükre, a királynak és a szent koronának tartozó hűségükre, a feszület érintésével megesküdve igazolták Dolina-i Bocz fia: András ama állítását, hogy a közte és Yahodnak-i György fiának: Jánosnak fia: Lőrinc között az ő bántalmazása (illicitis actibus, tam lesionibus corporis sui) és más ilyen dolgok miatt folyt viszályban bizalmi férfiak (viri fidedigni) révén megegyezés jött létre.

Papíron, hátlapján négy pecsét részeivel, egynek pedig a helyével. DL 63106.

(Fasc. I. n. 3.)

84. 1411. április 17. (VI. p. pasche) Bude.

Zsigmond király megparancsolja a turóci monostor konventjének,
hogy küldje ki megbízottját, akinek jelenlétében a kijelölt királyi emberek
egyike tiltsa el Prybouch-i László fiát: Jánost Lezkouch-i Kis (parvus)
István, valamint fiai: Péter, Jakab és Miklós Koschan-i ama birtokának
használatától, amelyet Dobzegh (dictus) Lőrinc fiától: Pétertől vettek
zálogba. — **Kijelölt királyi emberek: Rakouch-i Jakab és Márton**, Kostolyan-i László és
(elmosódott).

Átírta a turóci konvent 1411. májusban (?) kelt oklevelében. DL 63111.

85. 1411. május.. . (?) (4. die...).

Bernát, a turóci Szűz Mária-monostor prépostja és a konvent jelentik Zsigmond királynak,
hogy 1411. április 17-én kelt parancsára (lásd

a 84. sz.) **Rakouch-i Jakab királyi ember** és Mihály pap rendtag (ordinis
nostri professus) konventi kiküldött eltiltották László fiát: Jánost a kis
(parvus) István és fiai által Dobzegh Pétertől zálogba vett Koschan-i
birtok használatától.

Rongált papíron, hátlapjára nyomott pecsét töredékével. DL 63111. (Fasc.

89. 1412. július 11. (II . a. Margarethe) Buda .

Gara-i Miklós nádor, a kunok bírása megparancsolja Turóc megye
ispánjának, illetőleg alispánjának és a szolgabírának, hogy vizsgálják ki
Jahodnik-i János fia: Lőrinc panaszát, amely szerint Dolina-i Bohunka fia :
Miklós és öccse: György (minor filius eiusdem Bohunka) Úrnapiját követő 8. napon (jún. 9.) az

ő Gergely nevű Jahodnik-i jobbágyát Jahodnik-ban a

mezőn súlyosan megverte, megsebesítette, és a nála levő fejszóját, fegyvereit (armis) és más holmiját (ceteris bonis) elvette.

Átírt a Turóc vármegye 1412. július 11. után kelt oklevelében. DL 63115.

90. 1412. július 11. után. 1

Turóc vármegye alispánja és a szolgabírák jelentik Gara-i Miklós

nádornak, a kunok bírójának, hogy 1412. július 11-én kelt parancsára (lásd

a 89. sz.) az egyik szolgabíró által megtartott vizsgálat igazolta Yahodnak-i

János fiának: Lőrincnek Dolina-i Bohuna/Bohunka(!) fiai: Miklós és György

ellen emelt panaszát.

Papíron , hátlapján egy záró és négy rányomott pecsét darabjaival. DL 63115.

(Fasc. I . n . 4.)

Az oklevél a vizsgálat másnapján kelt. A vizsgálat napja azonban kimaradt

az oklevélből, így csak a mandátum kelte adott támpontot.

114. 1436. június 4. (2. die Trinitatis) Buda.

Zsigmond király a saját, valamint az ország szűkös helyzetére való

tekintettel Neczpal-i László trencsényi ispánnak és várnagynak, továbbá

édestestvérének: Istvánnak és unokaöccsének (patruelis fráter): Demeter

fiának: Balázsnak zálogba adja a Jahothnyg, más néven Kysbisticze Turóc

megyei királyi birtokot a László által neki kölcsönadott 400 magyar aranyforint (florenos auri

puri Hungaricales) fejében azzal, hogy kötelesek a most Baliczky/Balyczky Miklós turóci

ispánnak elzálogosított birtokot minden tartozékával és haszonvételével valamelyik káptalan

vagy konvent oklevelével visszaváltani; a király fenntartotta a bármikor való visszaváltás

jogát, de vállalta, hogy a birtokban annak visszaváltásáig megvédi őket.

Átírta gúti Ország Mihály nádor 1472. november 27-én kelt oklevelében.

DL 63255.

115. 1436. június 5. (3. die Trinitatis) Buda.

Zsigmond király megparancsolja a turóci konventnek, hogy küldje ki

megbízottját, és annak jelenlétében a kijelölt királyi emberek egyike iktassa be Neczpal-i László (egr.) trencsényi ispánt és várnagyot, valamint édestestvérét (carnali) Istvánt, továbbá unokaöccsét (patruelis fráter): Demeter fiát: Balázst a nekik másik királyi oklevélben részletesen leírt módon elzálogosított Jahodnyk-i, más néven Kysbystrycze-i Turóc megyei királyi birtokba. — Kijelölt királyi emberek: Nadazer-i Polyák János, Benycz-i György, Jezernycze-i Thyba fia: Bálint, Zathurcza-i István fia: János, Gywlafalwa-i Gergely fia: Mihály.

Átírta a turóci konvent 1436. június 21-én kelt oklevelében, amelyet gúti

Ország Mihály nádor 1472. november 27-én kelt oklevele tartott fenn. DL 63252.

116. 1436. június 14. (8. die corp. Christi).

István, a turóci Szűz Mária-monostor (divina Providentia) prépostja

és konventje bizonyítja, hogy Balycz-i Miklós (egregius vir), Szklabinya és

Árva várak ispánja és kapitánya (comes et capitaneus castrorum Sclabyna

et Arwa), a király hozzájárulásával a nála zálogban levő Jahodnyk, más

néven Kysbisticze Turóc megyei királyi birtokot több nemes közbenjöttével és jelenlétében 550 arany forintért (florenis puri auri iusti ponderis ac Hungaricalis monete) ugyancsak zálogként átadta Neczpal-i Lászlónak (egr.), testvérének: Istvánnak és unokaöccsének (patrueli fratri): Demeter fia: Balázsnak. — Jelen voltak: Prona-i Imre, Zenthpeter-i Dávid fia: Miklós, Nadazer-i Polyák (dictus) János, Gay-i Péter fiai: Mihály, Miklós és István, Dywlafalw-i Mihály deák, Dolyna-i Barnabás fia: Pál, Jesen-i György.

Átírta gúti Ország Mihály nádor 1472. november 27-én kelt oklevelében.

DL 63253

117. 1436. június 21. (8. die 8. diei corp. Christi).

István, a turóci Szűz Mária-monostor (divina providentia) prépostja

és konventje bizonyítja, hogy Zsigmond király 1436. június 5-én kelt

parancsára (lásd a 115. sz.) úrnapi a 8. napján (jún. 14.) Jezernycze-i Thyba fia : Bálint királyi ember és Pál perjel, konventi kiküldött a szomszédok — Deret Sclabyna-i várnagy, Petrasius turóc i alispán, Zenthpether-i Daud fia: Miklós, Nadazer-i Polyák (dictus) János, Dolina-i Barnabás fia: Pál, Jesen-i György, Odwarcz-i László, Dywlafalwa-i Mihály deák , Gay-i Péter fiai: Mihály, Miklós és István , és Zathurcza-i János — jelenlétében (Neczpal-i) Lászlót, Istvánt és Balázst zálogjogon beiktatták Jahodnyk birtokába . — Az oklevelet függő pecsét alatt állították ki .

Átírta gúti Ország Mihály nádor 1472. november 27-én kelt oklevelében.

DL 63252.

121. 1439. június 1. (2. die Trinitatis) Buda.

Albert király Nezpál-i György fiának: Lászlónak (egr.), Zakolcza

királyi város kapitányának hűséges szolgálataira való tekintettel, amelyeket Zsigmond császárnak és királynak, majd pedig neki tett, különösen pedig azokra, amelyeket Zakolcza város megvédésével és neki átadásával teljesített, az általa zálogjogon bírt Jahodnyk Turóc megyei birtokot minden tartozókéval örök jogon Nezpál-i Lászlónak és rokonainak, úgymint atyjának: Györgynek, édestestvérének: Istvánnak, György fia: Demeter fiának: Balázsnak adományozza azzal, hogy a birtokot Lászlónak mindkét nembeli, míg a többieknek csak fiági utódai örökölhettek. — Az oklevél a titkos pecséttel volt megerősítve.

Átírta gúti Ország Mihály nádor 1472. november 28-án kelt oklevelében.

DL 63256.

122. 1439. június 7. (dom. p. corp. Christi) Buda.

Albert király megparancsolja a turóci egyház konventjének, hogy

küldje ki megbízottját, és annak jelenlétében a kijelölt királyi emberek

egyike iktassa be Nezpál-i György fiát: Lászlót, atyját: Györgyöt, édestestvérét (carnalis): Istvánt és György fiának: Demeternek fiát: Balázst (ez László patruelis frater-e) az általuk eddig zálogjogon bírt Turóc megyei Jahodnyk-i birtok birtokába, amelyet az említett László Zokolcza-i várnagy szolgálataira való tekintettel másik oklevelével örök jogon adományozott Lászlónak

és mindkét nemű örököseinek, valamint Györgynek, Istvánnak és Balázsnak, akiknek azonban csak férfi ági utódai örökölhetnek a birtokból. — Kijelölt királyi emberek: Jezernycze-i Thyba Bálint, Dolina-i Barnabás fia: Pál és Benynsky György.

Átírta a turóci konvent 1439. augusztus 4-én kelt oklevelében, amelyet gúti

Ország Mihály nádor 1472. november 27-én kelt oklevele tartott fenn. DL 63254.

124. 1439. augusztus 4. (16. die II . p. Margarethe).

István, a turóci Szűz Mária-monostor prépostja és a konvent bizonyítja, hogy Albert király 1439. június 7-én kelt parancsára (lásd a 122. sz.)

Jezernycze-i Thyba fia: Bálint királyi ember és Pál perjel konventi kiküldött Margit-napot követő hétfőn (júl. 20.) a szomszédok — Dewer Sclabyna-i várnagy, Petras turóci alispán, Zenthpether-i Dávid fia: Miklós,

Nadazyr-i Polyák (dictus) János, Jecen-i György, Odwarcz-i László, Gywlfalwa-i Mihály deák, Gay-i Péter fiai: Miklós, István és Mihály, s Zathurche-i János — jelenlétében ellentmondás nélkül beiktatták Neczpal-i Lászlót, Györgyöt, Istvánt és Balázst Jahodnyk birtokába, annak minden tartozékával.

Átírta gúti Ország Mihály nádor 1472. november 27-én kelt oklevelében.

DL 63254.

A Turóc megyei Necpál volt a Heves megyéből idetelepült

(Maconka-fiak) Marchanka fiak törzsbirtoka és családjuk névadója. A Necpáli család utolsó férfi tagja egyetlen leányát eljegyezte Justh András legidősebb fiával, egyszersmind elzálogította neki birtokait . így a Justh család levéltára magában foglalja a Necpáli család iratait is. A birtokok zömmel Turóc megyében, illetve a szomszédos megyékben voltak, de voltak távolabbi megyékben (pl. Bihar , Komárom) is. Számos oklevél vonatkozik Békés, Temes és Zaránd megyei birtokokra, ahol a Necpáliak a velük közös őstől származó iktári Bethlen családdal együtt birtokoltak. Az Iktári és Bethleni Bethlenek, valamint az Apaffyak a francia származású Marchand nevű előkelőtől származtak, aki Saroltnak, Szent István király nővérének, Aba Sámuel király, halála után, özvegyen maradt feleségének második férje volt.

A fenti levéltári iratok 114. pontjától látjuk, ahogy 1436-ban Jahodnyk birtok a Necpáli család tulajdonába került, majd ezen keresztül később a Blatnyicai vár uradalmához, majd

végül így kapták adományba a Révayak a blatnyicai birtokaihoz.

8/ 4. §

Túróc vármegye birtok-térképe a XIII-XIV. században, vagyis az Árpádok, Károly Róbert, Nagy Lajos és Zsigmond királyok idején:

Az ábrán Túróc vármegye, XIII-XIV. századi birtokelosztási térképéből színekkel kiemelve:

Fent a sárga terület a két Bisztricskai uradalom területe, a Túróc folyótól keletre van amit Lork 1284-ben kapott IV. László királytól, majd felvásárlással megnagyobbított, a Túróc folyótól nyugatra fekvő területet Beke fia János 1324-ben kapta I. Károly királytól adományba. Beke fia János 1349-ben anyai unokatestvéire íratva a Túróci Convent előtt, így örökösei a Selmeci Tholtok lettek. Lork örököseivel egymás mellett ők birtokoltak a nagy kiterjedésű területen, Bisztricián.

Az alatta lévő zöld rész Trebosztó birtok. Ez eredetileg a Prónay családé volt, de Danch mester, főispán kiforgatta őket a birtokból, mivel ezt a birtokot 1383-ban Egyed De Cholto fiainak, Jánosnak és Mártonnak adományozta Mária királynő, majd 1388-ban Zsigmond király is. A Csoltói család Gömör vármegyei család volt. Ez a terület később szintén a Tholtoké lett. Majd később ez is a Révayaké lett.

Itt szürkés-fehéren lett hagyva Kistrákó, Tarnóc, Pribóc és Nagyrákó, valamint Benice területe, mert ezek a birtokok daraboltak voltak, egymást szabdalva, beékelődtek a birtokok egymásba, elhatárolni ezeket egymástól a térképen nem lehet.

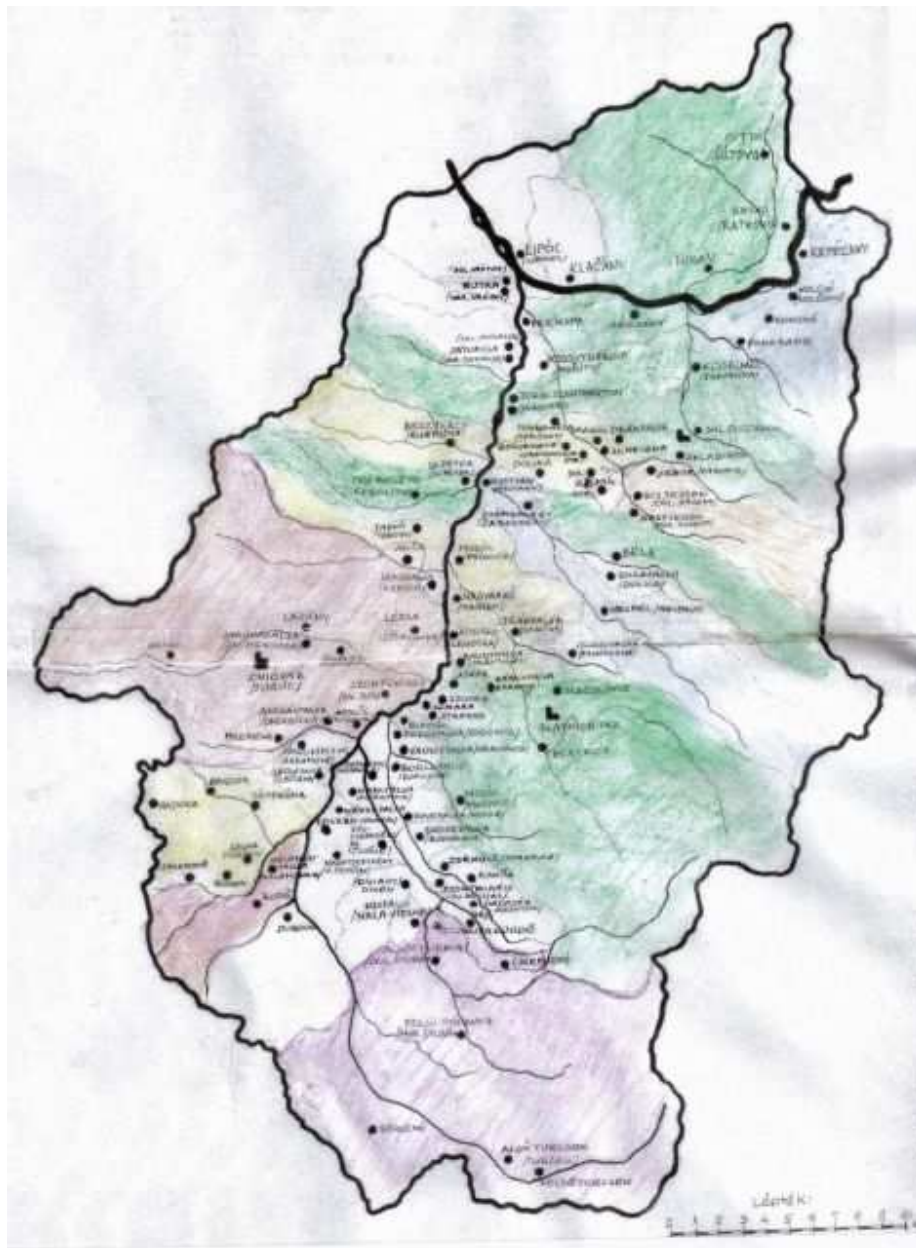
A zöldsől lefelé látható sárga rész a Tótprónai uradalom, valamint a Tótprónai uradalomhoz tartozik még a Túróc folyót alkotó két forrásfolyótól keletre lévő Dubovai hatalmas terület. A Dubovától nyugatra lévő, két folyó ág között a Rakovszky-Jeszenszky birtok van, Budis, Kelemenfalva és a nyugati folyógon túli Jeszenő. A sárga színű Tótprónai terület és a fenti zöld Trebosztó közötti terület a Zniói uradalom, mely a premontrei prépostságé volt. Znióban, Turul várában volt a megyeszékhely, mely csak a XVI. században került át az örökös főispán Révayak Szklabiniai várába.

(Znió, azaz Túróc várának másik neve Turul vára volt. Mert a Tátrát már Anonymus is Tur-Tur hegynek, másnéven Turul hegyének nevezte. Túróc a Turul hegy közelében lévő vármegye. A Túróc név a Turul név kicsinyítőképzős változata!)

Lent a lila terület a hajdani Chernakou-erdő, és a mellette lévő Muthna erdő! **Továbbiak erről a 8/ 6.§-ban!**

8/ 5. §

A túróci birtokelosztás a XVIII. században, Jan Sikura Túróc v.m. helytörténete című könyve alapján / 1944. Pozsonyban kiadva, tótul./

A zölddel színezett területek: Révay birtokok (látjuk Bisztricskánál, mely itt sárgával van színezve, hogy az északi része már a Révay részhez került. Mert már az előző évszázadokban a Blatnyicai uradalom elbitorolt belőle, s a királyi utasítás ellenére sem került vissza Beke fia János örököseihez, a Senicei (Selmei Tholt) örökösköz. Lork ága, az 1391-ben a Túróci Registrumban jegyzett Jahodnyki György és fia Jánosnak ága az 1413 -ban kihalt. Az 1284-ben IV. László királytól adományba kapott területet az 1290. évi óbudai országgyűlés döntése szerint, mint általában IV. László király minden adományát, a koronának vissza kellett volna szolgáltatni, de mivel Lork unokatestvére, Rechk fia Pál mester, és testvére Serafil oldalán harcolt III. Endre király oldalán, a korona megszerzéséért folytatott harcokban ezért Endre király ezt a birtokot

meghagyta Lork ágának kezében az ág kihalásáig. Rechk fia Seraphil mester Magister Tavernar, Tárnokmester lett.

Csernyik ága nem tudta örökölni Lork birtokait, mivel szabályozva volt a király által az öröklési rend. Bár próbálkoztak azon részek öröklésével, melyeket Lork vásárolt és nem a királyi adomány része volt. Próbálkoztak a Tomcsányi nemesek is megkapni azokat a részeket amiket tőlük felvásárolt Lauren comes 1292 körül, de 1413-ban Jahodnyk, azaz Kis-Bysztricha és az egész hozzá tartozó terület a koronára visszaszállt, és Zsigmond királyé lett, aki később eladományozta Neczpáli II. Lászlónak, majd a Blatnyicai vár tartozékaként többek is megkapták adományba egymás után, mint Komorovszky Bálint is, majd a Révayaké lett!

A XV. század második felében már itt Korom (Komorovszky) Bálint birtokolt, később tőle örökölték részeket a Folkusovszkyak (Folkusfalvyak), majd az 1526. évi mohácsi vereség után Folkusfalvy Péter hősihalála után örökölték az ő részét a Thomkák és a Beniczkyek. Amiután kistrákói Lehoczky Máté, I. György fia 1511-12-ben megvásárolta a Tholtoktól 200-200 aranyforint örök áron a bisztricskai negyedrészeit, ekkortól a Thomkák, Beniczkyek és Lehoczky II. György ága birtokolt itt, és a Blatnyicai uradalomnak is volt itt 23 jobbágytelke.

A XVIII. századi túróci birtoktérképről is látható, hogy Túrócban nem olyan sok a Lehoczky birtok, hogy itt sokan örököljenek. Bisztricska nagy részében vásárolt birtok, ezért itt közvetlen öröklési jog van, nem nemzetségi, a Nagyrákó faluhoz tartozó Lehoczky birtok 6-700 hold, és a Kistrákó (Lehotka) udvarháztelepülés egészen kicsi kb 200 hold. Itt Jan Sykura írása szerint Lehotkán soha sem volt több egyetlen kúriánál, de ez tévedés lesz, mert itt két kúria épület volt egymás mellett, és az 1850-ben megjelent Fényes Elek: Magyarország Geographiai szótára szerint itt 24 lutheránus és 24 katolikus lakott, tehát az udvarházakban lakó két Lehoczky család és a cselédek. (Jan Sykura és a többi író mind tévedett abban is, hogy Nagy Rákó falut a Rakovszkyak eredeti birtokának hitték, mert a későbbi időben itt nekik a faluban udvarházuk és kriptájuk volt, de Terra Rakouch birtokon csak egy kisebb birtokrész lett később az övék, a birtokaik valójában a Rákóc pataktól keletre voltak. A mai Nagy-Rákó falu is Csernyik birtokán volt, és a Lehoczkyak I. András ágának birtoka volt itt. *(Már szó volt róla korábban, hogy a Rakovszkyak birtoka a Rákóc pataktól keletre lévő, régi Zanasán birtok volt, melynek Nagyrákó-birtok lett később a neve, az a "Ribe vizén" túl, a mai nevén Rákóc patakon túl volt, körülölelve a Terra Rakouch nevű Csernyik-birtokot, melyen Nagyrákó és Kistrákó település területe is Lehoczky birtok volt!)* Jan Sykura szerint a lakosságot Lehotkáról (Kistrákóról) a XVII. század második felében áttelepítették Bisztricskára és máshová, itt pedig, kert, legelő, szántó és majorság maradt. Így valószínűsítem, hogy a két itt élő Lehoczky család közül az egyik a II. Táblán szereplő I. Mátyás ága, mely Lutheránus, a másik udvarházban pedig, a IV. táblán lévő katolikus ág lakott, vagyis I. András ágának leszármazottai.. A két udvarház közül a déli a Lehotka birtok udvarháza volt, míg a két udvarház közötti, a Túróc partjára levezető rövidke útnak az északi

oldalán lévő udvarház a nagyrákói Lehoczky birtok udvarháza volt. Nagyrákó faluban bent van egy Beniczky kastély és vele szemben volt a Rakovszkyak udvarháza.

De folytassuk a XVIII. századi térképpel!

Lent a sárgával színezett terület a Prónay uradalom, valamint fent a Lehoczkyak által is bírt részek, melyek Bisztricska túlnyomó része, (Beniczkyek és Thomkák is itt birtokolnak), valamint Túróc-Tarnócban a Tarnóczyaktól leányági örökléssel ágazati rész, Pribócban birtokdarabok, Kostyánban birtokrész, Nagyrákó és Kistrákó két birtokrész,- továbbá a Prónay uradalomban részek, Lehoczky Dániel birtokol itt a Prónayak mellett, közösen a Bathyányakkal, Gáffor és Okolicsányi családokkal. (A Tótprónai uradalomban lévő birtokrészét Lehoczky Dániel 1720 körül vásárolta meg.)

A tótprónai uradalomtól északra a barna színezésű terület a Zniói uradalom, ekkor már nemsokára a pesti egyetem birtoka, a Tótprónai uradalomtól délre a barna színezésű terület pedig, a Rakovszkyak birtoka, s közös az azonos törzsű Kisjeszeni Jeszenszkyekkel.

A zöld részek mind Révay birtok. A megye észak-keleti részén a zöld résztől keletre a fehér rész Nyáry birtok. Látható, hogy Bisztricska birtok északi része zöld, vagyis Révay birtok.

A lila rész a Körmöci uradalom.

Megjegyzés: A Bisztricskai Beniczky rész a XIX. század második felében politikai kezekbe került, a Thomka részek és Lehoczky rész megmaradtak a családok tulajdonában. A bisztricskai Révay birtokrészen a Révayak csak mint bérlők maradtak meg, majd ez a rész a XX. században Michnyikov kézbe került, eladás útján. A Bisztricska birtok nagy része a XX. század közepéig a Lehoczky család birtokában maradt. Jan Sykura Miestopicne za Turca 1944.) Az ágazati magánbirtokok sorsa külön fejezet lenne. Kistrákó a XIX. század végén házasodás útján a Velicseké lett. Királylehotka kompozitorátusi hitbizománya is a XX. század közepéig a családé maradt.

8/ 6.§

A Csernakou erdő melletti Muthna erdőt IV. Béla király megrősítő adománya óta a sok családdá szétágazó Alsó-, Felső-, és Közép- Muthnai és Kis és Nagy-Csepcsényi családoké volt, kik később, a XIV. századtól kezdődően, Körmöc városának fegyveres támadásaitól, és a birtokok állandó feldúlásától kényszerítve, a királyi és nádori ítéletek ellenére, végül sorban eladogatták birtokrészeiket Körmöc városának, és ez lett a Körmöci uradalom magva. Ezeknek a családoknak is az ősi hagyománycímere egy úszó, partra kapaszkodó szarvas, felette hold és csillag. A

Körmöci uradalomban, régi nevén Chernakou Erdőben, azaz Fekete Erdőben Szklenófürdő, hajdan Chamarna pataka helységet a sok ágra szakadó Alsó-, Felső-, és Közép- Muthnai és Kis és Nagy-Csepcsényi családok 1368-ban gyarmatosították. 1405-ben keletkezett a család birtokterületén Új-Lehota (későbbi nevén Felső-Stubnya) helység; 1502-ben Alsó- és Felső-Turcsek. Új-Lehota melletti Alsó-Stubnya, melyhez régről soltészszági bíraskodási jog (erdei bíraskodási jog) kapcsolódott, az új benépesítéskor még Villa Kozma Lehotának is nevezték. - 1364-ben Alsó-Stubnya ura Miklós, Kozmának fia szabad bíró volt, tehát a helység Villa-Kozma-Lehota elnevezése, így kimutathatóan őrá utal.

1281-ben már Villa Kozmas korábban is előfordult, ekkor ez volt Csremosnó helység neve!!! Itt a helységnév feltehetően a helység urára, Beke, csernyik és Lork apjára Kozmára utal!

Túróc vármegyében a Lehoczky család és elei, a Hank familia IV. Béla király kora előtti, kezdeti birtokviszonyaira visszatekintő következtetések:

Ha tanulmányozzuk a Recsk comes és rokonsága levéltárát (Prónay levéltár) abból kitűnik, hogy a liptói Szentiványi, Pongrácz, Szmrecsányi, Pottornyay és Nádassdi Baán családok, továbbá Túrócban a Muthnai és Csepcsényi nemzetség családai, valamint a Lehoczky családhoz tartozó Lork, (Kozma fia Lauren comes) mindannyian Rechk comes rokonai! Azonban elemeztem a levéltári jegyzetekben szereplő neveket, összevetve Nagy Iván Magyarország családjaival, a Vladár családnál közölt leszármazási tábla alapján.

Az abból a családból kiágazó, később Szepesben élő Szontagh családnál 1563-ban királyilag is meg lett címeres adománylevélben erősítve, hogy ők is, és a Muthnai és Csepcsényi birtokos családok, német, szász bányász, már korábban Szászországban is lovagi rangú családok voltak, melyek a Körmöc bányát benépesítő aranybányászok közé tartoztak! Tehát ebből azt lehet így következtetni, hogy a Rechk levéltárban láthatóan ide tartozó személyek Rechk comessel csak házassági rokonság! Az öröklési joguk egymás közt legfeljebb leányági!

Azonban tovább elemeztem a Vladár Károly által 1800-as évek elején összeállított családfát,- mely látható Nagy Iván "Magyarország családai" könyvében, Vladár címszó alatt. Ezen családfán az 1230 előtti idő nemzetségi leszármazási összefüggései nem mutathatók ki,- ott is külön van vezetve!!!

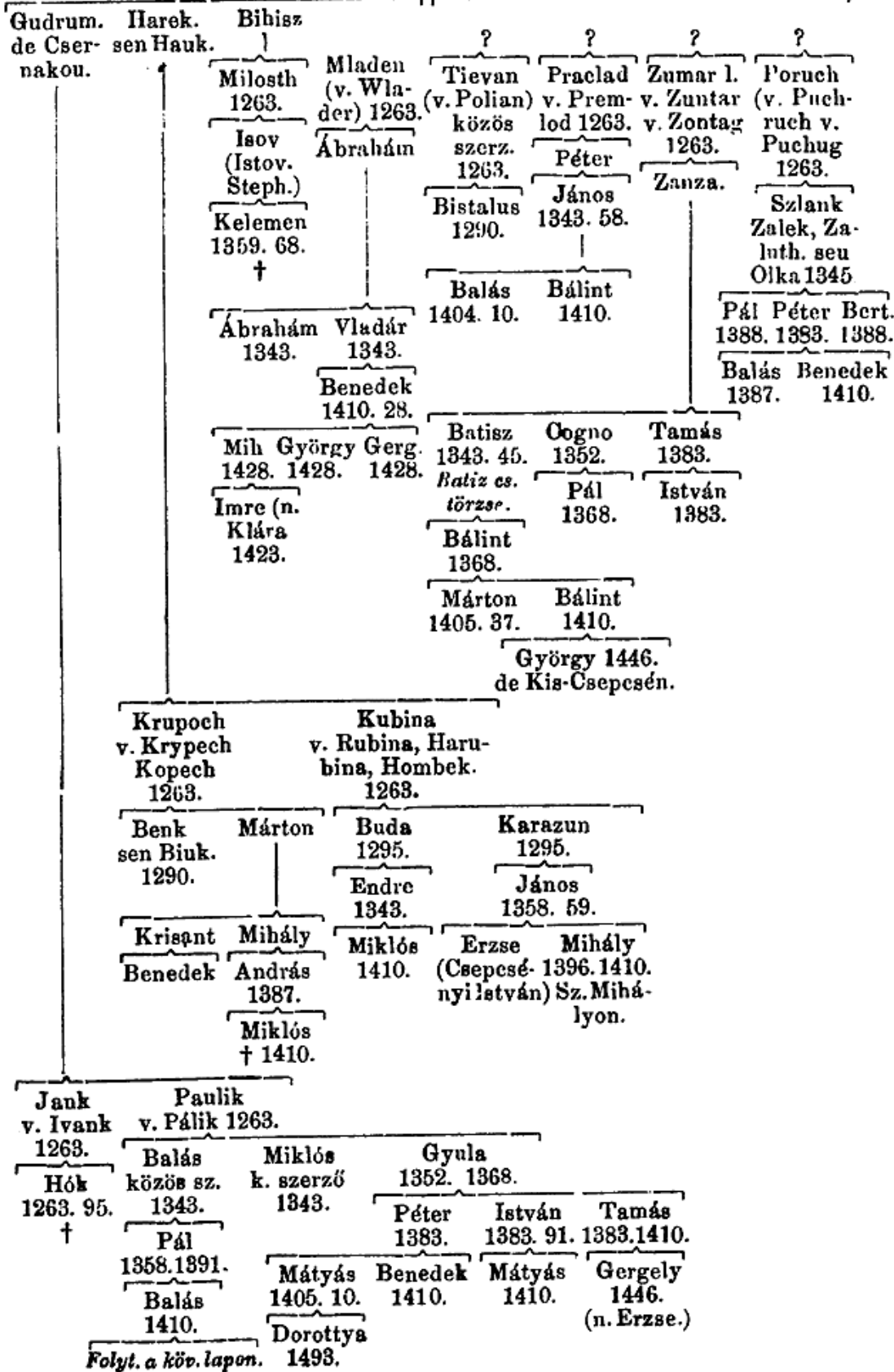
Összevetve Rechk comes és rokonsága levéltárával, mely együtt kezeli a Vladár családnál közölt leszármazási táblán lévő egyes személyek birtokjogait Rechk leszármazottainak, a Prónayaknak a levéltárával, azt állapíthatjuk meg,

hogy a muthnai és csepcsényi családok csak házasodással kapcsolódó, sógorsági rokonság, fiágon teljesen más család. De az irataikat a Rechk levéltárban őrizték.

I. t á b l a.

Nagy-Csepcsényi és F. Muthnai vonal.

Kis-Csepcsényi és közép Muthnai vonal.

A HANK FAMILIÁVAL CSAK SÓGORSÁGBAN LÉVŐ Csepcsényi és Muthnai nemzetségi birtokközösségben lévő személyek két fő vonalon származtak le: 1. a Nagycsepcsényi és Felső Muthnai vonalon és 2. a Kiscsepcsényi és Közép Muthnai vonalon!

A két fő vonal közt a leszármazási kapcsolat okadatolva nem mutatható ki! A Vladár Károly által, a XIX. század elején, összeállított leszármazási táblán sincs látható leszármazási összefüggés a két fő ágnál! A hiteles adatok mind az 1263. évi, IV. Bélától adományozott birtokjog-megerősítés, melyben fel vannak sorolva az akkor élt személyek, akiknek a birtokjogát megerősíti a király azzal a feltétellel, "hogy ha kell, akkor a királyi seregben kísérik a királyt! "

TEHÁT EZ ITT EGY NEMZETSÉGI BIRTOKKÖZÖSSÉG KÉT FŐ ÁGGAL!

1. A Nagycsepcsényi és Felső Muthnai nemzetségi ág sógorsággal kapcsolódik a Rechk (Raak) Szosóci és Újfalui birtokú rokonságához is, ezen van Krupech comes is, aki Rechk fia Pál comes anyai nagybátyja!

2. Kiscsepcsényi és Közép Muthnai nemzetségi ág , melyen a Szontagh család, a Batyz család és a Csepcsényi család is áll, ősapai ágon szász lovagi eredetű, mint az kítűnik a Szontágh család 1563. évi I Ferdinánd király általi nemességmegerősítésével és címeradományával!!

Tehát a 1. Nagycsepcsényi és Felső Muthnai vonalon látható testvérek, hárman:(A) Gudrum de Csernakou, valamint (B) Harek /sen Hauck/ és (C) Bihisz testvérek:

(A)Gudrum fia (A/1) Jank /vagy Ivank/ és (A/2) Paulik /Palik 1263. oklevélen/

(A/1) Jank / Ivank/ fia Hók, mind a kettő szerepel az 1263. évi oklevélben! Hók szerepel 1295-ben is, nincs fia!

(A/2) Palik /1263/fiai: Balázs, Miklós és Gyula, akiktől sok ág származik, úgy mint a Sándor, a mai Vladár család, az Urielovich és az Istvanovje, Gaspárovje, Martinkovje, Benedikovje és Baltazárovje ágak! stb. Lásd Nagy Iván Magyarország családai könyvben Vladár címszó alatt!!!

(B) Harek / sen Hauck/ két fia: (B/1) Krupech és (B=/2) Kubina/ Másképp Rubina, Harubina vagy

Hombek!/

(B/1) Krupech ága kihal, fia Benk /sen Biuk/ személyében, ki oklevélen látható 1290-ben!

(B/2) Kubinától pedig a XV. századig maradnak leszármazott ágak!

(C) Bihisz fia pedig az 1263-ban az oklevélen szereplő (C/1) Miloth, akinek fia Isov/ István/
akinek fia Kelemen,/ 1359 és 68. akiben Bihisz egyik ága kihal...

A másik Bihisztől lejjövő(C/2) ág az amelyiken egy korábbi Vladár nevű ág áll.

2. A Kiscsepcsényi és Közép Muthnai vonalnál, Vladár Károly, XIX. század elején készült
leszármazási tábláján is az 1263. évi oklevélen is szereplő közös birtokszerzők apái és felmenői
kérdőjellel vannak jelölve!

Mint közös birtokszerzők szerepelnek 1263-ban, de nem biztos, hogy testvérek, apáik külön-
külön kérdőjellel jelölve:

Tieovan / vagy Polian /, Praelad / vagy Premlad/, Zumar / vagy Zuutar vagy Zontag/ és Poruch
/vagy Puchruch/ .

**Zumar vagy Zontagtól ered a Batyz és a Szontagh család! A Zontágh családnál királyi
adománylevel érősíti meg, hogy szász lovagi eredetű bányász család,
Körmöcbánya első megtelepítői közé tartozik. TEHÁT AZ EGÉSZ NEMZETSÉG
SZÁSZ LOVAGI EREDETŰ!**

**Így mivel Krupech comes is aki a Nagycsepcsényi és Felső Muthnai
családokhoz tartozik, nem ősapai ágon lévő vérségi rokona Rechk comesnek, és
a Vladár Károly-féle családfából láthatóan nem származási vérrokon,- mégis
1293. évi oklevélben Rechk comes fia I. Pál comes " idősebb bátyjaként" van
írva, aki elesett a csatában, úgy" mint Vrin fia Péter is", akik szintén kiérdemlik
elestükkel I. Pál adományát!**

Tehát ő a sógora volt Rechk comesnek, mert az itt említett oklevélben Rechk fia Pál comes " idősebb bátyjának" van írva, tehát anyai nagybátyja I. Pál comesnek.

I. Pál comes és Kozma fia Lauren comes pedig, úgy néz ki, hogy unokatestvérek, tehát Rechk comes Kozma testvére! Tehát Csernyik, Beke és Lork nagybátyja Recsk comes!

Eredetileg valószínűleg a Hank familia is és a szász lovagi familia is a Csernakou helységben laktak! Ezt sokan Csremosnóval feltételezik azonosnak, de lásd a bizonyításomat, **hogy Csernakou (Chornok helység) Mosócz későbbi mezővárosal azonos!** A területet elfoglaló és benépesítő családoknak itt lehetett az első megtelepedési központjuk a sűrű erdők tisztásai alatti, termékeny, áradmányos részen!

Villa Kozmas, vagyis Csremosnó, 1281-ben lehet, hogy a Lehoczkyak őisének Kozmának a foglalás útján szerzett települése volt. Itt van egy vár maradvány is. Csernyik (Fekete) viszont nem Csremosnóról, hanem valószínűleg Csernakou helységről, a későbbi Mosóczról kapta a keresztnévét. **Mivel az Uriel arkangyalról kapott keresztnéve, (Urin = Vrin= Vorin) asszociálásra ad lehetőséget a Feketeséggel!**

A Csernakou település feletti erdőterületet, a Chernakou erdő melletti Muthna erdőt, a később itt birtokos családok törzs ősei, Gudrum fia Ivank (vagy másképp Jank) , és Palik, rokonaikkal, Kripech, Kubina Haik fiai, Milosth Bitisz fia, Maladen s többekkel együtt, mint a Körmöcbányai telepekhez közel eső Chernakou helységnek jövevény (hospites) betelepítői, IV. Béla által, 1263-ban, hű szolgálataikért szabadalmaikban megerősítették, azon kikötés mellett, hogy alkalmilag a király zászlói alatt harcoljanak.

Összegzés:

Korábbi nevén Csernakou Erdő melletti, Muthna Erdőt IV. Béla király adta adományba a muthnai és csepcsényi, több ágra ágazódó családoknak. Ezen családok, a családnemzetség egyik családjának, a Szontágh családnak az 1563. évi, I. Ferdinánd király nemességmegerősítő címerújítási oklevelének szövege alapján " a Körmöcbányához közel eső Csernakou helység, első, bányász megtelepítői voltak, akik szász lovagi renden voltak.

Az előbbi táblán a Nagycsepcsényi és Felső Muthnai vonalon Gudrum de Chernakou testvére " Harek seu Haruk" fia az 1263. évben jelzett "Krupech comes", aki Rechk fia Pál comes és Seraphil comesek anyai nagybátyja volt, és ő szerepel III. Endre 1293- évi Tótprónai adománylevelében! **"Magistro Paulo, filio Comitis Rechk, et Comiti Cropech, patruo eiusdem" = vagyis: Pál Mester Rechk Comes fia, és Cropech Comes előbbi nagybátyja!** (Lásd az 1/2. §/ 2. jegyzeténél a Rechk comes és rokonsága levéltár adatait!)

Ebből látható, hogy Krupech comes nem férfi ágon tartozott a "Hank familiához", hanem sógorsági kapcsolat volt a két család közötti rokonság!

A mai szlovák állítások többször is, akárcsak Nagy Iván Magyarország családai című könyvében Csernakou (Csornok) helységet Csremosnával azonosítják,- de nagyot tévednek!

Az előbb már említett IV. Béla király általi adományozás a Muthna erdő betelepítésére vonatkozott, azért kaptak Muthna erdőre adományt az előbb említett családok, mert lakosságot hoztak az erdők irtvány-telepeire.

Csernakou helység ennél sokkal régebbi volt! **Én azt állítom, hogy Csernakou helység (Csornok), melynek lakói szabad állapotát is igazolta IV. Béla a Rechk comes levéltár irataiban, ez a helység valójában a később mezővárossá lett Mosócz helység,** mely a Csernakou erdőből jövő Csernakou patak két folyása közötti terület. (Mosócz jelentése = a Csernakou patakok által körülfolyt területet jelenti!) **Chernakou erdő pedig nem teljesen azonos Muthna erdővel, hanem a két erdő egymás mellett van!** Chernakou erdő volt kicsit északabbra, Blatnyica irányában. A régi nevén Csernakou erdőből két ágon jön le két patak, mely Balázsfalvánál egyesül. Mind a két patak neve most is Cierna voda. Mosócon még átfolyik egy harmadik patak, a Rybnik nevű patak is, mely valószínűleg a halakról nyerte a nevét. **Ez a Ribnik patak Balázsfalva fölött folyik az északi Cserna voda ágba, mely aztán lejjebb egyesül a másik, a nagyobb, bővebb vizű Cserna vodai folyóágba, mely aztán a Túróc folyóba ömlik.**

Keltezés: 1290-00-00

DL-DF: 249697

Regeszta: III. András király Jank fia: Hotk, Kurpoch fia: Benk, Polyan fia: Wytalus **és más Churnok-i rokonaik kérésére átírja és megerősíti IV. Béla 1263-i privilégiumát (1351. sz.) a Churnok-iak szabad állapotáról.** — D. p. m. discr. viri mag. Theodorii prepositi Albensis eccl., au. n. vicecanc. 3 dil. et f. n. a. D. millesimo ducentesimo b nonagesimo, r. aut. n. a. primo.

Elektronikus elérhetőség:

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MoIDigiLib_MOLkiadv2_13/?pg=23&layout=s&query=bog*

<https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/12064/?list=eyJxdWVyeSI6ICJKRUxaPSgxMjk0KSJ9>

Itt éltek eredetileg a Hank familia béli családok is, akárcsak a Vladár Károly által itt ismertetett, sok, ágra ágazott, csepcsényi és muthnai családok is!

Csernyik is innen kapta a keresztnévét, mert keresztnéve Urin (Uriel, Vorin, Vrin) a halál arkangyalának a neve, így asszociál a keresztnév a Fekete= Csernyik névvel is!

Ezen állításom helyességét bizonyítja a Rechk comes és rokonsága levéltárban az alábbi irat:

Keltezés: 1258-09-26

DL-DF:

Teljes szöveg: Bela, dei gratia Ungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae Cumaniaeque rex omnibus praesentes litteras inspecturis salutem in omnium salvatore. Ut collationes regum perpetua firmitate solidentur, litterarum solent testimonio communiri,

Latin regeszta: Bela IV., rex Hungariae, lapicidis suis Benedicto et Petro, filiis Chepani, pro fidelibus servitiis quattuor aratra terrae (serius Stránka nominatae), de terra Socovce exceptae, in metis a Detrico, comite de Zvolen, accurate descriptis, sub libertate filiorum iobagionum de Turiec confert, nconcussum quippe permanet, quod regio patrocínio communitur. Proinde ad universorum notitiam tenore praesentium volumus pervenire, quod nos in Thurocz de terra nostra Zoczowcz vocata terram ab eadem exceptam ad quatuor aratra sufficientem a parte occidentali et metis undique distinctam de plenitudine nostrae gratiae Benedicto et Petro, filiis Chepani, lapicidis nostris, et per eos suis haeredibus haeredumque

suorum successoribus pro sua fidelitate et servitio duximus perpetuo conferendam, ut iidem eandem libertatem per omnia habeant, qua Jiliiobagionum de Thurocz perfruuntur eosque per fidelem nostrum Detricum, comitem de Zoulum, in possessionem dietae terrae feeimus introduci. Et sicut idem Detrieus comes nobis in suis litteris intimavit, metae terrae memoratae taliter distinguuntur: prima meta eius ineipit a parte orientali in rivulo, qui oritur inter ipsam terram Zozowez et per eundem rivulum vadit superius inter paludem ad partem meridionalem et de ipsa palude exiens tendit ad partem occidentalem et tenet metam cum villanis Czernakowa, ubi sunt metae terreae; hinc vadit per frutetab usque terram Rechkonis et ibi tenet metam cum ipso Rechkone et inde vadit per unam viam ad occidentem per fenetum usque fluvium Thwroez et ibi pro meta est arbor salieis; et hinc per dictum fluvium Thwroc vadit inferius ad plagam septentrionalem usque montem, qui est sub ecclesia virginis gloriosae; et inde ascendit superius usque ecclesiam nominatam et iuxta ipsam ecclesiam pergit ad locum fori et transeundo ipsum locum folí vadit iuxta arborem ilicis usque ad arborem pomi; et hinc descendit per locum lutosum usque praedictum rivulum ibique terminatur. In cuius rei memoriam et perpetuam firmitatem praesentes dedimus litteras duplicis sigilli nostri munimine roboratas. Datum pemanus magistri Smaragdi, electi ecclesiae Colocensis, aulae nostrae vicecancellarii dilecti et Jidelis nostri, anna dominicae incarnationis millesimo ducentesimo quinquagesimo octavo, sexto calendas octobris, regni autem nostri anna vicesimo tertio.

Regeszta:

TELJES SZÖVEG magyarul: Béla, Isten kegyelméből Magyarország, Dalmácia, Horvátország, Ráma. Szerbia, Galicia, Lodoméria és Kunország királya jelen oklevél betűivel az Üdvözítő Megváltó minden hívének tudomására hozza, kijelenti, és megerősíti!

Latin regeszta: IV. Béla Magyarország királya az ő kőműveseinek,/Lapicida=kőműves!/ Benedeknek és Péternek, Csépan fiainak, az ő hűséges szolgálataikért négy Aratrum földet / **négy ekealj= 4 x 150-200 hold nemesi aratrum!** / **Ez a később Strankanak nevezett falu!**

Szosóc földjéből kivett és elkülönített földet adjuk, melynek határai Detric Zólyomi comes által meg lettek jelölve, pontosan meghatározva, hogy megvédjék a területüket, és ne keverjék össze állandóan más Túróci szabad jobbágyok fiainak birtokhatáiraival!

Ennek megfelelően mindenki tudomására hozzuk jelen akaratunkat, hogy el akarjuk érni, hogy a mi Sosoci földünktől és vidékétől a négy ekealj teljesen körülhatároltassék és elkülöníttessék, kifejezve a mi hálánkat Benedeknek és Péternek, Csépan fiainak, a mi kőműveseinknek! az ő hűségükért és szolgálataikért, úgy döntöttünk, hogy nekik és rajtuk keresztül az ő összes örököseiknek örökkön örökké odaadjuk, úgy, hogy azok ugyanazon

szabadságokkal bírhatnak mindenben mindig, mint a többi túróci jobbágyok élveznek a mi hűséges Zólyomi comesünk, Detrik által tisztességgel beiktatva a birtokba, úgy ahogy azt a mi Detrik comesünk jelezte felénk! Így különböztetve meg a fent említett felosztást: **Először is kezdődik a keleti határon egy patakka, mely mellett felemelkedik a Sosóci föld mellett,** ugyanazon keresztül megy, és átrohan a déli rész felső része és a tó között, **ugyanazon mocsár részén elhajlik nyugatra, és tart Villa Csernakouig, amely földnél célba ér, innen tovább megy egy gyümölcsös és Rechk földje között, és ugyanazon Rechk földje felé tart, és ott egy út, amin haladva végül eléri a Túróc folyót,** és ott a határ, ahol egy terebélyes, nagy fa áll! / **Soszóc =Sózott Fa!**/És ezen a módon megy a Túróc folyó oldalán, egy domb alatt, amelyen van a Boldogságos Szűz Egyáza, / ez Szent Mária helység!/majd felfelé halad, az előbb említett egyház felett, a templom mellett, átmege piacon, és eléri az oklevélben már említett helyet, ahol egy Magyalfa és egy almafa áll, és lemegy a már említett patakig és ott véget ér!

Örök emlékezetül ezen oklevelünket ellátjuk kettős pecsétünkkel. Kiadatott Smaragd mester, választott eklézsai Collocensis keze által, a mi szeretett és hűséges udvari alkancellárunk keze által!

Az úr 1258. évének, október havának calendosa hatodik napján, uralkodásunk 23. évében!

Fenti elektronikus elérhetőség (és forrás): - CDES II. 425.

A fenti pirossal kiemelt szöveg bizonyítja, hogy Villa Chernakou Mosóccal azonos, mely a Csernakou erdőből lefolyó Csernakou vize két ágának és a Rybnik pataknak ak "mosott", áradmányos, termékeny, feltöltött területén van.

A JOBBÁGY SZÓ: Királyi jobbágy = királyi hűbérest jelent! A várjobbágy pedig a zólyomi vár alá rendelt, nem teljes szabadságú nemeset jelent. A túróci "jobbágyfiúk" ("filii jobbagii") helyesebben fordítva: "jobbágyok fiai" szóhasználat minden túróci nemesnek a megnevezése, vagyis a " királyi jobbágyoknak" (=királyi hűbéreseknak) is, és a várszolgálat alá rendelt "várjobbágyoknak" (= a vár katonai szolgálata alá rendelt, vár-hűbéreseknak) is

az általános megnevezése!

De van aki a "várjobbágyot" érti alatta.

Jobbágy = vazallus= hűbéres, vagyis nemes! A török jogubi= kapitányok = jobbak szónól származik. A honfoglalás óta használt kifejezés! A "jobbágyurak pedig az országos főméltóságok! A nádor is JOBÁGYÚR!

(A középkori általánosan használt parasztjobbágy is valójában a jobbágytelek révén a földesurának a vazallusa volt!)

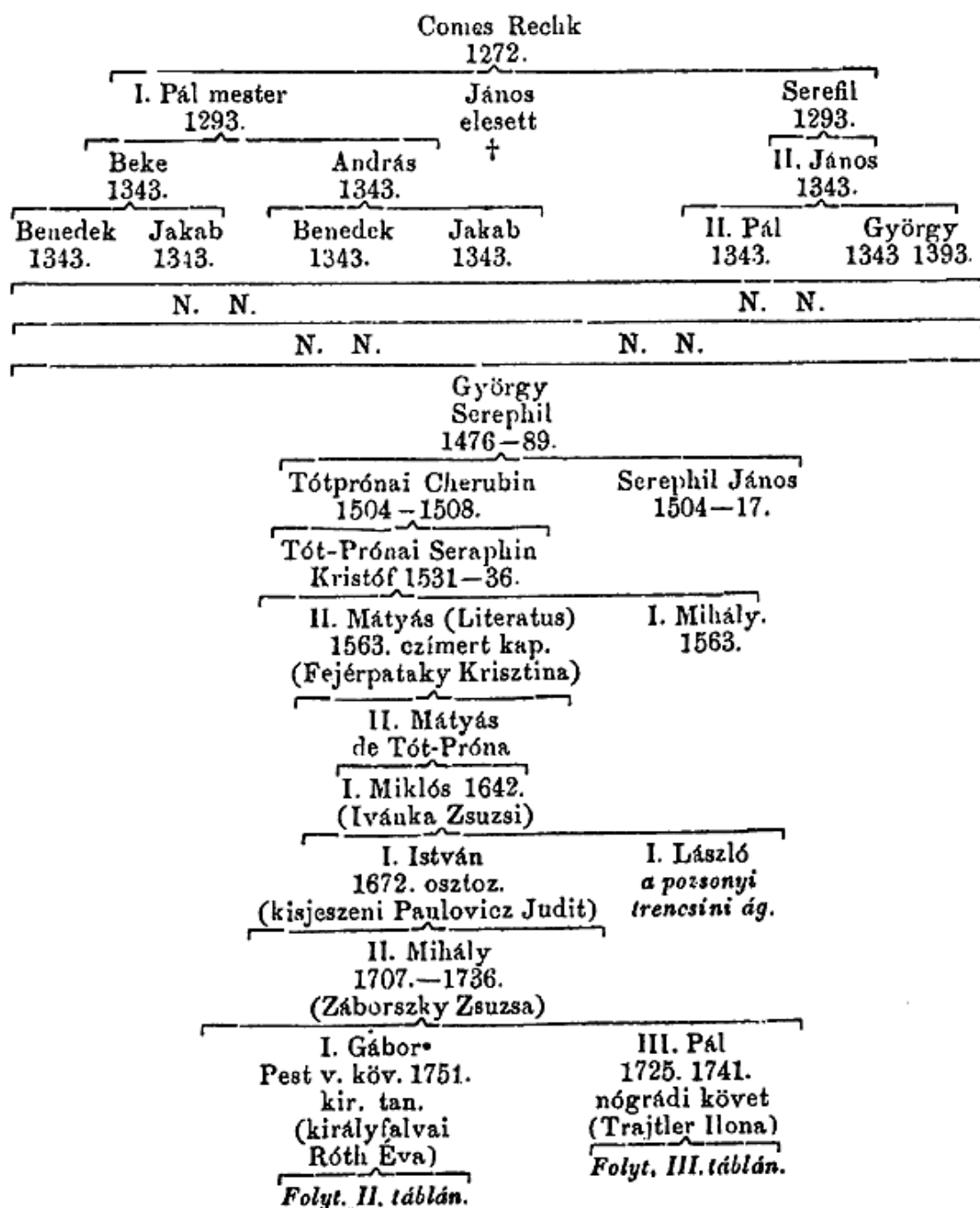
Megjegyzések: Villa Chernakou határa elért idáig! Nagyon nagy terület!!!

8/ 7. §.

A Hank familiából származó családok XII. századtól induló, kezdeti családfái, melyből áttekinthetjük, miként ágazott szét a Hank familia:

A Prónay család őse, Rech comes utódai a XVIII. század közepéig:

I. t á b l a.

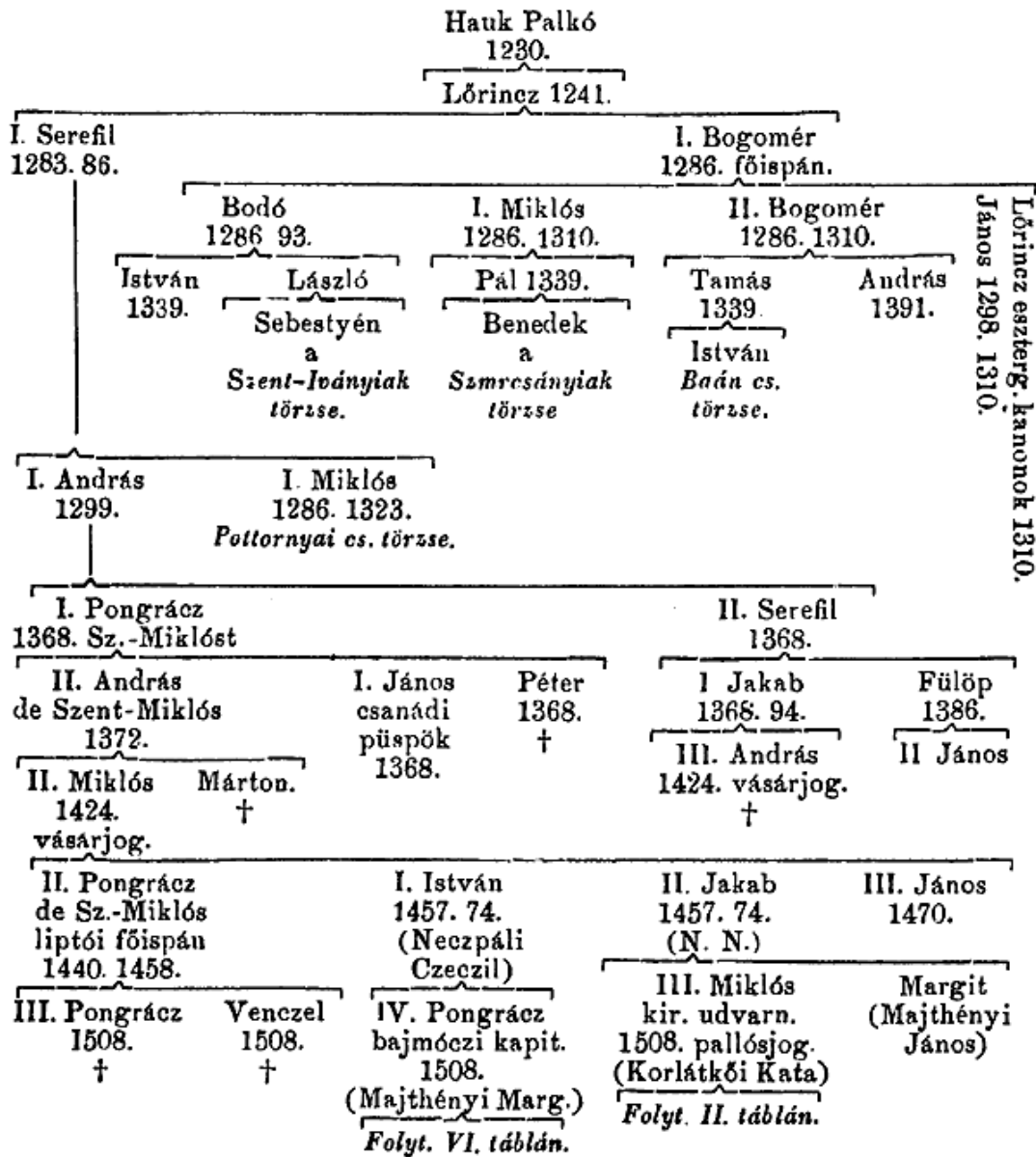
A feni leszármazási táblán 1343 után két nemzedéken át "N. N." jelzéssel hiányosak a leszármazási adatok. Azonban Nagy Iván közli. " I. Pál mesternek fiai Beke és András, valamint ezeknek fiai, névszerint Benedek és Jakab; Andrásnak szintén Benedek és Pál (Leszármazási táblán tévesen Jakab), továbbá

Seraphilnak fia János (**Táblán II. János**) és ennek fia II. Pál 1343-ban osztottak meg Próna, Lesna, Ruda és Mezeuház (*Moskóc*) nevű birtokaikon. Nevezett Jánosnak (**II. Jánosnak**) másik fia György volt, ki 1391-ben Bebek Imre országbíró előtt ezen említett birtokokra vonatkozó okleveleit előmutatta". (*Engel, Monumenta Ungarica p. 92. a túróci registrumban.*) "Az 1343-ban élt II. Pálnak fiai voltak András és Miklós, kiknél a családfa okmányos bizonyítékok hiányában megszakad; az bizonyos, hogy az utódok a I. Seraphil nevéől tótprónai Seraphil és Seraphin nevet viseltek mintegy a XVI. század közepéig. Így találjuk 1476-89. év közben Seraphil Györgyöt, ki valószínűleg II. Pál egyik fiának kis unokája volt. Ennek fiai Cherubin 1504-8. és János 1514-17. éltek. Cherubinnak fia volt Tótprónai Cherubin Kristóf" (1536)

A leszármazsi tábla inentől már nem hiányos. Ez időtől állandósul a Prónay családnév használata!

A Szentiványi, Pongrácz, Szmrecsányi, Ppottornyay és Nádasdi Baán családok szétágazása Hank Palkótól kedve:

I. tábla.

Az általam előbb közölt leszárazási tábla mutatja a Hank (Beuch) Polkótól leszármazó Hank familia beli ágak, a Pongrácz, Szentiványi, Nádasdi Baán, Pottornyay és Szmrecsányi családok szétágazását! A Polkó név onnan ered, hogy Lengyelországban, vagyis Poloniában járt királyi követségben. Ezért kapott királyi adományt Beuch Hank Polko a Liptó vármegyei Magyarfalura 1230-ban.

A Hank familia legjelentősebbé vált családja, az Óvári és Szentmiklósi család és a Szentiványi család levéltára és leszármazási adatai vannak legrészletesebben kidolgozva. Nagy Iván Magyarország családai című könyvében így ír a Pongrácz fejezetben:

Pongrácz család. (Szentmiklósi és óvári).

Liptó vármegye egyik legrégebbi ős családja. Első tudható törzse **Hauk Palkó,*** ki **1230-ban** kapta **II. András királytól** adományban Magyarfalut. **Hauk Palkónak** fia volt **Lőrincz,*** ki a családi genealogiák szerint a saját ütközetben mint csapatvezér vett részt. **Birta Magyarfalun felül Paloucha és Siga földét, valószínűleg még Lipche, Cseremne, és Salamonföldét is.** Ennek két fia volt **I. Bogomér** és **I. Serofil,*** kik a családot viselt méltóságai és birtokszerzéseik által mindinkább kiemelték.

I. Bogomér már 1263-ban Comes címmel fordul elő, mely cím mellett a Liptó megyei jegyzőkönyv szerint a Liptó vármegyei főispánságot kell értenünk. Ez évben kapta Bogomér a vezveresi sikragot.* 1269-ben szintén IV. Béla királytól adományban kapta a Gybe vize és Szepes vármegye határa közt fekvő pusztát erdőt, melyben a turapolai és vihodnai rétság feküdt, és a vanicsi patak folyt.* Ugyancsak 1269-ben IV. Béla királytól csereadományban kapja Paloucha és Siga földét, Nádasd földét vagy helységét,* mely királyi csereadományt 1270-ben V. István király is megerősíté. 1273-ban a Gibe folyam között fekvő erdőre IV. Lászlótól nyert megerősítést. 1283-ban Lipcse, Cheremne és Salamonföldre birtokait cserélte el IV. László királlyal, kitől azokért Broboch helységet kapta;* e csereadományt átirta 1283-ban Miklós zólyomi főispán. 1285-ben királyi megerősítést nyer Nádasd, Vezveres és Magyarfalura. 1286-ban pedig fiaival úgy testvérével I. Serefillal és ennek fiaival együtt IV. László királytól de numero hospitum eximáltak, és az ország nemesei közé soroztatik (valószínűleg már csak megerősítőleg, már előbb gyakorlatilag az ország nemesei között állván) egyszerismind Nádasd, Vezveres, Magyarfalu, Broboch, Vasich és Csorba helységek és falvak birtokaiban, valamint I. Serefilnek fiai is Szent-Péter, Szent-Miklós és Hogfalva birtokaikban is megerősítetvén.* 1288-ban IV. László királytól I. Bogomér megerősítő adományt nyert Broboch helységre is.* Ennyi királyi adományokkal tetéztetett I. Bogomér főleg azon érdemeinél fogva, melyeket IV. Béla, V. István és IV. László királyok alatt az okmányok tanúsága szerint Lengyel- és Oroszországba viselt

követségei és több ütközetben kimutatott hősiességét által szerzett magának. Ugy látszik ezek után I. Bogomér nem sokára az élők sorából kiszóltatott. Öt fia maradt: Miklós, Bodó, II. Bogomér, János, és Lőrincz;* a kik közül

Miklós és Bodó, testvéreik neveikben is 1298-ban a szepesi káptalan által határjárás eszközöltetvén, bobrochi birtokuk és a szepesi sz. Mária egyházi apát jószágai közt határköveket állítottak. 1310-ben pedig ugyancsak Miklós, II. Bogomér, János és Lőrincz mester az esztergami és szepesi kanonok I. Károly királytól vásárlást nyertek Broboch helységekre nézve.* Ezen öt fiú közül csak a három elsőnek voltak tudomás szerint gyermekei, nevezetesen:

Bodónak fiai voltak István és László, ezen Lászlónak fia volt Sebestyén, a ki az osztályban nyert Liptó-Szent-Ivány helységről nevezetve, a Szent-Iványi család törzse lön.

Miklósnak fia volt Pál (1339.), ennek Benedek, ki Szmrcsányi birtokáról kapta nevét, a Szmrcsányi család őse lön.*

II. Bogomérnak fiai voltak Tamás és András, ki 1391-ben a Bebekféle birtokvizsgálatkor családi okmányait felmutatá, Tamásnak fia István, a ki osztályrészt Nádasdót nyerte, és a nádasdi Bään családot alapítá; a minthogy mind ezen elésorolt családok a vérvérségben felül jelenleg is közös címerrel (koronából kiemelkedő kürt és férfi kar) élnek.

Visszatérve Lőrincznek másik fiára I. Serefilre, elmondtuk erről már, hogy 1286-ban testvérevel együtt az ország nemesei közé iktattatván, Szent-Péter, Szent-Miklós és Hogfalva helységekre IV. László királytól megerősítő királyi adományt nyert; mely körülményből biztosan következtethetvén ama birtokok ősi voltára, valószínűleg vélhetjük, hogy azokat I. Serefil még atyja után osztályképen kapta. I. Serefilnek két fia volt: I. András és I. Miklós, a ki a Potornyay családnak válván törzsvé, itt csak I. Andrásnak fiáról kell szólnunk.

I. András két fiúnak lett atyjává, I. Pongrácznak és II. Serefilnek; a kik 1368-ban fiaikkal, egymint amannak II. András, I. János és I. Péter nevezetű, emennek pedig I. Jakab és Fülöp nevű fiaikkal együtt I. Lajos királytól Szent-Miklós helysége, Jaloch melléke másnéven Hakylise, Perbenye, Thraduk, Javor és Vicaryaylise helysége új királyi adományt nyertek, mivel pedig ezen oklevél egyik függő pecsété a boszniai határokoni táborozáskor elveszvé, új kettős pecsété is tűzvészkor megolvadt; nevezett I. Pongrácz, ki ekkor már de Szent-Miklós (de Sancto Nicolao) nevezetű, 1368-ban I. Lajos királytól a nevezett birtokokra megerősítést és egyszersmind Sz.-Miklós helysége vásári kiváltságot nyert.*

A két testvérnek I. Pongrácznak és II. Serefilnek megnevezett fiaik közül I. András és I. Jakab 1391-ben, midőn Liptó vármegyében Bebek Imre országbíró birtokjogi vizsgálatot tartott, családaiq nevében Szent-Miklós s a hozzá tartozókra nézve ama 1368. évi adomány-levéllel jogait igazolták. Általok a család, mely ekkor még csak a Szent-Miklósi névvel élt, két ágra

oszlott; I. Pongráctól ered a szent-miklósi vonal, mely mai napig virágzik, és II. Serefil ágára, kinek két fiát ismerjük a családi táblázatokból, ezek voltak: I. Jakab és Fülöp. Amannak fia volt III. András, ki 1424-ben unoka-öccsével II. Miklóssal együtt Liptó megyei Andrásfalva nemzetségi birtokhelységekre vásárjogot nyertek. Andrásnak maradékiról tovább mitsem tudunk,* valószínűleg kihalt. Fülöpnek fiául János iratik, a ki atyja volt Lehoczky szerint 1. Györgynek, 2. Hedvignek előbb Somossy György, utóbb Peszeki Péter nejének, 3. Jánosnak és 4. Miklósnak, kikben II. Serefil ága elenyészett.

I. Pongrácznak 1368-ban már élő fiai voltak, mint említőik: II. András, I. János és I. Péter. Ezek közül Péter magnéül halt ki. I. János csanádi püspöknek iratik.* II. András 1391-ben a Bebek országbíró alatti birtokvizsgálatkor szent-miklósi s többi birtokaikra nézve unoka-testvérel I. Jakabbal együtt jogaikat okmányosan igazolta.*

II. Andrásnak fiai voltak II. Miklós és Márton. Amazt már említőik, mint 1424-ben az Andrásfalvi vásárjog közszerzőjét. Márton magnéül halt el.

II. Miklósnak négy fia* maradt: II. Pongrácz, I. István, II. Jakab és III. János; mind a négyen magokat Sz-Miklós-ról nevezteték. Ezen négy testvér közül III. János ága kihalt, hasonlóan II. Pongráczé is, csak hogy ez még nemzett s hagyott fiakat maga után, míg a másik kettő máig virágzó vonalaknak lett törzsévé, és pedig I. István a nemesi, II. Jakab pedig a mágnási családnak lön alkotójává.

A Pongrácz család történetét itt tovább nem írom, mert a kezdeti leszármazásnál kapcsolódik a Hank familia Prónay-Lehoczky ágához!

A fenti, pirossal kiemelt szövegben olvashatóak az adományok és az időpontok. 1299-ben a Rechk comes levéltár adata szerint Rechk fia Pál comes és Kozma fia Lauren comes tanúskodnak Serafil comes igazát bizonyítva, azon perben, mely Demeter mester Zolum-i ispán előtt kezdődött. A Máriássyak őse, mint felperes itt visszakövetelte László király kiváltságlevele alapján Scenmiclus, Zemerchen, Nadosd, Domanyulese földeket (= Szentmiklós, Szmrecsány, Nádasd és Deményles), azt állítva IV. László privilégiuma alapján, hogy azok Werbiche birtokhoz tartoznak, amivel szemben az alperesek azt vitatták, hogy a kérdéses földek örökös, nem pedig szerzett javaik, mire az ispán a vizályt a király elé terjesztette. Az egyezés szerint Miklós comes eláll követelésétől, ha az alperesek és velük Kozma fia: Lőrinc comes hatvanad magával hozzá hasonló nemesekkel (cum sexaginta personis nobilium sibi

consimilium semet inclusis) a Scepus-i káptalan előtt, **s az esztergomi (Strigoniensis) káptalan, meg a Thurch-i konvent embereinek jelenlétében Szent György nap quindenáján (máj. 8.)** leteszik az esküt, hogy a kérdéses földek örökölt birtokaik voltak és sohasem tartoztak Werbiche-hez, egyszersmind IV. László privilégiumát érvénytelennek tekinti, ellenkező esetben azonban ő lesz a birtokos. Végül megállapodnak, hogy az eskütétel után a határokat meg fogják állapítani. -

KÉSŐBB: Kiegyezik a felperes és lemond a birtokköveteléséről, és a király eltekint a 60 nemes esküjétől, Rechk fia Pál comes és Kozma fia Lauren comes kijelentik, hogy a birtok Serafil comest illeti!

Tehát Szentmiklós, Smrecsány, Nádasd és Deményles öröklött ősi birtok, és nem szerzett birtok! És ezt 60 Túróci, Sárosi és Szepesi 60 nemes esküjével kell megerősíteni.

Ebből pedig két dolog is következik:

1. **Ezen területek**, a Nagy ivánnál ismertetett adományok előtt is, **a Hank familia ősi birtokai voltak**, de az új megerősítő adományok által már Rechk fia Pál comes és Kozma fia Lauren comes kijelentik, hogy ők ezen birtokokra nem jogosultak, és az Serafil comest illeti.

2. A 60 nemes esküjének követelése a király részéről arra enged következtetni, hogy ősi idők óta ez volt szokásban, a birtokjogok igazolásánál, az írásos adományok előtti időre visszatekintve, és a Túróci, Szepesi, Sárosi nemesek mind ismerték egymást! Egy nagy had volt ez, a Zólyomi erdőispán, a "Procurator Zolomienssiis" vezérlete alatt. Zólyom szláv neve: Zvolen = **GYÜLEKEZŐHELY!**

Abból pedig , hogy Bagomer comes 1286-ban pedig fiaival úgy testvérével I. Serefillal és ennek fiaival együtt IV. László királytól **de numero hospitum eximáltatik, és az ország nemesei közé soroztatik** (valószínűleg már csak megerősítőleg, már előbb gyakorlatilag az ország nemesei között állván) Arra következtethetünk, hogy a Hank familia korábban **VENDÉG NEMESKÉNT ÉLT**

MAGYARORSZÁGON, ezért történt ez a kitüntetés I. Bagomér és fiainak, hogy a vendég nemesek számából az ország 2eredeti nemesei közé" eximáltatik.

Ugyanezt a "Vendég nemes" jogviszonyt kell feltételeznünk az egész Hank familiánál, is és a Csernakoui Szász lovagi rengú bányész családok esetében nis! Rech comes már királyi familiáris, Csernyik is a király kötvetlen kísárője, tehát " Királyi jobbágyok" Király alá tartozó hűbéresek, nemesek, de " korábban az adományok előtt " Vendég nemesek". A királyi adományok és kitüntetések útján válnak idővel egygé az ország eredeti, honfoglaló nemesseivel!

I. Bagomér " originalt nemesek közé eximálása, már csak kitüntetés, és nem jogi előnyt jelentő adomány.

8/ 8. §

Nagy Ivánnál Szontagh cím alatt:

" Bányászati tudományaik és érdemeik méltatásául a Körmöcz bányai telepeikhez közel eső Csernakou helységgel királyilag adományoztattak. Utóbb ezen birtokot a Zontagh család a többi jog és vér közösségű Körmöczi bányász családokkal, névszerint Ivank, Palik, Kopech, Kubina stb. családokkal I. Lajos király kívánságára a cserébe adott Muthna és Csepccsin helységekért a kincstárnak vissza szolgáltatatták és ez utóbbiakra

1343. (5-to die fetu paschae Sni) és 1349. (6 to kal. m. aprilis) kelt adománylevelet kaptak. (Lásd Regestrum de Turoch, Engelnél Monumenta Ungarika p. 108.Az ered etiek a közszerzők egyik utódánál a Buda családnál őriztetnek!"

Eddig a történelmi írásos forrásokhoz igazodva írtam ezt a dolgozatot, de a végére visszajutottam Túróc vármegye kezdeteihez, és a Lehoczky család eleinek, a Hank familiának az őstörténetéhez. Ezért itt már átlépelem a teljes, írásosan okadatolt történetet, mert a kezdeti idő félhomályba

vész, nincs mindenről pontos adat, csak áttételesen lehet következtetéseket levonni! Május Elemér is Túróc vármegye kialakulás című dolgozatában sokszor következtetések alapján dolgozott. Én is így folytatom mostmár. Vannak adatok, melyre hivatkozom a továbbiakban is, de a történelmi ismeretimet is figyelembe véve logikai úton írok ettől kezdve!

Úgy is mondhatnám innentől, hogy itt írom TURUL VÁRÁNAK ÉS HÁRSERDŐNEK ÓSKRÓNIKÁJÁT! (Túróc vára = Turul vára, és Liptó jelentése magyarul: HÁRSERDŐ!)

8/ 9. §

Következtetések:

1. Csornok (Mosócz) szász lovagi származású bányász lakói már IV. Béla előtt adományba kapták a Csernakoui földterületet.

2. A Csepcsényi és Muithnai családok őseinek IV. Béla adományt adott 1263-ban a Muthna erdőre, hogy azt lakossággal betelepítsék!

3. I. Lajos király annak fejében adott 1343-ban új adományt a Muthnai és Csepcsényi területekre, ha visszaadják a koronának a Csernakou helységet!

Tehát itt a király által elismert ősi birtokjoguk volt! Ezután lett Mosócz mezővárossá!

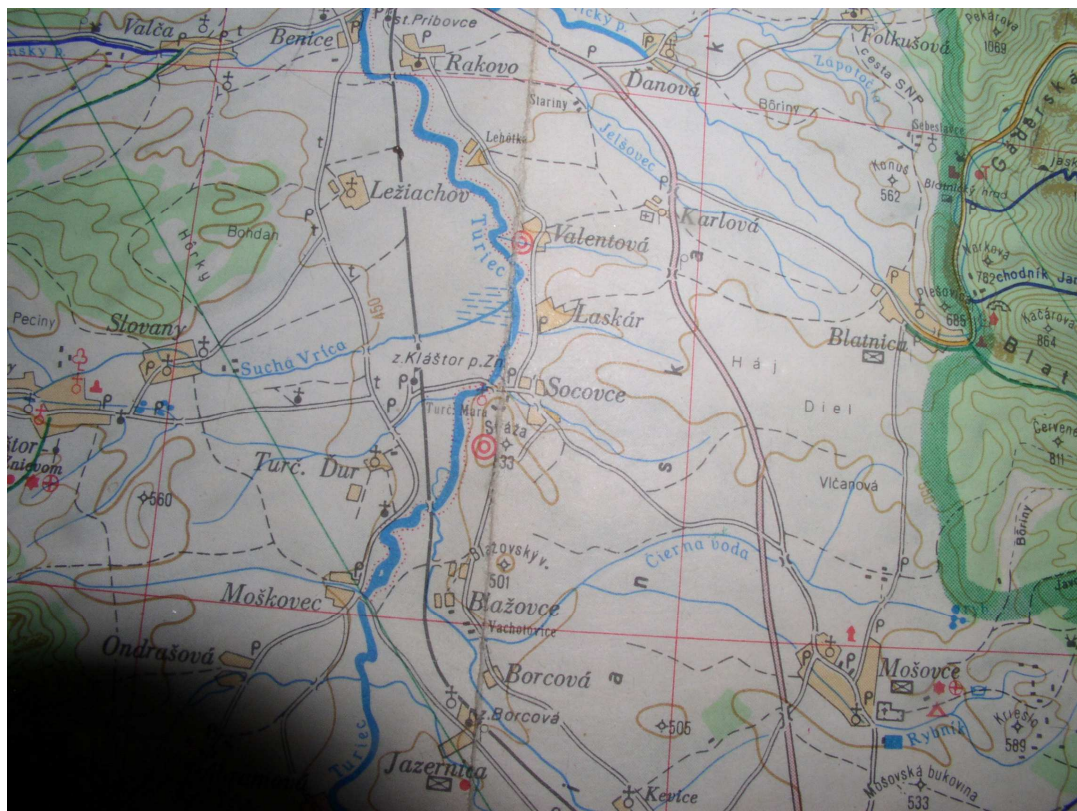
4. Csornok (Villa Chernakou) szomszédságában volt Soszócz és Wyfalu (Újfalu) melyet már 1230-ban adományba kapott Rechk comes.

5. Rechk comestől a király visszakéri Soszócot , hogy a Zólyomi várispán alá rendelje, helyette adja neki Tóthprónát. (Első Tóthprónai adomány! Többször történik még ide ismételt adomány.)

6. Később IV. Béla 1258-ban Csépány fiainak, "lapicidáinak"= "kőműveseinek", ebből a Soszóci területből hasítja ki a Soszócz (Sózott fa) és a Boldogságos Szűz temploma (Szent Mária) közti területet, ez lesz Stranka nevű falu. (A lapicida = kőműves = bányászt is jelent!)

7. Reck comes Blatnyicai várnagyként, kúria-birtokjoggal is bírt Blatnyica váránál! Ez a jog mindvégig megmarad majd a Révayak birtoklása utáni időben is. A blatnyicai Prónay kúria messze nagyobb volt később is a többi Túróci kúriabirtokoknál. Ezért "Tótprónai és Blatnyicai Urak és Bárók a címe a családnak. (" Tótprónai és blatnyicai nemes és báró Prónay" család! - Ha vára is volt egy családnak, akkor használták az "URAK" címet is a "nemes" cím helyett!) A Révayakkal egyidőben is itt tovább is bírták ezt a jogot!

8. Mosóc vagyis régen Csornok (Chernakou) területe igen nagy terület volt, nemcsak a szász bányász családok birtokoltak itt. A Hank familia is itt birtokolt. Ez a terület eredetileg nem túl határozott határokkal volt megjelölve. Az adományok itt a ködbe vésznek. Nem minden igazolható itt iratokkal. Szokásjog bizonyította. Csernakou (Csornok) helységtől kb. 7-8 km-re volt Soszóc és Stranka és Szent Mária, Soszóctól 2 km-re észak-keletre volt Újfalu (Wyfalu) mai nevén Károlyfalva. A mai Károlyfalvától észak-nyugatra van a néhány km-re lévő, volt "Terra Rakouch birtok", ahol Nagyrákó és Kisrákó település keletkezett.

Tehát Chernakou (Mosóc) határai igen kiterjedtek és bizonytalanok voltak, egybefolytak Rechk comes 1230. évi Soszói és Újfalui adománybirtokával, és egybe folytak a Zanasánnak nevezett hatalmas területtel, mely terület Túróc folyó felé eső részén volt Meffrik adománybirtoka, melyet Meffrik halála után Csernyik, a Lehoczkyak őse kapott 1244-ben IV. Béla királytól, itt megjelölve a **határozott birtokhatárokat, mely kezdődött ott ahol a Blatnyica-folyó(patak) a Túróc folyóba folyik, a Blatnyica folyó mentén elért a "Ribe vizéig" (Rákóc patak, a falu hatátaban), itt elment a Vörösfenyő és Borfa nevű helyek mentén, majd a Túróc folyónál, egy földvárnál ért véget a határ. Tehát Nagyrákó és Kistrákó település is Meffrik birtokán keletkezett, melyet Csernyik kapott utána adományba. **Zanasán területe korábban határozatlan, nagy terület volt.** Az a terület, melyet IV. Béla király adományakor, 1245-ben megkaptak László és Márton udvari káplán, a Rakovszkyak törzselődei, már pontosan be lett határolva... (Fél évvel később Csernyik Tera Rakouch-i adományánál!) **Itt már be lett határolva Zanasán birtokhatára, mely körülölelte Terra Rakouchot.** Ez már nem volt olyan nagy terület, mint a régi nagy kiterjedésű**

Zanasán.

Lásd Túróci Registrum. Super Zanasán címen!

"Urinnak testvére (Frater) Lorand hatalmaskodólag elfoglalta 1283-ban a területet." (Urin = Csernyik= Uriel, és az itt említett Lorand = Lork, vagyis Kozma fia Lauren comes.) Azért foglalta el Zanasán birtokot, mert ősi birtoknak tekintette, *nem azért mert az is jár Terra Rakuuch birtokhoz, hiszen ezt IV. Béla leírt határokkal adományozta Csernyiknek, hanem mert ZANASÁN , más néven Zalasan, eredeti nagy kiterjedésű területe,* (mely nem volt teljesen azonos a Rakovszkyaknak adott kisebb területtel), **az a Hank familia régi birtoka volt, még ősi időkből.** Itt volt Rechk comes faluja: Újfalu is (Wyfalu) és 1230 évi adománnyal Sosóc is, melyet visszaadott később a királynak, és ennek fejében kapta meg első alkalommal Tótprónát. (Melyhez későbbi adományok is jöttek.) **Rechk comes neve is RÁKOT JELENT,** Lehotzky András Stemmatographiája szerint. **Lehet, hogy Rechk comes neve után lett Rákó a Zanasán terület neve, már korábban is! Rechk comes is, és fia Pál comes is Blatnyica, királyi vár várnagya volt.** Blatnyicán a Prónayaknak később is volt kúriabirtokuk, még a Révayak birtoklása idején is, ezért nevezték magukat a XX. századig "Tótprónai és Blatnyicai Urak és Báróknak". **Valószínűsítem, hogy Blatnyica királyi vár várnagyai voltak korábban is a Hank familia családtagjai. Nem bizonyítható, de feltehetően a Hank familiából származó Rechk comesnek és testvérének Kozmának is már öröklött ősi birtoka volt a régi, nagy kiterjedésű Zanasán, még az okleveles királyi adományok előtti időből. Zanasán aztán Rechk comes (Rák comes) nevéből lett Rákónak is nevezve. Később a IV. Béla király által a Rakovszky elődöknek, László és Márton udvari káplánnak adományozott Zanasán neve azután lett " Nagy Rákó", miután a területet az ősi jogra hivatkozva elfoglalta " Urinnak testvére Lorand" (Csernyik testvére Lork). De ez a Rakovszky birtok csak töredéke volt a régi nagy, ősi Zanasán területnek. (A Rakovszkyak és a Féja család nem a később Nagyrákónak nevezett faluról írták magukat " De Rakow", Nagy-Rákóinak, hanem a Nagyrákónak elnevezett Zanasán birtokról!)**

A régi Zalasan, másképp Zanasán, mely olyan nagy kiterjedésű terület volt, hogy szomszédos birtok-terület volt Villa Chernakou-val , a mai Mosóccal, mely a Vladár család rokonságának, a Muthnai és Csepcsényi családoknak ősi birtoka volt, szintén még az okleveles királyi adományok előtti időből... Lehet, hogy a Hank

familia tagjai is bent laktak Villa Chernakou helységben, és mint szomszédos birtokosok így kerületek sokszoros rokonságba az itt birtokos Vladár- Muthnai és Csepcsényi családokkal. **1280 körül, a mai Mosóc (Villa chernakou) közelében lévő, mai Csremosnó helyén volt "Villa Kozma Lehota" is. Itt vár maradványai is vannak.** Nagy Iván és szlovák történészek ezt a Csremosnót feltételezték Villa Chernakounak, de tévednek! A Rechk levéltár szövegéből következik, hogy **Villa Chernakou helység Blatnyica közelében volt,** és a többi adatból számolva is **biztos, hogy Mosóc volt Villa Chernaku helység!** Melyet aztán a **régi, oklevéllel nem igazolható birtokjogot mégis elsmerte Nagy Lajos király, mivel a Muthnai és Csepcsényi birtokokat annak fejében adományozta oda az ott birtokos nemzetségnek, ha visszadják királyi kézbe Mosócot.** *(A Muthna és Csepcsény erdőbirtokokat már 1263-ban nekik adományozta IV. Béla király. Ezt erősítette meg valójában I. Lajos király, ha lemondanak a Mosóci birtokjogról. Tehát Mosóc volt Villa Chernakou, melyet ősi jogon birtokolt a szász lovagi eredetű bányászcsalád-nemzetség, a Vladár-rokonság.)*

Mint IV. Béla oklevele is írja, a birtok amit Csernyiknek adott, korábban az örökös nélkül meghalt Meffriké volt, és mint gazdátlaná vált birtokot adta a király Csernyiknek. Lehet, hogy a Meffrik régi birtoka is korábban a régi Zalasán másként Zanasán terület darabja volt, és Meffrik is az ősi rokonsághoz tartozott, ezért érezte Lork a jogos tulajdonának! A vitát úgy rendezték el, hogy **Rechk fia Pál comes, Lork és Csernyik unokatestvére, kinevezett királyi ember, a királlyal adatott Lorknak egy másik birtokot, annak fejében ha ezt a "Nagyrákó" = Zanasán birtokot visszadják a Rakovszky ősöknek.** Ezért kapta Kozma fia Lauren comes (Lork) 1284-ben Kis-Bysztricskát (Jahodnikot), mely ma Túrócszentmárton része. Rechk fia Pál comes iktatta be ide Lorkot.

Rechk comes és rokonsága levéltár:

"Keltezés: 1284-07-01 Buda

DL-DF: 40822

Regeszta: IV. László király megparancsolja a turóci konventnek, hogy küldje ki megbízottját, s ennek jelenlétében Rechk fia: Pál királyi ember iktassa be Kozma fiát: Lőrincet a Turuch-i Kusbezterce birtokba, amennyiben az eladományozható."

Rechk comes és rokonsága levéltár -Elektronikus elérhetőség:

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MoLDigiLib_MOLkiadv2_09/?query=rec*&pg=330&layo

[Ut=s](#)

Májusz Elemér azt írja a Túróc vármegye kialakulása című könyvében, hogy Kysbisztrice birtoka akkor felért Ruttkáig és Szklabináig.

Zsaluzán falu kb. ott lehetett, mint később Bálintfalva (Valentfalva) Nem lehetett távolabb, mert délebbre Laskár alig 1 km-re van tőle délebbre pedig már 1km távolságra van Soszóc. (Zsaluzán falu jelentéktelen falu volt, mert még száz év is alig telt el, és a falu megszűnt.)

9. Tőle délre, szintén 500 méterre volt Vachotfalva, pusztá is, mely a Vachot családé, várjobbágyi eredetű családé lett. Ez a terület, melyen ezek a falvak vannak egyben volt eredetileg Chernakou területtel. A későbbi királyi adományok után módosultak és lettek határozottak a határok.

Az előbb említett Vachotfalva déli szomszédja 500 méterre volt Borczfalva, majd ettől délre a Csernakou folyó egyesülése utáni részen, annak partján, mielőtt a Túróc folyóba folyik, ott van Jezernice (Tavas falu) Jezernicét a Mladen Ruténtól, a honfoglaló magyarokkal tartó, korábban az ország nyugati határánál lévő Oroszvárrott lelelepedett, orosz hadak előljárójától származó "Mladik ruténfi" Dénes, II. Endre tárnokmestere kapta, akinek volt birtoka a nyitra vármegyei Lasztócon is. (Ő kapta később IV. Béla királytól a Túróc túlparthán lévő Tarnócot is!)

10. Mint látjuk, előbb a Túróc folyó keleti partján, Blatnyica és Chernakou vidékén adományozta a király a birtokokat. A Túróc dél-nyugati felén, a régi Visegrad nevű földvár közelében lévő Jeszenőnél (=Jeszenovonál) birtokoltak a Jeszen családból való Rakovszky törzselődök, László és Márton udvari káplán ősai is. Ez a Jeszenő birtok nem azonos a vármegye észak-keleti részén, a Kis-Bisztricskától, (=Jahodnyktól) keletre lévő, volt Jordánföldből levált, attól még keletebbre lévő Jeszenfölddel, melyen két birtok keletkezett, Nagy-Jeszen, és Kis-Jeszen. Temérdek Andrástól, ki 1190-ben élt, s annak fiától, Mágyától származott a Nagy-Jeszeni Jeszenszky család, a másik birtokon pedig a Kis-Jeszeni Jeszenszky család birtokolt. Ez két Jeszenszky család volt, mely sokszoros házassággal később gyakorlatilag egy családdá lett! Később, a XV. század elejére

a Rakovszkyak kihaltak, és Rakói Anna fiúsításával, házassággal a Kis-Jeszeni Jeszenszky család egyik ágának az utódai lettek, a "Rakovszky-Jeszenszky"-ek, ez a család folytatta "Rakovszky" néven a családot. A két Jeszenszky család és a Rakovszky család így vált egy rokonsággá! A megye déli részén, Visegrád földvár közelében lévő Jeszenő birtokon később Jeszenszky néven birtokolt az egyik családi ágazat.

11. A Túróc nyugati oldalán volt Znió vára, mely már hagyományok szerint a honfoglalás előtt is állott, de hivatalos adat, hogy 1252-ben a Huntpázmán rokonságból származó Ivánka család építette újjá. 1244-től 1252-ig IV. Béla király és családja is itt élt, IV. Béla innen adta ki rendeleteit. 1252-re épült meg Buda várának első szárnya, ekkor tette át IV. Béla király Budára a királyi székhelyét!

12. A Túróc folyó keleti oldalán volt Villa Bystrica mellett "Jordánföldre", melyet II. Endre király adott Ivánkának, aki a Szentfüöldi hadjáratban kimentette a Jordán folyóba esett királyt. (Írták "Járdán földének" is!)

13. Jordánföldtől délre kb. 8-9 km-re van Pribóc, melyet a Beniczky-Thúróczy család őse kapott. (Nagy ivánnál és Lehoczky Andrásnál: Radó nádor után bírták már 1235-ben. De a szintén itt birtokos lett Madách család őse pedig Radó comes volt!?)

14- A Beniczkyek falva volt a Túróc folyó túlsó partján, Pribóccal éppen átellenben Benefalva is.

15. A Beniczky családhoz tartozó Thúróczy családnak szintén volt még birtoka a Cserna voda fő ága mellett is Túrócszentmihály.

9. fejezet

A Lehoczky család ősi származása, visszatekintve a IV. Béla király előtti időbe

9/ 1. §

A család történetének és a Túróc vármegyei ősnemes családok történetének is a leghíresebb eseménye volt, amikor **a Muhi pusztai csatavesztés után IV. Béla királynak menekülnie kellett a tatárok üldözése elől, a túróci ősnemes családok vitéz kis csapata védte és menekítette a királyt.** Tízegynéhányan voltak a vitézek, velük néhány püspök. Ők voltak akik kitartottak a király mellett, és védték. Előbb Ausztriába vágottak, hogy Frigyes hercegtől segítséget kérjenek, ő azonban letartóztatta őket, és kizsarolta IV. Béla feleségétől, Mária királynétól, hogy fizesse meg IV. Béla tartozását amit a tatárok elleni védekezésre kapott az osztrák hercegtől. Ezután a királyi család a dalmáciai Trau várába menekült, és itt várta ki a tatárveszedelem végét.

IV. Béla király a hozzá hű vitézek közé, Túrócba költözött, és innen, Znióból Túróc várából) kezdte meg újjászervezni az országot. 1244-1252 között, Buda várának első szárnya megépültéig, innen adta ki rendeleteit, innen irányította az országot. (Pauler Gyula: A magyar nemzet története az Árpád-házi királyok alatt- Athenaeum 1899;-)

A túróci őscsaládok tradíciói és címerei ennek emlékét őrzik. Ezek a családok a sok évszázad alatt egymás sokszoros rokonai lettek, szétágaztak, és az ország előkelő nemesi és főúri családjaival fonódott össze történetük.

9/ 2. §

A család története a Magyarországra költözésük előtti időben

A Magyarok miután megdöntötték a Morva Birodalmat Cseh-Morvaországban két hercegi család maradt: A Premysl /=Kitüntetett/ és a Slavnik /= Dicsőséges/! **A Szlavnik hercegi család, valószínűleg Fehér horvát / lehita = lengyel/eredetű volt, vára a Prágától keletre fekvő Libice volt, amit lerombolt II. Boleszláv Cseh herceg amikor 995-ben megtámadta a Szlavnik hercegi családot, és a herceget és a vele ott lévő családját, és a várban lévő legközelebbi rokonait meggyilkolta.** A Szlavnik család földjei többnyire a Fehér Horvát vidéken voltak, a Krakkótól délre a Kárpátoktól Északra, Kis-Lengyelországban, melyet szintén elfoglalt II. Boleszláv Cseh herceg, és így legyőzve a vele egyenrangú másik hercegi házat, ő lett Csehország fejedelme. A Premysldák ettől kezdve uralkodtak az egész Cseh és Morva területen! **Szent Adalbert is a Szlavnik hercegi ház tagja volt. A Mars Moravicus címzés átvitt értelemben erre is utal Pessina Mars Moravicus címen ajánlott, 1600-as évekbeli munkájában.**

Morvaország mai értelmezéssel 1180 körül lett a Római Szent Birodalom őrgrófsága, amikor az akkori Premysl morva herceg, a császár közvetlen hűbérese lett, a császártól zászlót fogadott el, felmondva a vele rokon Premyslida Cseh király hűbérére! **De a Szlavnik ház uralkodása idejében,**

még itt két hercegség volt, és még a többi törzs vezérei is, önálló területek felett rendelkeztek, a két hercegi ház, a Premyslidák és a Szlavnikidák vezérlete alatt, és ezek mind a Római Szent Birodalom hűbéresei voltak, így mind a két határterület a Római Szent Birodalom őrgrófsága volt a régebbi időkben. Akárcsak a Miesko lengyel fejedelem szintén Fehér Horvát területe is, melybe beolvadt a Krakkótól délre fekvő, és Kárpátoktól északra lévő terület is!

A Premysl II. Boleslaw által meggyilkolt Slavnik herceg távolabbi rokonai, a Hank család, az ősök, ezért menekültek Géza fejedelem oltalmába, és Szent István királytól ezután a kislengyelországi birtokaiktól délre lévő Kárpátok déli oldalán kaptak szálláshelyet. Így lettek itt a Lengyelország felőli határok őrzői!

9/ 3. §

Szent István királyt, régi nevén Vajkot megkeresztelő Szent Adalbert is a Slavnik hercegi ház tagja volt, mint Prágai Püspök, másodszor 994/95-ben hagyta el Prágát, a libicei gyilkosság után, már nem volt prágai püspök, ezután előbb Magyarországon tartózkodott Géza fejedelem udvarában. Géza fejedelem 997 február 28-án halt meg. Ezután indult Szent Adalbert hittérítő útjaira, és 997 április 23-án gyilkolták meg Gnieznóban, mikor a poroszokat térítette.

Szent István király 997 február 28-tól uralkodott.

9/ 4. §

A fehér horvátok vagy viszlyánok vagy viszlánok a 6. századtól a 11. századig a Kárpátoktól közvetlenül északra, a mai Lengyelország déli részén élő szláv nép voltak. Egy részük a 7. században délre vándoroltak a Balkánra, mint a horvátok névadói és fő alkotóeleme. Az északon maradtak a 11. században beolvadtak a lengyelek közé.

Történetük:

A szlávok őshazáját általában a Pripjaty környékére, azaz a mai Nyugat-Ukrajna, Belorusszia és Kelet-Lengyelország területére teszik. A „Visztula menti” szlávok, a viszlyánok, akiket fehér horvátokként is ismerünk, a 6. században már a Kárpátok északi oldalán éltek, Kis-Lengyelországban, központjuk Krakkó volt. Innen, Fehér-Horvátországból VII. Konsztantinosz bizánci császár szerint egy részük a 7. században – Hérakleiosz bizánci császár uralkodása (610 – 641) idején – Dalmatia provincia területére vándorolt, ahol ők lettek a horvátok névadói és valószínűleg többségi alkotóelemei. Maga a horvát név valószínűleg iráni eredetű szó, de eredetéről közelebbit nem tudunk.

Az északon maradt fehér horvátok a 9. században valószínűleg a Morva Fejedelemség befolyása alatt éltek. Annak megdöntése, a magyaroknak a Kárpát-medencébe való költözése után a magyarok szövetségesei voltak. A 10. század első felében saját fejedelemségüket szervezték Krakkó központtal, de 955 és 965 között a Premysl II. Boleszláv vezetésével benyomuló csehek ezt felszámolták. I. Mieszko lengyel fejedelem, akinek I. Premysl Boleszláv lánya, II. Boleslaw nővére volt az egyik felesége, ekkor még szövetségese volt Boleszláwnak. A szövetség azonban 985 körül felbomlott, és Mieszko 990-ben elfoglalta a fehér horvátok földjét, akik ezután beolvadtak a lengyel népbe. II. Boleslaw ezután támadta meg és foglalta el a Slavnik hercegi ház Fehér Horvát területen lévő birtokait 995-ben, később is sok háború volt ezek közt a családok közt. A Premyslidák minden trónöröklésnél gyilkolták egymást! Míg végül az öröklési rendet a legidősebb családtagra, a Seniorra szabályozták, de ezután is állandó harcok folytak a trónért!

9/ 5. §

A libicei gyilkosság után magyarországra, Géza fejedelem udvarába menekülő Hank familia, melyhez a Lehoczky család ősei is tartoztak, vendéglovagként élt Magyarországon. (A Hank keresztnév jelentése is = Uralkodóház!) **Ugyanúgy a Hank familiához tartoztak a Prónayak, és Pongráczok, Szentiványak, Pottornyayak, Szmrecsányiak, Nádasi Baánok ősei is,- mint ez látható az előbbi családok levéltáraiban, és a Prónay levéltár: Rech comes és rokonsága levéltárban, továbbá a Szepesi Kapitulációs Lista Királylehotai birtokbejegyzéseinél is, és az 1361. évi és 1390. évi királylehotai adománylevél szövegében is. / 1361. "Egid De Ganh és fiai"... és 1390. "Barnabae Hankonis".../**

Egy hagyomány szerint, már ezidőtől használatra bírta a család a királylehotai részeket, valamint Alsó-, és Felső-Lehotát a mai Zólyomban, mint királyi birtok-kormányzók, mert ezek a területek királyi birtokok voltak. De hivatalos adat erről nincs. 1361-ben majd Nagy Lajos király tulajdonképpen újból, megerősítőleg adta a nagy királylehotai terület összes haszonjogait és használati birtoklását Hank Egyednek és fiainak, és az ő összes örököseiknek, melyet majd megerősített Zsigmond király is 1390-ben, és később, 1552-ben I. Ferdinánd király is megerősített, itt már Lehotai néven, a Lehoczkyknak örökre szóló új adományban! **A vármegyétől független királyi földek, az 1222. évi Aranybulla, később az 1290. évi Óbudai Országgyűlésen változtatott, szigorított rendelkezései szerint, a teljes vármegyékhez hasonlóan, nem voltak örökösen eladományozhatóak, ezért I. Lajos király "az ott lévő összes haszonjogot, és a használat örökös jogát adományozta örök időre" Egyednek és fiainak, és az összes örököseiknek "Perpetuum Perpetue"!**

9/ 6. §

Már az első Árpádházi királyok a liptói és túróci területekre, határőrzésre, az utak vigyázására a már honfoglalás óta itt őrködő székely, úz, és bessenyő határőrök élére megbízható hűbéreseikből (familiárisaiból) parancsnokokat rendelt ki, hogy állandó őrseget szervezzenek. Túrócáról már 1101-ből van adat, turóci comessel már 1139-ben találkozunk, valószínűleg a zólyomi procurator alatt. 1129-ből pedig, van egy levél Körmöcbánya levéltárában, melyben a likavai várból katonai segítséget kérnek, tehát ekkor a vár már állott, katonasága is volt és ehhez kiszolgáló várnép is kellett, hogy legyen, tehát a megye már lakott volt. Znió vára is egy hagyomány szerint már állott a honfoglalás előtti időktől, 1252-ben az Ivánka család ősei a régi falakat erősítették meg. A tatárjárás után, Buda várának megépültéig a királyi család is Znióban, más néven Turul várában lakott, 1252-ig IV. Béla király innen adta ki rendeleteit, itt volt az ország központja. A liptói terület Znió alá tartozott. 1244-ben Kozma fia Csernyik, IV. Béla ifjú szárnysegéd hírnöke ezért kapta itt, a vár alatti területen Terra Rakouch birtokát! (Rákóc Földjét, Kistrákót) Lásd az adománylevelet és magyarra fordítását!

9/ 7. §

II. András király a liptói és túróci várak megépülte után is fenntartotta a helyőrségeket, melyek: Uhorska Ves = Magyarfalu közelében a Várta nevű hely; Vlachty felett az úgynevezett Ulozsoszko helyőrség; valamint a mai Királylehota feletti Vachtár magaslaton álló helyőrség voltak. Itt, a Strobl Alajos által újjáépített neogótikus lakótorony és várkastély közelében látható egy régi vártorony alapjait mutató faragott szikla is. A Lehoczky család ősei ezt a területet bírták szolgálati, "honor" birtokként, mint a királyi tulajdonban lévő hegyek és erdőségek őrzői, és az itteni vadállomány gondozói, vadászat esetén a királyi vadásztársaság tagjai.

9/ 8. §

Liptóban a Királylehota melletti Bocán, korábbi nevén Vallem Bah, vagy Bachnech helységben, már Szent László idejében éltek német bányászok. 1085-ben Szent László király privilégiuma említi Bocát, mint bányavárost, szász telepként. IV. István király 1271-ben, megerősítő oklevélben egyenesen említi a bocaikat, mint "libertatum hospitum nostrum Saxorum, de Lyptinia et circe Vallem Bah. Az érc és fémkutatás joga részükre nemcsak megtelepedésük helyén, de minden helységben és folyómederben, folyóvízben megengedett. A bányászat tekintetében keletkeztek a XIII. század második felében a megye felső részén a szász gyarmatok községei Csorbán, Hybbén, Vichodnán, a megye alsó részén

Német-Lipcsén, Rózsahegyben stb. IV. Béla, Róbert Károly, Mária királynő és I. Mátyás király alatt a bányaművelés nagy kiterjedésű volt, s a Bocabányán nyert aranyat az országban a legfontosabbak között tartották. - Tehát a megye a tatárjárás előtt is lakott volt! (*Majláth Béla: Liptó őstermelése*)

9/ 9.§

Mi történt ezen a vidéken 997 és II. András király uralkodása közötti időben? Térkép mellékleteket közlök itt a dolgozatom végén!

Szent István király idejében 45 vármegye jött létre! Lásd a térképeknél a magyarázatokat!

Magyarországot Lengyelország megtámadta. Vitéz Boleszló lengyel fejedelem (csak 1025-től lengyel király) 1003 - 1018 közötti időben háborúzott Magyarország ellen, az észak-nyugati részen területeket foglalt el.

A lengyel krónikák még évszázadok múlva is azzal dicsekedtek, hogy a lengyel hadak elfoglalták a Felvidék egy részét, egészen a Dunáig. Azonban ez a lengyel hadi siker csak múlandó volt. Szent István király a lengyel hadakat kiverte a Felvidékről, de az 1003-1018 közötti időszakban a Vág menti Bolondóctól északra, Trencsén vármegye területe, továbbá a későbbi Árva vármegye területe, a Dunajec vidékétől délre eső területtől, a későbbi Liptó vármegye nyugati negyedétől nyugatra eső terület, vagyis a későbbi Túróc vármegye északi kétharmada lengyel megszállás alatt maradt, és Lengyelországhoz tartozott.

Ennek a háborúskodásnak csak Szent Adalbert 1015. évi szentté avatása vetett véget.

Ekkor Gnieznóban, Szent Adalbertet sírjából oltár fölé emelték. Az európai uralkodóházak képviselői közt volt Szent Imre herceg is, aki Szent István király megbízásából Magyarországot képviselte, és a lengyel- magyar megbékélés jegyében.

A magyar Szent Koronára rá volt szerelve egy kereszt, mely ereklyetartóként magában foglalta Jézus keresztjének egy darabját. Ezt az ereklyét Szent István király a görög császártól kapta ajándékba. **Az által lett a magyar Szent Korona "Szent Koronává", mert ez a kereszt a korona tetejére lett szerelve.**

Szent István király ajándékként, ezt a keresztet Szent Imre herceg átadta Vitéz Boleszlónak a Gniezno melletti Szent-Kereszt nevű hegyen. Mintegy ezzel kárpótolva Vitéz Boleszlót, hogy a Szent Koronát a magyar király nyerte el a pápától és nem Vitéz Boleszló. **Ez időtől örök barátság**

és béke lett Lengyelország és Magyarország közt.

1018-ra a megszállt észak-nyugati terület visszakerült Magyarországhoz. Ezután a vág mentén határvárak létesültek. Lásd a kiegészítő térképeimet!

A lengyel megszállás idején a magyar terület határvidéke volt Bars vármegye és a későbbi Túróc vármegye határánál, a Körmöcbányától északra lévő terület, vagyis Muthna- erdő és Csernakou- erdő vidéke, valamint a Túróc folyótól nyugatra lévő, szintén a Bars és a későbbi Túróc vármegyék határánél lévő Visegrad földvár vidéke, vagyis a Tótprónától délre lévő vidék. A túróci ősnemes családok első letelepedési központjai itt voltak, valamint keletre haladva az Alacsony -Tátra őrhelyei: Uhorska Ves = Magyarfalu közelében a Várta nevű hely; Vlachty felett az úgynevezett Ulozsoszko helyőrség; valamint a mai Királylehota feletti Vachtár magaslaton álló helyőrség voltak. Hank familiához tartozó családok itt őrizték a határt.

Ez a terület volt Zólyomerdő. (*Zvolen tótul "Gyülekező helyet" jelent. A határt őrző nemesek hadai Zólyomban gyülekeztek háborús időben.*)

A vármegyék alakulását lásd a csatolt térképeken.

Szent István király halála után történtek háborúk is, lásd a "ménfői csatát", a "mogyoródi csatát", a németek támadásait, de a könyvünk szempontjából ezek az események nem hoztak olyan változásokat, hogy itt kéne ezt tárgyalni.

10. fejezet

A magyar királyok uralkodási rendje és térképek

10/ 1. §

Magyar uralkodók:

I. Vezérek

Árpád	896 - 907
Zsolt	907 - 947
Fajsz	948 - 956
Taksony	956 - 972
Géza	972 - 997

II. Királyok

Árpádok kora:	Szt. István	1001 - 1038
	Péter	1038 - 1041
	Aba Sámuel	1041 - 1044
	Péter	1044 - 1047
	I. András (Endre)	1047 - 1060
	I. Béla	1060 - 1063
	Salamon	1063 - 1074
	I. Géza	1074 - 1077
	Szt. László	1077 - 1095
	Kálmán	1095 - 1116
	II. István	1116 - 1131
	II. (vak) Béla	1131 - 1141
	II. Géza	1141 - 1162
	III. István	1162 - 1172
	II. László	1162
	IV. István	1162 - 1163

	III. Béla	1172 - 1196
	Imre	1196 - 1204
	III. László	1205
	II. András (Endre)	1205 - 1235
	IV. Béla	1235 - 1270
	V. István	1270 - 1272
	IV. László	1272 - 1290
	III. András (Endre)	1290 - 1301

	Vencel	1301 - 1304
	Ottó	1304 - 1308
	I. (Róbert) Károly	1308 - 1342
Anjouk és örökösök kora:	Nagy Lajos	1342 - 1382
	Mária	1382 - 1387
	Durazzói (kis) Károly	1385 - 1386
	Zsigmond	1387 - 1437
	Albert	1437 - 1439

	I. Ulászló	1440 - 1444
Hunyadiak és Jagellók kora:	Hét kapitány	1444 - 1446
	Hunyadi János kormányzó	1446 - 1452
	V. László	1452 - 1457
	Mátyás	1458 - 1490
	II. Ulászló	1490 - 1516
	II. Lajos	1516 - 1526

Megoszlás kora:	Szapolyai János	1526 - 1540
	I. Ferdinánd	1526 - 1564
	Miksa	1564 - 1576
	Rudolf	1576 - 1608

Nemzeti küzdelmek kora:	II. Mátyás	1608 - 1619
	II. Ferdinánd	1619 - 1637
	III. Ferdinánd	1637 - 1657
	IV. Ferdinánd	1654. megh.
	I. Lipót	1657 - 1705
	I. József	1705 - 1711

Nemzeti szellem hanyatlása kora:	III. Károly	1711 - 1740
	Mária Terézia	1740 - 1780
	II. József	1780 - 1790
	II. Lipót	1790 - 1792
	I. Ferenc (mint német császár II. Ferenc)	1792 - 1835 (1792 - 1806)

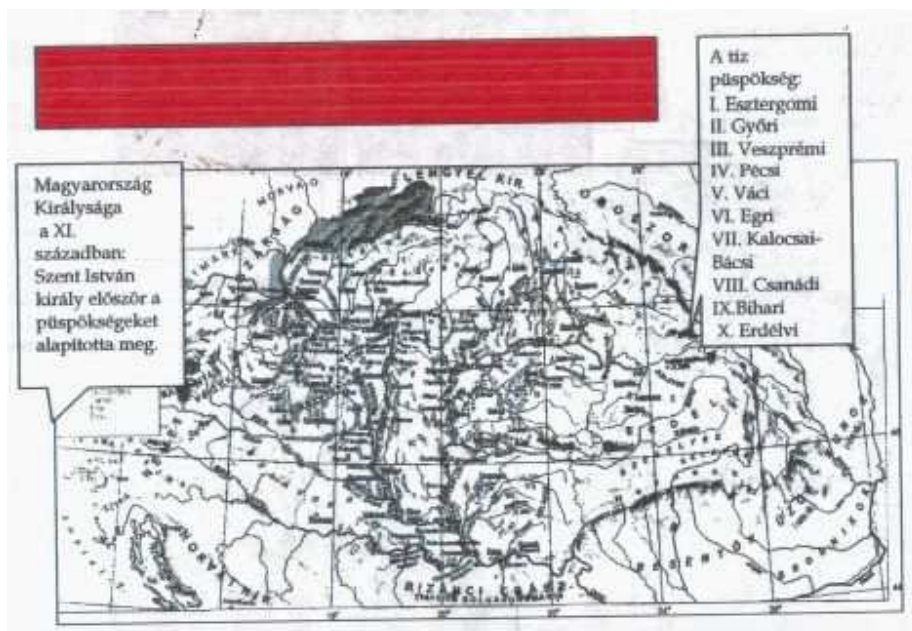
Nemzeti szellem ébredése kora:	V. Ferdinánd	1835 - 1848
	I. Ferenc József	1848 - 1916

Újabb kor:	IV. Károly	1916 - 1918
	Horthy Miklós kormányzó	1920 - 1944

10/ 2.§

Térképek:

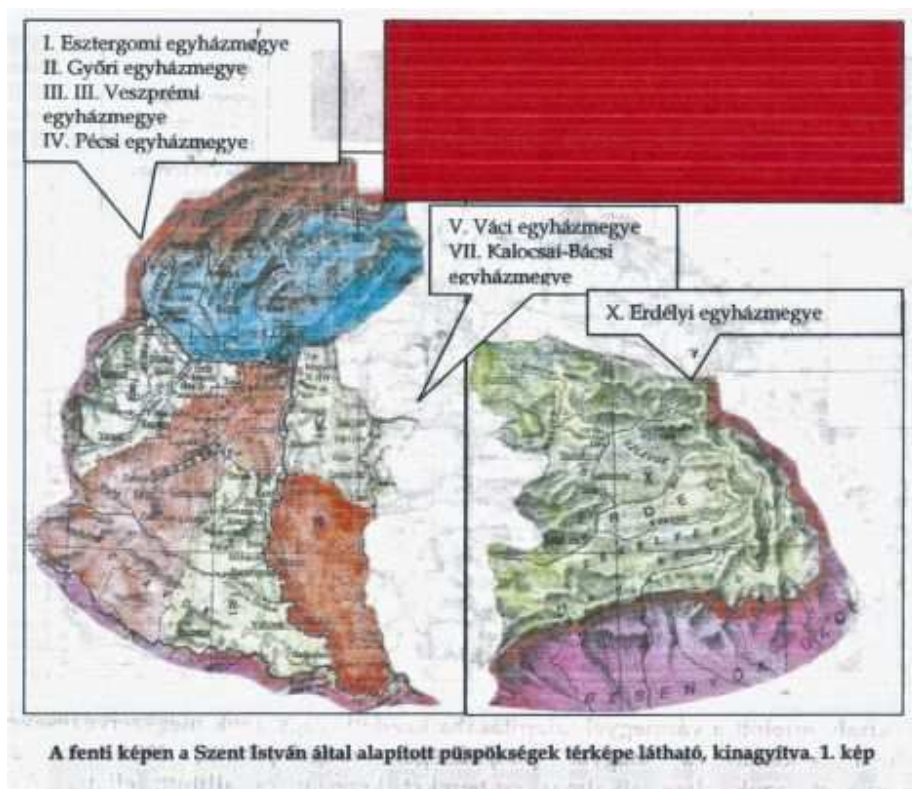
1. A magyar egyházmegyék alakulása Szent István király idején

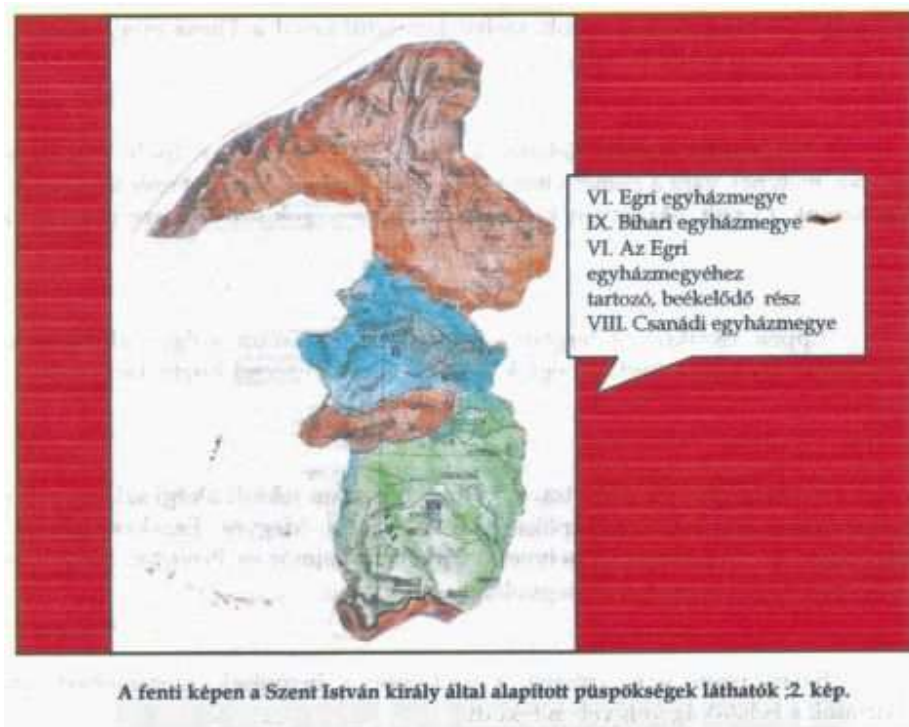

István király mielőtt a vármegyék alapításába kezdett, vagy azok megszervezésével egy időben, elkezdte a magyar püspökségek megalapítását. Létrehozta az egyházmegyéket, azok élére alkalmas embereket keresett és állított; ellátta őket gazdagon földbirtokkal, udvartelepekkel, szolgálónépekkel és más jövedelmekkel, s mindenféle egyházi felszereléssel. Megvédte az egyházi birtokot, mintha a magáé volna.

Ebben az időszakban tíz egyházmegye született. A metropolist, a primás székét a Boldogságos Szent Szűz és Szent Adalbert, a volt prágai püspök tiszteletére szentelték fel, kegyeletes emlékül; ez az érseki székhely Esztergom lett. Esztergomtól Nyugatra volt a győri egyházmegye; Esztergomtól Dél-Keletre Vác. Mind Győr, mind Vác a "Nagyasszony" tiszteletére lett felszentelve. Szent Mihály tiszteletére, ki a Sátánt legyőzte, szentelték fel a veszprémi püspökséget; mely a királyi család házi püspöksége volt. Szintén Szent Mihálynak volt szentelve az ország legkeletibb egyházmegyéje, az erdélyi is. Veszprémtől Keletre és Délre feküdt Szent Péter apostol egyházmegyéje, a pécsi. A kalocsai egyházmegye a váci alatt, Délre

feküdt Titelig, és hozzátartozott az, ami a Szerémségből akkor Magyarországhoz tartozott. Püspöke Aschrich három évig helyettesítette esztergomi székén Sebestyént, ki egy időre elveszítette szemevilágát; ezért jutalmul, mikor Kalocsára visszatért, palliumot nyert, és érsekké lett. Az egri egyházmegye a harmadik nagy apostolnak, az "olajban főzött" Szent Jánosnak volt szentelve. A Tiszántúl déli részén a csanádi egyházmegye védőszentje: a vitéz vértanú, Szent György lett, ki a sárkányt legyőzte, mert az egyházmegye területét is Ajtonytól fegyverrel kellett megszerezni. S végül Csanád és Erdély egyházmegyéje között feküdt a bihari egyházmegye.

2. A magyar vármegyék alakulása Szent István király idején

Negyvenöt vármegye képződött ez időben, élükön királyi ispánokkal, latin nevükön comesekkel, akik a Karoling-kor grófjainak feleltek meg, vagy legalábbis a király akarata szerint meg kellett volna, hogy feleljenek.

Esztergom:

István király idejében a főváros, Esztergom, természetes központja volt egy vármegyének, mely a Duna mindkét partjára kiterjedt. - Délen, a Duna jobb partján jobbára erdős, hegyes, Északra a Dunán túl róna, majd kellemes, halmos vidék volt.

Visegrád:

Keletre Esztergomtól, a Duna mentében, szintén jobbára hegy és erdő.

Komárom:

Nyugatra, a Duna mindkét partján, a Bakonytól fel a Dunán át, a Duna, Vág, Nyitra folyók összetorkollása táján, Északra a Tursok erdőig, hol a honfoglalás után a Szemere nemzetség fészkelte be magát, terült el "Komáron", később Komárom. Vára szláv fészek, jelentése: "Szunyoghely", mint Visegrád neve: "Magas vár", szintén szláv fészek. Annak a "Dunaszigetnek" keleti csúcsán feküdt, melyet most Csallóköznek hívnak, amely akkor még sokkal jobban át volt szelve keresztül-kasul a Duna erei által, mint később.

Hont:

Esztergomtól Észak-Keletre, a Duna bal partján, az Ipoly völgyében feküdt a megye, melynek vára a német vitéz nevét viseli, kivel Koppány vezér leverésének idején találkozunk. Ő volt, aki István királyt a német lovagok szokása szerint karddal övezte.

Bars:

Éppen Északra Esztergom vármegyétől, a Garam völgye alkotta Bars megyét, melynek várát a honfoglalás egyik hőisével, Bors vezérrel hozta kapcsolatba a hagyomány.

Nyitra:

Barstól tovább, Nyugatra, a Nyitra völgyében feküdt a régi szláv erősség, a Szent Emerámnak szentelt régi püspökség széke, Nyitra. Megyéje Északra felment a Nyitra völgyében, a folyó forrásáig, melynek völgyében: Bajmóc és Privigye, szláv nevű helyek, már Szent István korában rég megvoltak.

Trencsén:

Szláv nevű vár, erősség a cseh-morva betörések szemmeltartására. Északra Nyitrától, a Felső-Vág völgyében feküdt.

Pozsony:

Nyitrától Dél-Nyugatra, az Alsó-Vág jobb partján, az ország határáig és Délre a Dunáig terült el Pozsony vármegye, melynek vára a szláv "Preszlavon", németül "Breisburg", magyar jelentése szerint: "Szláv elővár"; - a Dunától Északra őrizte a német ellen az ország bejáratát.

Mosony:

Pozsonnyal szemben, a Duna jobb partján feküdt, a folyó és a Fertő közt, keresztül hasítva a Sár vize /a mai Lajta/ által. Csupa víz és mocsár közt feküdt Mosony vármegye.

Sopron:

Mosonytól Nyugatra, a Fertő, a Hanság és az erdős, mai Lajta-hegység között terült el Sopron, melynek vára a régi római Scarabancia helyén emelkedett, és ettől vette ténnevét is.

Győr:

Mosonytól Keletre, azon a vidéken, hol a Rába, Rábca a Dunába torkollanak, Dél felé le a Bakonyig feküdt Győr vármegye, melynek vára a püspöki székhely, Győr volt. A Mosonytól az ország belsejébe vezető út felett uralkodott.

Veszprém:

Délre a Bakonyban és a Bakony alatt, le a Balatonig volt Veszprém vármegye.

Karakó:

Veszprém megyétől Nyugatra, a Közép-Rába vidékén, a Marcal mocsarai közt fekvő Karakó várának a megyéje. Mint neve is mutatja, szláv fészek, jelentése: „Sárkányvár”.

Vas:

A Rába felső vidékén s azután a bal parton az ország erdős határáig feküdt Vasvár megyéje.

Zala, másként Kolon:

Vasvár megyéjétől Dél-Keletre, a Zala mentében, le a Drávaig, sőt még azon túl is, Keletre pedig, a Balatonig terült el Zalavárnak a megyéje.

Somogy:

A Balatontól Dél-Keletre, le a Drávaig fekvő terület, mely hajdan Koppány vezér birtoka volt; itt keletkezett Somogyvár megyéje.

Pozsega:

A Dráva és Száva közt lenyúló erdős hegység déli részén, az Orlyava mentében terült el, egészen a Szávaig, Pozsegavár megyéje. A termékeny, sík részen talán tűzzel irtották ki az erdőt a szláv lakók, s így kapta nevét a vidék.

Valkó:

Pozsegától Keletre a Dráva-Száva közben, az ókori Hiulca-mocsarak mentében, a hasonló nevű Vulca, magyarosan Valkó folyónak a Dunába torkollásánál feküdt Valkó vára; melynek közelében még most is látszanak a régi, római vár nyomai. Valkó vármegye Délre a Szávaig, Keletre a Szerémségig, az ország határáig terjedt. Északra azonban csak a torkolata táján érte el a Drávát.

Szerém:

Valkótól Keletre, a Száva és a Duna folyók határvonala területén feküdt, a régi Sirmium területén, mely a régi időkben, a magyarok előtt püspökség volt. Nevét Szent Ernyérről kapta, latin nevén Szent Irenaeusról, ki hajdan Sirmiumnak püspöke volt és Diocletianus császár idejében, vértanúságot szenvedett. Szent István király itt nem alakított külön püspökséget, a területet a kalocsai püspök alá rendelte. / A szerémi püspökség csak 1229. január 20-i alapítással vált külön a kalocsai érsek egyházmegyéjétől./

Szerém vármegye valójában Sirmiumnak a nyugati része volt. A Száva határfolyón túl volt a „Túlsó Szerémség”, melyen a későbbi időben voltak ugyan magyar birtokok, de területeik a szomszédos birodalomhoz, Bolgárországhoz tartoztak, később Bizánchoz. Ezen a határon túli részen jött létre később a Macsói és a Nándorfehérvári Bánság.

Baranya:

Részben a Dráva jobb partjára is átnyúlva, Somogytól Keletre a Dunáig feküdt Baranya megye, melynek szláv eredetű Braina nevű vára egy régi, római várhely közelében, nem messze esett a Duna és a Dráva összefolyásától.

Tolna /Telena/:

Baranyától Északra, szintén Somogy és a Duna közt feküdt a Duna melléki Telena, most Tolna várának a megyéje; szláv jelentése: Tárna, mely várnak a közelében már a római is építkezett.

Bodrog:

Baranyával szemben, a Duna bal partján, a Duna mentében, hol a folyó bodorogva kanyargott, feküdt Bodrog várának a megyéje. A vár Bezdán alatt, a későbbi Monostorszeg közelében állott. Ide már a régi időkben a római nem telepedett, a hajdani „limesen” túl feküdt./A régi térképeken még látszik, hogy a Duna ezen a részen bodorogva folyt, a XIX. század végén át lettek vágva ezek a sűrű kis kanyarok, ma már itt egyenes a Duna-szakasz./

Bács:

Bodrogtól Délre és a Valkótól kezdve Keletre forduló Duna mentén, le a Tiszáig, Titelig, mely a hagyomány szerint Szalán /Zalán/ bolgár fejedelem székhelye volt, terjedt Bácsvár megyéje.

Kevi:

Bácbától Keletre, a Tiszán túl feküdt Kevi, a későbbi Keve. Vára a Duna mellett állott és hajdan végmenedéke volt Ajtony ősének, Glád vezérnek.

Csanád:

Kevitől Északra, a Tisza mentében, a Maros mindkét partján feküdt Csanád. Székhelye, Marosvár felvette Csanád ispán nevét, annak a győztes magyar vezérnek a nevét, aki legyőzte Ajtonyt. A megye Csanád ispán nevét megőrizte a későbbi időkre, és Szent Gellért püspökségének székhelye lett Csanád vára.

Csongrád:

Csanádtól Nyugatra, a Tisza mindkét partja a csongrádi ispán alatt állott. Várát szlávok építették, még a honfoglaló Ond vezér idejében, és fekete földjéről „Fekete várnak”, vagyis „Csernigrádnak” nevezték, amely név csak a későbbi időkben változott át a magyar szájban előbb Csorungráddá, majd Csongráddá.

Békés:

Csanádtól Északra, a Fekete- és a Fehér-Körös összefolyásánál feküdt Békés vára, és a Körös folyása mentében megyéje.

Zaránd:

Békéstől Dél-Keletre, a Fehér-Körös mentén terült el Zarándvár megyéje.

Arad:

Zarándtól Délre és Csanádtól Keletre, a Maros vidékén volt Aradvár megyéje.

Fehér:

A Maros mentében felfelé, messze az erdős hegyeken túl, melyek e' helyt Északról és majd Délről is a folyóig lenyúlnak, és Erdélyt

Magyarországtól elválasztják, terült el a Közép-Maros tágas völgyében az erdőalji Fehérvár megyéje.

Torda:

Fehér megyétől Északra, a régi római út mentében feküdt, régi sóbányák közelében, a római „Potaissa”, Tordavár megyéje.

Kolos:

Ugyanebben az irányban, Tordától Északra következett a régi római „Nopoca” helyén, a Kis-Szamos völgyében Kolosvár, később Kolozsvár és megyéje.

Doboka:

Kolostól még inkább Északra, de kissé Kelet felé, a Szamos egyik mellékpatakja mellett terült el Dobokavár megyéje. Az ispáni vár neve, csakúgy, mint Kolos és Torda is, régi emberek nevére emlékeznek.

Bihar:

Doboka megyén keresztül vezetett a Meszes útja, mely tovább, leszállva a síkságra a nagy Bihar vármegyét érte. Biharvár későbbi neve lesz Nagyvárad.

Szolnok:

Bihartól Nyugatra, a Tisza mindkét partján feküdt Szolnok megye, melynek vára a Tisza jobb partján feküdt, ott hol a Zagyva a Tiszával egyesül.

Szabolcs:

Szolnoktól Északra a Tisza mentében volt Szabolcs vármegye.

Szatmár:

A Szamos völgyében, az erdélyi hegyek északi aljában volt

Szatmárvár és megyéje.

Borsova:

Szatmártól Északra, a Tisza mindkét partján, fel a Szernye mocsaráig, s azután beleoldódva az országot Északról környező nagy rengetegbe, terült el Borsova vármegye, melynek székhelye a Tisza mellett feküdt.

Míg Szabolcs és Szatmár magyar személyek nevére emlékeztetnek, addig Borsova neve szláv eredetű.

Ung:

Borsodtól Nyugatra, a Tisza jobb partján, az Ung vize mellett feküdt Ungvár és megyéje.

Zemplén:

Ungtól Nyugat felé, a Bodrog és északi mellékfolyamainál feküdt Zemplén, melynek neve elárulja szláv eredetét. Zemplén lenyúlt addig a pontig, ahol a Sajó a Tiszába ömlik.

Borsod:

A Sajó középvölgye, a Bükk hegység alja, le az Eger vizéig és Keletre a Tiszáig volt Borsod vármegye területe, melynek vára Északon a Bodva mellett feküdt, és a Kárpátokig terjedő erdőrengeteg szélén már mintegy végvárul szolgált.

Aba /Újvár/:

Borsodtól Dél-Nyugatra, az Eger vizén túl, a Mátra aljában, le a Tiszáig, azután Borsodon túl, Észak-Keletre, fel a Hernád völgyében, Zempléntől Nyugatra, két külön tagban feküdt az Aba nemzetség területe. A két terület összefüggését és a területen birtoklók rokonságát a mindkét területdarabon előforduló azonos helynevek máig is hirdetik: Csány, Zsadány, Bakta, Fancsal, Méra, Encs, Füged,

Halma, Szikszó, Karácsond.

Az ispán, kit Szent István király e' vidékre rendelt, székét később egy „új várban” ültette fel, a Hernád völgyében s ezért nyerte meggyeje az „Újvár” nevet. / Később, 100-150 év múlva, majd két külön vármegyévé vált: Heves és Abaúj vármegyévé. /

Nógrád:

A Sajó felső völgyében és a Balhát /a mai Cserhát/aljában feküdt Nógrád vármegye, mely nevében szlávul szintén „Újvárat” jelent.

Pest:

A Cserháttól Délre, a Duna mentében volt Pest. Vára a Duna mellett, mint neve gyaníttatja, szintén szláv eredetű. / Pest - kemencét jelent, - németül Ofen. Később Pestnek is Ofen volt a neve, mivel német lakói így fordították saját nyelvükre a Pest szót. Mikor Buda vára 1244 és 1252. közötti időben felépült, az Ofen név átkerült Budára is. Ezért van a későbbi térképeken Buda Ofen nevezettel jelölve./

Taksony idejében még a volgamelléki mohamedán bolgárok, vagy mint a keresztény világ nevezte, izmaeliták; - kereskedő nép szállta meg, mert Pest már ekkor fontos közlekedési helyé fejlődött. Ami pedig még a római korban nem volt, amikor a Duna alkotta a határt, a „Limest”. A földrajzi pont a magyarok uralma alatt lett fontos helyé.

Fejér:

Északra Pesttől, Esztergomtól Dél felé, erdős hegyek közt a Dunának számos szigete volt. Pesten alul kezdődött a Csepel sziget. Pesttel szemben a hegység már megszűnik, a Duna összeszorul, a réven, melyet könnyű elérni, az átkelés viszonylag könnyű volt. Aki átkelt annak nem kellett hegyen, erdőn keresztülhatolni, hogy lakott vidéket érhesen. Természetes tehát, hogy az ország észak-keleti részéről és közepéről errefelé jártak a Dunántúlra. A közlekedés mind

élénkebbé vált, amikor István király idején a mai Fehérvár lett királyi székhelyé. Megyéje a negyvenötödik megye, Szent István király korában a Dunántúlon feküdt nagyjából, de hozzátartozott a Csepel sziget is és a tó, bal parton is egy jó darab föld, talán le Kalocsán túl, - a solti részek.

Északra és Nyugatra a visegrádi és a Veszprém megyéhez tartozó erdőségek határolták; Nyugatra, rézsút, a Sárvíz mosta. Már Árpád ezen a vidéken, a Noé-hegyen, vagy inkább dombon ült fel sátrát, közel Fehérvárhoz, attól kissé Délre. István király nem maradt meg atyja erdő-koszorúja és Duna mosta hegyi várában, Esztergomban. Neki már nem kellett ellenségtől tartania. Ezért őseinek, Árpádnak tanyáját választotta szálláshelyül, melynél szebbet, jobbat félbarbár magyar fejedelem nem igen találhatott volna. A tágas róna gyönyörűségére volt a pusztáinak. Nem messze Északra és Nyugatra gazdag vadászterület kínálkozott. Közel volt a nagy folyó, a Duna, halban gazdag. A Dunában a nagy sziget, Csepel a királyi ménesnek szabad és biztos tartózkodásul szolgált. / Csepel nevét a hagyomány szerint még Árpád fejedelem főlovásztól kapta./

A szigetről a lóréven" /"Lórév"/ Adonyba, a Dunán átszállított paripák egy-két óra alatt uruknál lehettek.

A fehérvári várat, melyet István mocsarak közé, a római Herculia területére épített, teljesen biztos erődnek tarthatták. Oly fényes volt, valódi királyi székhely a pusztáinak, a magyarok szemében, hogy Fehérvárnak nevezte el, akkori írásmóddal „Feheruvaru”-nak; - mert a keleti fogalom szerint a fehér fényeset, kitűnőt, szépet, gyönyörűt jelent.

/ Még a gyász színe is azért fehér a keleti ember szemében, mert a halál egy szebb, új élet kezdete. Magyarországon is a gyász színe talán Nagy Lajos király korától lett fekete, előtte a fehér volt./

Fehérvár ispánja kormányozta a vidéket. István állandó székhelyét

idetette; de nyári, vagy őszi időben, mikor vadászni mentek, udvari népével kiszállott és napokat töltött a sátorban, a szabadban.

Nem is a várra volt fő gondja, hanem a templomra, melyet a várban, állandó székhelyén, tisztelete állandó tárgyával, a „Nagyasszonnyal” kezdte építeni. Az erdélyi Gyula kincseit nagyrészt erre a műre fordította, s amint az építés haladt, a templom messze földön híres lett.

Mint majd a későbbiekől látni fogjuk, Magyarországnak a XII. századtól kezdve, egészen IV. Béla idejéig 72 vármegyéje volt. De azok nem mind Szent István király idejében keletkeztek. Világosan látható adatokból következik, hogy ez a megyeszám egy hosszabb fejlődés eredménye. Az adatokból azt a hipotézist lehet felállítani, hogy Szent István király idejében 45 vármegyéje volt Magyarországnak. De ez csak hipotézis, mert teljes bizonyossággal semmit sem lehet tudni. A feltételezés azon alapszik, hogy a Képes Krónika egy részében - / mely, mint Pauler Gyula kimutatta, a XI. században íródott/ - Béla herceg s utána fia Géza az ország egyharmad részét bírták, s a katonai felosztás, zászlóaljaink száma megfelelt a vármegyei felosztásnak, mint ahogy e korban: soproni, nyitrai, bihari zászlóaljokról olvashatunk. Márpedig, amikor Salamon Gézát Kemejben megtámadta; Gézát három zászlóalj elhagyta, s egy maradt meg nála; s ez az egy zászlóalj volt az, mellyel szembeszállt Salamon harminc zászlóaljával. Ez az egy teljesen megsemmisült. / „Omnibus antem militibus suis percuntibus”/ Ha tehát azután kevéssel – néhány nappal rá – olvassuk, hogy Gézának a mogyoródi csatában, a nyitrai és bihari megnevezett zászlóaljakon kívül még kilenc – „ter tria agmina”-tehát összesen tizenegy zászlóalj volt: - ebből következtethetjük, hogy Géza hercegségében összesen tizenöt zászlóalj volt; melyekkel szemben állt Salamonnak kétszer annyi, vagyis harminc zászlóalj. Ebből következik, hogy az egész országra negyvenöt zászlóaljat –

„ agmina castrorum”-, vagyis 45 vármegyét feltételezhetünk.

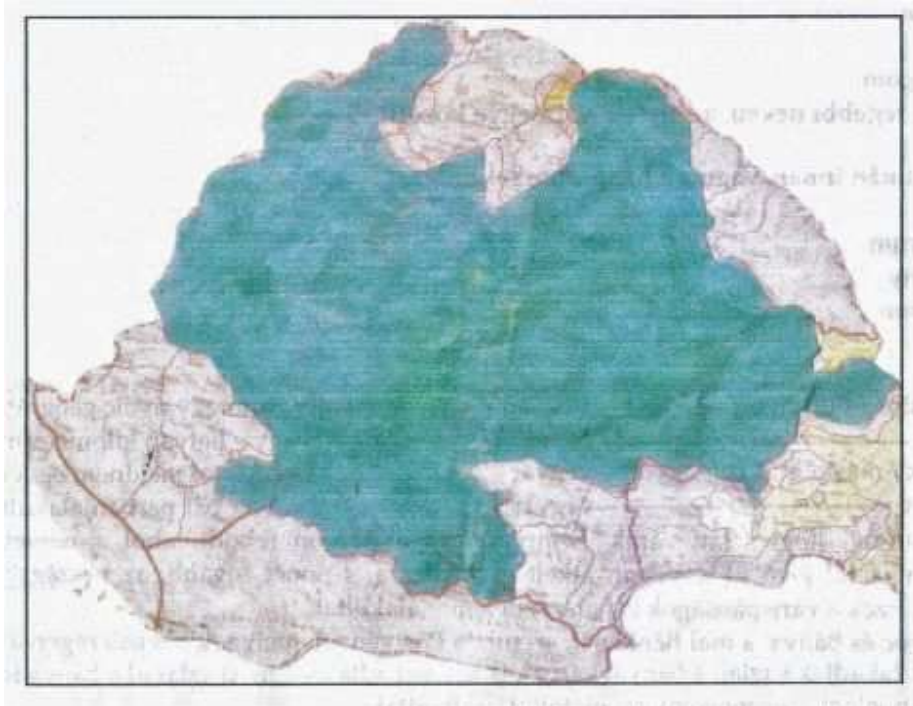
Márpedig amely megyék megvoltak 1074-ben, azok aligha keletkeztek az István király halála óta lefolyt, zavaros, harminchat év alatt. / - Helyesebben azon tizenegy év alatt, míg végre I. Endre és Béla egyességet kötött, s amely egyességben Béla osztályrészül a hercegségét megkapta.- / A vármegyék száma így valószínűleg Szent István király idejére visszavihető, s következtethető, hogy 1074-ben ugyanannyi volt, mint 1038-ban.

Magyarország vármegyéinek száma, alig száz évvel Szent István király halála után, már 72-re nőtt. Ebben a megyeszámban azután egy évszázadig megállapodott; sőt, a vármegyék a régi formában nem is szaporodtak többé.

Az István király halála óta született újabb vármegyék, egynek, Bakonynak kivételével, mind az ország széleire estek. Ezek az új megyék mutatják a megművelt területek terjeszkedési irányát is.

A fenti térkép a XIII. században már létező vármegyéket mutatja, / a tatár támadás irányát is megmutatva/- ez a 72 vármegye már biztosan megvolt. A következő térképen belül a zöld színű terület, a Szent István idejére feltételezett 45 vármegye elhelyezkedését mutatja meg.

3. A magyarországi vármegyék a XII. XIII. században így következtek:

Azok a vármegyék, amelyek a Szent István király halálát követő időben a 45 vármegye között már szerepeltek, csak nevük feltüntetésével jelennek meg a következő felsorolásnál.

A Duna és a Dráva közti területen fekvő megyék:

/ Területeiből egyes részek a folyókon túl is kiterjedtek. /

Moson

Sopron

Locsmánd: Sopron és Vas megye köz, a Répce felső folyásánál, a német határ felé, határvédelemre alakult Locsmánd, melynek vára később Landsér lett.

Vas

Zala

Baranya

Tolna

Fejér

Veszprém

Bakony: Lakatlan, rengeteg erdővel borított területen képződött Bakony megye, mely kitűnő vadászterület volt, a mai Veszprém megye közepén, a Győr megyétől Zala vármegyéig terjedő részen.

Karakó

Győr

Esztergom

Pilis - régebbi nevén, az első 45 vármegye között: Visegrád

A Dunán innen, vagyis a bal parton feküdtek:

Komárom

Pozsony

Trencsén

Bolondos / Bolondóc/ ----- végvár

Bánya -----végvár

Galgóc / másként: Szolgagyőr/---végvár

Sempte -----végvár : A Vág mentén, mintegy nyolc geográfiai mérföldnyi, vagyis hatvan kilométernyi szakaszon; egymástól majdnem egyenlő távolságra, a Vág bal partján alakult a négy várispánság. Régi szláv várak. Sempte azon a ponton feküdt, ahol a németországi, Pozsony felől jövő út a Vágon átkelt és Nyitrára, s

onnét tovább, az ország belsejébe tartott. Ezek a várispánságok is határvédelemre alakultak.

Galgóc és Bánya, a mai Bánkánál, szemben Pöstyénnel, melynek hévizei régen a Vág bal partján fakadtak s talán a bányai várnak is a nevét adták - / mert szlávul a bánya forrást és fürdőt is jelent/- jelentékeny révek fölött uralkodtak.

Bolondos sziklavára kitöltötte azt az űrt, mely Bánya és Trencsén közt feküdt.

Mind a négy vár, éppen, mint Trencsén, a gyakorta ellenséges, rabló németekkel, csehekkel, morvákkal szemben igen alkalmas volt, hogy a Vág őreinek gyülekezőhelyül, veszély idején menedékül szolgáljon.

Mindegyik pontra tehát külön ispánt rendeltek. A kis területen azonban nem lehetett négy vármegyének kihalászni annyi földet, amennyire a vár eltartásához szükség volt. Ezért más vármegyék földjeiről rendeltek ki várnépeket, s csatoltak a négy várhoz földeket. Ebből következik, hogy a négy Vág-menti vár megyéje nem volt valami összefüggő egész, hanem szerteszéjjel feküdt a szomszéd vármegyék területén. Gyakran megesett, hogy egy-egy faluban két-háromféle várhoz tartozó emberek laktak. Ez az elszórtság idővel még növekedett, amint a várnépek is ide, vagy oda mentek; - ott, ahol lehetett új földet szereztek; ha szükséges volt új földet kaptak; - de váraikkal ezután is kapcsolatban maradtak. Megtörtént az idők múlásával ez már más vármegyék embereivel is. Nem volt szokatlan. Például volt eset, hogy a pozsonyi várnak szolgáló népek Apostag és Dunaföldvár között, a mai Fejér megye déli csücskénél laktak. De sehol sem feltűnő ez oly nagymértékben, mint a most említett négy Vág melléki „törpe”-vármegye esetében. Legegységesebb a semptei várbirtok volt. Leginkább szét volt szórva Galgóc-vár megyéje, melynek területén, valószínűleg a későbbi Nyitra megyei Alsó- és Felső-Récsény körül, a Galgóctól Nyitrára vezető úton egy Szolgagyőr nevű második vár is keletkezett, mely a galgóczi ispán fennhatósága alá

tartozott, Galgóccal egy megyét képezve. Úgyhogy ezt a vármegyét hol Galgócnak, hol Szolgagyőrnek nevezték.

Bolondosnak Biharban is volt birtoka.” Szolgagyőri várnépekkel” és várfölddel Zalában, Tolnában, Pestben is találkozunk.

A várbéli vitézlő és szolgáló nép rendeltetésénél fogva azonban e' négy vár földjei elsősorban, legnagyobbbrészt a szomszédságban: Pozsonyban, Nyitrában, Barsban, Komáromban feküdtek.

Nyitra

Bars

Zólyom: Barstól Észak-Keletre, a Garam völgyében, nagy hegyek közt, rengeteg erdőség aljában alakult Zólyom vármegye, melynek területe alkalmas vadászó és halászó helye volt a királynak. Területén, talán valamivel a zólyomi váron túl, a mai Strázsa irányában, kőből és fából rakott gyepek voltak, melyeket a hagyomány szerint a honfoglaló magyarok raktak, hogy csehek, lengyelek, morvák „tolvajkodva” az országba ne jöhessenek. / Gyepek= járhatatlanná, áthatolhatatlanná tett terület./

De a gyepeken túlra és még Északabbra, Nyugatra, a magas hegyeken túl, a Vág forrásvidékére: Liptóra és a Túróc folyó /vagy inkább csak patak/völgyére is, a későbbi Túróc vármegyére, egész a Kárpátok koronájáig, a Duna és a Visztula vízválasztójáig is kiterjedt a zólyomi ispán / procurator Zolomiensis / hatásköre. Abban a mértékben, amint arra szükség volt a régi, barbár időkben nem egészen lakatlan, de azután elnéptelenült, rengeteg erdővel borított vidéken, miután ismét megkezdődött a telepedés. A telepések fölött valamiféle kormányzatra most már itt is szükség volt.

Zólyom vármegye területe magában foglalta a későbbi Túróc, Liptó és Árva vármegyék területét is; melyek közül Túróc és Liptó majd csak a XIII. század végén, XIV. század elején lett önálló vármegyévé, Árva

pedig, csak a XIV. század közepén.

Kapcsolódó honlap: <http://lehoczky nemzetseg.hupont.hu/>

Hont

Nógrád

Pest

Bodrog

Bács

Csongrád

Szolnok

Újvár

A Tiszán innen elterülő vármegyék:

Gömör: Nógrád és Borsod megyék között képződött Gömör vármegye.

Szepes: Újvár megyétől Észak-Nyugatra , a Felső-Hernád völgyében, a „szepesi erdőben” keletkezett Szepes vármegye, mely áterjedt a Poprád völgyébe is, mely Lengyelország felé nyílt és a sík lengyel területtel szinte egységet alkotott, mintha ahhoz tartoznék; - s ezért a lengyelek gyakran fájlalták, hogy a terület magyar birtokba került.

A gyepek, melyeket a hagyomány szerint már a honfoglalás idejében Bors vezér rakott, a mai Bélától Északra, Toporctól Délre vonultak a Poprád mindkét partján, s azokon túl sűrű erdőség, a mai Podolin és Lubló tája következett, amely már Lengyelországhoz tartozott.

Borsod

Zemplén

Ung

Borsva

A Tiszán túl:

Ugocsa: Szatmártól Északra, a Felső-Tisza mentén, Keletre, a rengeteg erdőségekre dőlve, melyek innen kezdve az ország határáig vonultak, mintegy belőlük kihalva született Ugocsa vármegye, melynek neve valaha élt személyre emlékezett.

Szatmár

Szabolcs

Kraszna: Bihartól Keletre, a Szamosba ömlő Kraszna mentében keletkezett Kraszna vármegye.

Bihar

Békés

Zaránd

Arad

Csanád

Keve

Temes

Krassó: Délen, a Duna mellett, Kevétől, Csanádtól Keletre, a Temes és a Krassó folyók mentén keletkeztek Temes és Krassó vármegyék.

Erdélyben:

/Erdélyi/ Szolnok: Kraszna megyétől Észak-Keletre, a Kraszna, Szilágy, Közép-Szamos és a Lápos mentében, benyúlva a hegyek közé, Erdélybe, a Gutin aljába, keletkezett egy másik Szolnok vármegye, melyet megkülönböztetésül a Tisza melletti Szolnoktól – időnként – „

Erdélyi Szolnoknak” neveztek s a Szatmár és Doboka közti területet foglalta magában.

Hogy az erdélyi Szolnok külön vármegye volt és nem azonos a Tisza-melléki Szolnokkal, kitűnik onnan, hogy 1233-ban megkülönböztetik, mint „Diocesis Ultrasilvaniae Sita”-t. /W. VI. 545. I. Sztáray okl. I. 1./ Míg ugyanezen időben, 1234-ben, csak „jobbagiones castris de Zonue”-ről van szó; - olyan ügyben, amelyben az országbíró ítél. Itt Szőregre való poroszló szerepel; - ez pedig, a Tisza melletti Szolnokra utal. Volt olyan elképzelés a történészek körében, hogy a „diocesis Ultrasilvaniae” kifejezés csak az egységes Szolnok vármegye egyházi felosztására vonatkozik. / Pesty: Eltűnt vármegyék I. 45./- „De ez nagyon erőltetett okoskodás, el nem fogadható, mert a felosztás kiemelésére semmi ok nincs, s bizonyosan csak az erdélyi – világi – hovatartozását jelzi a magyarországi Szolnokkal ellentétben.”/ Pauler Gyula / A későbbi, már jól ismert vármegyék közt van Közép-Szolnok vármegye. Hogy ez a régi, Erdélyi Szolnokhoz tartozott, mutatja, hogy kezdetben – mint már 1270-ben / CD. V./2. 559./ ; majd azután , később / Anjou Ok. III.61; 63./ ; és még később, a XV. századig a terület Külső-Szolnok nevet viselt. / Csánky:I. 545./ A későbbi Külső-Szolnok vármegye már a „külső” jelzőt csak a XV. század húszas éveiben kapta. / Csánky: i.h. 665./

/Az egri püspökség szabadalomlevelében, 1271-ben/CD. V/1. 157./ említett „Kuszolnok” – ha az olvasás jó! – nem lehet az a Szolnok, mely a váci egyházmegyéhez tartozott, hanem annak legfeljebb egyik része. Ez esetben „Kis-Szolnoknak” kell olvasni és nem „Külső-Szolnoknak.” – Pauler Gyula /

Doboka

Kolos

Torda

Küküllő: Erdély keleti részében, a két Küküllő mentén keletkezett

küküllő vármegye.

/Erdélyi/ Fehér

Dráván túl:

Szerém

Valkó

Pozsega

Gerence / vagy: Gerzence/ -

Rojcsa /másképp: Roviscse/-

Varasd: Kőrös megye közepén, a későbbi Verőce vármegye és Zágráb határa közt félúton, a későbbi Kőrös vármegye -területén képződött mindhárom megye, vagy inkább zsupánia.

Kőrös-----

Maroca: Zágráb városától Észak-Keletre; Zágráb, Varasd, Kőrös megyék találkozásánál Podgoria; ---Gorica;---Gora: Négy vármegye is képződött a későbbi nagykiterjedésű Zágráb vármegye területén. Podgorja zsupánia a Varasd déli szélén lévő, Zagorjától délre feküdt.

A Szávától Délre és az Una folyótól Keletre, a határon,három vármegye:

Dubica

Szana

Orbász

Horvátországban voltak:

Modrus /a Gozd hegyei közt, szláv zsupánia/

Vinodol / a tengerparton - Vinodol és Veglia, valójában Dalmácia /

Veglia /sziget Vinodollal szemben/

Az előbbi három terület a Frangepánoké. Nem igazi, régi horvát zsupánia.

Pápai és későbbi magyar adomány. Veglia grófsága pápai adomány eredetileg, s a Frangepánok őse, a római Pierleon családból származó Miklós volt az, aki Segniába költözött 604. után. Utóda, Duyn 1133-ban már Veglia grófjának iratott. Modrus zsupániát, a Gozd hegyei közt, mint comitatust adományozta, megerősítőleg, III. Béla király, a Frangepánok közül való Bertalan ispánnak. Bertalannak fia nem volt, ezért 1193-ban III. Béla úgy rendelte el oklevelében, hogy Bertalan birtokait, testvérétől származó valamelyik unokája örökölje. Ezt 1209-ben II. Endre megerősítette, Bertalan ispán testvérének az unokája, Jerindó számára, aki ugyanebben az adományban még megkapta a Spalato körül fekvő Fara, Brazen, Corsula és Laugursta szigeteket is. – Ezt III. Honorius pápa is megerősítette. Hozzá ezután II. Jerindó még megkapta 1223-ban II. Andrástól Vinodolt is. – Ezeket az adományleveleket átírva, minden adományt megerősített azután IV. Béla is 1242-ben.

Az ősi zsupániák Horvátországban:

Északon, Liborniában:

Gecske / Gacsko/

Corbavia

Busán /Likka/

Velebittől Délre, a mai Dalmáciában:

Cleuna

Imoski

Pelva

Pset

Bribir /Brebir/

Nona

Téna /Knin vagy: Tenen /

Sidraga

Smina

Cettina / Cetina/

Primorje /Tengermellék/:- Ezek a horvát zsupániák a tizenkét horvát nemesi nemzetség birtokai. Ezek az előkelő nemzetségek voltak csak a magyar nemesekkel egyenlő helyzetben, mert jószágaik, embereik után adót csak ők nem fizettek, és csak hadiszolgálattal tartoztak a magyar királynak, tíz-tíz fegyverest állítva hadseregéhez.

Ezek a családok: legelől a Kacsicsok, Kukarok, Svacsicsok, Csudomiricsok, Muricsok vagy Magorovicsok és Subicsok /Zrínyiek ősei/; azután a kisebb Gusicsok, Karinánok vagy Lapcsánok, Polecsicsek, Lacsnicicsek, Jamometricsek és Tugomericsek.

A Dalmát városok:

Zeng / Senj , Segnia /

Clissa

Spalato

Almissa

Trau

Sebenico

Scardona

Tengerfehérvár / Belgrád /

Vrana / Aurania /

Zára / Jadra /

Nona

Arbe

Bukar

Cerso

Veglia /szigeten /

A 72 vármegyének 72 zászlóalj felelt meg / agmina castrorum /, melyek a magyar király parancsára, amikor akarta, „egy tömegbe gyűlve” harcba szálltak.

A megyei hadban az ispán alatt vonultak hadba:

A vitézek, kik hadiszolgálat fejében és minden más kötelezettség nélkül kaptak birtokot a királyoktól - / ők voltak a nemes várjobbágyok és a hozzájuk felemelt szállásadó várjobbágyok / -, továbbá a különféle várnépek és vendégek, kik a szükséglethez képest és szerződésük szerint; hol a tizedik, hol a nyolcadik embert, vagy még többet állítottak ki, e' zászlók alá gyűltek; s ezekhez csatlakoztak a szabad magyarok, a nemesek is, kik ugyan nem voltak kötelesek a királyi sereggel másképp, mint a haza védelmére fölkelni; - de szerették a harcot, a zsákmányt; szívesen megfeleltek a királyi várakozásnak, hogy kövessék zászlaját, de nem voltak elég előkelő emberek, hogy közvetlenül hozzá szegődtek volna, mint az „urak”, hogy közvetlenül a király mellett lovagolhattak volna, mint a király udvari tisztjei, „jobbágyai”.

/ Értsd: királyi jobbágy = előkelő nemes tiszt; „jobbágy Úr”= optimates= jobbak, előkelőbbek! - „Úr” alatt értsd: a törzs és

nemzetségfőket, azok utódait, a seniorokat, kik saját hadat is állítottak, valamint a vármegyétől független, nagyobb birtokot nyert, idegenből származó előkelő lovagokat és azok utódait!

Azok az egyszerűbb szabad nemesek, más néven milesek, kik nem voltak elég tekintélyes emberek, de a király seregéhez szabad akaratukból csatlakoztak, ez időtől kezdték magukat „serviens regis”-nek, azaz királyi szolgálattevőnek nevezni, s a király is így nevezte őket. Természetesen a „serviens regis” kifejezés egy tágabb értelmet fed, hiszen a megyei comeseket és az udvari „jobbágyurakat” is általánosan a királyi szolgálattevők közt kell érteni; de szűkebb értelemben, minthogy a comesek comesként és optimatesként vannak jelölve; serviens regis alatt a közönséges nemeseket kell érteni, vagyis a majd a XIV. század köznemesét!

Az „optimates”= „jobbágyurak” réteg mióta a magyar királyi udvar fénye növekedett és szerveződött, szintén emelkedtek tekintélyben; méltóságokká lettek. Úgyhogy már nemcsak a nádorispán, nemcsak az országbíró volt a királyi tanács tagja és országnagy, hanem azoknak az embereknek a fejei is / mesterei, mint a németből vett kifejezés nevezte őket /, akik a királyi udvarban, a királyi okmányokban így kezdtek szerepelni: - a tárnokok, kik a királyi vagyonra felügyeltek, az asztalnokok, kik a királyi asztal körül szolgálatot teljesítettek, a pohárnokok, a főlovászmester stb.

A jobbágy szó a török jogubi= jobbak, kapitányok szóból származik és vazallust jelent.

Több jelentési fokozata van:

legfelül - jobbágyurak;

királyi jobbágy = iobbagio regis, vagyis a király előkelő familiárisa; - az előbbiek országos, szabad nemesek;

nemes várjobbágy= megyei hűbéres nemes, nem országos, megyei

függésben van;

szállásadó várjobbágy, megyei hűbéres vitéz, szállásadó és még néhány más kötelezettséggel;

földesúri jobbágy = földesúri vitéz;

végül a XIV. században már jobbágnak nevezett paraszt./

Hány ember gyűlt egy-egy ispán zászlaja alá? Természetesen a körülmények szerint változott, de meglehetősen egyformaságot tehetünk fel, minthogy a várföldek és vártartozékok közt sem lehetett eleinte különösképpen túl nagy eltérés. A várbeli népek zászlóaljára általánosságban úgy 300-400 lovast tehetünk, úgyhogy a magyar király ezidőben 25-30000 lovassal rendelkezett, amely had igen nagynek tekinthető azon korban. És ehhez még hozzászámíthatjuk a seniorok által felállított hadkontingenseket is.

IV. Béla az előbbi kisvármegyékből több várbirtokot eladományozott a tatárjárás után; ezek a kisvármegyék beleolvadtak a szomszédos nagyobb vármegyékbe.

/ Így eleget tettek a régi szokásjognak és annak az 1222. évi Aranybullában is megfogalmazott törvénynek, mely akadályozta a nyugati formájú nagy hűbérbirtokok létrejöttét, vagyis annak a törvénypontnak is eleget tettek így, amely így szólt: - egész vármegyét nem lehet eladományozni.- IV. László is tett még ilyen adományokat, de az 1290. évi országgyűlési törvény elrendelte, hogy a királyi várföldek, melyeket az ifjú és még meggondolatlan László király életében elosztogatott, visszakerüljenek még abban az évben a korona tulajdonába. Csak azok maradhattak meg magántulajdonban, melyek valódi érdekért lettek adományozva. IV. Béla adományait viszont az 1290. évi törvény is tiszteletben tartotta, mert ő „bölcs király volt”.

Így a korábban felsorolt vármegyékből néhány megszűnt, ugyanakkor a már ismertetett Árva, Túróc és Liptó vármegyével közel

egyidőben született meg Abaúj déli részéből Heves, Abaúj északi részéből Sáros; Borsva neve elfelejtődik, helyette Bereg lesz az új név. Ezután is 72 lesz a vármegyék száma, mert a szlavóniai vármegyéket is ideszámítjuk, s a Jász-Kun kerület egy közigazgatási egységet képezett. Bár már Könyves Kálmán király Szlavóniát és Dalmát-Horvátországot egy közigazgatási egységbe osztotta be, de később külön-külön volt horvát és szlavón bán is, s a Dráván túli terület, a Szávaig jó részt már Szent László király előtt is Magyarországhoz tartozott, ezért ezeket is Szent István király alapította-vármegyéknek tekintették.

Ezért a XIX. század végéig 72 magyar vármegyéről beszélünk. Bár közben módosult helyenként a vármegyék neve, mert összevont vármegyék is születtek, de a megyeszám maradt 72. A XX. század elejére viszont létrejött az új közigazgatási szabályozás, mely a Dráván túli területet a Könyves Kálmán király által hozott szabályozáshoz igazította. Így a Dráván túli terület alkotta Horvát-Szlavóniát; a Dráván inneni vármegyék száma pedig így lett 63. A magyar vármegyék alábbi 72 számába a székely székek és a szász székek nem számítanak bele.

IV. Béla idejében, mivel örökölte Stájer Országot, ezért Stíria is Magyarországhoz tartozott. A Veszprémtől Nyugatra eső magyarországi területet hozzácsapta, így egy külön dunántúli hercegséget képezett, s a terület hercegévé, Veszprém központtal, fiát, István ifjabb királyt nevezte ki.

A stíriai terület később, mint a Római Szent Birodalom része, odalett.

Magyarország XIII. SZ. 1. kép az ország nyugati fele, 2. kép a középső terület, 3. kép keleti rész.

A Vág menti kis vármegyék Nyitra megye területén: Bolondos, Bánya, Galgóc és Sempte.
 Karakó: Vas, Győr, Veszprém, Sopron között. - Locsmánd: Sopron és Vas között. - Bakony: Veszprémben.

M.o. XIII. sz. Középső terület

Lehoczky:
XIII. sz.
Az ország
keleti része

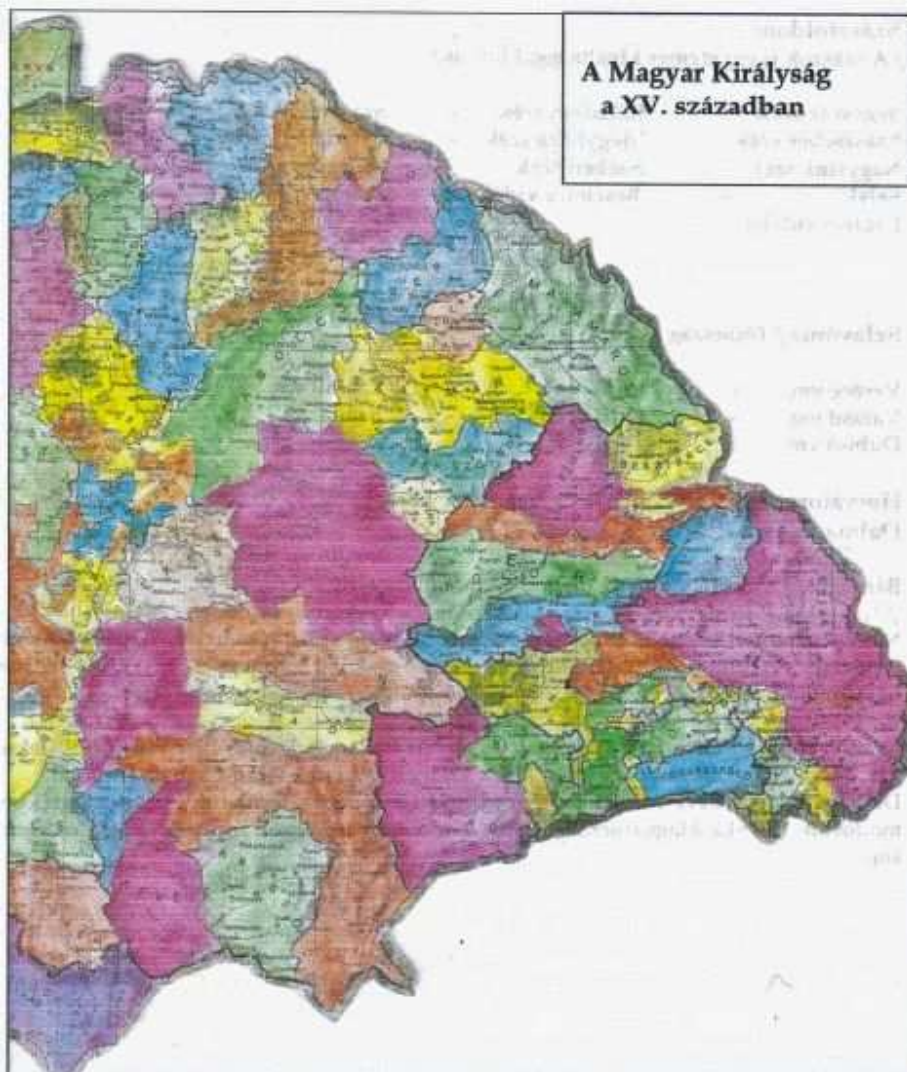
- Főváros
- Püspökség székhelye
- Állam, püspökség székhelye
- Székhely
- Csaktelek
- Sétely

A MONGOL TÁMADÁS
(TATÁRJÁRÁS)
EUROPÁBAN
A XIII. SZÁZADBAN

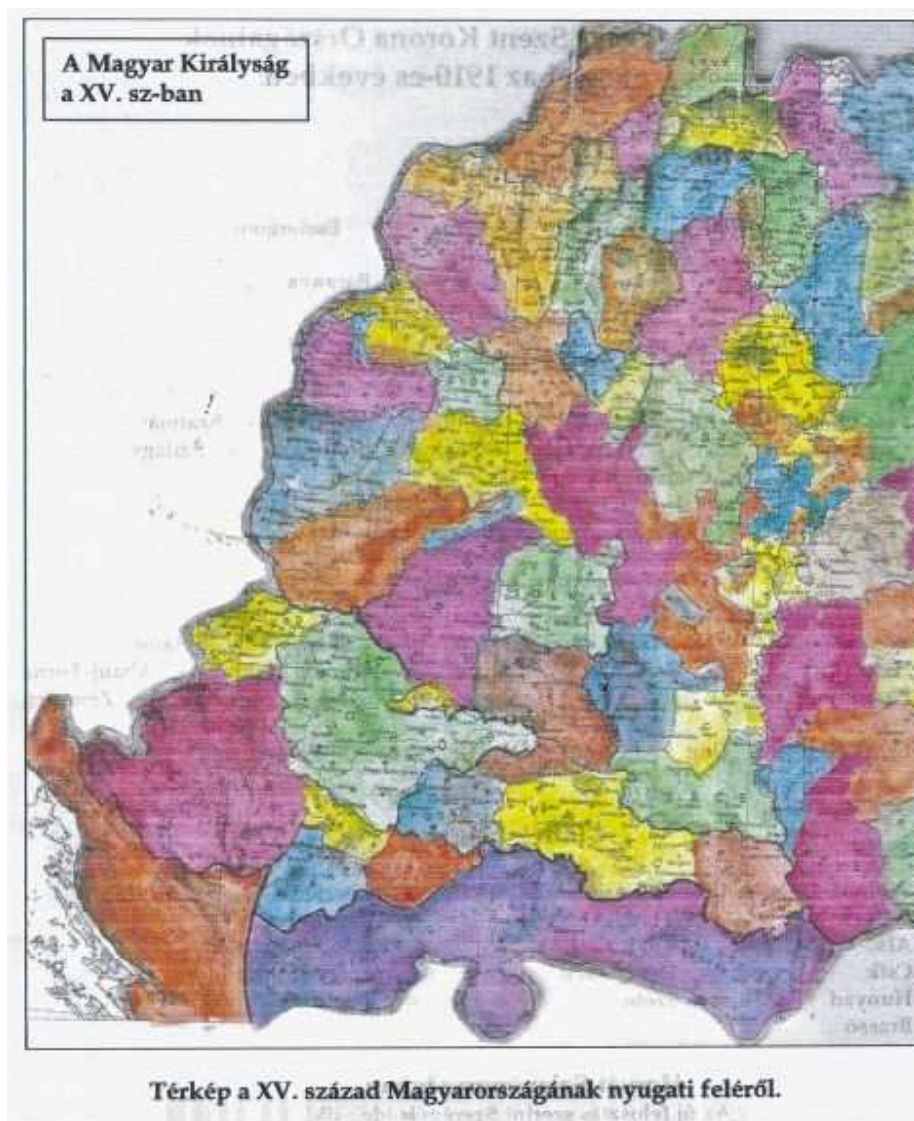
- 1217-1223
- 1223-1226
- 1226-1240
- 1240-1259

Tatárjárás

**A Magyar Királyság
a XV. században**

A Magyar Királyság a XV. sz-ban, az ország keleti felének térképe.
Temes, Torontál, Keve és Krassó-Szörényvármegyék a szörényi bánsággal alkotják a
„Temesi grófságot”, a Bánátot, mely területnek a főispánja a szörényi bán

4. Magyarország a XV. században, 1526-ig:

/Az alábbi felsorolásban a vármegyék, székek és zsupániák olyan sorrendben lettek elhelyezve és ezért kötőjellel ellátva, ahogyan a térképen egymáshoz viszonyítva fekszenek! / Lehoczky József /

Pilis – és - Pest - összevont vármegyék /a nádorispán alatt /

Heves vm.- Nógrád vm.- Gömör vm. - Borsod vm. - Abaúj vm. -Torna vm.

Szepes vm. - /egyrésze Lengyelországnak elzálogosítva /

Sáros vm. -Zemplén vm.- Ung vm.- Bereg vm.- Ugocsa vm.-Máramaros megye -Szatmár vm.- Szabolcs vm.

Közép-Szolnok vm. / Erdélytől Magyarország felé, Szatmár és Kraszna megyék között/

Kraszna vm. -Bihar vm.-Békés vm.

Külső Szolnok vm. / A Tisza partján /

Csongrád vm. - Csanád vm.-Zaránd vm.

Arad vm. -Temes vm.- Krassó vm.

Keve vm.-Torontál vm.-Bács vm.

Bodrog vm.- Szerém vm.- Valkó vm.

Pozsega vm.- Baranya vm. - Somogy vm.

Vas vm. -Zala vm.- Sopron vm.

Mosony vm. - Veszprém vm. - Győr vm.

Esztergom vm.-Komárom vm.- Fejér vm.

Tolna vm. - Pozsony vm.- Nyitra vm.

Trencsén vm. -Bars vm.- Hont vm.

Kis-Hont megye -Túróc vm.- Árva vm.- Liptó vm.-Zólyom vm.

Erdélyben:

Kolozs vm.-Doboka vm.-Torda vm. -

Belső-Szolnok vm. / Közép-Szolnok mellett, Erdély felé eső oldalon/

Fejér vm.-Hunyad vm.-Küküllő vm.

Pest – Pilis és Szolnok között, Bodrogtól és Csongrádtól Északra:

Jászság és Kunság / Jász-kun kerület; benne Kolbázszerék és Halasszerék

/

Székelyföldön:

/ A székelyek nem tartoznak az erdélyi vajda alá , külön királybíráik és ispánjaik vannak; - a legfőbb székelyek= primórok; a székely nemesek= lófők; közrendű székelyek= góbék;- de a közrendű székelyek is, csakúgy, mint a jász-kunok egyetemes nemesi kiváltsággal bírnak./

Marosszék. - Aranyos szék.-Szepsi-szék.

Orbai-szék.-Kézdi-szék.-Csík szék.

Udvarhely szék.-Gyergyószék.-Kászonszék.

Szászföldön:

/ A szászok is egyetemes kiváltsággal bírnak/

Segesvár szék.-Kőhalom szék.-Szászváros.

Szászsebes szék.- Újgyháza szék.-Szerdahely szék.

Nagysink szék.-Szeben szék.-Medgyes szék.

Selyk. -Beszterce vidéke.- Brassó vidéke.

Fogaras vidéke.

Szlavónia / Tótország /:

Verőce vm.- Kőrös vm.- Zágráb vm.

Varasd vm.- Orbász vm.- Szana vm.

Dubica vm.

**Horvátország / A zsupániák már ismertette voltak korábban!/-
Dalmácia is!**

Bánságok a határon kívül, de magyar fennhatóság alatt:

**/ Nyugatról Keletre!/
Jajcai bánság ; - Szeberniki bánság; -
Macsói bánság; - Nándorfehérvári bánság;- és Szörényi bánság, a
magyar határon belül, Temes vármegye területén. A Temes, Torontál,
Keve és Krassó-szörény vármegyék egy közigazgatási egységet
képezve, a „temesi gróf”/ temesi főispán és szörény bán/ alá
tartoztak. / Bánát /**

**Később több vármegyét összevontak és együtt emlegettek, pld. Pest-
Pilis-Solt-Kiskun vm. – Jász-Nagykun-Szolnok vm. – stb. – Trianon után
pld: Arad-Csanád-Torontál.**

**De a vármegyék neve valójában nem változott Trianonig, területük
csak kismértékben módosult. Csonka-Magyarországon már a csonka
vármegyék új összevonásaira került sor.**

5. A Magyar Szent Korona Országainak vármegyéi az 1910-es években:

**Dunántúl: Moson, Sopron, Győr, Komárom, Esztergom, Vas, Veszprém,
Fejér, Zala, Somogy, Tolna, Baranya**

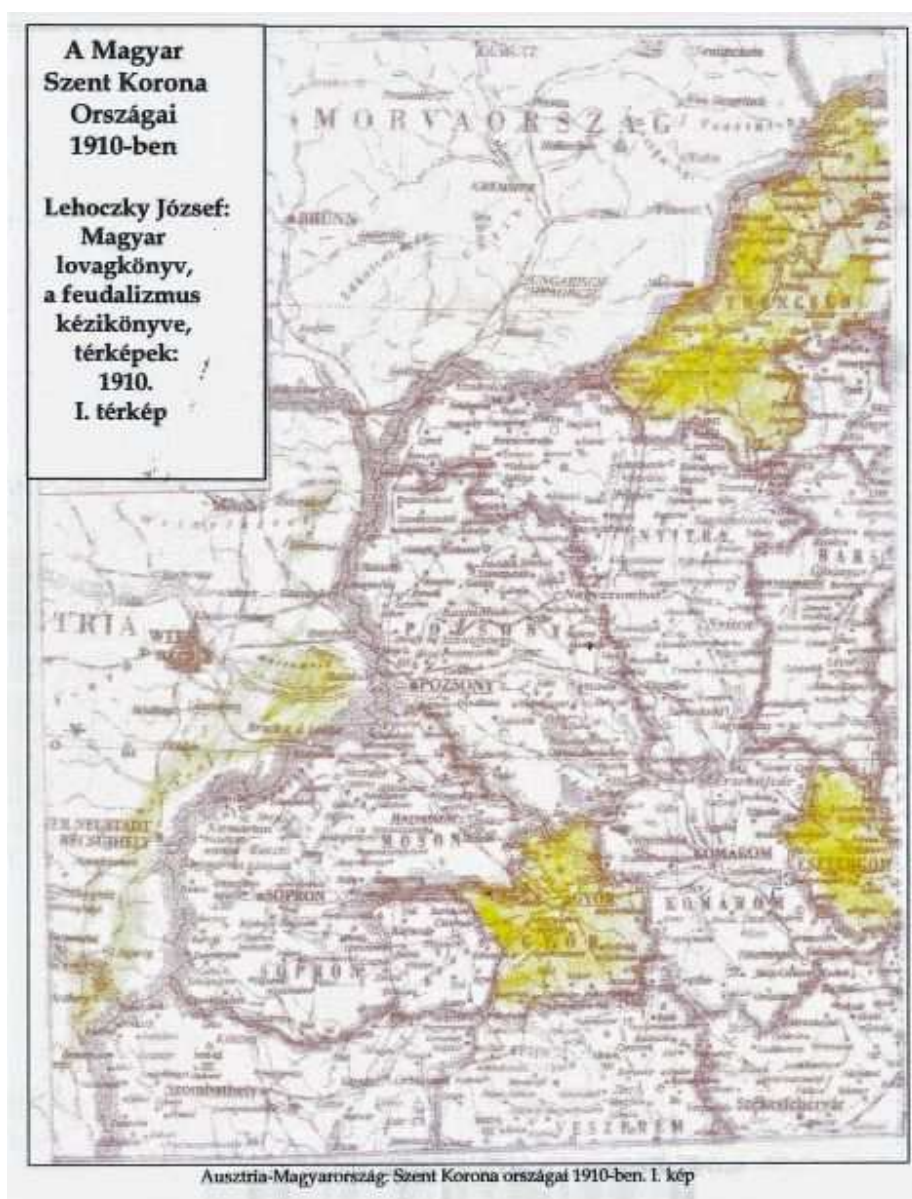
**Duna-Tisza köze: Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Heves, Hajdú, Szabolcs,
Szatmár, Csongrád, Békés, Jász-Nagykun-Szolnok, Bihar, Szilágy, Bács-
Bodrog, Csanád, Arad, Torontál, Temes, Krassó-Szörény /Az utolsó
három a bánáti határőrvidék./**

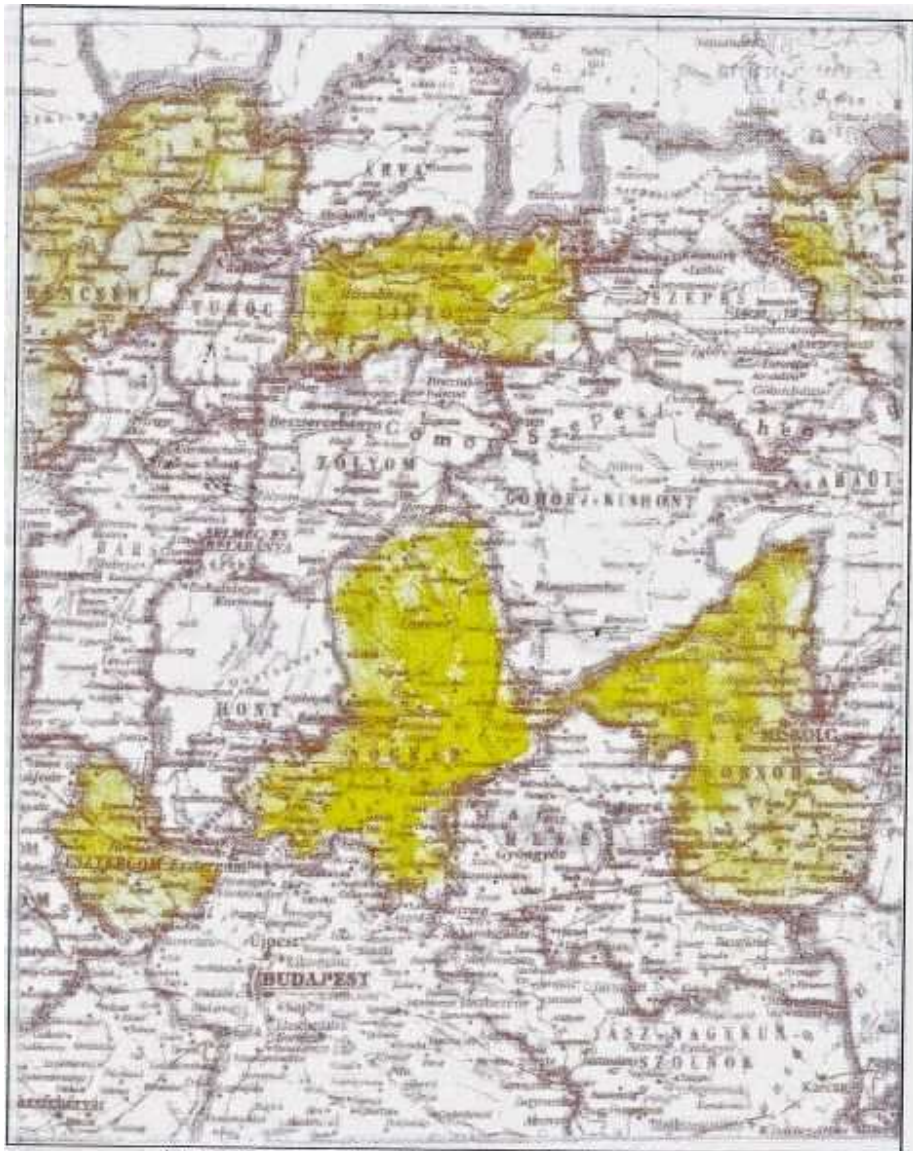
**Felvidéken: Árva, Trencsén, Túróc, Liptó, Szepes, Sáros, Nyitra, Bars,
Zólyom, Gömör-Kishont, Abaúj-Torna, Pozsony, Hont, Nógrád, Borsod,
Zemplén, /Észak-Keleten:/ Ung, Bereg, Ugocsa, Máramaros**

**Erdélyben: Szolnok-Doboka /a régi Belső-Szolnok és Doboka/,
Beszterce-Naszód, Kolozs, Torna-Aranyos, Maros-Torda, Alsó-Fehér,
Kis-Küküllő, Udvarhely, Csík, Háromszék, Nagy-Küküllő, Hunyad,
Szeben, Fogaras, Brassó**

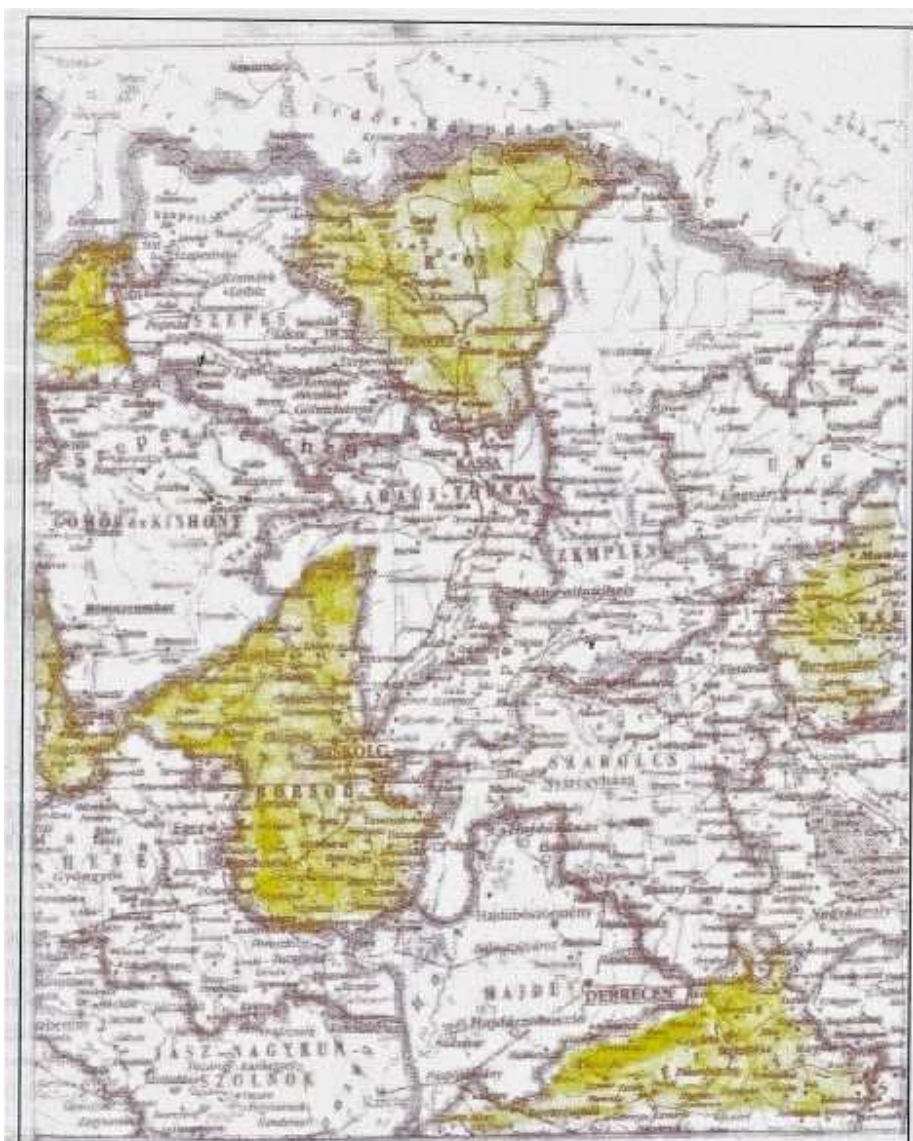
**Horvát-Szlavóniában /Az új felosztás szerint Szerém is idetartozik!/:
Varasd, Belovár-Kőrös, Verőce, Pozsega, Szerém, Zágráb, Modrus-
Fiume, Lika-Korbova, - Fiume Magyar Közigazgatási Területe Magyar
Szabad tengeri Kikötő**

**Tehát 63 magyar és 8 horvát-szlavón vármegye, valamint a 72-ik
megye, Fiume, magyar kormányzatú szabad tengeri kikötő és kerülete!**

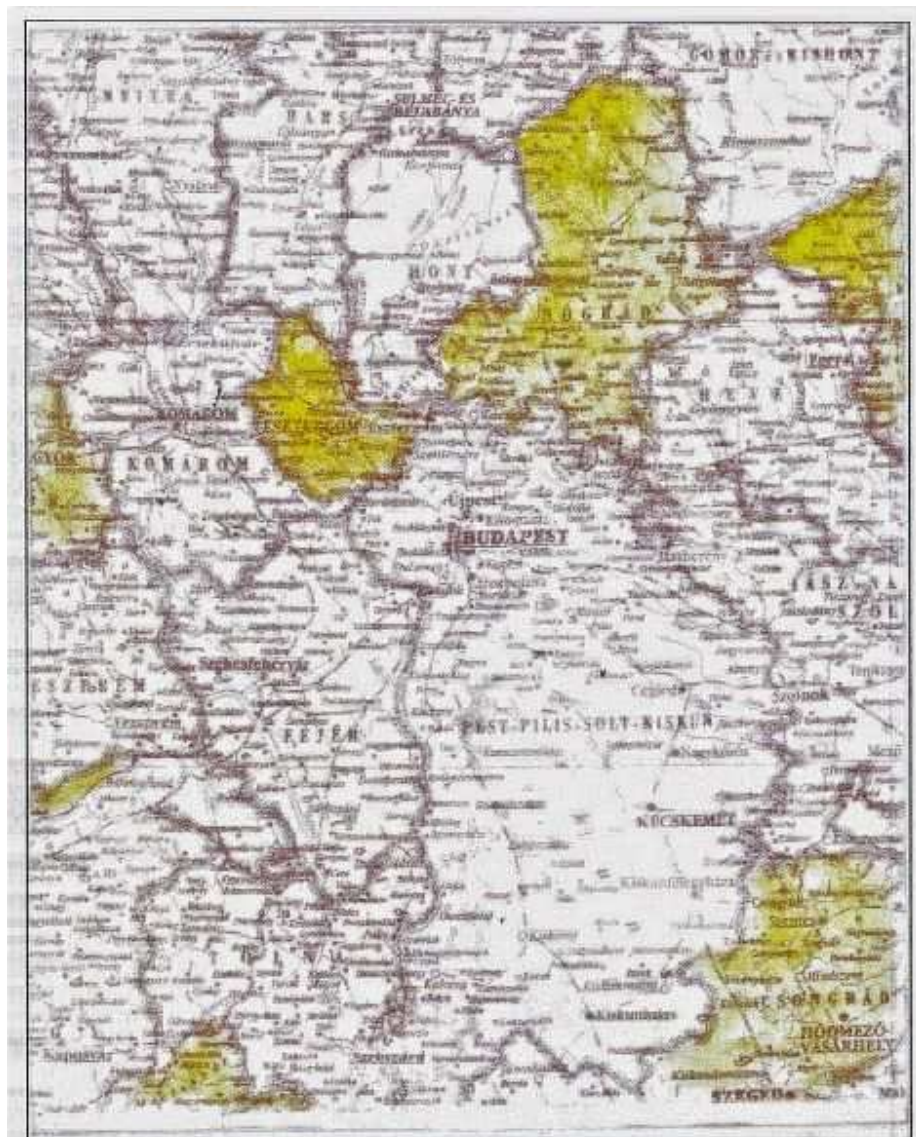
Ausztria-Magyarország, Szent Korona országai, 1910-ben. II kép

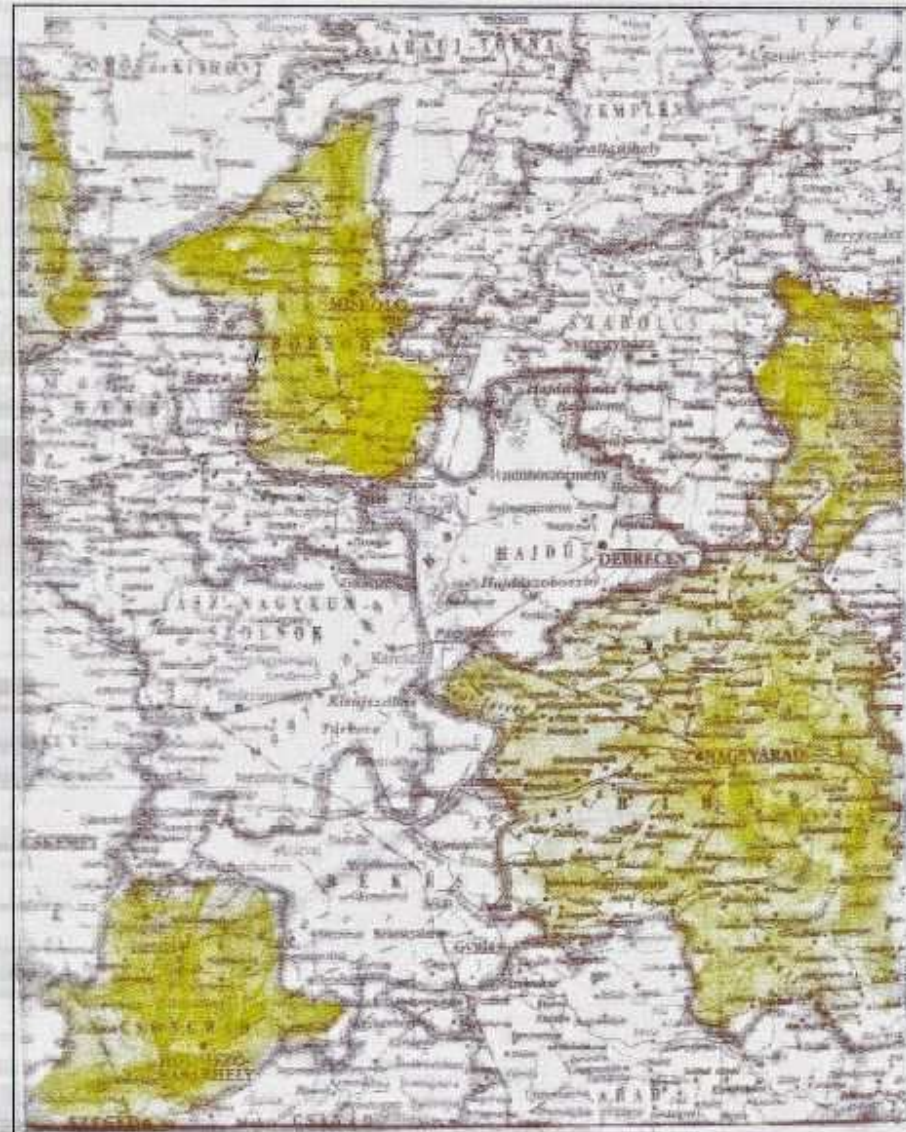
Ausztria-Magyarország, Szent Korona országai, 1910-ben. III. kép

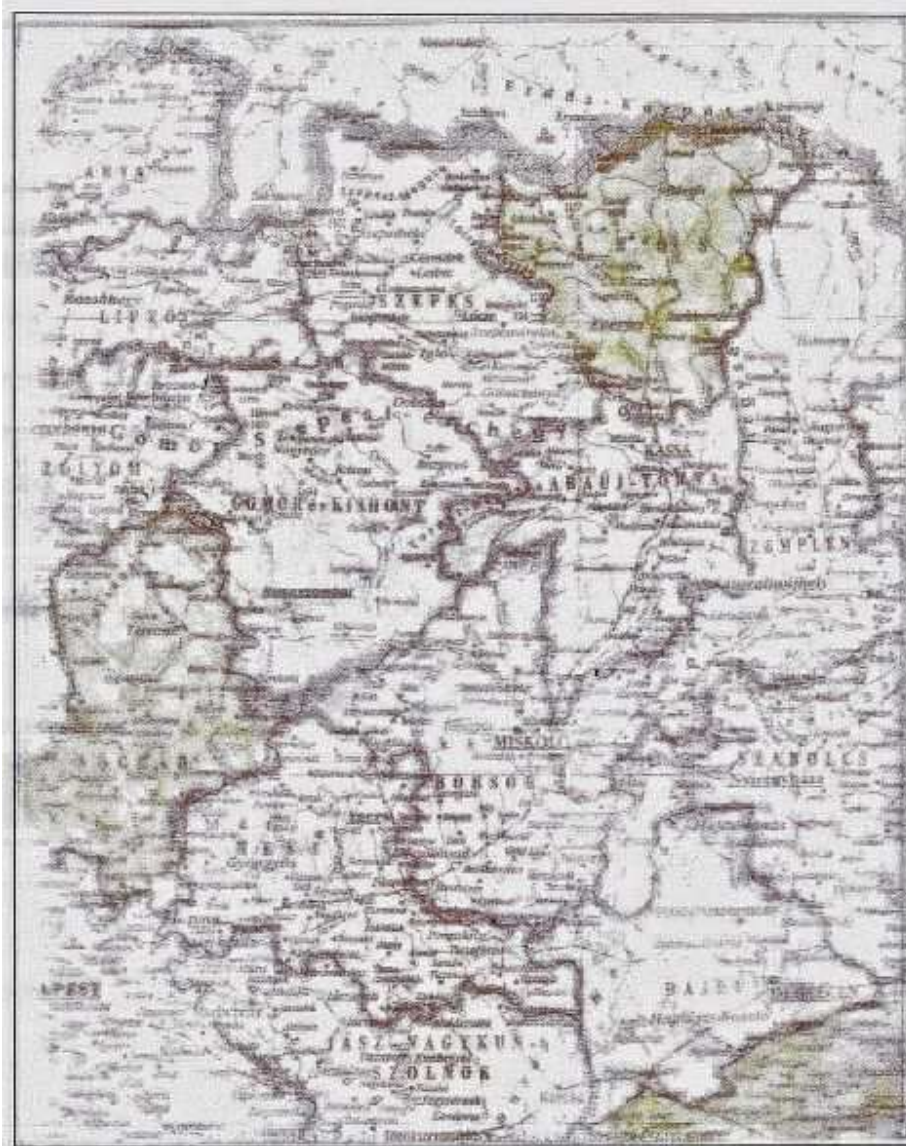
Ausztria-Magyarország, Szent Korona országai, 1910-ben. IV. kép

Ausztria-Magyarország, Szent Korona országai, 1910-ben. V. kép

Ausztria-Magyarország, Szent Korona országai, 1910-ben. VI. kép

Ausztria-Magyarország, Szent Korona országai, 1910-ben. VII. kép

Ausztria-Magyarország, Szent Korona országai, 1910-ben. VIII kép

Lehoczky: Magyar lovagkönyv, a feudalizmus
kézikönyve, térképek. M. o. 1910. IX. kép.

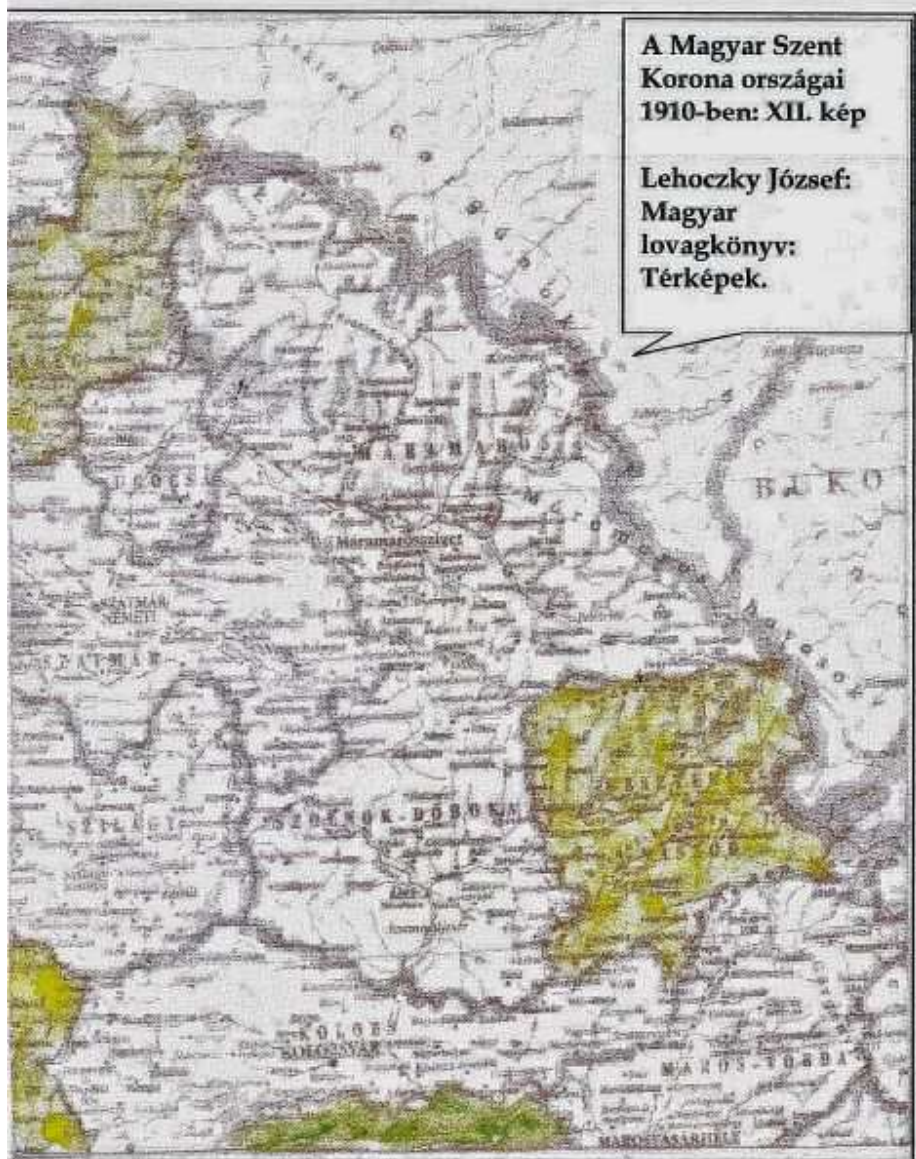
Ausztria-Magyarország, Szent Korona országai, 1910-ben. IX. kép

→ → Ausztria-Magyarország, Szent Korona országai, 1910-ben. X. kép

fent. 11. kép.

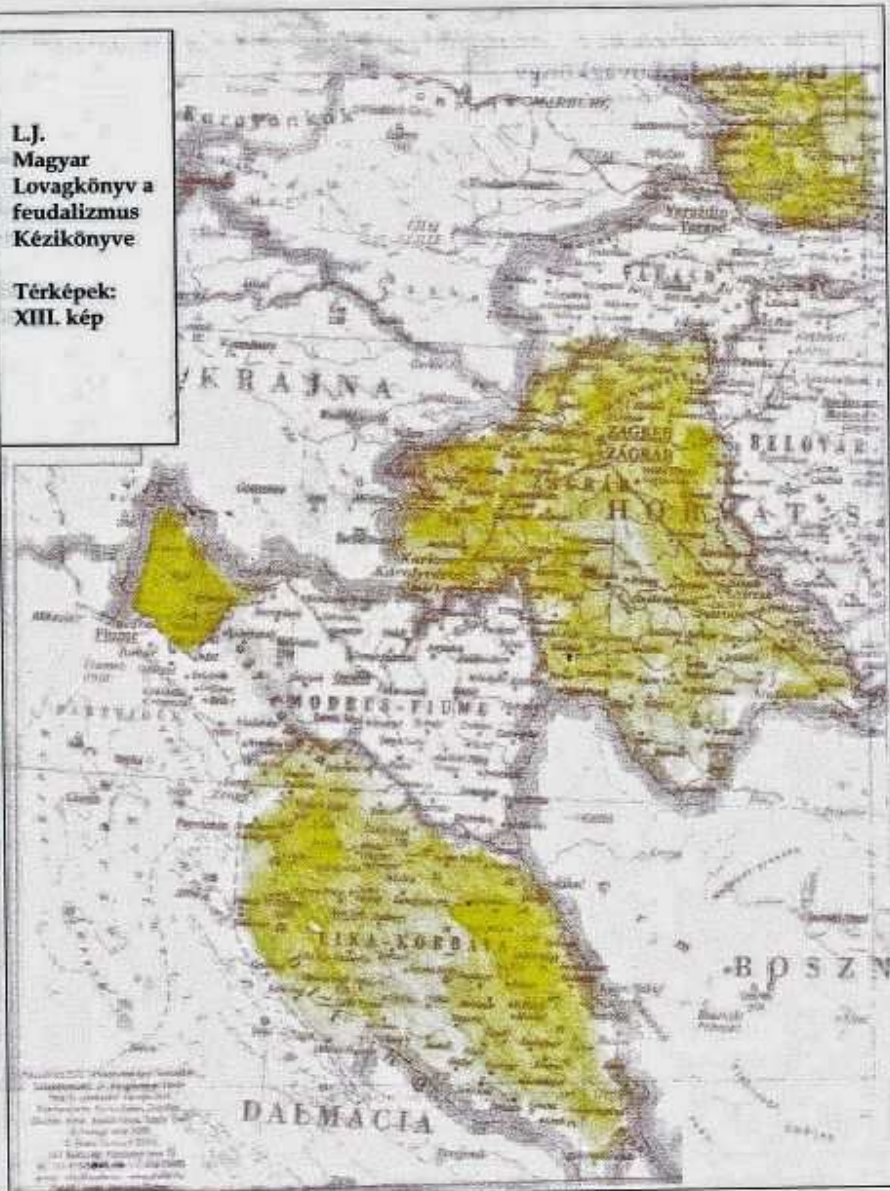
**A Magyar Szent
Korona országai
1910-ben: XII. kép**

**Lehoczky József:
Magyar
lovagkönyv:
Térképek.**

A magyar Szent Korona országai, 1910-ben. XII. kép

L.J.
Magyar
Lovagkönyv a
feudalizmus
Kézikönyve

Térképek:
XIII. kép

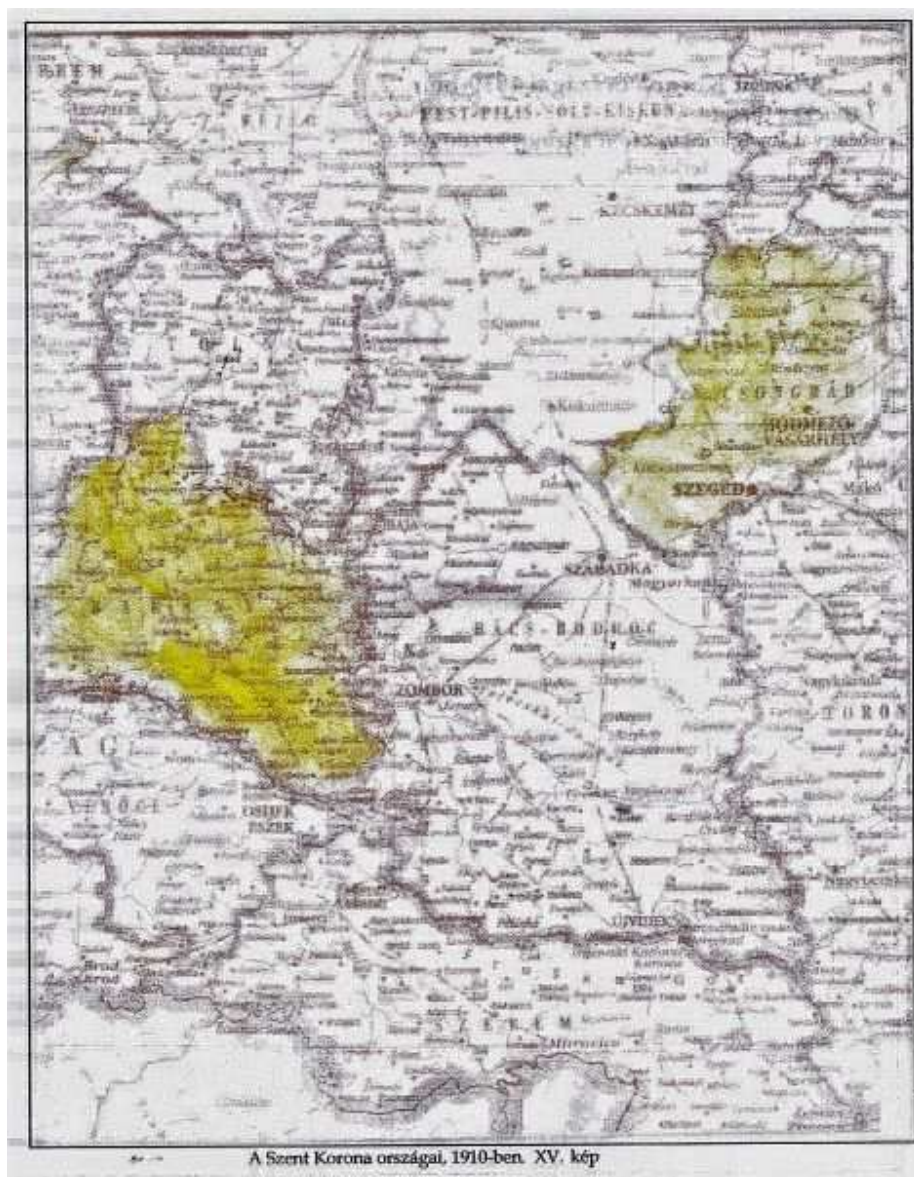

A magyar Szent Korona országai, 1910-ben. XIII. kép

Lehoczky J. : Lovagkönyv
térképek

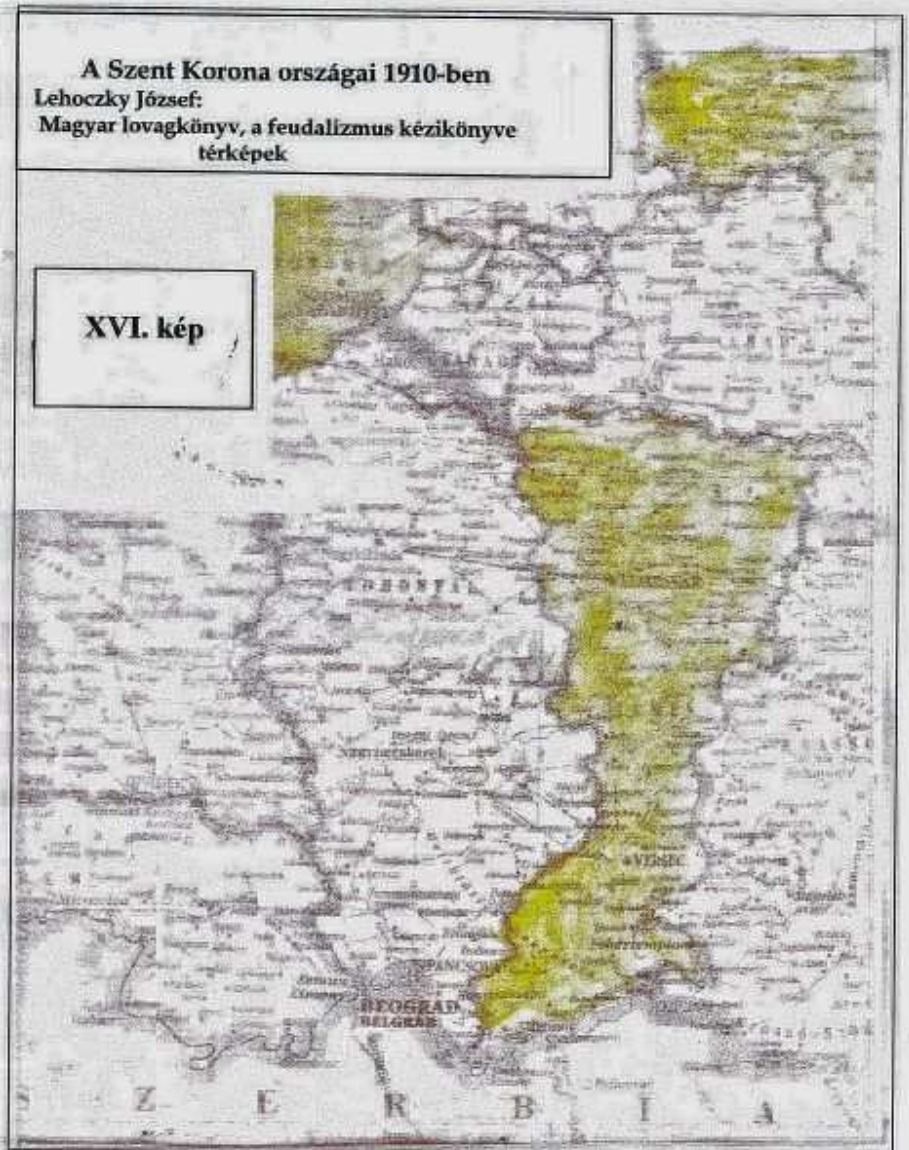
A Szent Korona országa, 1910-ben. XIV. kép

A Szent Korona országai, 1910-ben. XV. kép

A Szent Korona országai 1910-ben
Lehoczy József:
Magyar lovagkönyv, a feudalizmus kézikönyve
térképek

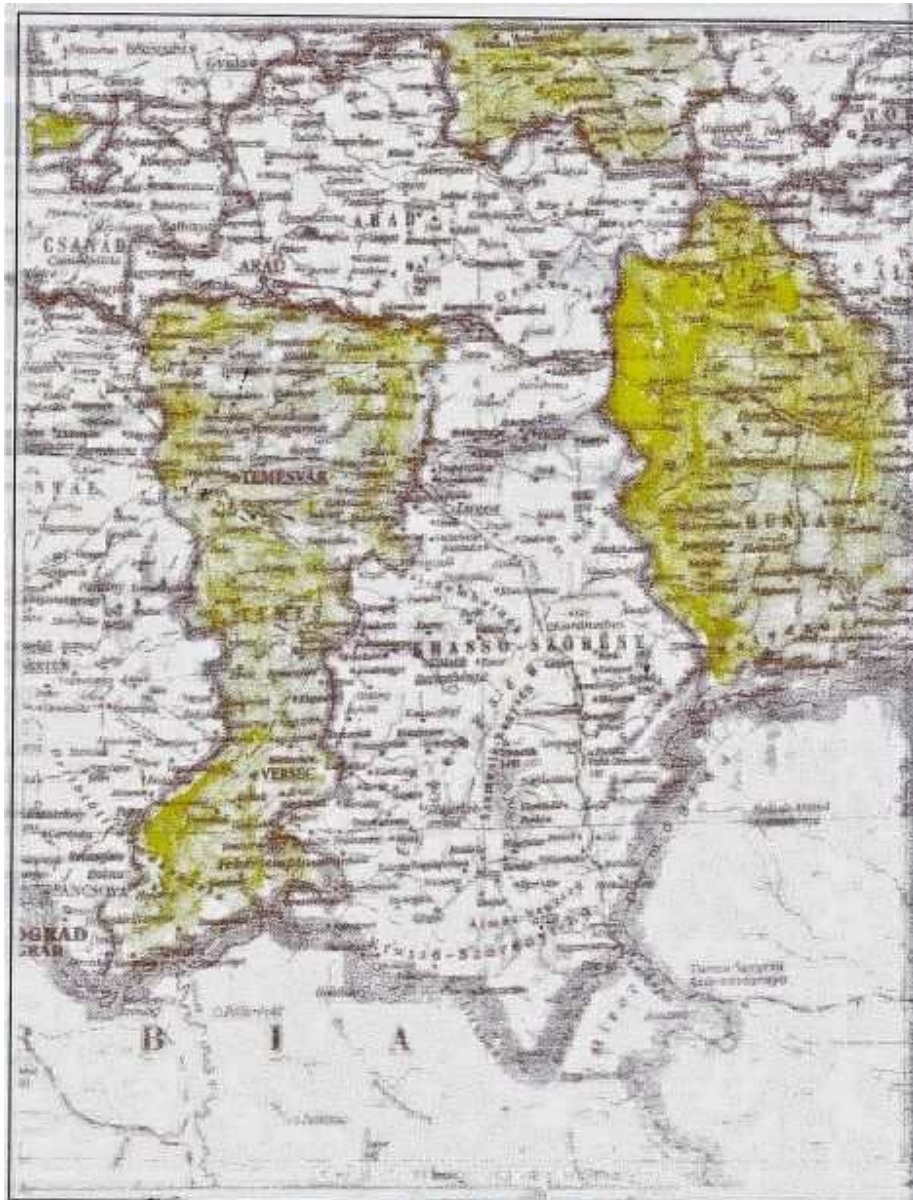
XVI. kép

A Szent Korona országai, 1910-ben. XVI. kép

A Szent Korona országai, 1910-ben. XVII. kép.

A Szent Korona országai, 1910-ben. XVIII. kép

A szent Korona országai, 1910-ben. XIX. kép

6. A török hódoltság alatt az ország főkapitányságokra volt osztva

6. A török hódoltság alatt a Királyi Magyarország főkapitányságokra volt oszva:

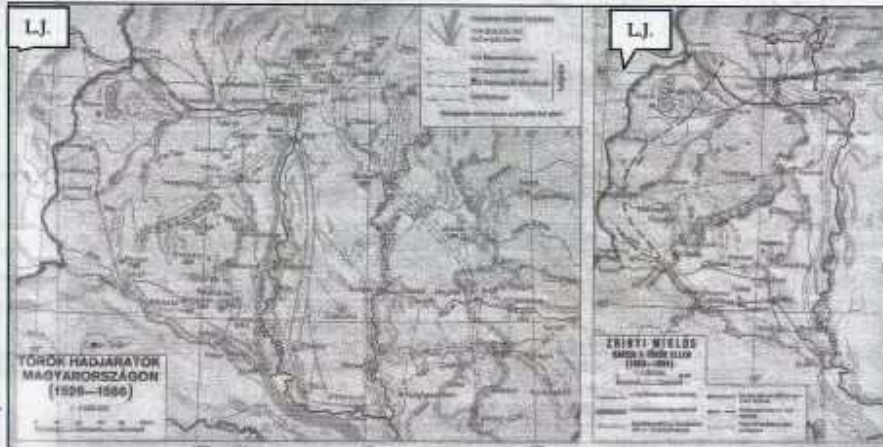
/Délről Északra haladva/

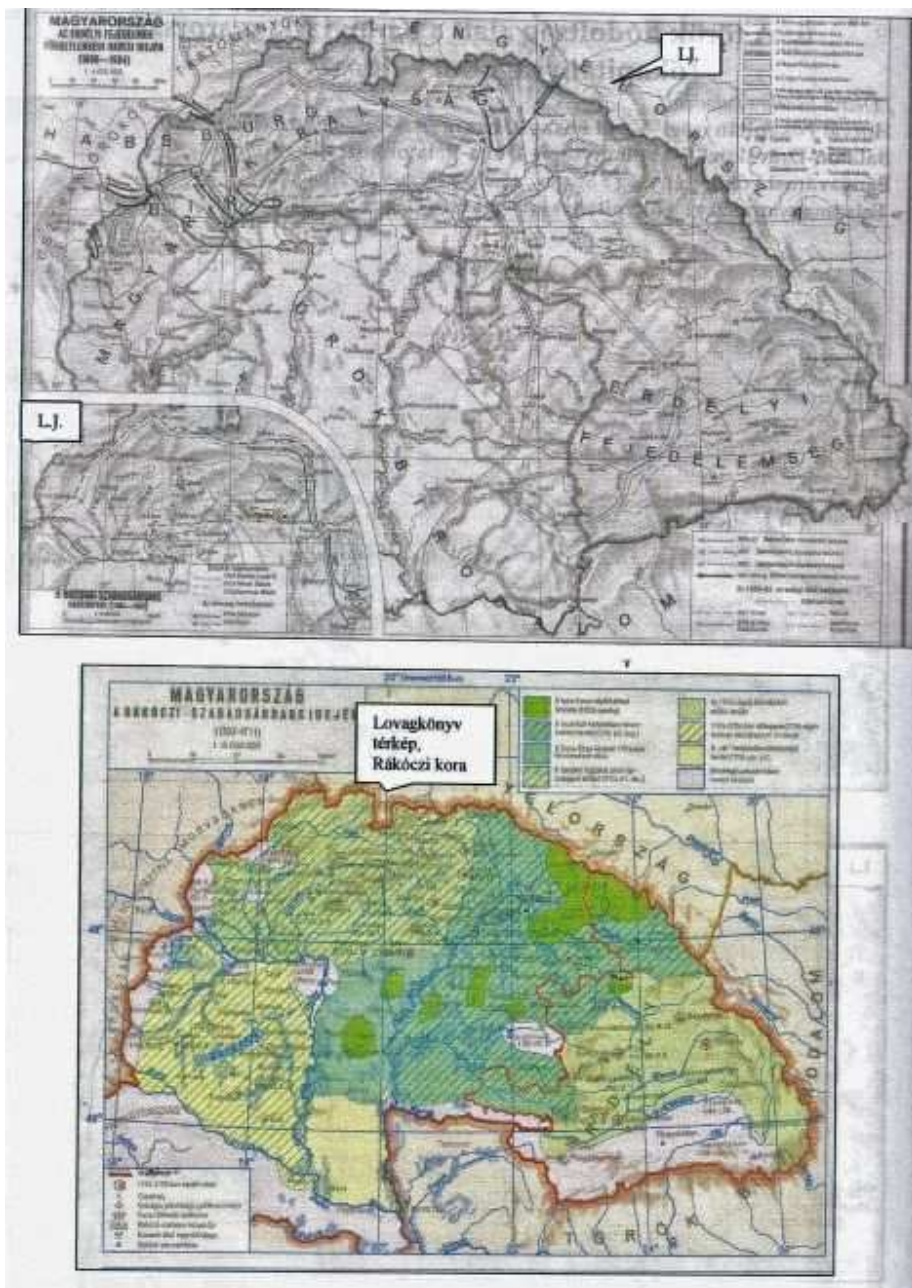
Horvát Főkapitányság; -Vend Főkapitányság / a megmaradt szlavón részen/;

Balaton-Drávaközi Főkapitányság; - Duna-Balatonközi Főkapitányság; -

Bányavárosi Főkapitányság / Szepes és Gömör megyéktől Nyugatra/;

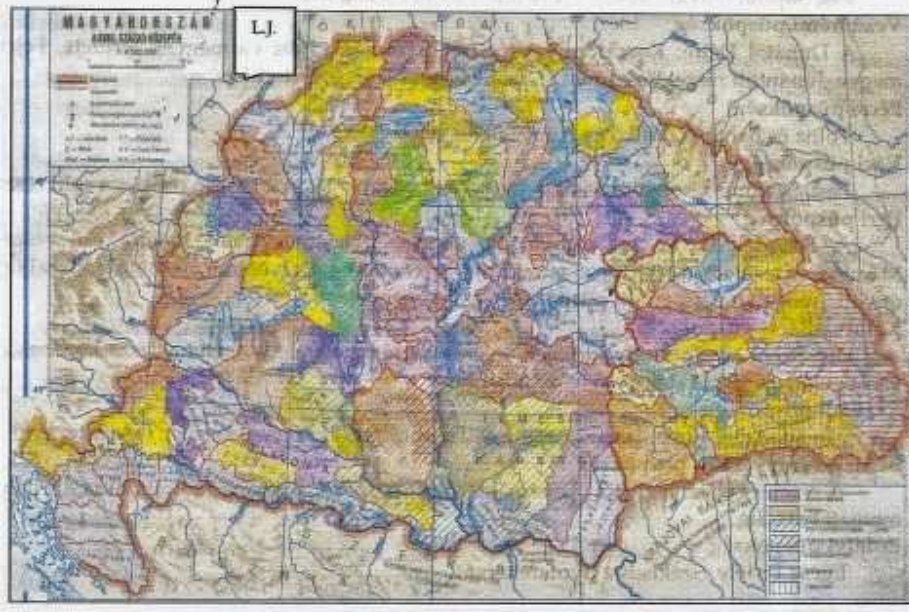
Felsőmagyarországi Főkapitányság / Szepes és Gömör megyéktől Keletre/

7. A török kiűzése és a Rákóczi szabadságharc bukása után, a XVIII. század közepétől, a déli határon katonai ezredek védték az országot.

7. A török kiűzése és a Rákóczi szabadságharc után, a XVIII. század közepén, a déli határon katonai ezredek védték az országot. A terület katonai felosztása a következő volt: /Horvátország déli részétől, majd Nyugatról Kelet felé haladva!/- Likai ezred; - tőle északra: Otcsoái ezred; - megint Északra: Ogulini ezred; -Kelet felé fordulva: Szluini ezred; - ezután Kelet felé: I. Báni ezred; - II. Báni ezred; - Gradiskai ezred; -Bródi ezred; - Pétervárad ezred; - Német bánági ezred; - felettük Északra: Csajkások kerülete; - a Német bánági ezredtől keletre: Illír bánági ezred; - és végül Temesben, Hunyad határán: az Oláh bánági ezred. - Ettől keletre a magyar határon túl aKrajovai bánág is osztrák közigazgatás alatt volt 1718-tól 1739-ig. Majd 1739-től török közigazgatás alá került a terület.

8. A magyar püspökségek alakulása Szt. István király idejétől:

Szent István király tíz püspökséget alapított:

**/Lásd a korábbi oldalakon a XI. századi egyházmegyék elhelyezkedését!/
Esztergomi érsekség / érseke az ország primása /**

Területe magában foglalta a régi Nyitrai püspökséget is. Idetartozott a Dunától Északra a Felvidék teljes nyugati része; melyet Keleten az Egri püspökség területe határolt, a későbbi Sáros, Borsod, Heves megyék nyugati határvonalán.

Győri püspökség

Vas, Sopron, Moson, Győr, Komárom megyék területén.

Veszprémi püspökség

A Dunától Délre: Komárom egy része, Esztergom, Pilis vármegyék területe, Fejér megye dunántúli része, Veszprém, Zala, Somogy vármegyék területe.

Pécsi püspökség

Tolna és Baranya, Valkó és Pozsega megyék területe.

Váci püspökség

Pest, Szolnok, Csongrád és Fejér megyének a Duna-Tisza közé eső része, s a solti rész.

Egri püspökség

A Felvidéknek az Esztergomi püspökség egyházmegyéjétől Keletre eső része, Máramaros területe, a Nyírség, Szatmár nyugati határáig. Déli határa a szolnoki sószállító út volt, nyugati határa a Váci püspökség egyházmegyéje.

Kalocsa-Bácsi püspökség

Még Szent István király idejében érseki rangra emelkedett. A Duna-Tisza közének a váci egyházmegyéjétől Délre eső része, s Szerém.

Csanádi püspökség

Csanád, Arad, Keve, Temes, Krassó és Torontál/Akkor Sebesi kerület./területe.

Bihari / Nagyváradi/ püspökség

A váci egyházmegyéjétől Keletre, az egritől Délre, a csanáditól Északra, Erdély nyugati határáig.

Erdélyi püspökség

Egész Erdély. Székhelye Gyulafehérvár.

Később létesült püspökségek:

Nyitrai püspökség

Szent István király idején az esztergomi egyházmegye magában foglalta a régi Nyitrai püspökség területét is. II. Béla idejéig itt csak prépostság volt. A Nyitrai püspökséget II. Béla alapította. A nyitrai püspök neve először 1133-ban jelenik meg az írásokban: I. Miklós volt ekkor a püspök. A II. Béla alapította püspökséget II. Géza és I. Lajos is megajándékozta. Területe Nyitra vármegye kis részére és egész Trencsén vármegyére terjedt ki.

Zágrábi püspökség

A szlavón vármegyék területén alakult, mikor már a megyei közigazgatás is kifejlődött a területen.

Szerémi püspökség

Alapítása 1229. január 20. II. Endre király kérelmére alapította a pápa Szent Ireneusnak, /magyarul Ernye / tiszteletére, ki hajdan a római időkben a régi , Syrmiumnak püspöke volt; és Diocletian császár alatt vértanuságot szenvedett.

Az új püspök székhelye az alapításkor Bánmonostora lett. Az új püspök fennhatósága kiterjedt a Száván túli magyar területekre is, az úgynevezett „Külső Szerémségre is”, melyek korábban, és részben továbbra is, a kétes, közvetlenül a pápa alá tartozó belgrádi és berencsi bolgár püspökök alá tartoztak.

Besztercebányai püspökség

1776-ban alapította Mária Terézia, s Jezsuita jószágokból

ajándékozta meg. Területét ekkor kiterjesztette Túróc és Zólyom vármegyék területére, valamint Bars és Nyitra egy kis részére.

Székesfehérvári püspökség

1773-ban lett püspökség, Mária Terézia által, a régi Veszprémi Püspökség egyházmegyéjének területén.

Szombathelyi püspökség

A XIX. század közepén lett püspökség, a város korábban a győri püspöké volt. Területe Vas és Veszprém vármegyék területére került.

Rozsnyói püspökség

1776-ban állította fel Mária Terézia, az Egri püspökség egyházmegyéjének területén.

Idetartozott: Gömör, Torna vármegyék egész területe és Szepes, Nógrád, Abaúj és Zólyom megyék egyes részei.

Kassai püspökség

1804-ben állították fel, a régi Egri püspökség területéből kihalva. Idetartozott: Abaúj, Sáros és Zemplén megyék területe.

Szepesi püspökség

1776-ban lett felállítva, az egri püspökségből kihalva, Mária Terézia királynő által.

Szatmári püspökség

1804-ben alapították, szintén a régi Egri püspökség területén. Idetartozott: Szatmár, Máramaros, Ugocsa, Bereg és Ung vármegyék területe.

Az Egri püspökség területén alapított püspökségek ezután, az 1804-ben érsekségi rangra emelt Egri érsekség alá tartoztak.

1900-ban Magyarországon ilyen volt a katolikus püspökségek területi elosztása:

Esztergomi érsekség alatt:

Besztercebányai püspökség Bars, Hont, Nógrád, Túróc és Zólyom vármegyék területén.

Esztergomi püspökség

Bars, Esztergom, Győr, Hont, Komárom, Nógrád, Pest-Pilis-Solt-Kiskun és Pozsony vármegyék területén.

Győri püspökség

Győr, Komárom, Moson és Sopron vármegyék területén.

Nyitrai püspökség

Nyitra és Trencsén vármegyék területén.

Pécsi püspökség

Baranya, Somogy és Tolna vármegyék területén.

Székesfehérvári püspökség

Fejér és Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyék területén.

Váci püspökség

Csongrád, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok és Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyék területén.

Veszprémi püspökség

Somogy és Veszprém vármegyék területén.

Szombathelyi püspökség

Vas és Veszprém vármegyék területén.

Az Esztergomi érsekség érseke, Magyarország primása, vagyis a magyar katolikus egyház feje. Bizonyos kérdésekben az összes püspök felett áll. /Az esztergomi érsekek a hajdankorban fő és titkos kancellárjai voltak a királynak, de címet illetően még később, a XIX. században is. III. Károly király címadoánya folytán a minderkori érsekprimás egyben a Római Szent Birodalom Hercege is./ A XX. század eseményei folytán, minthogy a Felvidéket Magyarország elveszítette, az esztergomi érsek joghatósága alá csak a magyarországi rész tartozik: tehát a dunántúli egyházmegyék: a győri, szombathelyi, veszprémi, székesfehérvári és pécsi, a Dunától Keletre a váci egyházmegye és a görög katolikus hajdú-dorogi egyházmegye, valamint a miskolci adminisztratúra. Az 1987-es állapot szerint az érseknek egyházmegyéje is van, ez az esztergomi főegyházmegye, amely 17 esperesi kerületben 153 plébániát foglal magában.

1990 után, az új felosztásban ez az esztergom-budapesti egyházmegye.

Kalocsai érsekség területén:

Erdélyi püspökség

Alsó-Fehér, Beszterce-Naszód, Brassó, Csík, Fogaras, Háromszék, Hunyad, Kis-Küküllő, Kolozs, Maros-Torda, Nagy-Küküllő, Szabolcs, Szeben, Szolnok-Doboka, Torda-Aranyos és Udvarhely vármegyék területén.

Kalocsai püspökség

Bács-Bodrog, Csongrád és Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyék területén. / Régen Szerém is idetartozott!/

Nagyvárad püspökség

Békés, Bihar, Hajdú, Szabolcs és Szilágy vármegyék területén.

Csanádi püspökség

Csanád, Arad, Temes, Torontál, Krassó-Szörény vármegyék területén.

A csanádi püspökséget Szent István király alapította. Trianon után a neve: Szeged-Csanádi püspökség.

A határokon túli területek Trianon után már nem tartoznak a kalocsai érsek alá.

Egri érsekség területén:

Egri püspökség

Abaúj-Torna, Borsod, Hajdú, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs vármegyék területén.

Kassai püspökség

Abaúj-Torna, Sáros és Zemplén vármegyék területén.

Rozsnyói püspökség

Abaúj-Torna, Gömör-Kishont, Nógrád és Szepes vármegyék területén.

Szatmári püspökség

Bereg, Máramaros, Szabolcs, Szatmár, Ugocsa és Ung vármegyék területén.

Szepesi püspökség

Árva, Liptó és Szepes vármegyék területén.

Az egri püspökséget Szent István király alapította. 1804-ben emelték érsekséggé. Az érsek ekkor az egri püspökség területén alapított új püspökségek érseke lett. /Érsek= archiepiszkóp = főpüspök, öregpüspök!/ Saját püspökségén kívül ma egyetlen egyházmegye sem tartozik az érsek joghatósága alá, mert területei Trianon után elvesztek. Azonban területét nézve, ma a XXI. század

legelején, az ország legnagyobb egyházmegyéje. / Kb. nyolcszor akkora, mint az esztergomi egyházmegye, melynek területei szintén a határon túlra kerültek a trianoni békeszerződés után!/ 1987-ben 43 esperesi kerületben 438 plébániája volt.

1948-ban a katolikus egyház elveszítette előjogait, intézményeit és birtokait, és a többi felekezettel egyenrangúvá nyilvánították.

1950-ben, miután már a református és az evangélikus egyház megegyezett az akkori magyar állammal, harmadikként a katolikus egyház is megegyezett az államhatalommal.

Ezt 1964-ben egy részleges megállapodás követte, mely szabályozta a katolikus egyház életét.

Az 1987-es állapot szerint a magyarországi katolikus egyházszervezet felosztása a következő:

Van három érsekség: Esztergom, Kalocsa, Eger, és tizenegy püspökség: Eger, Esztergom, Győr Hajdú-Dorog / bizánci szertartású/, Kalocsa, Pécs, Szeged-Csanád, Székesfehérvár, Szombathely, Vác és Veszprém.

2007. évben már a veszprémi egyházmegye területén, Somogyban is, új egyházmegyét találunk, ez a Kaposvári püspökség, mely az érseki rangra emelt veszprémi érsek alá tartozik.

9. Az országrészek Kálmán király idejében

Szent István király mindkét művét, az egyházszervezet és a magyar államszervezet kiépítését is befejezte Kálmán király. Az anyaországban a nádor bíraskodását határozta meg, a királyi személyes jelenlét bíróságában. / Ez a kúria és a királyi ítélőtábla XVI. század előtti előzménye. Már Szent István király is a nádorra bízta a bíraskodást, de a végső döntéshozást magának fenntartotta. Ez lesz később a királyi személyes jelenlét bírósága, melyben később a nádor curiális comese: az országbíró, majd később időnként a tárnokmester ítél. A XVI. században ebből jön létre a Kúria, mely két részre oszlik: a

Hétszemélyes Tábla és a Királyi Itélőtábla./

Az anyaországon kívül eső részeken, azokban a részekben, melyeket csak Szent István és Szent László király csatoltak valójában, igazán Magyarországhoz, s amelyeket földrajzi fekvésük is elválasztott; - a nádorispánnak megfelelő hatáskörrel főembereket, kormányzókat rendelt ki a területre.

Így a Meszesen túl, Erdélyben, melyet erdős hegyek láncolata választott el az országtól; ott, hol még alig valamivel több, mint száz éve Gyula, a törzsvajda uralkodott; a nádorispán azonos rangú társa, a régi törzsfő, a vajda nevet nyerte. / Vojvoda= hadvezér/

Ez a kifejezés azután a latin terminológiában kiszorított minden más „princeps” és „dux” kifejezést. // Mint Pauler Gyula mondja jegyzeteiben:” Az nem állítható bizonyosan, hogy Erdélynek talán időnként ne lettek volna, már Kálmán előtt is, valami külön fejei, mint a KK.c. 38./ Fl. II. 140./mesés Zoltánja, de az első, biztos erdélyi „princeps”: Mercurius volt.

/ Kálmán király 1111. és 1113. évi és Zobori okleveleiben és Fejérpataky: Kálmán király oklevelei: I.h. 44./ 62 II./

Benedek vajda, Imre király idejében még felváltva „dux” és „waywodának” neveztetik.

/CD. III./1. 319./ Ez időtől állandóan vajda uralkodik Erdélyben.

A későbbi Árpád-házi hercegek, ha „dux Transsylvaniae” voltak, a vajdánál magasabb állást foglaltak el.” – Ők nem vajdák, hanem Erdély hercegei voltak! //

Szt. László 1091-ben foglalta el Horvátországot, majd Kálmán a teljes horvát területet és Dalmáciát 1105-ben csatolta Magyarországhoz. Szent László király még rokoni kapcsolat és örökség címén foglalta el a területet, Zvonimir király 1087. évi halála után. A hajdani horvát királyok, mint „római helytartók”, Bizánc hűbéresei

voltak. A velencei dózse szintén igényt tartott a „dux Dalmatiae et Croatiae címre, melyről letett, mikor Kálmán elfoglalta Dalmáciát. A Meráni ház is így változtatta címét a „tengermellék= Meránia hecege címre! – A Horvát-Magyar Unió, bár a tizenkét horvát nemesi családdal kötött szerződéssel létrejött, de ez az unió, minthogy hódítással született meg, valójában nem biztosított Horvátországnak szuverén társországi jogot.

A horvát király rangja nem a régi formájában ment át a magyar királyra, mintegy valóságos perszónalunióban, mint azt a mai horvátok valótlanul hirdetik.

Ezt bizonyítja, hogy a pápák, Zvonimir király hűbéres esküje alapján, melyet a pápának tett, - sohasem léptek fel igénnyel a magyar királyok ellen, s Kálmán király viszonyát Horvátországhoz a 300 évvel ezelőtt élt horvát tudós, Lucius is így értelmezi és elismeri:

„ Ideo Colomannum Croatas pro subditis regni Ungariae habuisse et deinde eius successores multa pro temporum diversitate ex arbitrio mutasse, inferius suo loco patebit.” - A magyar király, hódítással szerezte meg Horvátországot és Dalmáciát, ezek a részek, mint társországok, Erdélyhez és Szlavóniához hasonlóan, csak tartományai voltak a Magyar Királyságnak. Külön koronával nem lett megkoronázva a magyar király ezekben a társországokban. Így a meghódított Horvátországban sem lett horvát koronával megkoronázva, úgy amint a nyugati hűbéri szokásjog szerint, az újonnan meghódított királyságok esetén szokásban volt. / Ez kiemelten megfigyelhető és összehasonlítható könyvünkben, hiszen végig ezen a gondolatmenet nyomán haladunk! /

A magyarok, csak a Magyar Szent Koronával koronáztak. A Szent Korona országai csak hercegségnek tekinthetők, mint azt az Árpád-házi királyok idején értelmezték, mikor az ifjabb király, a trónörökös Erdély hercege/ vagy mint néha mondták erdélyi király/ címet viselt, a másik királyfi Szlavónia hercege címet. Horvát hercegi címet egyik sem

viselt, itt mindig a bán képviselte a magyar királyt. – Sőt, az Anjouk idején a király csak:

„in Sigillum Hungariae et Transsylvaniae” hitelesítette iratait. /De a régi horvát korona egyik lemeze bele lett illesztve a magyar Szent Koronába!- Lásd könyvünkben a koronázási részt!/

Tehát, bár a horvátok büszkén emlegetik a horvát-magyar uniót, /melyet, mint a Janovits család büszkén vallja, ősük hirdetett ki /- ez a régi megállapodás, valójában csak, a meghódolás, a magyar király fennhatóságának jogi elismerése volt.

Az unió a magyar királyt a régi horvát királyok feudális jog szerinti kötelezettségei közül semmire nem kötelezte. – A horvátok viszonylagos önállósága, csak a török idő során következett be, mivel külön országgyűlésük, az erdélyi országgyűléshez hasonlóan, a török Magyarországról történt kiűzése után is fennmaradt.

Az új szerzeménybe, Horvátországba, Kálmán szintén helytartót, kormányzót rendelt. Őt, mint a régi horvát királyok után következő első személyt, bánnak nevezte ezután magyar és horvát egyaránt.

De a föld, amely felett rendelkezett és parancsolt volna a horvát bán, aránylag csekély volt. Ezért a bán alá rendelte Kálmán mindazt a területet is, ami Magyarországból, kivéve a keleti csúcson a Szerémséget, a Dráván túl feküdt. Az a geográfiai szempont, amely Erdélynél érvényesült, itt is döntött. Oly annyira, hogy még a Dráván inneni megyéknek, Zalának, Somogynak, Baranyának a Dráván túl terjedő részei is a bán fennhatósága alá kerültek.

/Az első bán, kiről említés történik, igaz, hogy a Hist. S. Cristofori XIV. századbéli forrásában: Ugra, „Ungrorum rex, ducem suum nomine Ugram, quere Sclavorum vulgus Banum vocat.”/ Farlati i.h. 133./ A még későbbkori , szintén XIV. századbéli Dandolo velencei dózse szerint, -/kiről azonban kevésbé lehet feltenni, hogy a maga nomenclaturáját alkalmazta a XII. századra /- 1116-ban: „ Bannum in

fugam vertit”.

/ Muratori XII. 266. I. /- továbbá: Egy Alexius banus-t említ még II. Béla előtti időből III. Béla 1181-ben. /T.k. I. 4./ Ez tehát az Ugra után névszerint ismert első bán. / Pauler Gyula jegyzetei/

Hogy a tulajdonképpeni magyar megyék részei a bán alá tartoztak, annak az első nyoma a Dráván túl: mikor II. László idejében Belos bán a Somogyvárhoz csatolt Dumbrova földre nézve ítélt. / T.k. I.2./ - IV. Béla alatt Hudina és társainak, kik a somogy megyei Vízköz földét bírták, a bán alatt is kellett hadiszolgálatot teljesíteniük. /W. XI. 344./

1276-ban Pousa és társa Dráván túli, Somogy megyei népei kivétetnek a bán helyettese, a kőrösi ispán alól: ”de eos reservantes reliquentes iudico bani tocius Slavoniae.”

/CD. VII./5. 593./

A Muraközre azonban ez nem vonatkozik, mint azt Krajner „ Uvsprünliche Staatsvevfassung Ung” /CD. II. 414. után 55.l. / hibásan véli. Mert itt a kérdéses esetben nem bizonyos kormányzati cselekményről van szó, hanem csak egy bizonyos adózás alól való felmentésről; - mely adó korábban a királyt, vagy a bánt illette. Itt úgy látszik, hogy a bánról, mint az esetlegesen éppen akkor egyúttal zalai ispánról és jogairól van szó. Ezt bizonyítja a következő is: „neque aliquis alter alius... audeat aggravare.” Ugyanis curialis comes a bán helyett, csak mint főispán helyett járhatott el. – Hogy ki volt bán 1203-ban azt nem tudjuk, de 1199- és 1200-ban Benedek, Miklós bánok voltak egyúttal zalai ispánok is. /CD. II. 348. 365., T.k. I. 9./- Zalai ispán 1203-ban Bánk volt. / CD. VI./2. 362./ Pauler Gyula jegyzetei alapján./

Kimondottan a bán földjének vette Kálmán király, minden közelebbi megjelölés nélkül, azokat a Dráván túli „tót” vidékeket, amelyek számára László király a zágrábi, vagy, mint eleinte mondták, zagori püspökséget alapította; s amely terület ekkor szerveződött és oszlott vármegyékre, Magyarországhoz hasonlóan, ha nem is vele egyszerre.

Ebben az időben ezeknek a vármegyéknek a száma itt igen nagy, viszont ebből következőleg a területük általában véve igen kicsi volt. Ezek a görbe területű országban sok kis elszigetelt részt alkottak, ahová külön-külön kormányzat kellett. Viszont ezeken a területeken nem volt nemesség, esetleg, ha volt is, igen kis létszámú. Így a terület nagy része itt királyi birtok volt; s így a helyi ispánoknak gyakorlatilag itt sem volt kisebb területük, mint a tiszántúli és a dunamelléki, magyarországi nagy megyékben, ahol a nemesi birtok is több volt. Így a szlavóniai ispánoknak a jövedelme sem volt kevesebb a magyarországi ispánokénál. Ezeken az erdőborította vidékeken, mint más szláv népeknél, például az oroszoknál is, az adót a nyestbőrök tették ki.

Ezeket eredetileg természetben adták, „kuna” nevet viselt az adónem, de később, mint a volgai bolgároknál a IX. században, pénzben megváltották. De az adónem „kuna” neve ezután is megmaradt. Kálmán király a nyest-adót 12 dénárban állapította meg.

A legelső megyék közé, melyek itt alakultak, tartozott a Szávától Északra Zágráb, ahol a püspök székelte; és közel a Drávához, a német határhoz Varasd, amely nevét valamely magyar emberről vehette. /II. Endre korában már említetik a föld, melyet II. István „in Zagrabiensi parochia” adott. /CD. II. 91/ - III. Béla alatt említenek egy II. Béla korabeli

„comes de Garestin”-t. /T.k. I.4./ Varasd, mint név:W.VII. 201.

/ A Kőrös / másképpen:Körös, bár a név nem a kör szóból származik, mint a folyóknál, a Körösöknél, hanem a kőrisfa nevéből!/ és a többi Dráván túli vármegyékre vonatkozó adatok összegyűjtve: Pesty; - Várispánságok története 204. 233. 241-244. 301. 319.354.389. s k.L.II. Eltűnt régi vármegyék II.231. s L.k.II. , 271. 449.448. II./Ryacha stb. kiejtése legalább a XV. századig Rojcsa volt= Mai Roviscse. Csánky: Kőrös megye Ért. TT. XV./12.17.

Orbász megye fekvésére útbaigazító az az 1295. évi oklevél /HD. VIII. 361./, mely szerint „portus Supra Zawam existintis, Alsó-Gradisca nuncupati, qui versus Urbaz transit”.

**Hogy e megyék már a XII. század közepén fennállt 72 vármegye között vannak az előbbiek is mutatják. – Pauler Gyula jegyzeteiből!/
/ magyarosan Gerzence/- Ezek a kis vármegyék a későbbi idők során beleolvadtak Kőrös vármegyébe./**

Zágrábtól Keletre, a hadút mellett keletkezett Kőrös és három kisebb vármegye: Maróca/ a Zágrábtól Észak-Keletre fekvő Moravcse/; Rojcsa / másképp Roviscse/; és a Lónya, Pakra, Száva összefolyásánál, a Monoszlai- hegységtől délre Garesnica

/ magyarosan Gerzence/- Ezek a kis vármegyék a későbbi idők során beleolvadtak Kőrös vármegyébe./

A Száván túl, részben a hegyek aljában, melyek Magyarországot Horvátországtól elválasztották, támadt Jaszka vidékén Podgoria, a Kulpán túl, a Korána mentén, Szlain vidékén Gorica / magyarosan Gercse/; a Glinától Keletre, az Unna felé Gora; az alsó Unna mindkét partján Vodicsáig, aztán a Száva mentén, a jobb és később a bal parton is,

- a Pakra torkolattól a mai Gradiska vidékéig: Dubica. Majd a Szána körül, a Kozára-hegységtől Délre, le Bihácsig, a felső Unna és a Szana közt: Szana megye/Zana/; attól pedig Észak-Keletre, a Száva jobb partján Orbász, mely már Keletre, a Boszna völgyében lakó szerb törzsek szomszédja volt. A szláv lakosság erre a területre folytonosan szivárgott Délről; s lassan a magyarok is kezdtek ide betelepülni. Kisebb csapatokban Zára vidékéig, le Cetináig, főleg azonban a Száva és a Kulpa összefolyása táján, s a Kulpán túl, Gorában, majd Gozd és a határok felé, ahol egy pont még évszázadok múlva is „László király határa” nevet viselt. Erről az újjonnan szervezett vidékről, a hadútból a Kapronca táján kiágazva, Dél felé. Csázma irányában, majd Keletre fordulva, Pozsega vármegyébe, - a régi birtokokba út vezetett, melyet még késő évszázadok után is „Kálmán király útjának” neveztek. S

annak mentén még egy évszázad múlva is „Kálmán király hídját” s „útját” emlegették.

10. Dalmát-Horvátország rövid története a magyar uralomig

A kicsiny, de néha igen erős Horvátország, a Dinári-Alpok nyugati lejtőjén, az Adriai-tenger mentén, a Cetináig feküdt. Azon túl, a tengerpart mentén, a Primorje felé, Délre a Drilig és Keletre, a hegyeken túl, melyek az Adriai- és a Fekete-tenger vízválasztóját alkotják; a Zagorjében a szerbek telepedtek meg.

A két rokon nép a VII. században szállta meg a római Dalmáciát, mikor Magyarország területén még az avarok birodalma volt. A horvát földet a Velebit sziklás bástyája két részre osztotta.

Északon, a régi Liburniában, három törzs lakott, három zsupában. Gacsko, Korbava és Dél felé Likka. / A Velebit aljában./ Ennek a három határszéli zsupániának /zsupának/, a horvátok közös fején, a nagyzsupánon kívül, még volt egy külön fejedelme is, a bán; - mely rejtélyes, talán kelta, talán avar eredetű elnevezés alatt, a későbbi, már magyar évszázadok, a délvidéki kormányzót, a frank és német határgróf /Markgraf/ megfelelőjét értették. Ugyanis feladata a határok őrzése volt ezen a vidéken, a X. és XI. század független Horvátországában is; védve a Római Szent Birodalom felől a kicsiny országot.

Az ország magva azonban, a Velebittől Délre, a mai Dalmáciában feküdt. Ebben az időben, vagyis a Szent István király és Könyves Kálmán király közti időben, tizenegy zsupa volt itt: Cleuna, Imoski, Pelva, Pset, Bribir, Nona, Tnéna /később Knin, Tenin/, Sidraga, Smina, Cetina, a Cetina folyó mellett, s a tengermelléki Primorje.

Horvátországban és Észak-Dalmáciában ez a terület csak Dél-Keleten, ahol a Dinári-hegység lelapul, és a mai nap is Sinjből út vezet, terjedt át a mai Boszniára; Livno és Glamocs vidékére, ahol most Pelva keresendő. A Cetinán túl pedig, csak egy zsupa feküdt: Imoski. – Tehát

mindössze, úgy 14000 négyzetkilóméter volt az egész terület.

A tengerparton, a horvát hódítás után is megmaradt néhány ponton a római lakosság, de a szárazföldön a római népességet teljesen kiszorította a szlávság.

Északon, a quarneoi öbölben feküdt a három kis sziget, úgy 60-70 km hosszan: Arbe, Veglia és Osero.

Lejjebb, Velebittől Délre feküdt a régi, nagy „Jadera”, görögösen Diadora, mely név, később Zadarra, majd Zárára változott. Falai közt híres templomok és ereklyék voltak. Itt őrizték Szent Anasztázia testét és Szent Chrysogon barát és vértanú láncait.

Időnként itt lakott a bizánci sztratégosz, latinosan proconsul is, másképpen „Dux”, aki a X. és XI. században s utána még egy ideig jelképezte, ha csak névlegesen is, a bizánci császár fennhatóságát.

Jóval lejjebb, Délre, nem messze Cetinától feküdt a kisdud Trau, Szent Lőrinc diakónus sírjával, úgyszólván egy szigeten, melyet csak keskeny földnyelv kötött össze a szárazfölddel. Ugyanennek az öbölnek a keleti részén állott a régi világban Salona, Dalmáciának hajdani fővárosa. Ennek közelében, egy órányira, a nyílt tenger mellett épült valaha Diocletian császár híres palotája. Mikor a VII. század derekán a barbárok Salona városát elpusztították, a lakosok nagy része ide, a régi császári palota romjai közé menekült, melynek még sok ép fal és épülete állott. A környező sziklás vidék viszonylagos védelmet jelentett, mert megnehezítette a támadásokat, s könnyítette a védekezést. A régi palota falain belül, mint valami várban, alakult meg görög nevén Aspalaton, latinul Spalato, a horvát-kori Dalmácia leghíresebb, legnagyobb városa.

Benne a császári palota Jupiter temploma a Boldogságos Szűz templomává változott, s odahozták Salona romjaiból a buzgó lakosok Szent Anasztáziusz és Szent Domnus /Doimo/vértanúknak holttestét. / A legenda szerint, Szent Doimot még Szent Péter rendelte Salona első

püspökének; - ezért az új településen ő lett Spalato védőszentje./

A fennmaradt római telepek mindegyikén külön püspök volt, Spalatóban érsek.

A spalatói érsek, a későbbiekben, a régi salonai érsek primási méltóságát egész Dalmácia felett megkövetelte és részben gyakorolta. Az érsek mellett, ki világi dolgokban is döntő szerepet játszott, a községek élén priorok álltak, akik a népgyűléssel intézték a közügyeket.

Egyébként, ezen kis városi respublicák között semmilyen összekötő kapocs nem volt, legfeljebb az, hogy amikor a konstantinápolyi császár tekintélye ezeken a részeken megint erősebb lett, akkor mindegyik város egy közös egész részének tekintette magát.

A szárazföldi szlávokkal szemben is idővel modus vivendi létesült. / Modus vivendi= különböző érdekek közti áthidaló megoldás; annyimint = megélhetési mód! /

Maguk a bizánci császárok is, a IX. század vége felé megengedték, hogy a városok a horvátoknak adót fizessenek, azért, hogy békén hagyják őket.

Idővel a horvátok és a dalmátok összeházasodtak, s különösen Spalatóban találkozhatunk már korán sok szláv névvel. De azért a városokban, a római elem maradt túlsúlyban.

A közeledést elősegítette, hogy a horvátok már a IX. században keresztényekké lettek, a nyugati egyházhoz csatlakoztak, s csak kismértékben ingadoztak a keleti és a nyugati ritus között, helyenként részben Method szláv ritusát követve.

A horvátok nyers és vad nép volt kezdetben; kisebb hajókon: sagenákon és gondolákon kalózkodtak. / Egy-egy ilyen hajón 10, 20 vagy 40 ember fért el./

A horvát törzsek, már a IX. század eleje óta egy közös főt, a nagyzsupánt ismerték el; s Bizánctól a X. században a horvátokhoz írott levelet a „Horvátország archonjához” címezték, nem úgy, mint a magyaroknál: „archontokhoz”.

A X. század derekán kezdték a nagyzsupánok magukat „királyoknak” nevezni, utánozták a bizánci udvart, de szorosabb szervezetet a törzsek között nem tudtak létrehozni. Azonban a nemzeti összetartozás érzése megvolt, nem úgy, mint a szomszédos szerbeknél; - ezért maradt fenn nemcsak nevük, de a kis nép bizonyos mértékű önállóságát mindig újra és újra kivívta; - sőt, időnként hatalmát még a szomszéd területekre is kiterjesztette; - bár azt állandóvá tenni képtelen volt. Mindig csak egyes embereken múltott, és mülékony körülményektől függött. Így például, a magyar Géza fejedelem idejében Drzislav „király”-nak nemcsak a dalmáciai rómaiak, de még Velence is adót fizetett. Később Velence egy időre meghódította Dalmáciát és ekkor a velencei dózse, II. Orseolo Péter, „Velence és Dalmácia hercege” nevezte magát. Fia, Ottó, Szent István király sógora, ki a magyar király egyik hűgát/ Gizellát?/ vette feleségül, - a Dalmát városokat, 1018-ban, a horvátok ellen vitézül megvédelmezte, de a későbbi belvillongások 1024-ben megfosztották trónjától és menekülni kényszerült, majd 1026-ban Bizánca száműzték.

Ugyanebben az időben, Horvátországban is belvillongások voltak. Az ország a bizánci császárnak meghódolt, a magyarok pedig, hogy Ottó ellenségein bosszút álljanak, az országba nyomultak, a tengerparton lábukat megvetették, s a római-olasz dalmátokat állandóan nyugtalanították, s némelyeket közülük meghódolásra kényszerítettek.

Később Horvátországban, a XI. század második felében az állami rend ismét megerősödött. Drzislav testvérenek unokája, Péter, horvát nevén III. Kresimir, uralkodása alatt /1052-1073./ befolyását

kiterjesztette a latin-dalmát telepekre: Arbéra és Spalatóra is.

Püspökeik ott jártak gyakorta a horvát királyok udvarában, akik azután a zárai kolostornak új adományt adtak, és megerősítették az arbei kolostor alapítását.

Mindkét város püspöke elismerte a bizánci bazileusz névleges felsőbbségét. S ekkor, III. Kresimir király idejében, a horvát Belgrádban, Nona városában, csakúgy, mint a latin Arbéban, Trauban, Zarában is a konstantinápolyi császár évei szerint datálták az okleveleket.

Emellett azonban III. Kresimir és második utódja, Zvonimir, a magyar Géza és László királyok sógora, ő maga nem a királyi család sarja; - a római pápákhoz, a nyugati egyházhoz is fordultak. A Rómához tartozásért feláldozták /1060-1063./, a horvát papság nagy szomorúságára, a szláv ritust, a szláv istentiszteletet, a cirill betűket, és csak görög, vagy latin istentiszteletet engedtek meg egyházaikban. Zvonimir pedig, keresztény nevén Demeter, mikor uralkodásra jutott, - épp abban az időben, mikor VII. Gergely pápa Magyarország fölött is hűbérúri jogokat igényelt, de hiába, - mint horvát király, a pápa hűbéresének vallotta magát. Ezért a pápai legátus engedélyével koronázták meg, adtak át neki kormánybotot, kardot, zászlót, a királyság jelvényeit. 1076. októberében, a salonai Szent Péter egyházban koronázták meg, s nyugati módra, e' koronázásnál hűséget és engedelmességet esküdött a pápai székeknek, és megígérte maga és utódai nevében, hogy minden év húsvétján 200 darab bizánci aranyat fizet adó fejében a pápának.

Zvonimir így „Isten kegyelméből és az Apostoli Szentszék jóvoltából” volt horvát király és tizenegy évig uralkodott, fia nem volt. Halálával /1087./ ismét megbomlott a rend. A horvát nemesek Istvánt, a Drzslav család ivadékát, III. Kresimir /Péter/ unokaöccsét hívták meg a trónra, de ő inkább kolostorba való volt.

A bomló országot a bizánci bazileusz / korábbi jogára hivatkozva/, még Zvonimir életében Velencének adta, „mely nagy érdemeket szerzett magának a római birodalom körül”. /1085./ A dózse ettől kezdve magát már nemcsak Velence és Dalmácia, hanem Horvátország hercegének is nevezte.

Az országban polgárháború tört ki. A rablás, pusztítás és öldöklés lett mindennapivá.

Szent László, magyar király testvére, Ilona, Zvonimir király özvegye, „kit ellenségei sanyargattak”, - testvéréhez fordult segítségért, - hogy a magyar király foglalja el Horvátországot és teremtsen rendet; - könnyen hatalma alá hajthatja!

László sereget gyűjtött és Horvátországba ment. 1091-ben foglalta el Horvátországot.

Kálmán király pedig, 1105-ben foglalta el Dalmáciát.

Szent László király hódítását a régi horvát királyságnak egy kis darabja Északon még túlélte, s Péter nevű királya új erőt öntött a kis országba és határát még egyszer a Gozdig kiterjesztette. A keresztések dél-franciaországi hadteste,- melyet gróf Raymond De Saint Gilles vezetett,- mikor itt átvonult 1096-ban, Péter király apró országának maradványa még megvolt.

Kálmán király a hódítás után is nagyon jól tudta, hogy Dalmáciáért még harcolnia kell Velencével. Ezért azon volt, hogy a dalmátokat minél inkább megnyerje, s minél szorosabban láncolja Magyarországhoz. Miután már 1108-ban a trauiaknak ugyanazokat a jogokat adta, melyeket Spalato nyert annak idején; 1111-ben ismét elment a tengerpartra. Hadsereg kísérte. Vele voltak: Lőrinc érsek, Marcellus: váci, Simon: pécsi, Máté: veszprémi, György: győri, Sixtus: váradi /vagy bihari/püspökök; János nádor, Urosának fia – ki Pozsonyban III. Henrik ellen harcolt – és sok más ispán. Zára mellett királyi széket – Curiát – tartottak. Odagyűjtötték az ország nemeseit és

a dalmát-országi főpapokat, Crescentius érsek vezérlete alatt:
Anastasius: teneni, János: traui, Bonus: belgrádi /tengerfehérvári/,
Domokos: vegliai, Péter: oserói, Pál: arbei püspököket. Ott volt Zára
püspöke, Gergely is, ki a magyar uralomnak egyik fő oszlopa volt a
tengerparton. A király bizalmát is bírta, de akarta, hogy Dalmácia
szabadsága a jövőre nézve is, mindenkorra meglegyen, s minél több,
minél hatalmasabb kezesek garantálják ezt. Az ő sürgetésére maga
Kálmán király, Lőrinc érsek, a magyar püspökök, János nádor, Keled:
bácsi, Márkus és Salamon: bihari, Szolnok: nógrádi, Ugra és Tibold:
somogyi, Ivánd és más ispánok,,” - írta a zárai püspök embere, aki
jelen volt – „vagy sohasem tudtam, vagy ha tudtam is elfelejtettem, s
ha mindannyinak nevét tudnám és ide írnám, nagyon is sokra
duzzadna írásom., mert sok százados is volt közöttük”, - a Szent
Keresztre, Isten Szent Evangéliumaira megesküdtek, hogy Dalmáciát
régis szabadságaiból soha semmiben sem forgatják ki, püspököket,
prímást, akit nem ők választanak, rájuk nem tukmálnak.

Kálmán király kijelentette, hogy az investitúrát püspökre, apátra
nézve igénybe nem veszi. Kimondta, mindkét ország, Magyarország és
Dalmácia helyeslésével; - hogy a dalmát papság a magyar egyháziakkal
egyenlő szabadságokkal éljen. Vagyis, hogy ne mindenféle bíró,
hanem csak püspökeik és espereseik idézhessék meg őket, s a
kánonok szerint történjék felettük az ítélet. A dézsmálás magyar
módra történjék, azt királyi és püspöki poroszlók együtt hajtsák végre.
Ezért kapják a dézsma egy tized részét, ebből a fele a királyi poroszlót,
a másik fele pedig, egyenlő részben a püspök curiális comesét /udvari
ispánját/és poroszlóit illesse meg.

Ezután, minthogy „Isten kegyelméből Dalmáciát és Horvátországot
meghódította”, a vitézül ellentállott Arbe püspökének, Pálnak
kérelmére, az arbei egyházmegyét, területe birtokában, „amennyire
tőle függ” s oklevélben, melyet Lőrinc érsek szerkesztett,-
megerősítette, miután eme birtokokról, - melyekhez Pago szigete
/akkor Kissa, Likka/ s az Arbeval szemben fekvő tengerpart, a hegyek

alja tartozott, - III. Kresimir király privilégiumából és a dalmát püspökök tanuságtételéből értesült.

Esküje emlékére Kálmán király a három aranykeresztet, melyekre az eskü történt, a zárai, spalatói és az arbei egyházaknak ajándékozta. Azután mégegyszer körüljárta az országot, s miután hazament Magyarországra, magával vitte a zárai püspököt, ki ott jelképesen is hirdette a magyar-dalmát egyházak egységét. /1111./

A magyar befolyás nagyságát mutatja, hogy 1113-ban, mikor Crescentius érsek meghalt, utódjává, a spalatói világi elem kívánságára, Kálmán egyik kedves emberét, Manases, zágori /zágrábi/püspököt választották; s ugyancsak a város keleti szeglettornyát önként átadták Kálmán királynak, aki abba erős őrséget helyezett, annak vezérlete alatt, aki a horvát földön a királyi adót beszedte.

/// De Dalmáciáért még a későbbi időkben is folytak időnként harcok, s az évszázadok során a dalmát szigetek és a partvidék, Zárától Délre, a Velencei Köztársaságé lett.

/ Veglia szigete is, melyet a Frangepánok továbbra is birtokoltak./

Később, a török birodalom terjeszkedésével, mikor Magyarország középső része is török vilajet lett, a Zágráb vármegyétől Keletre eső terület is, Babocsa várától Délre, a tengerig húzódó határral, a Drávától Délre eső teljes terület a töröké lett, vagyis:

Kőrös megye keleti, nagyobb része, Zágráb megye keleti része, Verőce megye, Pozsega, Valkó és Szerém megyék, továbbá Dubica, Szana és Orbász megyék, valamint a bánóságok.

Később a Dráva- Száva közötti föld vissza lett foglalva, és csak a későbbi időben majd Bosznia-Hercegovinának nevezett terület maradt a töröké. / Dubica, Szana és Orbász Bosznia-Hercegovina területére esik! /

Később Fiume környéke és Dalmácia, Napóleon hódításai következtében, Illíria néven Franciaországhoz tartozott 1799-1811 között.

Ezután visszakerült Ausztriához Dalmácia. Végül 1878-ban Bosznia-Hercegovina is visszakerült a Monarchiához.

Az új közigazgatási felosztásban már Dalmácia, az Osztrák-Magyar Monarchián belül külön ország, míg Horvát-Szlavónország, bár közigazgatásilag nem Magyarország, de továbbra is a Magyar Szent Korona Országá. Bosznia-Hercegovina is természetesen már Ausztriáé. Ennek az állapotnak azután a végzetes I. Világháború vetett véget. /

